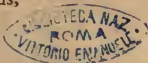

D. MAGNI AVSONII

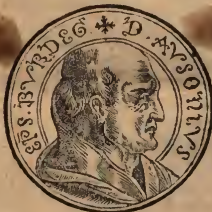
BVRDIGALENSIS POËTAE, AVGVSTORVM PRÆCEPTO-ris, viríque Consularis opera,

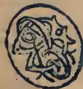
Tertiæ ferè partis complementò auctiora, & diligentiore quàm hactenus, censura recognita.

Cum Indice rerum memorabilium.

LVGDVNI,

APVD IOAN. TORNÆSIVM.

M. D. LVIII.

Cum Priuilegio Regis.

Extrait des lettres du Priuilege du Roy.

Par grace & priuilege du Roy est permis à Ian de Tournes Imprimeur & Libraire de Lion, d'imprimer ou faire imprimer un Liure intitulé Decii Magni Ausonii Pæonii Burdigalensis Poëtæ clariss. opera omnia quæ antehac edita sunt, quæq; nunc primùm in lucem prodeunt. *Et fait defenses de par ledit Signeur, à tous Libraires, Imprimeurs & personnes quelconques, de non imprimer ne faire imprimer, vendre ne distribuer en ses païs, terres & signeuries ledit liure susnommé, sans le vouloir & consentement dudit de Tournes, sur les peines contenues esdites Lettres du Priuilege: & ce, jusques au tems & terme de dix ans, à conter du jour & date de la premiere impression, comme plus à plein est contenu esdites lettres de Priuilege, sur ce donnees à S. Germain en Laye le* x v. *de Decembre, l'an de grace* 1557.

Signé De Vabres.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

CVM antea mihi nihil in vita prius, aut potius vnquam fuerit optime Lector, quàm vt quæ tibi grata fore intelligebam, ea quàm primùm fideliter excuderem quibusuis etiam impensis aut laboribus · tùm maximè hoc tempore, ὥσπερ τῆς ἀγαθῆς τύχης κοινὸν ἕρμαιον, oblato mihi Ausonii ferè integro poëmate, quod hactenus tertia propemodum parte lacerum & mutilum, tamen propter hominis acumen, in pangendisq; versibus varietatem atq; elegantiam certatim lectitatum est ab omnibus, in tam bona, inquam, occasione promerēdi tui, nolui mihi ipse deesse. Itaq; hoc ipsum typis excusum venustioribus, & tuis vt putabam, magis accommodatum studiis, recognitum, ac emendatum quàm fieri potuit accuratius, ecce tibi legendum & terēdum offerimus. Ne tamen dum tibi gratificari magnoperè laboramus, in reprehensorum & vitilitigatorū, vt scitè vocabat Cato, sermonem & dicacitatem incurramus, quam vellemus etiam si liceret effugere, ingenuè fatēdum est, & id quidem paucis: ἁπλοῦς γὰρ ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας, κ᾽ οὐ ποικίλων δεῖτ᾽ ἄνδιχ᾽ ἑρμηνευμάτων, vt in Phœnissis dixit Euripides. vni-

cum ſuit exemplar, ex quo iſta deſcripta ſunt, ac vetuſtum admodum, ſic factum, vt quò plus fidei atq; authoritatis illi propter vetuſtatem accederet, eò magis in legendo exhiberet moleſtiæ. Sed tandem improbo labore, omnem difficultatem ſuperauerũt hi, quibus hoc legendi atq; tranſcribendi negotium iniunxeram: quorum opera tamen necdum contentus, curaui etiam vt doctorum hominum cenſuram ſubiret, qui omni ſtudio atq; conatu, illud ſuo nitori reſtituere laborarunt; vt opus tam elegans ac concimmum, ſi non emendatiſsimum (quod per te ſatis intelligis in huiuſcemodi vetuſtiſsimo atque vnico codice præſtari ab homine nemine potuiſſe) ſaltẽ vt quã minimum deprauatũ atq; lacunoſum legeretur. Eo pacto errata, ſi qua ſunt, non noſtra incuria, ſed ſanè iudicatò ac conſultò prætermiſſa iudicabis: ne exemplari aliquando fortaſſe meliore reperto, quod cupimus, meritò noſtra culparetur nimia ſedulitas, aut potius in caſtigandis erroribus moroſitas: vti hiſce temporibus, ſeuerioribus Ariſtarchis non parum multis, vſu venire conſue uit: qui vt ille Callimachus Cacizotechnos dictus, ſed ille quidẽ ſua, vt iſti aliena, opera vſqueadeò atterunt atq; elimant, dum ingenii famam in aliena meſſe ambitioſius aucupantur, cùm tamen, vt dixit Plinius, nimia cura deterat magis, quàm emendet, vt immodica diligentia operi detrahãt gratiam. Quod certe quidem nunquam facerent, ſi Martialis documenta ſequerentur. Turpiter, inquit ille, facit, qui in alieno libro nimis

mis

mis ingenioſus eſt. Accipies igitur eorum iuſtam excuſationem & meam: dum malumus tibi bona fide retectis vitiis, veras merces offerre, quàm celatis, dolo malo fucatas obtrudere. Præſtitum tamen à nobis, auſim confidenter polliceri, vt perlecto libro nec conſumpti laboris, nec impenſæ pecuniæ te poſsit vnquam pœnitere. Quare δέχου τῇ τύχῃ ἀγαθῇ, & gratus fruere.

*

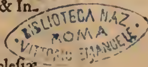
R. CONSTANTINVS LECTORI, PER APOSTROPHEN AD Henricum Regem Galliarum, expugnato Gesoriaco Caletorum.

Quas metis Ausonij segetes, runcauimus: aspris
Sentibus obductus tribulisq; horrentibus, antè
Squallebat neglectus ager tam fertilis. eius
Causa situs fuerat, musis inimica uetustas,
Atq; infensa Pales, quòd tanta incuria nostra:
Nec quisquam fautor studijs, agriq; colonis
Musarum extiterit iam per tot secla, priusquam
Franciscum regem Gallorum protulit ætas,
Fœlix illa quidem: at nostrum fœlicius æuum,
Si modò, uirtutisq; hæres sceptriq; paterni
Rex Henrice, tuis gestorum Annalibus, istam
Accumules laudem: quòd pulsus Marte feroci,
Compositis rebus reuoces, foueasq; Camœnas,
Quæ tua facta canent per non mortalia secla,
Et duplici cingent tua tempora, maxime Cæsar,
Victricis palmæ ex folijs, hederæq; corona.

CONSTANTINVS DE AVSONIO.

Μειλιχίοις ἐπέεσσι ῥέοντά γε δῖον ἀοιδὸν
Αὐσόνιον φθονερῶς κεῦσε Κρόνος σκότει,
Εἰσόκε μουσάων δμῶες σπουδὴ μελέτη τε
Ἤγαγον ἐκ δνοφερῆς νυκτὸς ἐς ἠέλιον.
Χαίρετε γοῦν λόγιοι, σφέτερ' ὅττι κλήματα τεύχη
Οὐχ' οἷός τε πέλει καιρὸς ἀπολλύμεναι.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI AC DN. DN. ANTONIO ab Albone Abbati Sauiniaci & Insulæ Barbaræ

*

G. Paradinus Belliiocensis Ecclesiæ Decanus.

Ne uirides lauros, & uinctas fasce secures,
Quodq; tulit Musis Roma curule decus,
Ne Latij trabeas, summi gestamen honoris
Aetatis caries obruat una semel:
Deniq; neu memores capiant obliuia fastos
Consulis Ausonij, consulit ipse sibi:
Ingenij dum sculpta sacri monimenta per æuum,
Et dignum æterna luce relinquit opus.
Postera pars cuius quæ deplorata latebat,
Auspicio est præsul uiua recepta tuo.
Præsul ab antiquo soboles Albone resurgens,
Et tanto exortis scnune dignus auis.
Stirps æquæua polo, senioq; antiquior omni:
Allobrogum à priscis Regibus unde genus.
Tu pius Ausonium reuocasti à morte ruentem:
Qui uitam, euicta morte, superstes agit.
Acceptum ipsa refert tibi grata Aquitania uatem,
Ausonius uitam, debet uterq; tibi.

IN OPVS AVSONII ANTEA NON EDITVM, NVNC PRIMVM Steph. Charpini ecclesiæ Lug. Presbyteri opera, ex perantiqui insulæ Barbaræ cœnobii bibliotheca erutum, ac liberalitate Reuerendi Dn. Antonii ab Albone, eiusdem loci Abbatis Decani, in lucem emissum, G. Paradinus Ecclesiæ Belliioci Decanus.

Omnibus excultus numeris emergit in auras
Ausonius, partu posteriore nitens.
Alterutram ipse sui queritur dum uiuere partem,
Dimidium uates sensit abesse sui.
Altera uiuebat, pars altera mersa sub umbris
Nescia adhuc sacræ posteritatis erat.
Viuificum funus uisa, & uitalis abortus,
Dum parte exanimis, parte superstes agit.
Non tulit hanc Vati maculam Charpinus inuri,
Diuiduum ut monstrum, semiferumque foret.
Nam uigil æterni de faucibus eruit æui
Ausonij extinctum penè cadauer opus.
Quod blattæ, & Musis genus execrabile, uermes,
Quodque ætas putri dente uorabat anus.
Nunc ita commissis iunctim compagibus hæret,
Corpus ut in solo uiuere utrumque putes.
Et carie incana, terso & squalore, Poësis
Ausonij spectat nunc rediuiua diem.
Qualia perfrictis splendent sculpta ora metallis,
Excussoque micant æra uetusta situ.
Clara sit æternum Vassatis fama Poëtæ,
Et sine fine decus, nec sine fruge labor.

AVSONII GALLI VITA, *ex libro quinto Petri Criniti de poëtis Latinis.*

DECIVS Auſonius,genere Gallus,patria Burdigalenſis fuit: quæ res apertè indicatur,cùm locis pluribus,tum præcipuè his verſibus:

Burdigala eſt natale ſolum,clementia cœli
Mitis,ubi & riguæ larga indulgentia terræ.

Vixit,vt conſtat,imperãtibus Valentino & ValentinianoAuguſtis,quibus magnopere acceptus traditur ob ingenium atq; excellentẽm doctrinã: ſed longè nobilior factus eſt ſub Gratiano Ceſare, quem in Latinis literis atq; honeſtis diſciplinis magna diligentia erudiuit,vt paulò pòſt dicemus. Parentem habuit nomine Auſonium, profeſsione medicum, multisq; ac variis honoribus illuſtratum: quod ipſe poëta Auſonius teſtatur eo carmine, quo pietatem ſuam profeſſus eſt in deplorando obitu patris. Quidam imperitiſsimè faciunt,qui ad hunc poëtam ea referunt, quæ ad patrem Auſonij pertinent. Cæſar Valentinianus tantùm conceſsit moribus atq; doctrinæ Auſonij,vt eum præcipuè delegerit inter cæteros omnes, qui Gratianum filium inſtrueret, eiusq; ingenium Latinis literis erudiret. Quocirca maximam nobilitatẽ adeptus eſt, adeò vt paulò mox patrocinio Cæſ.Gratiani prouectus fuerit ad cõſularem dignitatem quàm honeſtiſsimis ſuffragijs, vt abũde percipitur ex illa nobili gratiarum actione,qua imperatori optimo,& diſcipulo hu

manifsimo gratulatur. Permulta compoſuit & proſa oratione,& carmine.Librum Epigrammatum magna ex parte à Græcis poëtis acceptum,in Latinos numeros conuertit,mira elegantia, pariq; ingenio.Fuit enim Græcè ac Latinè peritiſsimus. Item de ijs vrbibus ſcripſit,quæ nobiliores atq; clariores haberentur,vario,& multiplici genere carminum, ex quo poëmate quædam veluti fragmenta adhuc leguntur. Puellam nomine Biſſulam multis carminibus celebrauit, admiratus egregiam illius formam, ſingularemq; venuſtatē.De fluuio Moſella(qui Lingonum fines prætergrediens in Rhenum influit) in quo maximā laudem (vt eſt autor Symmachus) iure optimo ſibi vendicauit. Siquidē incredibili elegantia vtitur in eo deſcribendo. Faſtorum prætereà libros abſoluit, opus magni laboris ac multarum vigiliarum. à principio enim vrbis conditæ auſpicatus eſt,continuato ordine vſq; ad ſuum conſulatum,vt his verſibus teſtatur:

Vrbis ab æternæ deductam rege Quirino
Annorum ſeriem cùm Procule accipies,
Mille annos,centumq;,& bis fluxiſſe nouenos
Conſulis Auſonij nomen aduſq; leges.
Fors erit ut luſtrum cùm ſe cumulauerit iſtis,
Confectam Proculus ſignet Olympiadem.

Inter amicos præcipuè habuit Tetradiū Gallum, Paulinum poëtam, & Heſperium. Quorum ſtudium atq; beneuolentiam pluribus ac varijs epiſtolis teſtatur. Symmachus autem vir conſularis &apprimè doctus,tantum poëtæ Auſonio detulit,

lit,vt aſſertum ab eo ſit, neminem eſſe omnium mortalium, quem in officio amicitiæ illi compararet. Extant adhuc epiſtolæ ipſius Symmachi, velut optimi teſtes tam mutuæ, tamq; ſingularis inter ſe neceſsitudinis. Neq; dubium eſt eundem Auſonium inter Chriſtianos relatum, quod illius opera multis locis demonſtrant. De obitu ipſius nihil certi habetur ex veterum lectione: etſi quidam tradunt nonagenarium perijſſe. In quo magno errore decipiuntur, cum id ad parentem Auſonij pertineat.

AD STEPHANVM CHARPLNVM AVSONII POETAE ASSERTOREM LVDOVICVS MIRAEVS.

*

Abdita dum reuocas nigris monumenta latebris
Auſonij, & purgas inclyta ſcripta ſitu,
Qui tineas blattasq; inter rixatus abunde,
In lucem ſaluus uindice te redijt:
Noſtra tibi multum debere intelligit ætas,
Et accepta tibi commoda iure refert.
Non minor eſt horum uirtus qui ſcripta uetuſta
Reſtituunt, quàm qui compoſuêre prius.

BENEDICTI THEOCRENI, Episcopi Grassensis, Regis Francisci liberorum præceptoris, de Decii Ausonii poëtæ Galli laudibus, ad vrbem Burdigalam Apostrophe.

O salue Ausonij mater Graijq; poëtæ,
Mirum, cum nec sis Graia nec Ausonia:
Te tamen Ausonijs & Graijs urbibus æquat
Filius eloquio tantus utroq; tuus.
Hicne salutauit primum dum nascitur, astra?
Hicne meus primum uagijt Ausonius?
Ausonius cui mox orienti laurea cinxit
Frons caput, Aonidum quæ fuit ambitio.
Musarum fuit ambitio nempe illa, coronam
Festinis manibus huic properare nouam:
Quem Roma ornaret, quem mirarentur Athenæ,
Cuius & arderet Cæsar ab ore cani.
Permessum & Tybrim uisisse fluenta Garumnæ
E tam longinqua quis regione putet?
Viserunt tamen, & sese miscere parabant
Vno cursuris flumine semper aquis.
Ni uetet hic, cuius studio permotus uterque
Mutare antiquum constituere solum.
Felix terra uiri partu cui mœnia debes
Aeterno ingenij mœnia structa opere.
Non tu quòd populis statuas confinia magnis,
Celticaq; insigni limite rura seces:
Non ignota tibi quòd sint commercia gentis
Nullius, egregij commoditate situs:
Maius habere puta decus, ac genuisse Poëtam,
Laudari sine te qui nequit, Ausonium.

At

At tibi qui famam clausisti finibus iisdem,
Queis Graium & Latium clauditur eloquium:
Haud male successit, tua quòd te Musa probauit
Cæsaribus: fateor, sors fuit æqua tibi.
Nec minus æqua illis, rapidi quos morsibus æui
Ereptos domita uiuere morte facis.
Nil conferre hominem mortales credite maius,
Quàm quòd non metuat temporis inuidiam.
Sed si te potius nobis hæc secla tulissent,
Aetatisq; huius gloria tanta foret:
Non erat externus Princeps adeundus, honores
Ad summos cuius proueherreris ope.
Ipsa suo indulgens affectu patria, honores
Non sineret laudem Cæsaris esse tuos.
Oblatum sed enim proprio te sedula Regi
Tenderet ingenij conciliare bonis:
Regi cuius opes nullis aut sceptra secunda.
Sed nec opes illum tantáue sceptra magis
Commendant, quàm quòd fortuna & corpore tali
Cælestis ducit dona priora animi.
Hunc licet innumero Nemesis concusserit ictu,
Deturbare loco callida non potuit.
Inter damna minor nunquam se scilicet ipso
Præsidijs ingens constitit usq; suis.
Hic simul audisset moueas quo plectra canore,
Inspiret sese quantus Apollo tibi:
Mox te felicem, cui tanti numinis aures
Mulcendas oci tempora grata darent.
Quinetiam curas grauiores inter & arma
Non fastiditus conspicerere comes.
Nusquam tam faciles aditus, tamq; obuia doctis

Grat

Gratia, non Musis notior ulla domus,
Limina quàm Regis Francisci: consule doctos
Quos hodie magnus Sol ubicunque uidet.
Consule Budæum, cui primas protinus uni
Non deferre nefas, liuor inique tace.
Ille frequens tanti Herois uersatur in ore,
Vt prima hæc merito laus sit habenda hominis.
Præmia uirtutis nusquam maiora putaui
Olim principibus quàm placuisse uiris.
Diuitias magnis huic illi apponere pronum est
Regibus, at laudum conditio est alia,
Longe aliud pondus: nequeunt conuellier ullo
Fortunæ impulsu, surgat ut illa grauis.
Sed neque in absentem non est procliuis Erasmum,
Extinctoq; dedit Naugerio lachrymas.
Te uero immensum miratur Lascaris, at te
Magno emat Italiam linquere posse tuam,
Vida, decus uatum, qui tam felicibus ausis
Vergilium uero proximus assimulas.
Quid te non memorem Coline ô candide dudum
Nominis ô præsens buccina luxq; mei?
Imprimis tua uox Regem grauitate sonora,
Seu tua scripta legas, siue aliena, iuuat.
Langæos cur mitto duos, unumq; Bayphum,
Pignora inexhaustæ qui bene laudis habent?
Francisci eximio quòd regis amore probentur,
Hoc satis est, sacri uis ea iudicij.
Quòd si uos etiam Brixi & Macrine liceret
Noscere, quos adeò non uidet Aula frequens:
Vos quoq; doctrinæ precium non uile maneret,
Nec foret extremo gloria uestra loco.

THEODOSIVS AVGVSTVS AVSONIO PARENTI SALVTEM.

AMOR meus qui in te eſt,& admiratio ingenij atq; eruditionis tuæ, quæ multo maxima ſunt,fecit, parens iucundiſsime, vt morem principibus aliis ſolitum ſequeſtrarem, familiaremq; ſermonem autographum ad te tranſmitterem: poſtulans pro iure non quidem regio, ſed illius priuatæ inter nos charitatis, ne fraudari me ſcriptorũ tuorum lectione patiaris:quæ olim mihi cognĩta, & iam per tempus oblita, rurſum deſydero: non ſolum vt quæ ſunt nota recolam, ſed vt ea quæ fama celebri adiecta memorãtur, accipiam. quæ tu de promptuario ſcriniorum tuorum, qui me amas, libens impartiare, ſecutus exempla auctorum optimorum, quibus par eſſe meruiſti, qui Octauiano Auguſto rerum potienti certatim ſua opera tradebant, nullo fine in eius honorem multa condentes. Qui illos haud ſciam an æqualiter ac ego te, admiratus ſit: certè non amplius diligebat. Vale parens.

*

AVSONIVS THEODOSIO AVGVSTO.

Agricolam si flaua Ceres dare semina terræ,
Gradiuus iubeat si capere arma ducem,
Soluere de portu classem Neptunus inermem,
Fidere tam fas est quàm dubitare nefas.
Insanum quanuis hyemet mare, crudaq́; tellus
Seminibus, bello nec satis apta manus.
Nil dubites, autore bono mortalia quærunt
Consilium. certus iussa capesse Dei.
Scribere me Augustus iubet, & mea carmina poscit,
Penè rogans: blando uis latet imperio.
Non habeo ingenium: Cæsar sed iußit, habebo.
Cur me posse negem, posse quod ille putat?
Inualidas uires ipse excitat, & iuuat idem
Qui iubet: obsequium sufficit esse meum.
Non tutum renuisse deo: laudata pudoris
Sæpe mora est, quoties contra parem dubites.
Quinetiam non iussa parant erumpere dudum
Carmina: quis nolit Cæsaris esse liber?
Ne ferat indignum uatem, centumq́; lituras,
Mutandas semper deteriore nota.
Tu modò te iußisse pater Romane memento,
Inq́; meis culpis da tibi tu ueniam.

D. MAGNI AVSONII PAEONII BVRDIGALENSIS EPIGRAMMATA.

De Augusto Epigramma primum.

Hœbe potens numeris, præses Tritonia bellis,
Tu quoq; ab aëreo præpes Victoria lapsu
Come serenatam duplici diademate frontem,
Serta ferens quæ dona togæ, quæ præmia pugnæ.
Bellandi fandiq; potens Augustus, honorem
Bis meret: ut geminet titulos, qui prælia musis
Temperat, & Geticum moderatur Apolline martem
*Arma inter, * Gotthosq́; truces, furtoq́; nocentes* *Cimbros
Sauromatas: quantum cessat de tempore belli,
Indulget latijs tantum inter castra camœnis.
Vix posuit uolucres stridentia tela sagittas,
Musarum ad calamos fertur manus: ocia nescit,
Et commutata meditatur arundine carmen:
Sed carmen non molle modis, bella horrida Martis
Othrysij, Thressæq; uiraginis arma retractat.
Exulta, Aeacide: celebraris uate superbo
Rursum, Romanusq; tibi contingit Homerus.

De suis poëmatiis. 2

Nostra simul certant uarijs epigrammata nugis,
Stoicus has partes, has Epicurus agit.

Salua mihi ueterum maneat dum regula morum,
Ludat permixtis sobria musa iocis.

De fera à Cæsare interfecta. 3

Cedere quæ lato nescit fera saucia ferro,
Armatiq; urget tela cruenta uiri:
Quàm grandes paruo patitur sub uulnere mortes,
Et solam leti uim probat esse manum.
Miratur casusq́; nouos, subitasq́; ruinas,
Quas ferat à celeri uulnere dextra ualens.
Nec contenta ictos letaliter ire per artus,
Coniungit mortes una sagitta duas.
Plurima communi pereunt sic fulminis ictu.
Hæc quoque de cælo uulnera missa putes.

Danubius Nilum alloquitur. 4

Illyricis regnator aquis, tibi Nile secundus
Danubius lætum profero fonte caput.
Saluere Augustos iubeo, natumq́;, patremq́;,
Armiferis alui quos ego Pannonijs,
Nuncius Euxino iam nunc uolo currere ponto,
Vt sciat hoc superûm cura secunda Valens:
Cæde, fuga, flammis stratos perijsse Sueuos:
Nec Rhenum Gallis limitis esse loco.
Quòd si lege maris refluus mihi curreret amnis:
Huc possem uictos inde referre Gothos.

Sub Valentiniani iunioris signo
marmoreo. 5

Nunc te marmoreum pro sumptu fecimus: at cùm
Augustus frater remeauerit, aureus esto.

Picturæ subditi, ubi Leo una à Gratiano
sagitta occisus est. 6

Quòd leo tam tenui patitur sub arundine letum,

Non uires ferri, sed ferientis agunt.

De matre Augusti. 7

Ante omnes alias felix tamen hoc ego dicar,
Siue deum peperi fœmina, siue uirum.

In tumulum hominis felicis. 8

Sparge mero cineres, & odoro perlue nardo
Hospes, & adde rosis balsama puniceis:
Perpetuum mihi uer agit illacbrymabilis urna,
Et commutaui secula, non obij.
Nulla mihi ueteris perierunt gaudia uitæ.
Felix, seu memini, siue nihil memini.

Exhortatio ad modestiam. 9

Fama est fictilibus cœnasse Agathoclea regem,
Atque Abacum Samio sæpe onerasse luto,
Fercula gemmatis cum poneret horrida uasis,
Et misceret opes, pauperiemq; simul.
Quærenti causam, respondit, Rex ego qui sum
Siciniæ, figulo sum genitore satus.
Fortunam reuerenter habe, quicunq; repente
Diues ab exili progrediere loco.

Danubius. 10

Danubius penitis caput occultatus in oris,
Totus sub uestra iam ditione fluo.
Qua gelidum fontem medijs effundo Sueuis,
Imperijs grauidas qua seco Pannonias,
Et qua diues aquis Scythicoq; soluo ostia ponto,
Omnia sub uestrum flumina mitto iugum.
Augusto dabitur sed proxima palma Valenti,
Inueniet fontes hic quoq;, Nile, tuos.

De uxore quæ uirum uoluit ueneno necare. 11

Toxica zelotypo dedit uxor mœcha marito:
Nec satis ad mortem credidit esse datum.
Miscuit argenti letalia pondera uiui,
Cogeret ut celerem uis geminata necem.
Diuidat hæc si quis, faciunt discreta uenenum:
Antidotum sumet qui sociata bibet.
Ergo inter sese dum noxia pocula certant,
Cessit letalis noxa salutiferæ:
Protinus & uacuos alui petiere recessus,
Lubrica deiectis qua uia nota cibis.
Quàm pia cura deûm, prodest crudelior uxor:
Et cum fata uolunt, bina uenena iuuant.

In pictorem deæ Echus. 12

Vane quid affectas faciem mihi ponere pictor,
Ignotamq; oculis sollicitare deam?
Aëris & linguæ sum filia, mater inanis,
Indicij uocem quæ sine mente gero.
Extremos pereunte modos à fine reducens,
Ludificata sequor uerba aliena meis.
Auribus in uestris habito penetrabilis Echo:
Et si uis similem pingere, pinge sonum.

In simulacrum Occasionis & Pœnitentiæ. 13

Cuius opus? Phidiæ, *qui signum* Pallados, *eius*
Quiq; Iouem *fecit, tertia palma ego sum.*
Sum dea quæ rara, & paucis Occasio *nota.*
Quid rotulæ insistis? stare loco nequeo.
Quid talaria habes? uolucris sum: Mercuriusq;
Fortunare solet: tardo ego cum uolui.

Crine tegis faciem. cognosci nolo. Sed heus tu
Occipiti caluo es. ne tenear fugiens.
Quæ tibi iuncta comes? dicat tibi. Dic rogo, *quæ sis.*
Sum dea, cui nomen nec Cicero ipse dedit.
Sum dea, quæ facti, non factiq; exigo pœnas:
Nempe ut pœniteat, sic Metanœa *uocor.*
Tu modo dic quid agat tecum? si quando uolaui,
Hæc manet: hanc retinent quos ego præterij.
Tu quoque dum rogitas, dum percunctando moraris,
Elapsam dices me tibi de manibus.

Epitaphium Anitiæ puellæ. 14

Omnia quæ longo uitæ cupiuntur in æuo,
Ante quater plenum consumpsit Anitia *lustrum.*
Infans lactauit, pubes, & uirgo adoleuit,
Nupsit, concepit, peperit, iam mater obiuit.
Quis mortem accuset? compleuit munia uitæ.
Iam meritis anus est, & adhuc ætate puella.

Ad Gallam puellam iam senescentem. 15

Dicebam tibi Galla, senescimus, effugit ætas:
Vtere rene tuo. casta puella anus est.
Spreuisti, obrepsit non intellecta senectus,
Nec reuocare potes, qui periere, dies.
Nunc piget, & quereris quòd non aut ista uoluntas
Tunc fuit, aut non est nunc ea forma tibi.
Da tamen amplexus, oblitaq; gaudia iunge:
Da fruar, & si non quod uolo, quod uolui.

De Lepore capto à cane marino. 16

Trinacrij quondam currentem in littoris ora
Ante canes leporem cæruleus rapuit.

At lepus, in me omnis terræ pelagiq; rapina est:
Forsitan & cœli, si canis astra tenet.

De Pergamo scriptore fugitiuo, qui captus fuerat. 17

Tam segnis scriptor quàm lentus Pergame cursor
Fugisti, & primo captus es in stadio.
Ergo notas scripto tolerasti Pergame uultu,
Et quas neglexit dextera, frons patitur.
Pergame, non rectè punitus fronte subisti
Supplicium lentæ quod meruere manus.
At tu qui dominus, peccantia membra coërce:
Iniustum falsos excruciare reos.
Aut inscribe istam quæ non uult scribere dextram,
Aut profugos ferri pondere necte pedes.

De Myrone qui Laidis noctem rogauerat. 18

Canus rogabat Laidis noctem Myron:
Tulit repulsam protinus,
Causamq; sensit, & caput fuligine
Fucauit atra candidum:
Idemq; uultu, crine non idem Myron,
Orabat oratum prius.
Sed illa formam cum capillo comparans,
Similemq; non ipsum rata,
Fortasse & ipsum, sed uolens ludo frui,
Sic est adorta callidum,
Inepte quid me quod recusaui rogas?
Patri negaui iam tuo.

De opinione quam de illo habebat eius uxor. 19

Laidas & Glyceras lasciuæ nomina famæ
Coniux in nostro carmine cum legeret,

Ludere me dixit, falsoq; in amore iocari:
Tanta illi nostra est de probitate fides.

Ad uxorem suam, quòd debeat uiuere, & oblectari. 20

Vxor, uiuamus quod uiximus, & teneamus
Nomina quæ primo sumpsimus in thalamo.
Nec ferat ulla dies ut commutemur in æuo,
Quin tibi sim iuuenis, tuq; puella mihi:
Nestore sim quamuis prouectior, æmulaq; annis
Vincas Cumanam tu quoq; Deiphoben.
Nos ignoremus, quid sit matura senectus:
Scire aui meritum, non numerare decet. aeui

In Meroën anum ebriosam. 21

Qui primus Meroë nomen tibi condidit, ille
Thesidæ nomen condidit Hippolyto.
Nam diuinare est nomen componere, quod sit
Fortunæ, & morum, uel necis indicium.
Protesilae tibi nomen sic fata dederunt,
Victima quòd Troiæ prima futurus eras.
Idmona quòd uatem, medicum quòd Iapida dicunt:
Discendas artes nomina præueniunt.
Et tu sic Meroë, non quòd sis atra colore,
Vt quæ Niliaca nascitur in Meroë:
Infusum sed quòd uinum non diluis undis,
Potare immixtum sueta merumq; merum.

Ex Græco traductum de statua Nemesis. 22

Me lapidem quondam Persæ aduexere, trophæum
Vt fierem bello, nunc ego sum Nemesis.
At sic ut Græcis uictoribus asto trophæum,
Punio sic Persas uaniloquos Nemesis.

De uarietate fortunæ ex Græco. 23

Thesauro inuento qui limina mortis inibat,
Liquit ouans laqueum quo periturus erat.
At qui quod terræ abdiderat, non repperit aurum,
Quem laqueum inuenit, nexuit, & perijt.

Idem aliter. 24

Qui laqueum collo nectebat, repperit aurum,
Thesauriq; loco deposuit laqueum.
At qui condiderat, postquam non repperit aurum,
Aptauit collo, quem reperit laqueum.

De Thrasybulo Lacedæmonio, qui fortissimè dimicans occubuit. 25

Excipis aduerso quòd pectore uulnera septem:
Arma super ueheris quòd Thrasybule tua:
Non dolor hic patris, Pitanæ sed gloria maior.
Rarum, tam pulchro funere posse frui.
Quem postquam mœsto socij posuere feretro,
Talia magnanimus edidit orsa pater:
Flete alios, natus lachrymis non indiget ullis,
Et meus, & talis, & Lacedæmonius.

Ex Græco de matre Lacæna. 26

Mater Lacæna clypeo obarmans filium,
Cum hoc (inquit) aut in hoc redi.

In diuitem degenerem mœcho genitum. 27

Quidam superbus opibus, & fastu tumens,
Tantumq; uerbis nobilis,
Spernit uigentis clara secli nomina,
Antiqua captans stemmata,
Martem Remumq; & conditorem Romulum
Primos parentes nuncupans.

Hos

Hos ille Serum ueſte contexi iubet,
Hos cælat argento graui,
Ceris inurens ianuarum limina,
Et atriorum pegmata,
Credo, quòd illi nec pater certus fuit,
Et mater eſt uerè lupa.

Antiſthenis Cynici imagini ſubditi. 28

Inuentor primus Cynices ego. Quæ ratio iſtæc?
Alcides multo dicitur eſſe prior.
Alcida quondam fueram doctore ſecundus,
Nunc ego ſum Cynices primus, & ille deus.
Diſcipulus melior nulli, melióue magiſter,
Εἰς ἀρετὴν συνέβη, καὶ κυνικὴν σοφίην:
Dicere me nouit uerum, qui nouit utrunque,
Καὶ θεὸν Ἀλκείδην, καὶ κύνα Διογένην.

Libero patri. 29

Αἰγύπτου μὲν Ὄσιρις ἐγὼ, Μυσῶν δὲ Φανάκης,
Βάκχος ἐνὶ ζωοῖσιν, ἐνὶ φθιμένοις Ἀϊδωνεὺς,
Πυρογενὴς, δίκερως, τιτανολέτης Διόνυσος.

Myhobarbum Liberi patris, ſigno marmoreo in uilla noſtra omnium deorum argumenta habentis. 30

Ogygia me Bacchum uocat,
Oſirin Aegyptus putat,
Myſtæ Phanacen nominant, Phanetem
Dionyſon Indi exiſtimant,
Romana ſacra Liberum,
Arabica gens Aedoneum,
Lucaniacus Pantheum.

In Corydonem marmoreum. 31

* αὐτὸς ἐγὼ Αἶξ, χίμαρος, πήρη, ποιμὴν, ῥαβδοῦχος, ἐλαίη.
Εἷς λίθος ἐκ πάντων * λιτὸς ἐγὼ Κορύδων.

In simulacrum Sapphus. 32

Lesbia Pierijs Sappho soror addita Musis,
* εἰμ' ἐνάτ. * Εἶ ἐνάτη λυρικῶν, Ἀονίδων δεκάτη.

Deæ Veneris. 33

Orta salo, suscepta solo, patre edita Cælo,
Aeneadum genitrix, hic habito alma Venus.

Ad libellum suum. 34

Si tineas cariemq́; pati te charta necesse est,
Incipe uersiculis ante perire meis.
Malo, inquis, tineas. sapis ærumnose Libelle,
*Perfungi * *Perfundi mauis qui leuiore malo.*
Ast ego damnosæ nolo ocia perdere musæ,
Iacturam somni quæ parit, atq; olei.
Vtilius dormire fuit, quàm perdere somnum,
*oleum: bene *Atque * oleum: uerum: causa sed ista mihi est:*
dis: caus. *Irascor Proculo, cuius facundia tanta est,*
Quantus honor: scripsit plurima, quæ cohibet.
*hunc *Hinc * studeo ulcisci, & prompta est hæc ultio uati:*
Qui sua non edit carmina, nostra legat.
Huius in arbitrio est, seu te iuuenescere cedro,
Seu iubeat duris uermibus esse cibum.
Huic ego, quod nobis superest, ignobilis oci
Deputo, siue legat quæ dabo, siue tegat.

De nomine cuiusdam Lucii sculpto in marmore. 35

Lucius, una quidem, geminis sed dißita punctis,
Littera, prænomen sic. L. nota sola facit.

Post M. incisum est: puto sic m. non tota uidetur,
Dissiluit saxi fragmine læsus apex.
Nec quisquam Marcus, seu Martius, an ne Metellus,
Hic iaceat, certis nouerit indicijs.
Truncatis conuulsa iacent elementa figuris:
Omnia confusis interiere notis.
Miremur perijsse homines? monumenta fatiscunt.
Mors etiam saxis, nominibusq; uenit.

De Sabina textrice & carmina faciente. 36

Siue probas Tyrio textam subtegmine uestem,
Seu placet inscripti commoditas tituli,
Ipsius hoc dominæ concinnat utrunq; uenustas:
Has geminas artes una Sabina colit.

Versus in ueste contexti, de eadem Sabina. 37

Laudet Achæmenias orientis gloria telas,
Molle aurum pallis Græcia texe tuis:
Non minus Ausoniam celebret dum fama Sabinam
Parcentem magnis sumptibus, arte parem.

De eadem Sabina. 38

Licia qui texunt & carmina, carmina Musis,
Licia contribuunt casta Minerua tibi.
Ast ego rem sociam non dissociabo Sabina,
Versibus inscripsi quæ mea texta meis.

Qualem, cuiusq; genii uelit amicam. 39

Hanc uolo, quæ non uolt, illam quæ uolt, ego nolo:
Vincere uolt animos, non satiare Venus.
Oblatas sperno illecebras, detrecto negatas:
Nec satiare animum, nec cruciare uolo.
*Nec *bis cincta Diana placet, nec nuda Cythere:* **discincta*

Illa

Illa uoluptatis nil habet, hæc nimium.
Callida sed mediæ Veneris mihi uenditet artem
Fœmina, quæ iungat, quod uolo nolo uocet.

De duobus fratribus, quibus male fuerat nomen impositum. 40

αὐτοὶ ἀδελ. Χρῆστος Ἀκίνδυνος* εἰσὶν ἀδελφεοὶ, οἰκτρὰ δὲ τέκνα,
Moribus ambo malis nomina falsa gerunt.
Οὐδ' οὗτος χρηστὸς, οὐδ' οὗτος ἀκίνδυνός ἐστιν.
Vna potest ambos littera corrigere.
Αἴκεν Χρῆστος ἕλῃ, καὶ Ἀκίνδυνος ἄλφ' ἀπολέσῃ,
Κίνδυνος hic fiet, frater Ἄχρηστος erit.

De iisdem. 41

Germani fratres sunt, Chrestos, Acindynos alter.
Falsum nomen utrique: sed ut uerum sit utrique,
Alpha suum Chresto det Acindynos, ipse sine alpha
Permaneat, uerum nomen uterque geret.

De Pallade uolente certare armis cum Venere. 42

Armatam uidit Venerem Lacedæmone Pallas,
Nunc certemus, ait, iudice uel Paride.
Cui Venus, Armatam tu me temeraria temnis?
Quæ quo te uici tempore, nuda fui.

Idem aliter. 43

Armatam Pallas Venerem Lacedæmone uisens,
Visne, ut iudicium sic ineamus? ait.
Cui Venus arridens, Quid me galeata lacessis,
Quæ quo te uici tempore, nuda fui?

Ad Philomusum, qui arbitrabatur se doctum librorum copia, quum nihil sciret. 44

Emptis quòd libris tibi bibliotheca referta est,

Doctum

Doctum & grammaticum te Philomuse putas?
Hoc genere & chordas, & plectra, & barbita conde,
Omnia mercatus cras citharœdus eris.

In statuam Rufi rhetoris semiuiri
& elinguis. 45

Rhetoris hæc Rufi statua est: nil uerius ipsa.
Ipsa adeo linguam non habet, & cerebrum:
Et riget, & surda est, & non uidet. omnia Rufi:
Vnum dissimile est: mollior ille fuit.

In tabulam ubi erat picta imago
Rufi rhetoris. 46

Elinguem quis te dicentis imagine pinxit?
Dic mihi Rufe, taces? nil tibi tam simile est.

De eadem tabula. 47

Hæc Rufi tabula est: nil uerius. Ipse ubi Rufus?
In cathedra. quid agit? hoc quod & in tabula.

De eodem Rufo. 48

REMINISCO *Rufus dixit in uersu suo.*
Cor ergo uersus, immo Rufus non habet.

Idem. 49

Qui REMINISCO *putat se dicere posse Latine,*
Hic ubi CO *scriptum est, legeret* COR, *si cor haberet.*

De eodem Rufo. 50

Rufus uocatus rhetor olim ad nuptias,
Celebri fit ut conuiuio,
Grammaticæ ut artis se peritum ostenderet,
Hæc uota dixit nuptijs:
Et masculini, & fœminini gignite,
Generisq; neutri filios.

De Imagine Rufi rhetoris. 51

Ore pulchro, & ore muto scire uis quæ sim? uolo.

Imago

Imago Rufi rhetoris Pictauici.

Diceret sed ille uellem Rhetor hoc mi:non potest.
Cur? ipse rhetor est imago imaginis.

De eadem Rufi statua. 52

*Rufi Rhetoris hæc Rufi statua est: si saxea, *Rufus.
Cur id ais? semper saxeus ipse fuit.

De Glaucia immatura morte præuento. 53

Læta bis octono tibi iam sub consule pubes
Cingebat teneras Glaucia adulte genas.
Et iam desieras puer, ánne puella uideri,
Cum properata dies abstulit omne decus.
Sed neque functorum socius miscebere uulgo,
Nec metues Stygios flebilis umbra lacus.
Verùm aut Persephonæ Cinareius ibis Adonis,
Aut Iouis Elisij tu catamitus eris.

In Diogenis Cynici sepulchro, pro titulo Canis signum est. 54

Dic canis, hic cuius tumulus? canis: at canis hic quis?
Diogenes. obijt? non obijt, sed abit.
Diogenes cui pera penus, cui dolia sedes,
*inde *Ad manes abijt, Cerberus *ire uetat.*
Quonam igitur clari flagrat qua stella Leonis,
Additus est iustæ nunc canis Erigonæ.

De Crœso & Diogene. 55

Effigiem rex Crœse tuam ditissime regum
Vidit apud manes Diogenes Cynicus.
Constitit: utq; procul solito maiore cachinno
Concussus, dixit, Quid tibi diuitiæ
Nunc prosunt regum rex ô ditissime? cum sis

Sicut

Sicut ego solus, me quoque pauperior.
Nam quæcunq; habui, mecum fero, cum nihil ipse
Ex tantis tecum Crœse feras opibus.

In signum marmoreum Niobes. 56

Viuebam, sum facta silex, quæ deinde polita,
Praxitelis manibus uiuo iterum Niobe.
Reddidit artificis manus omnia, sed sine sensu.
Hunc ego, cùm læsi numina, non habui.

De eodem. 57

Habet sepulchrum non id intus mortuum:
Habet nec ipse mortuus bustum super:
Sibi sed est ipse hic sepulchrum & mortuus:

De Laide dicante Veneri speculum suum. 58

Lais anus Veneri speculum dico: dignum habeat se
Aeterna æternum forma ministerium.
At mihi nullus in hoc usus, quia cernere talem
Qualis sum, nolo: qualis eram, nequeo.

De Castore, Polluce, & Helena.

Istos tergemino nasci quos cernis ab ouo,
Patribus ambiguis, & matribus asserere natos.
Hos genuit Nemesis, sed Leda puerpera fouit:
Tyndareus pater his & Iuppiter, hic putat, hic scit.

De imagine Veneris sculpta à Praxitele. 60

*Vera Venus fictam*cum uidit Cyprida, dixit,* * *Gnidiam*
Vidisti nudam me puto Praxitele.
Non uidi, nec fas, sed ferro opus omne polimus:
Ferrum Gradiui Martis in arbitrio.
Qualem igitur domino scierant placuisse Cytheren,
Talem fecerunt ferrea cæla deam.

In bucculam æream Myronis. 61

Buccula sum cælo genitoris facta Myronis
Aerea, nec factam me puto, sed genitam.
Sic me taurus init, sic proxima buccula mugit,
Sic uitulus sitiens ubera nostra petit.
Miraris quòd fallo gregem? gregis ipse magister
Inter pascentes me numerare solet.

De eadem buccula. 62

Vbera quid pulsas frigentia matris ahenæ
*uitula *O * uitule, & succum lactis habere petis?*
Hunc quoque præstarem, si me pro parte parasset
Exteriore Myron, interiore deus.

Ad Dædalum de eadem buccula. 63

Dædale, cur uana consumis in arte laborem?
Me potius clausæ subijce Pasiphaæ.
Illecebras ueræ si uis dare Dædale uaccæ,
Viua tibi species uacca Myronis erit.

Eadem de se. 64

Errasti attendens hæc ilia nostra iuuencæ:
Non manus artificis lac dedit uberibus.

Eadem. 65

Pasce greges procul hinc, ne quæso bubulce Myronis
Aes ueluti spirans cum bubus exagites.

Eadem. 66

Me uitulus cernens immugiet, irruet in me
*ouans *Taurus amans, pastor cum grege mittet * amans.*

De eadem Myronis buccula. 67

Aerea mugitum poterat dare uacca Myronis,
Sed timet artificis deterere ingenium.
Fingere nam similem uiuæ, quàm uiuere, plus est:
Nec sunt facta dei mira, sed artificis.

Eadem buccula de se. 68

Aerea bos steteram: mactata est uacca Mineruæ:
Sed dea proflatam transtulit huc animam.
Et modo sum duplex, pars ærea, pars animata:
Hæc manus artificis dicitur, illa deæ.

Ad taurum eadem buccula. 69

Quid me taure paras specie deceptus inire?
Non sum ego Minoæ machina Pasiphaæ.

De eadem Myronis buccula. 70

Necdum caduco sole iam sub uespere,
Ageret iuuencas cum domum pastor suas,
Suam relinquens, me monebat ut suam.

De eadem buccula. 71

Vnam iuuencam pastor forte amiserat,
Numerumq; iussus reddere,
Me defuisse conquerebatur, sequi
Quæ noluissem cæteras.

Quæ sexum mutarint. 72

Valle Banæ res nota, & uix credenda poëtis,
Sed quæ de uera promitur historia.
Fœmineam in speciem conuertit masculus ales,
Pauaq; de pauo constitit ante oculos.
Cuncti admirantur monstrum: sed mollior agna
Astitit in tenerum de grege uersa marem.
Quid stolidi ad speciem notæ nouitatis hebetis?
An uos Nasonis carmina non legitis?
Cænea conuertit proles Saturnia Consus:
Ambiguoq; fuit corpore Tiresias.
Vidit semiuirum fons Salmacis Hermaphroditum.

Vidit nubentem Plinius Androgynum.
Nec satis antiquum, quòd Campana in Beneuento
Vnus ephebòrum uirgo repente fuit.
Nolo tamen ueteris documenta arcessere famæ,
Ecce ego sum factus fœmina de puero.

Ad Pythagoram de Marco Pullaria. 73

Pythagora Euphorbi reparas qui semina rerum,
Corporibusq; nouis das reduces animas:
Dic, quid erit Marcus iam fata nouißima functus,
Si redeat uitam rursus in aëream?
Quis Marcus? felles nuper Pullaria dictus,
Corrupit totum qui puerile decus:
Peruersæ Veneris postico uulnere fossor,
Lucilli Vatis subulo, pullipremo.
Non taurus, non mulus erit, non hippocamelus,
Non caper, aut aries, sed scarabeus erit.

Subscriptum picturæ Crispæ mulieris impudicæ. 74

Præter legitimi genitalia fœdera cœtus
Repperit obscœnas ueneres uitiosa libido,
Herculis hæredi quam Lemnia suasit egestas:
Quam toga facundi scenis agitauit Afrani,
Et quam Nolanis capitalis luxus inußit.
Crispa tamen cunctas exercet corpore in uno,
Deglubit, fellat, molitur per utranq; cauernam:
Ne quid inexpertum frustra moritura relinquat.

De Achilla qui dissecuit caluariam. 75

Abiecta in triuijs inhumati glabra iacebat
Testa hominis, nudum iam cute caluitium.

Fleu

Fleuerunt alij: fletu non motus Achillas,
Insuper & silicis uerbere dissecuit.
Eminus ergo icto rediit lapis ultor ab osse:
Auctorisq; sui frontem oculosq; petit.
Sic utinam certos manus impia dirigat ictus,
Auctorem ut feriant tela retorta suum.

De Alcone medico, & Diodoro haruſpice. 76

Languenti Marco dixit Diodorus haruspex,
Ad uitam non plus sex superesse dies.
Sed medicus diuis fatisq; potentior Alcon
Falsum conuicit illico haruspicium.
Tractauitq; manum uicturi: ni tetigisset,
Illico nam Marco sex periere dies.

De ſigno Iouis tacto ab Alcone medico. 77

Alcon hesterno signum Iouis attigit: ille,
Quamuis marmoreus, uim patitur medici.
Ecce hodie iussus transferri ex æde uetusta,
Effertur, quamuis sit deus, atq; lapis.

De Eunomo medico imperito. 78

Languentem Caium moriturum dixerat ægrum
Eunomus, euasit fati ope, non medici.
Paulo post ipsum uidet, aut uidisse putauit
Pallentem, & multa mortis in effigie.
Quis tu? Caius, ait. Viuis ne? hoc abnuit. At quid
Nunc agis hic? iussu Ditis, ait, uenio,
Vt quia notitiam rerumq; hominumq; tenerem,
Accirem medicus. Eunomus obriguit.
Tum Caius, Metuas nihil Eunome, dico ego & omnes
Nullum, qui saperet, dicere te medicum.

Ad Crispam. 79

Deformem quidam te dicunt Crispa: at ego istud
Nescio, mi pulchra es: iudice me satis est.
Quinetiam cupio, iunctus quia zelus amori est,
Vt uideare alijs fœda, decora mihi.

Qualem uelit habere amicam. 80

Sit mihi talis amica uelim,
Iurgia quæ temere incipiat,
Nec studeat quasi casta loqui,
Pulchra, procax, petulante manu,
Verbera quæ ferat, & regerat,
Cæsaq; ad oscula confugiat.
Nam nisi moribus his fuerit,
Casta, modesta, pudenter agens,
Dicere abominor, uxor erit.

Ex Græco traductum, ad Cupidinem. 81

Hoc, quod amare uocant, misce, aut dissolue Cupido,
Aut neutrum flammis ure, uel ure duos.

Ad Dionem de amore suo. 82

Aut restingue ignem quo torreor, alma Dione,
Aut transire iube, uel face utrunq; parem.

Ex Græco traductum. 83

Incipe, dimidium facti est cœpisse: superst
Dimidium, rursum hoc incipe, & efficies.

Ex Græco, ἁ χάρις ἁ βραδύνοις ἄχαρις χάρις. 84

Gratia quæ tarda est, ingrata est: gratia nanque
Cum fieri properat, gratia grata magis.

Ex eodem. 85

Si bene quid facias, facias cito: nam cito factum
Gratum erit, ingratum gratia tarda facit.

In

In saltatorem ineptum. 86

Deceptæ felix casus se miscuit arti:
Histrio saltauit, qui Capanea ruit.
Idem qui Nioben saltauit saxeus, ut tum
Spectator ueram crediderit Nioben:
In Canace uisus multo felicior ipsa,
Quòd non hic gladio uiscera dissecuit.

De eodem. 87

Daphnen, & Nioben saltauit simius idem,
Ligneus ut Daphne, saxeus ut Niobe.

De Dodra potione, quæ fit de nouem rebus. 88

Dodra ex dodrante est: sic collige, ius, aqua, uinum,
Sal, oleum, panis, mel, piper, herba, nouem.

De eadem. 89

Dodra uocor. Quæ causa? nouem species gero. quæ sunt?
Ius, aqua, mel, uinum, panis, piper, herba, oleum, sal.

De eadem dodra potione. 90

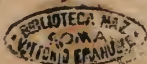
Δόδρα πότος καὶ ἀριθμὸς ἔχω μέλι, οἶνον, ἔλαιον,
Ἄρτον, ἅλας, βοτάνην, ζωμὸν, ὕδωρ, πέπερι.

De iurisconsulto qui uxorem habebat adulteram. 91

Iurisconsulto, cui uiuit adultera coniunx,
Papia lex placuit, Iulia displicuit.
Quæritis unde hæc sit distantia? semiuir ipse
Scatiniam metuens, non metuit Titiam.

Ad Zoilum qui uxorem mœcham duxerat. 92

Semiuir uxorem duxisti Zoile mœcham.
O quantus fiet quæstus utrinq; domi:

Cùm dabit uxori molitor tuus, & tibi adulter,
Quantum deprensi damna pudoris emunt.
Sed modo quæ uobis lucrosa libido uidetur,
Iacturam senio, mox subeunte feret;
Incipient operas conducti uendere mœchi,
Quos modo munificos lena iuuenta tenet.

Ad Venerem Marcus. 93

Hanc amo, quæ me odit: contrà hanc, quoniā me amat, odi·
Compone inter nos, si potes alma Venus.
Perfacilè id faciam: mores mutabo & amores:
Oderit hæc, amet hæc. rursus idem patiar.
Vis ambas ut ames? Si diligat utraq;, uellem:
Hoc tibi tu præsta Marce, ut ameris, ama.

Δύσερως. 94

Suasisti Venus alma duas δυσέρως ut amarem:
Odit utraque: aliud da modò consilium.
Vince datis ambas. cupio: uerum arcta domi res.
Pellice promissis. nulla fides inopi.
Attestare deos. nec fas mihi fallere diuos.
Peruigila ante fores. nocte capi metuo.
Scribe elegos. nequeo musarum & Apollinis expers.
Frange fores. pœnas iudicij metuo.
Stulte ab amore mori pateris? non uis ob amorem?
Malo miser dici, quàm miser atq; reus.
Suasi quod potui, tu alios modò consule. dic quos?
Quod sibi suaserunt Phædra & Elissa dabunt,
Quod Canace, Phyllisq;, & fastidita Phaonis.
Hoc das consilium? tale datur miseris.

Pulchrum Dei responsum. 95

Doctus Hylas cæstu, Phegeus catus arte palæstræ,

Clarus

Clarus Olympiacis & Lycus in stadijs.
An possent omnes uenturo uincere agone:
Hammonem Libyæ consuluere deum.
Sed deus ut sapiens, Dabitur uictoria uobis,
Indubitata quidem, si caueatis, ait.
Ne quis Hylam cæstu, ne quis certamine luctæ
Phegea, ne cursu te Lyce prætereat.

De Hermiones zona. 96

Punica turgentes redimibat zona papillas
Hermiones, zonæ textum elegeıon erat.
Qui legis hanc titulum, Paphie tibi mandat, ames me,
Exemploq; tuo neminem amare uetes.

De Hyla, quem Naides rapuerunt. 97

Aspice quàm blandæ necis ambitione fruatur
Letifera experiens gaudia pulcher Hylas.
Oscula & infestos inter moriturus, amores
Ancipites patitur *Naidas Eumenidas. *Naiadas

Ad Nymphas, quæ Hylam merserunt. 98

Furitis procaces *Naides *Naiades
Amore sæuo & irrito.
Ephebus iste flos erit.

De Narcisso qui suiipsius amore captus erat. 99

Si cuperes alium, posses Narcisse potiri:
Nunc tibi amoris adest copia, fructus abest.

De eodem. 100

Quid non ex huius forma pateretur amator,
Ipse suam qui sic deperit effigiem?

In Echo dolentem propter mortem Narcissi. 101

Commoritur Narcisse tibi resonabilis Echo

Vocis ad extremos exanimata modos.
Et pereuntis adhuc gemitum resecuta querelis,
Vltima nunc etiam nerba loquentis amat.

De Hermaphrodito. 102

Mercurio genitore satus, genitrice Cythere,
Nominis ut mixti, sic corporis Hermaphroditus:
Concretus sexu, sed non perfectus, utroq;:
Ambiguæ Veneris, neutro potiundus amori.

De coniunctione Salmacis cum Hermaphrodito. 103

Salmacis optato concreta est, nympha marito,
Felix uirgo, sibi si scit inesse uirum.
Et tu formosæ iuuenis permixte puellæ,
Bis felix, unum si licet esse duos.

Ad Apollinem de Daphne puella fugiente. 104

Pone arcum Pæan, celeresq; reconde sagittas:
Non te uirgo fugit, sed tua tela timet.

Ad corticem quo Daphne tegebatur. 105

Inuide cur properas cortex operire puellam?
Laurea debetur Phœbo, si uirgo necatur.

In duas sorores diuersorum morum. 106

*nos Delia *uos miramur, & est mirabile, quòd tam*
Dißimiles estis, tuq;, sororq; tua.
Hæc habitu casto, cum non sit, casta uidetur:
Tu, præter cultum, nil meretricis habes.
Cum casti mores tibi sint, huic cultus honestus:
Te tamen & cultus damnat, & actus eam.

Ad Gallam. 107

Vado sed sine me, quia te sine: nec nisi tecum

Tot

Totus ero,pars cum sim altera Galla tui.
Vado tamen,sed dimidius:uado minor ipso
Dimidio,nec me iam locus unus habet.
Nam tecum ferè totus ero,quocunque recedam:
Pars ueniet mecum quantulacunque mei.
Separor unus ego:sed partem sumo minorem
Ipse mei:tecum pars mea maior abit,
Si redeam:tibi totus ero,pars nulla uacabit,
Quæ mox non redeat in tua iura.Vale.

In Venerem Anadyomenen. 108

Emersam pelagi nuper genitalibus undis
Cyprin Apellei cerne laboris opus,
Vt complexa manu madidos salis æquore crines
Humidulis spumas stringit utraque comis.
Iam tibi nos Cypri,Iuno,inquit,& innuba Pallas,
Cedimus,& formæ præmia deserimus.

Epitaphium Callicrateæ. 109

Viginti atque nouem genitrici Callicrateæ
Nullius sexus mors mihi uisa fuit.
Sed centum & quinque expleui bene meßibus annos,
Intremulam baculo non subeunte manum.

In puerum formosum. 110

Dum dubitat natura,marem faceretne puellam,
Factus es ô pulcher pene puella puer.

In scabiosum Polygitonem. 111

Thermarum in solio si quis Polygitona uidit
Vlcera membrorum scabie putrefacta fouentem,
Præposuit cunctis spectacula talia ludis.
Principio tremulis gannitibus aëra pulsat,
Verbaq; lasciuos meretricum imitantia cœtus

Vibrat, & obscœnæ numeros pruriginis implet.
Brachia deinde rotat uelut enthea dæmone Mænas:
Pectus, crura, latus, uentrem, femora, inguina, suras,
Tergum, colla, humeros, luteæ Symplegadis antrum.
Tam diuersa locis uaga carnificina pererrat,
Donec marcentem calidi feruore lauacri
Blandus letali soluat dulcedine morbus.
Defectos sic fama uiros, ubi cassa libido
Fœmineos cœtus, & non sua bella lacessit,
Irrita uexato consumere gaudia lecto,
Titillata breui cum iam sub fine uoluptas
Feruet, & ingesto peragit ludibria morsu.
Turpia non aliter Polygiton membra resoluit:
Et quia debentur supremæ piacula uitæ,
Ad Phlegethontæas sese iam præparat undas.

De quodam Syluio bono, qui erat Britto. 112

Syluius ille bonus, qui carmina nostra lacessit,
Nostra magis meruit disticha Britto bonus.
Syluius hic bonus est. Quis Syluius? iste Britannus.
Aut Britto hic non est Syluius, aut malus est.
Syluius iste bonus fertur, ferturq; Britannus:
Quis credat ciuem degenerasse bonum?
Nemo bonus Britto est: si simplex Syluius esse
*Incipiat, simplex * desinat esse bonus.* *desinet
Syluius hic bonus est, sed Britto est Syluius idem.
Simplicior res est, credite, Britto malus.
Sylui Britto bonus, quanuis homo non bonus esse
Ferris, nec se quit iungere Britto bono.

In Eurippum. 113

Pars te Eurippum uocitat, pars uerò Eurippum:

Altera producens, altera corripiens.
Elige utrum malis, aut tende, aut corripe nomen:
Conueniet quoduis fur furiose tibi.

Ex sepulchro Latinæ uiæ. 114

Non nomen, non quo genitus, non unde, quid egi.
Mutus in æternum sum cinis, ossa, nihil.
Non sum, nec fueram, genitus tamen è nihilo sum.
Mitte, nec exprobres singula, talis eris.

Epicuri opinio. 115

Quod est beatum, morte & æternum carens,
Nec sibi parit negocium, nec alteri.

De homine pigro. 116

Sanus piger sitibriente multo est nequior:
Potat duplum, dapesq; duplices deuorat.

In Didus imaginem, ex Græco. 117

Illa ego sum Didò uultu quam conspicis hospes,
Assimulata modis pulchraq; mirificis.
Talis eram, sed non Maro quam mihi finxit, erat mens,
Vita nec incestis læta cupidinibus.
Nanq; nec Aeneas uidit me Troïus unquam,
Nec Libyam aduenit classibus Iliacis.
Sed furias fugiens, atq; arma procacis Iarbæ
Seruaui, fateor, morte pudicitiam:
Pectore transfixo, castos quod pertulit enses,
Non furor aut læso crudus amore dolor.
Sic cecidisse iuuat: uixi sine uulnere famæ,
Vlta uirum, positis mœnibus oppetij.
Inuida cur in me stimulasti musa Maronem,
Fingeret ut nostræ damna pudicitiæ?
Vos magis historicis lectores credite de me,

Quàm

Quàm qui furta deûm concubitusq́; canunt.
Falsidici uates, temerant qui carmine uerum:
Humanisq́; deos aßimilant uitijs.

De tribus incestis. 118

Tres uno in lecto, stuprum duo perpetiuntur:
Et duo committunt: quatuor esse reor.
Falleris: extremis da singula crimina, & illum
Bis numeres medium, qui facit, & patitur.

De Castore fellatore qui suam lingebat uxorem. 119

Lambere cum uellet mediorum membra uirorum
Castor, nec posset uulgus habere domi:
Repperit ut nullum fellator perderet inguen,
Vxoris cœpit lingere membra suæ.

De amissa puella. 120

Tres fuerant Charites: sed dum mea Lesbia uixit,
Quattuor: ut perijt, tres numerantur item.

In Faustulum staturæ breuis Anci Brobini. 121

Faustulus insidens formicæ ut magno elephanto,
Decidit, & terræ terga supina dedit.
Moxq́; idem ad mortem est multatus calcibus eius,
Perditus ut posset uix retinere animam.
Vix tamen est fatus, Quid rides improbe liuor,
Quòd cecidi? cecidit non aliter Phaëthon.

In Eunum liguritorem. 122

Eune quid affectas uendentem Phyllida odores?
Diceris hanc mediam lambere, non molere.
Perspice ne mercis fallant te nomina, uel ne
Aëre Seplasiæ decipiare, caue.

Dum

Dum Ciſton Coſtonq; putat communis odoris,
Et Nardum ac Sardas, eſſe ſapore pari:
Diuerſa infelix & lambit & olfacit Eunus:
Dißimulem olfactum naris & oris habet.

In eundem Eunum. 123

Salgama non hoc ſunt, quod balſama: cedite odores.
Nec male olere mihi, nec bene olere placet.

In eundem Eunum. 124

Λαῖς, ἔρως, & ἴτυς, χείρων, & ἔρως, ἴτυς alter,
Nomina ſi ſcribis, prima elementa adime,
Vt facias uerbum, quod tu facis Eune *magiſter:*
Dicere me Latium non decet opprobrium.

In eundem. 125

Eune, quòd uxoris grauidæ putria inguina lambis,
Feſtinas gloſſas non natis tradere natis.

Ad eundem pædagogum liguritorem. 126

Eunus Syriſcus inguinum liguritor,
Opicus magiſter: ſic eum docet Phyllis,
Muliebre membrum quadriangulum cernit:
Triquetro coactu. Δ. litteram ducit
De ualle femorum altrinſecus pares rugas.
Mediumq;, fißi rima qua patet, callem
Ψ. dicit eſſe: nam trifißilis forma eſt.
Cui ipſe linguam cum dedit ſuam. λ. eſt:
Veramq; in illis eſſe φ. notam ſentit.
Quid imperite ρ. putas ibi ſcriptum:
Vbi locari iota conuenit longum?
Miſelle doctor, ου. tibi ſit obſcœno:
Tuumq; nomen θ. ſectilis ſignet.

In Medeæ imaginem. 127

Medeam uellet cum pingere Timomachi mens
Voluentem in natos crudum animo facinus,
Immanem exhausit rerum in diuersa laborem,
Fingeret affectum matris ut ambiguum.
Ira subest lachrymis, miseratio non caret ira:
Alterutrum uideas ut sit in alterutro.
Cunctantem satis est, indigna est sanguine mater
Natorum, tua non dextera Timomache.

Aliud in eandem. 128

Quis te pictorum simulauit pessima Colchis
In natos crudum uoluere mente nefas?
Vsqueadeo nescitis puerorum haurire cruorem,
Vt ne picta quidem parcere cæde uelis?
Numnam te pellex stimulat? Num'ne alter Iason,
Altera iam Glauce sunt tibi causa necis?
Quin ne picta quidem sis barbara: nanq; tui uim
*Creta *Cera tenax zeli concipit immodicam.*
Laudo Timomachum, matrem quòd pinxit in ensem
Cunctantem, prolis sanguine ne maculet.

In quendam qui læuia sibi inguina faciebat. 129

Inguina quòd calido læuas tibi dropace, causa est:
Irritant uolsas læuia membra lupas.
Sed quòd & elixo plantaria podice uellis,
**Clazomenas. Et teris inclusas pumice *Clazomenas:*
Causa latet: bimarem nisi quòd patientia morbum
Appetit, & tergo fœmina, pube uir es.

In cæcum, & claudum, ex Græco. 130

Insidens cæco graditur pede claudus utroq;

Quo caret alteruter, sumit ab alterutro.
Cæcus nanq; pedes claudo, gressumq; ministrat,
At claudus cæco lumina pro pedibus.

Idem. 131

Ambulat insidens cæco pede captus utroq;,
Atq; alterna subit munia debilitas.
Nam cæcus claudo pede commodat: ille uicissim
Mutua dat cæco lumina pro pedibus.

De diuite & paupere. 132

Non est diues opum diues, nec pauper inopsq;
Infelix, alio nec magis alter eget.
Diues eget gemmis, cereali munere pauper:
Sed quum egeant ambo, pauper egens minus est.

De Penelope. 133

Intemerata procis, & tot seruata per annos
Oscula uix ipsi cognita Telemacho.
Hinc mea uirginitas facibus tibi lusit adultis,
Arsit & inuidia principe uerus amor.
Sæpe ego mentitis tremui noua fœmina somnis,
Lapsaq; non merito sunt mihi uerba sono.
Et tamen ignotos sensi experrecta dolores,
Strataq; tentaui sicca pauente manu.
Nam tibi anhelanti, supremaq; bella mouenti
Paruit indulgens & sine uoce dolor.
Dente nihil uiolare fero, nihil unguibus ausæ:
Fœdera nam tacita pace peregit amor.
Deniq; non auiam tremulo clamore uocaui,
Nec prior obsequio serua cucurrit anus.
Ipsa uerecundo tetigi pallore puellas,
Impositum teneri fissa pudoris opus.

In grammaticum. 134

Felix Grammaticus non est, sed nec fuit unquam,
Nec quisquam est felix nomine grammaticus.
At si quis felix præter fatum extitit unquam,
Is demum excessit grammaticos canonas.

De infausto matrimonio Grammatici. 135

Arma uirumq; docens, atq; arma uirumq; peritus,
Non duxi uxorem, sed magis arma, domum.
Nanq; dies totos, totasq; ex ordine noctes
Litibus oppugnat meq; meumq; larem.
Atq; ut perpetuis dotata à Marte duellis
Arma in me tollit, nec datur ulla quies.
Iamq; repugnanti dedam me, ut deniq; uictum
Iurget ob hoc solum, iurgia quòd fugiam.

De fratribus Thebanis. 136

Nec Stygijs lucis ineunt sua fœdera fratres
OEdipodionidæ, de misero ab miseri.
Nanq; etiam ex uno surgentes aggere flammæ
In diuersa sui dissiliunt cineris.
Infandos iuuenes, quos nec discordia cassos
Luce, nec in semet linquit atrox animus.
Atq; utinam & Thebas quissent partirier ipsas,
Regnorum & metas, ut cinerum nebulas.

De ingratis ex Menandro. 137

Ingrato homine terra peius nil creat.
Vicinus, hospes, notus, ignotus, cliens,
Et siqua genera sunt id genus ciuium,
Siquid petenti promptus opus impertias
Vt misereare, gratia, aut totum perit.

De Demosthene. 138

Discere si cupias doctis quàm multa licebit,
Quæ nosti, meditando uelis inolescere menti,
Quæ didicisti haud dum, discendo absumere tendas.

De uxore deformi. 139

Deformis uxor cui sit, ancilla elegans,
Vxorem habere, subigere ancillam uelit.

De Fortunæ uarietate. 140

Fortuna nunquam sistit in eodem statu,
Semper mouetur, uariat & mutat uices,
Et summa in imum uertit, ac uersa erigit.

In Stellam. 141

Stella prius superis fulgebas lucifer, at nunc
Extinctus cassis lumine uesper eris.

Ex Menandro. 142

Re fruere ut natus mortalis, dilige sed rem
Tanquam immortalis: sors est in utroq; uerenda.

De suo Fastorum libro ad Gregorium. 143

Ignota æterna ne sint tibi tempora Romæ,
Regibus, & patrum ducta sub imperijs:
*Digessi Fastos, & nomina *perpetis æui,* **præpetis*
Sparsa iacent Latiam siqua per historiam.
Sit tuus hic fructus, uigilatas accipe noctes.
Obsequitur studio nostra lucerna tuo.
Tu quoq; uenturos per longum consere Ianos,
Vt mea congessit pagina præteritos.
Exemplum iam patris habes, ut protinus & te
Aggreget Ausonijs purpura consulibus.

Supputatio ab urbe condita in Consulatum nostrum. 144

Annis undecies centum coniunge quaternos

Vndecies unum quæ super tricterida necte.
Hæc erit æternæ series ab origine Romæ.

De eodem ad Proculum. 145

Vrbis ab æternæ deductam rege Quirino
Annorum seriem cum Procule accipies:
Mille annos, centumq;, & bis fluxisse nouenos
Consulis Ausonij nomen adusq; leges.
Fors erit ut lustrum cum se cumulauerit istis,
Confectam Proculus signet olympiadem.

In fine eiusdem libri additi. 146

Hactenus adscripsi Fastos: si fors uolet, ultra
Adijciam: si non, qui legis, adijcias.
*ab uno est *Scire cupis, qui sim? titulum qui quartus* ab imo,*
Quære: leges nomen Consulis Ausonij.

Duodecim labores Herculis. 147

Prima Cleonæi tolerata ærumna Leonis.
Proxima Lernæam ferro & face contudit hydram.
Mox Erymantheum uis tertia perculit aprum.
Aeripedis quarto tulit aurea cornea cerui.
Stymphalidas pepulit uolucres discrimine quinto.
Threiciam sexto spoliauit Amazona baltheo.
Septima in Augei stabulis impensa laboris.
Octaua expulso numeratur adorea tauro.
In Diomedeis uictoria nona quadrigis.
Gerione extincto decimam dat Iberia palmam.
Vndecimo mala Hesperidum districta triumpho.
Cerberus extremi suprema est meta laboris.

De mensibus & quatuor anni temporibus. 148

Aeternos menses, & tempora quattuor anni,

Quattuor ista tibi subiecta monosticha dicent.
Martius, Aprilis, Maius sunt tempora ueris.
Iulius, Augustus, nec non & Iunius aestas.
Septembri, Octobri, autumnus, totoq; Nouembri.
Brumales, Ianus, Februarius, atq; December.

De nominibus Siderum. 149

Ad Boreae partes, Arcti iunguntur & Anguis.
Post has Arctophylax, pariterq; Corona, genuq;
Prolapsus, Lyra, Auis, Cepheus, & Casiopea,
Auriga, & Perseus, Deltoton, & Andromedae astrum,
Pegasus, & Delphinus, Telum, Aquila, Anguitenensq;.
Signifer inde subest: bis sex & sidera complent.
Hic Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libra, Scorpius, Arcitenens, Capricornus, & Vrnam
Qui tenet, & Pisces. Post hos in partibus austri
Orion, Procyon, Lepus, ardens Sirius, Argo,
Hydrus, Chiron, Thuribulum quoque, Piscis & ingens.
Hunc sequitur Pistrix, simul Eridaniq; fluenta.

Ad notarium uelocissime excipientem. 150

Puer notarum praepetum
Solers minister aduola:
Bipatens pugillar expedi,
Cui multa fandi copia:
Punctis peracta singulis
Vt una uox absoluitur.
Euoluo libros uberes,
Instarq; densae grandinis,
Torrente lingua perstrepo.
Tibi nec aures ambigunt,

Nec aucupatur pagina:
Et mota parce dextera
Volat per æquor cæreum.
Cum maxime nunc proloquor,
Circunloquentis ambitu,
Tu sensa nostri pectoris
Vix dicta iam ceris tenes.
Sentire tam uelox mihi
Vellem dedisset mens mea,
Quàm præpetis dextræ fuga
Tu me loquentem præuenis.
Quis, quæso, quis me prodidit?
Quis ista iam dixit tibi,
Quæ cogitabam dicere?
Quæ furta corde in intimo
Exercet ales dextera?
Quis ordo rerum tam nouus,
Veniat in aures ut tuas,
Quod lingua nondum absoluerit?
Doctrina non hoc præstitit:
Nec ulla tam uelox manus
Celeripedis compendij.
Natura munus hoc tibi,
Deus quòd donum tradidit,
Quæ loquerer, ut scires prius,
Idem quòd uelles, quod uolo.

Hectoris epitaphium. 151

Hectoris hic tumulus, cum quo sua
Troia sepulta est.
Conduntur pariter, qui periere simul.

D. Ausonii de claris vrbibus LIBER.

*

De Roma, Constantinopoli, & Carthagine.

PRIMA *urbes inter Diuum domus aurea Roma.*
Constantinopoli assurgit Carthago, priori
Non toto cessura gradu: quia tertia dici
Fastidit, non ausa locum sperare secundum,
Qui fuit ambarum. uetus hanc opulentia præfert,
Hanc fortuna recens: fuit hæc, subit ista, nouisq;
Excellens meritis ueterem perstringit honorem,
Et Constantino concedere cogit Elissam.
Accusat Carthago deos, iam plena pudoris
Nunc quoque si cedat, Romam uix passa priorem.
Componat uestros fortuna antiqua tumores:
Ite pares, tandem memores, quòd numine diuum
Augustas mutastis opes, & nomina: tu cum
Bysantina Ligos, tu Punica Byrsa fuisti.

De Antiochia, & Alexandria.

Tertia Phœbeæ lauri domus Antiochia,
Vellet Alexandri se quarta colonia poni.
Ambarum locus unus, & has furor ambitionis
In certamen agit: uitiorum turbida uulgo
Vtraq;, & amentis populi malè sana tumultu.
Hæc Nilo munita quòd est, penitusq; repostis
Insinuata locis, fœcunda, situq; superbit:

Illa quòd infidis opponitur æmula Persis.
Et uos ite pares, Macedûmq; attollite nomen.
Magnus Alexander te condidit: illa Seleucum
*ingenuum Nuncupat: * ingenitus næuus fuit anchora signum:
cuius fu. Qualis inusta solet generis nota *certa, per omnem
*cera Nam sobolis seriem natiua cucurrit imago.

De Treueris.

Armipotens dudum celebrari Gallia gestis,
Treuericæq; urbis solium, quæ proxima Rheno
Pacis ut in mediæ gremio secura quiescit,
Imperij uires quod alit, quod uestit & armat.
Lata per extentum procurrunt mœnia collem.
Largus tranquillo perlabitur amne Mosella,
Longinqua omnigenæ uectans commercia terræ.

De Mediolano.

Et Mediolani mira omnia copia rerum,
Innumeræ cultæq; domus, fæcunda uirorum
*Ingenia, & *Ingenia, antiqui mores: tum duplice muro
mores læti: Amplificata loci species, populiq; uoluptas
tum Circus, & inclusi moles cuneata theatri:
Templa, palatinæq; arces, opulensq; moneta,
Et regio Herculei celebris sub honore lauacri,
Cunctaq; marmoreis ornata peristyla signis,
Mœniaq; in ualli formam circundata limbo.
Omnia quæ magnis operum uelut æmula formis
Excellunt, nec iuncta premit uicinia Romæ.

De Capua.

Nec Capuam pelago, cultuq;, penuq; potentem,
Delicijs, opibus, famaq; priore silebo.
Fortuna uariante uices, quæ freta secundis

Nesc

Nesciuit seruare modum, nunc subdita Romæ:
Aemula nunc, fidei memor, an infida senatum
Sperneret, an coleret dubitans, sperare curules
Campanis ausa auspicijs: unoq; suorum
Consule ut imperium diuisi attolleret orbis.
Quinetiam rerum dominam Latijq; parentem
Appetijt bello, ducibus non freta togatis,
Hannibalis iurata armis, deceptaq; in hostis
Seruitium demens specie transiuit herili:
Mox ut in occasum uitijs communibus acti
Corruerent Pœni luxu, Campania fisto.
Heu nunquam stabilem sortita superbia sedem.
Illa potens, opibusq; ualens, Roma altera quondam.
Comere quæ paribus potuit fastigia conis,
Octauum reiecta locum uix pone tuetur.

De Aquileia.

Non erat iste locus, merito tamen aucta recenti
Nona inter claras Aquileia cieberis urbes.
Itala ad Illyricos obiecta colonia montes,
Mœnibus & portu celeberrima: sed magis illud
Eminet, extremo quòd te sub tempore legit,
**Soluerit exacto cui iusta piacula bello* *Solueret exa. cui fera pia. lustro
Maximus armigeri quondam sub nomine lixæ.
Felix quæ tanti spectatrix læta triumphi
Punisti Ausonio Rutupinum marte latronem.

De Arelate.

Pande duplex Arelate tuos blanda hospita portus,
Gallula Roma Arelas, quam Narbo Martius, & quam
Accolit Alpinis opulenta Vienna colonis,
Præcipitis Rhodani sic intercisa fluentis,

Vt mediam facias nauali ponte plateam,
Per quem Romani commercia suscipis orbis:
Nec cohibes,populosq; alios & mœnia ditas,
Gallia queis fruitur,gremioq; Aquitania lato.

De Emerita.

*Cara Iure*nubi post has memorabere nomen*Iberûm*
*numen Emerita,*æquoreus quam præterlabitur amnis:*
Hispalis Submittit cui tota suos Hispania fasces.
Corduba non,non arce potens tibi Tarraco certant,
Quæq; sinu pelagi iactat se Brachara diues.

De Athenis.

Nunc & terrigenis patribus memoremus Athenas,
Pallados & Consi quondam certaminis arcem,
Paciferæ primùm cui contigit arbor oliuæ,
Attica facundæ cuius mera gloria linguæ:
Vnde Perioniæ populos,& nomen Achæum,
Versaq; Graia manus centum se effudit in urbes.

De Catina & Syracusis.

Quis Catinam sileat?quis quadruplices Syracusas?
Hanc ambustorum fratrum pietate celebrem,
Illam complexam miracula fontis & amnis,
Quà maris Ionij subter uada salsa meantes
**Consocient Consociat* dulces placita sibi sede liquores*
Incorruptarum miscentes oscula aquarum.

De Tholosa.

Non unquam altricem nostri reticebo Tholosam,
Coctilibus muris quam circuit ambitus ingens,
Perq; latus pulchro perlabitur amne Garumna,
Innumeris cultam populis,confinia propter
Ninguida Pyrenes,& pinea Gebennarum,

Inter

Inter Aquitanas gentes & nomen Iberum.
Quæ modo quadruplices ex se cum effuderit urbes,
Non ulla exhaustæ sentit dispendia plebis,
Quos genuit cunctos gremio complexa colonos.

De Narbone.

Nec tu Martie Narbo silebere, nomine cuius
Fusa per immensum quondam prouincia regnum,
Obtinuit multos dominandi iure colonos:
Insinuant qua sese cauis Allobroges oris,
Excluduntq; Italos Alpina cacumina fines:
Qua Pyreneis niuibus dirimantur Iberi,
Qua rapitur præceps rhodanus genitore Lemanno,
Interiusq; premunt Aquitanica rura Gebennæ:
Vsq; in Teutosagos primæuo nomine Belgas,* * paganaq; nomina
Totum Narbo fuit: tu Gallia prima togati
Nominis attollis Latio proconsule fasces.
Quis memoret portusq; tuos, montesq;, lacusq;,
Quis populos uario discrimine uestis & oris?
Quodq; tibi quondam uario de marmore templum* *Pario
Tantæ molis erat, quantam non sperneret olim
Tarquinius, Catulusq; iterum: postremus & ille* *Getulusq;
Aurea qui statuit Capitoli culmina Cæsar.
Te maris Eoi merces, & Iberica ditant
Aequora: te classes Libyci, Siculiq; profundi,
Et quicquid uario per flumina, per freta cursu
Aduehitur, toto tibi nauigat orbe κατάπλουν.

De Burdigala, ex qua fuit Ausonius.

Impia iam dudum condemno silentia, quòd te
O patria, insignem Baccho, fluuijsq;, uirisq;,
Moribus, ingenijsq; hominum, procerumq; senatu,

Non inter primas memorem, quasi conscius urbis
Exiguæ, immeritas dubitem contingere laudes?
Non pudor. Huic etenim non barbara Rheni
Ora, nec Arcto domus est glacialis in Hæmo.
Burdigala est natale solum, clementia cæli
Mitis, ubi & riguæ larga indulgentia terræ:
Ver longum, brumeq; *breues, iuga frondea subsunt.
Aestifluiq; amnes, quorum iuga uitea subter,
Feruent æquoreos imitata fluenta meatus.
Quadrua murorum species, sic turribus altis
Ardua, ut aëreas intrent fastigia nubes.
Distinctè interne uias mirere domorum
Dispositu latas nomen seruare plateas,
Tum respondentes directa in compita portas,
Per mediumq; urbis fontani fluminis alueum:
Quem pater oceanus refluo cum impleuerit æstu,
Adlabi totum spectabis classibus æquor.
Quid memorem Pario contectum marmore fontem
Euripi feruere freto? quanta *unda profundi?
Quantus in amne tumor? quanto ruit agmine præceps
Marginis extenti bissena per ostia cursus?
Innumeros populi non unquam exhaustus ad usus?
Hunc cuperes rex Mede tuis coniungere castris,
Flumina consumpto cum deficere meatu,
Huius fontis aquas peregrinas ferre per urbes,
Vnum per cunctas solitus portare Choaspem.
Salue fons ignote ortu, sacer, alme, perennis,
Vitree, glauce, profunde, sonore, illimis, opace.
Salue urbis genius medico potabilis haustu
Diuona, Celtarum lingua fons addite Diuis.
Non Aponus potu, uitrea non luce Nemausus.

*nouo cum sole tepentes

*umbra

Purior: æquoreo non plenior amne Timauus.
Hic labor extremus celebres collegerit urbes.
Vtq; caput numeri Roma inclyta: sic capite isto
Burdigala ancipiti confirmet uertice sedem.
Hæc patria est: patrias sed Roma superuenit omnes.
Diligo Burdigalam: Romam colo. ciuis in illa,* *in hac sum
Consul in ambabus. Cunæ hic, ibi sella Curulis.

D. Magni Ausonii Ludus septem sapientum.

*

Decius Ausonius Drepanio Pacato Proconsuli.

IGNOSCENDA *isthæc, an cognoscenda rearis,*
Attento Drepani perlege iudicio:
Aequanimus fiam te iudice, siue legenda,
Siue tegenda putes carmina quæ dedimus.
Nam primum est meruisse tuum Pacate fauorem,
Proxima defensi cura pudoris erit.
** Possem ego censuram lectoris ferre seueri,* *Mariang.
Et possum modica laude placere mihi. Et possum
Nouit equus plausæ sonitum ceruicis amare,
Nouit & intrepidus uerbera lenta pati.
Mæonio qualem cultum quæsiuit Homero
Censor Aristarchus, normaq; Zenodoti.
Pone obelos igitur, spuriorum stigmata natum,
Palmas, non culpas esse putabo meas,
Et correcta magis, quàm condemnata uocabo,

Appon

Apponet docti quæ mihi lima uiri.
Interea arbitrij subiturus pondera tanti
Optabo ut placeam: sin minus, ut taceam.

PROLOGVS.

Septem sapientes, nomen quibus istud dedit
Superior ætas, nec secuta sustulit,
Hodieq́; in orchestram palliati prodeunt:
Quid erubescis tu togate Romule,
Scenam quòd introibunt tam clari uiri?
Nobis pudendum hoc, non & Atticis quoq;,
Quibus theatrum curiæ præbet uicem.
Nostris negocijs sua loca sortito data:
Campus comitijs, ut conscriptis curia,
Forum atq; rostra separatis ciuibus.
Vna est Athenis, atq; in omni Græcia
Ad consulendum publici sedes loci.
Quam in urbe nostra sero luxus condidit,
Aedilis olim scenam tabulatam dabat
Subito, excitata nulla mole saxea:
Muræna sic & Gallius (nota eloquar)
Postquam potentes, nec uerentes sumptuum,
Nomen perenne crediderunt, si semel
Constructa moles saxeo fundamine
In omne tempus conderet ludis locum,
Cuneata creuit hæc theatri immanitas.
Pompeius hanc, & Balbus, & Cæsar dedit
Octauianus, concertantes sumptibus.
Sed quid ego istæc? non hac causa huc prodij,
Vt expedirem quis theatra, quis forum,
Quis condidisset primas partes mœnium:

Sed

Sed ut uerendos dijsq; laudatos uiros
Progrederer agere quid uellent sibi.
Pronunciare suas solent sententias,
Quas quisque prouidentium anteuerterit.
Scitis profecto quæ sint: sed si memoria
Rebus uetustis claudit, ueniet Ludius
Edissertator harum, quas teneo minus.

LVDIVS.

Delphis Solonem scripse fama est Atticum
Γνῶθι σεαυτὸν, quod Latinum est, nosce te.
Multi hoc Laconis esse Chilonis putant.
Spartane Chilon sit tuum, nec ne ambigunt,
Quod introfertur, τέλος ὁρᾷν μακρȣ̃ βίȣ,
Finem intueri longæ uitæ* quo iubes. *qui
Multiq; Solonem dixe Crœso existimant.
Et Pittacum dixisse fama est Lesbium
Καιρὸν γνῶθι, quod tempus ut noris iubet.
Sed καιρὸς iste tempestiuum est tempus.
Bias Prieneus dixit omni, οἱ πλείȣς κακοί,
Quod est Latinum, plures hominum sunt mali:
Sed imperitos scito, quos dixit malos.
Μελέτη τὸ πᾶν Periandri est Corinthij,
Meditationem esse totum qui putat.
Ἄριστον μέτρον esse dicit Lindius
Cleobulus, hoc est optimus cunctis modus.
Thales ἐγγύα, πάρα δ᾽ ἄτη protulit,
Spondere qui nos, noxa quòd præsto est, uetat.
Hæc nos monere fœneratis non placet,
Dixere quidam, legifer uenit Solon.

SOLON.

De more Græco prodeo in scenam Solon,

Sept

Septem sapientum fama cui palmam dedit:
Sed fama non est iudicij seueritas:
Neq; me esse primum, uestrum unum existimo,
Aequalitas quòd ordinem nescit pati.
Recte olim ineptum Delphicus lusit Deus
Quaerentem, quisnam primus sapientum foret:
Vt in orbe tereti nomen incertum incideret,
Ne primus esset, ne uel imus quispiam.
Eorum è medio prodeo gyro Solon,
Vt quod dixisse Croeso regi existimor,
Id omnis hominum secta sibi dictum putet.
Graece coactum est, τέλος ὁρᾷν μακροῦ βίου:
Quod longius fit, si Latine edisseras,
Spectare uitae iubeo cunctos terminum,
Proinde miseros aut beatos dicier,
Euenta quòd sunt semper ancipiti statu.
Id adeo sic est: si queam, paucis loquar.
Rex an tyrannus Lydiae Croesus fuit:
Is beatus diues insanum in modum,
Lateribus aureis templa qui diuis dabat:
Is me euocauit. Venio dicto obediens,
Meliore ut uti rege possint Lydij.
Rogat beatum prodam, si quem nouerim.
*Telana *Telena dico ciuem non ignobilem.
Pro patria pugnans iste uitam obiecerat.
Despexit, alium quaerit: inueni Aglaum:
Fines Agelli proprij nunquam excesserat.
At ille ridens, Quo deinde me ponis loco,
Beatus orbe toto qui solus uocor?
Spectandum dico terminum uitae prius,

Tum

Tum iudicandum si manet felicitas.
Dictum moleste Crœsus accepit:ego
Relinquo regem:bellum ille in Persas parat.
Profectus,& deuictus,& regi deditus.
At ille captus,funeris ipse instar sui,
**Quin flamma totum se per ambitum dabat,* *Qua
Voluens in altum fumidos æstu globos.
At pene sero Crœsus ingenti sono,
O uere uates,inquit,ô Solon Solon:
Clamore magno ter Solonem nuncupat.
Qua uoce Cyrus motus,extingui iubet
Gyrum per omnem & destrui ardentem pyram.
Et commodùm profusus imber nubibus
Repreßit ignem.Crœsus ad regem illico
Per ministrorum ducitur lectam manum.
Interrogatus quæ in Solonem diceret,
Et quam ciendi causam haberet nominis.
Seriem per omnem cuncta regi edisserit.
Miseratur ille,uimq; fortunæ uidens,
Laudat Solonem:Crœsum in amicis habet,
Vinctumq; pedicis aureis secum iubet
Reliquum quod esset uitæ totum degeret.
Ego duorum regum testimonio
Laudatus,& probatus ambobus fui.
Quodq; uni dictum est,quisq; sibi dictum putet.
Ego iam peregi qua de causa huc prodij.
Venit ecce Chilon:uos ualete & plaudite.

CHILON.

Lumbi sedendo,oculiq; spectando dolent,
Manendo Solonem quoad sese recipiat.

Hui quàm pauca diu loquuntur Attici!
Vnam trecentis uersibus sententiam
Tandem peregit, meq́; respectans abijt.
Spartanus ego sum Chilon, qui nunc prodeo,
Breuitate nota, qua Lacones usi sunt,
Commendo nostrum γνῶθι σεαυτὸν, *nosce te,*
Quod in columna iam tenetur Delphica.
Labor molestus iste fructi est optimi,
Quid ferre poßis, quidue non, dignoscere:
Noctu diuq́; quæ geras, quæ gesseris,
Ad usq́; puncti tenuis instar quærere.
Offi cia cuncta, pudor, honor, constantia.
In hæc & illa spreta nobis gloria.
Dixi: ualete memores. Plausum non moror.

CLEOBVLVS.

Cleobulus ego sum paruæ ciuis insulæ,
Magnæ sed auctor qua eluo sententiæ,
Ἄριστον μέτρον *quem dixisse existimant.*
Interpretare tu qui orchestræ proximus
Gradibus propinquis in quatuordecim sedes.
Ἄριστον μέτρον *an sit optimus modus,*
Dic. adnuisti, gratiam habeo: persequar
Per ordinem. Dixisse ex isto loco
Apher poëta uidetur, Ne quid nimis:
Et ut uidetur, μηδὲν ἄγαν *huc pertinet,*
*Vterque sensus Italus, seu *Doricus,*
**Fandi tacendiq́;, & cibi & somni modus,*
Beneficiorum, gratiarum, iniuriæ,
Studij, laborum: uita in omni quicquid est
Istum requirit optime pausæ modum.

**Dorius,*
**Fandi, tacendi, somni uicinus modus,*

Dixi

Dixi. Recedam,ut sit modus.uenit Thales.

THALES.

Milesius Thales sum,aquam qui principem
Rebus creandis dixi,ut uates Pindarus.
Dedere piscatores extractum mari,
(Namq; hi iubente Delio me legerant.)
Cuiq; munus hoc sapienti miserant,
Ego recusans non recepi:at reddidi
Ferendum ad alios,quos priores crederem.
Dein per omnes septem sapientes uiros
Missum,ac remissum rursus ad me deferunt.
Ego receptum consecraui Apollini.
Nam si sapientem deligi Phœbus iubet:
Non hominem quenquam,sed deum credi decet:
His qui ego sum.causa sed in scenam fuit
Mihi prodeundi,quæ duobus ante me,
Assertor ut sententiæ fierem meæ.
Ea displicebit,non tamen prudentibus,
Quos docuit usus,& peritos reddidit.
Ἐγγύα,πάρα δ᾽ ἄτη ecce dicimus:
Latinum id est,Sponde,noxa præsto tibi est.
Per mille possum currere exempla,ut probem
Prædes,uades q; pœnitudinis reos.
Sed nolo quenquam nominatim dicere.
Sibi quisq; uestrum dicat,& secum putet,
Spondere quantis fuerit & damno & malo.
Gratum hoc officium maneat ambobus tamen.
Pars plaudite ergo,pars offensi explaudite.

BIAS.

Bias Prieneus dixi, οἱ πλεῖυς κακοί,

Latine dictum suspicor, plures mali.
Dixisse nollem, ueritas odium parit:
Malos sed imperitos dixi & Barbaros,
Qui ius & æquum & sacros mores negligunt.
Nam populus iste, quo theatrum cingitur,
Totus bonorum est: hostium tellus habet,
Dixisse quos me creditis plures malos.
Sed nemo quisquam tam malus iudex fuat,
Qui non bonorum partibus se copulet:
Siue ille uere est, seu bonus dici studet,
Iam fugit illum inuisum nomen mali.
Abeo. Valete, & plaudite plures boni.

Pittacus.

Mitylena oriundus Pittacus sum Lesbius,
Γίγνωσκε καιρὸν, qui dixi sententiam.
Sed iste καιρὸς, tempus ut noris, monet:
Et esse καιρὸν, tempestiuum quod uocant.
Romana sic est uox. Veni in tempore.
Vester quoq; ille comicus Terentius
Rerum omnium primum esse tempus autumat,
Ad Antiphilam quo uenerat seruus Dromo
Nullo impeditum, temporis seruans uicem.
Reputate cuncti, quotus offensam incidat,
Spectata cui non fuerit opportunitas.
Tempus me abire, ne molestus. Plaudite.

Periander.

Ephyra creatus huc Periander prodeo,
Μελέτη τὸ πᾶν qui dixi, qui dictum probo,
Meditationem id esse totum quod geras.

Is

Is quippe solus rei gerendæ est efficax,
Meditatur omne qui prius negocium.
Aduersa rerum, uel secunda prædicat
Meditanda cunctis comicus Terentius,
Locare sedes, bellum gerere, aut ponere:
Magnas, modicasq́; res etiam, paruas quoq;
Agere uolentem semper meditari decet.
Nam segniores omnes in ceptis nouis,
Meditatio si rei gerendæ defuit.
Nihil est quod ampliorem curam postulet,
Quàm cogitare, quid gerendum sit. dehinc
*Incogitantes *fors, non consilium regit.* **fors*
Sed ego me ad partes iam recipio. Plaudite,
Meditati ut uestram rem curetis publicam.

Eorundem septem Sapientum

SENTENTIAE, SEPTENIS
uersibus ab eodem Ausonio
explicatæ.

*

Bias Prieneus.

Quænam summa boni? Mens quæ sibi conscia recti.
Pernicies homini quæ maxima? Solus homo alter.
Quis diues? Qui nihil cupiat. Quis pauper? Auarus.
Quæ dos matronæ pulcherrima? Vita pudica.
Quæ casta est? de qua mentiri fama ueretur.
Quod prudentis opus? Cum possit, nolle nocere.
Quid stulti proprium? Non posse, & uelle nocere.

Pittacus Mitylenæus.

Loqui ignorabit, qui tacere nesciet.
Bono probari malo, quàm multis malis.
Demens superbus inuidet felicibus.
Demens dolorem ridet infelicium.
Pareto legi quisque legem sanxeris.
Plures amicos re secunda compara.
Paucos amicos rebus aduersis proba.

Cleobulus Lindius.

Quanto plus liceat, tam libeat minus.
Fortunæ inuidiæ est immeritus miser.
Felix criminibus nullus erit diu.
Ignoscas alijs multa, nihil tibi.
Parcit quisque bonis, perdere uult malos.
Maiorum meritis gloria non datur.
Turpis sæpe datur fama minoribus.

Periander Corinthius.

Nunquam discrepat utile à decoro.
Plus est sollicitus magis beatus.
Mortem optare malum, timere peius.
Faxis ut libeat quod est necesse.
Multis terribilis, caueto multos.
Si fortuna iuuat, caueto tolli.
Si fortuna tonat, caueto mergi.

Solon Atheniensis.

Dico tunc beatam uitam, cum peracta fata sint.
Par pari iugator coniunx: quicquid impar, dissidet.
Non erunt honores unquam fortuiti muneris.

Clam

Clàm coarguas propinquum, quę palàm laudaueris.
Pulchrius multo parari quàm creari nobilem.
Certa si decreta sors est, quid cauere proderit?
Siue sint incerta cuncta, quid timere conuenit?

Chilo Lacedæmonius.

Nolo minor me timeat, despiciatq; maior.
Viue memor mortis, uti sis memor & salutis.
Tristia cuncta exuperans aut animo, aut amico.
Tu bene si quid facias, non meminisse fas est.
Quæ bene facta accipias, perpetuo memento.
Grata senectus homini, quæ parilis iuuentæ.
Illa iuuenta est grauior, quæ similis senectæ.

Thales Milesius.

Turpe quid ausurus te sine teste time.
Vita perit, mortis gloria non moritur.
Quod facturus eris, dicere sustuleris.
Crux est, si metuas, uincere quod nequeas.
Cum uere obiurgas, sic inimice iuuas.
Cum falsò laudas, tunc & amice noces.
Nil nimium satis est, ne sit & hoc nimium.

De septem Sapientibus, ex Græco.

Septenis patriam sapientum nomina, uoces,
Versibus expediam: sua quenque monosticha dicent.
Chilo, cui patria est Lacedæmon, noscere seipsum.
Periander trepidam moderare Corinthius iram.
Ex Mitylenæis nimium nil Pittacus oris.
Mensuram optimum ait Cleobulus Lindius in re.
Expectare Solon finem docet, ortus Athenis.

Plures esse Bias prauos, quem clara Priene.
Mileti fugisse Thales uadimonia alumnus.

D. Magni Ausonii de XII.

CAESARIBVS PER Suetonium Tranquillum scriptis.

Ausonius Hesperio filio S.

Cæsareos proceres, in quorum regna secundis
Consulibus dudum Romana potentia cessit,
Accipe bissenos: sua quenq; monosticha signant.
Quorum per plenam seriem Suetonius olim
Nomina, res gestas, uitamq;, obitumq; peregit.

Monosticha de ordine XII. Imperatorum.

Primus regalem patefecit Iulius aulam
Cæsar, & Augusto nomen transcripsit & arcem.
Priuignus post hunc regnat Nero Claudius: à quo
Caius, cognomen caligæ cui castra dederunt.
Clodius hinc potitur regno: post quem Nero sæuus
Vltimus Aeneadum: post hunc tres, nec tribus annis:
Galba senex frustra socio confisus inerti:
*infami *Mollis Otho,* infamis per luxum, degener* æui:*
*æuo: *Nec regno dignus, nec morte Vitellius ut uir.*
His decimus fatoq; accitus Vespasianus:
Et Titus imperij felix, breuitate secutus
Frater: quem Caluum dixit sua Roma Neronem.

Temp

Tempus imperii x i i. Cæſ.

Iulius, ut perhibent, diuus trieteride regnat.
Auguſtus poſt luſtra decem ſex prorogat annos.
Et ter ſeptenis geminos Nero Claudius *addit.*
*Tertia finit hyems** *graſſantia tempora Caij.* *tranantia
Claudius hebdomaden duplicem trahit: & Nero dirus
Tantundem, ſummæ conſul ſed defuit unus.
Galba ſenex, Otho *laſciue, & famoſe* Vitelli,
Tertia uos latio regnantes neſcijt æſtas.
Interitus dignos uita properante probroſa.
Implet fatalem decadem ſibi Veſpaſianus.
Te dominante Tito *cingit noua laurea Ianum,* Ter
Quindecies ſæuis potitur dum frater habenis.

De mortibus eorum.

Iulius interijt Cæſar graſſante ſenatu.
Addidit Auguſtum *diuis matura ſenectus.*
Sera ſenex Capreis exul Nero *fata peregit.*
Exegit pœnas de Cæſare Chærea mollis. *Expetijt
Claudius ambiguo concluſit fata ueneno,
Matriq; cida Nero *proprio ſe perculit enſe.*
Galba *ſenex perijt, ſæuo proſtratus* Othone.
Mox Otho *famoſus, clara ſed morte potitus.*
Prodiga ſuccedunt perimendi ſceptra Vitelli.
Laudatum imperium, mors lenis Veſpaſiano.
At Titus orbis amor rapitur florentibus annis.
Sera grauem perimunt, ſed iuſta piacula fratrem.

Eiuſdem Auſonii Tetraſticha, à Iulio Cæſare
uſque ad tempora ſua.

Nunc & prædictos, & regni ſorte ſequentes

Expediam, series quos tenet imperij.
Incipiam ab Diuo, percurramq; ordine cunctos,
Noui Romanæ quos memor historiæ.

Iulius Cæsar.

Imperium binis fuerat solenne quod olim
Consulibus, Cæsar Iulius obtinuit.
Sed breue ius regni sola trieteride gestum,
Perculit armatæ factio sæua togæ.

Octauius Augustus.

Vltor, successorq; dehinc Octauius, idem
Cæsar & Augustus nomine nobilior.
Longæua, & nunquam dubijs uiolata potestas
In terris positum credidit esse deum.

Tyberius Nero.

Prænomen Tyberi nactus Nero, prima iuuentæ
Tempora laudato gessit in imperio.
Frustra dehinc solo Caprearum clausus in antro,
Quæ prodit, uitijs credit operta locis.

Caius Caligula.

Post hunc castrensis caligæ cognomine Cæsar
Successit sæuo sæuior ingenio.
Cædibus incestisq; dehinc maculosus, & omni
Crimine pollutum qui superauit auum.

Claudius Cæsar.

*irrisæ *Claudius *irrisus priuato in tempore uitæ,*
In regno specimen prodidit ingenij.

Libert

Libertina tamen nuptarum & crimina passus,
Non faciendo nocens, sed patiendo fuit.

Nero Claudius.

Aeneadum generis qui sextus & ultimus heros,
Polluit & clausit Iulia sacra Nero.
Nomina quot pietas, tot habet quoq; crimina uitæ.
Disce ex Tranquillo, quæ meminisse piget.

Sergius Galba.

Spem frustrate senex priuatus sceptra mereri
Visus es, imperio proditus inferior.
Fama tibi melior iuueni, sed iustior ordo st,
Complacuisse dehinc, displicuisse prius.

M. Otho.

Aemula polluto gesturus sceptra Neroni,
Obruitur celeri raptus Otho exitio.
Fine tamen laudandus erit, qui morte decora
Hoc solum fecit nobile, quòd perijt.

A. Vitellius.

Vitæ sors, mors fœda tibi, nec digne Vitelli,
Qui fueris Cæsar: sic sibi fata placent.* *fieres
*Vmbra tamen breuis imperij. *Qui præmia regni* *quia
Sæpe indignus adit, non nisi dignus habet.

D. Vespasianus.

Quærendi attentus, moderato commodus usu,
Auget, nec reprimit Vespasianus opes:
Olim qui dubiam priuato in tempore famam

Par alijs princeps transtulit in melius.

T. Vespasianus.

Felix imperio, felix breuitate regendi,
Expers ciuilis sanguinis, orbis amor:
Vnum dixisti moriens te crimen habere:
Sed nulli de te, non tibi credidimus.

Domitianus.

Hactenus ediderat geminos gens Flauia iustos:
Cur duo quæ dederant, tertius eripuit?
Vix tanti est habuisse illos, quia dona bonorum
Sunt breuia, æternùm quæ nocuere dolent.

Nerua Imp.

Proximus extincto moderatur sceptra tyranno
Nerua senex, princeps nomine, mente parens.
Nulla uiro soboles: imitatur adoptio prolem:
iuuat. *Quam legisse* iuuet, quam genuisse uelit.*

Traianus.

Aggreditur regimen uiridi Traianus in æuo,
Belli laude prior; cætera patris habens.
Hic quoque prole carens, sociat sibi sorte legendi
Quem fateare bonum, diffiteare parem.

Aelius Hadrianus.

Aelius hinc subijt medijs præsignis in actis.
Principia & finem fama notat grauior.
Orbus & hic, sociatq; uirum documenta daturum,
Adsciti quantum præmineant genitis.

Antoninus Pius.

Antoninus abhinc regimen capit. ille uocatu
Consultuq; Pius nomen habens meriti.
Filius hic fato nullus, sed lege suorum
A patria sumpsit, qui regeret patriam.

M. Antoninus.

Post Marco tutela datur, qui scita Platonis
Flexit ad imperium, patre Pio melior.
Successore suo moriens, sed principe prauo,
Hoc solo patriæ, quòd genuit, nocuit.

Commodus Imp.

Commodus insequitur pugnis maculosus harenæ,
Threïcio princeps bella mouens gladio:
Eliso tandem persoluens gutture pœnas,
Criminibus fassus matris adulterium.

Aelius Pertinax.

Aeli iudicio & consulto lecte senatus,
Princeps decretis prodite non studijs.
*Quòd * doluit malefida cohors errore probato,* *docuit
Curia quòd castris cesserat imperio.

Didius Iulianus.

Dij bene quòd spolijs Didius non gaudet opimis,* * sceptris
Et cito periuro præmia adempta seni.
Tuq; Seuere pater titulum ne horresce nouantis:
Non rapit imperium uis tua, sed recipit.

Seuerus.

Impiger egelido mouet arma Seuerus ab Histro,

Vt parricidæ regna adimat Didio.
Punica origo illi:sed qui uirtute probaret
Non obstare locum,cum ualet ingenium.

Basſianus Antoninus Caracalla.

Diſsimilis uirtute patri,& multo magis illi,
Cuius adoptiuo nomine te perhibes.
*fratri * *Fratris morte nocens,punitus fine cruento,*
In riſu populi tu Caracalla magis.

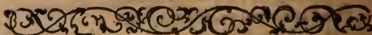
Opilius Macrinus.

* *principis hinc* * *Princeps hic custos ſumptum pro Cæſare ferrum*
Vertit in auctorem cæde Macrinus iners.
Mox cum prole ruit,grauibus pulſare querelis
Ceſſet perfidiam,quæ patitur,meruit.

Antoninus Heliogabalus.

Tune etiam Auguſtæ ſedis penetralia fœdas,
Antoninorum nomina falſa gerens?

Deficit reliquum.

D. Auſonii viri conſularis EDYLLIA.

*

In dominicam reſurrectionem.

EDYLLIVM 1.

S A N C T A *ſalutiferi redeunt ſolennia Chriſti,*
Et deuota pij celebrant ieiunia myſtæ:

At

At nos æternum cohibentes pectore cultum,
Intemeratorum uim continuamus honorum.
Annua cura sacris, iugis reuerentia nobis.
Magne pater rerum, cui terra, & pontus, & aër,
Tartaraq;, & picti seruit plaga lactea cæli:
Noxia quem scelerum plebes tremit, almaq; rursum
Concelebrat uotis animarum turba piarum:
Tu breuis hunc æui cursum, celeremq; caducæ
Finem animæ donas æternæ munere uitæ.
Tu mites legum monitus, sacrosq; prophetas
Humano impertis generi, seruasq; nepotes,
Deceptum miseratus Adam, quem capta uenenis
Implicuit socium blandis erroribus Eua.
Tu Verbum pater alme tuum, natumq;, deumq;,
Concedis terris totum: similemq;, paremq;,
Ex uero uerum, uiuaq; ab origine uiuum.
Ille tuis doctus monitis hoc addidit unum:
Vt super æquoreas nabat qui spiritus undas,
Pigra immortali uegetaret membra lauacro.
Trina fides, auctore uno, spes certa salutis
Hunc numerum iunctis uirtutibus amplectenti.
Tale & terrenis specimen spectatur in oris
Augustus genitor, geminum sator Augustorum.
Qui fratrem natumq; pio complexus utrunq;
** Numine partitur regnum, neq; diuidit, unum:* * *Nomine*
Omnia solus habens, atq; omnia dilargitus.
Hos igitur nobis trina pietate uigentes,
Rectores terræ placidos, cæliq; ministros,
Christe apud æternum placabilis assere patrem.

Ausonii Consulis oratio, uersibus ropalicis. EDYL. 2

Spes Deus, æternæ stationis conciliator,

Si castis precibus ueniales inuigilamus,
His pater oratis placabilis adstipulare.
Da Christe specimen cognoscere irreprehensum,
Rex bone cultorum famulantum uiuificator,
Cum patre maiestas altißima ingenerato.
Da trinum columen paracleto consociante,
Vt longum celebris deuotio continuetur.
Ad temet properant uigilatu conuenientes.
Nox lucem reuehet funalibus anteferendam,
Nox lumen pariens credentibus indubitatum,
Nox flammis operum meditatrix sydereorum.
Tu mensis dirimis ieiunia relligiosa,
Tu bona promittens surgentia concelebraris.
Da rector modicos effarier omnipotentem.
Fons tuus emundat recreatu iustificatos,
Dans mentem oblitam positorum flagitiorum,
Dans agnos niueos splendescere purificatos.
Vt noua Iordanis ablutio sanctificauit,
Cum sua dignatum tingentia promeruerunt,
Lux uerbo inducta peccantibus auxiliatrix,
Et Christus regimen elementis irrequietis
Fert undam medici baptismatis intemerati,
Vt noxam auferret mortalibus extenuatam.
Crux pœnæ extremum properata immaculato,
Vt uitam amissam renouaret mortificatus.
Quis digne domine præconio continuauit,
Tot rerum titulis obnoxius immodicarum?
An terra humano locupletat commemoratu?
Quem uocum resonat modulatus angelicarum,
Dans aulam Stephano pretiosè dilapidato:
Dans claues superas cathedrali inchoatori.

Quin

*Quin Paulum infestum copularis * adglomeratu.*
Fit doctor populi, lapidantum constimulator,
Vt latro confessor paradisum participauit,
Sic credo adnectens durißima clarificandis,
Nos feros famulos adcrescere perpetieris
Sub tali edoctos antistite relligionis.
Da sensum solida stabilitum credulitate,
Fac iungar numero rediuiuo glorificatus,
Ad cœlum inuitans consortia terrigenarum,
Spes Deus, æternæ stationis conciliator.

* *adglomeratis*

Ausonius lectori suo s. d.

Post deum semper patrem colui, secundamq; reuerentiam genitori meo debui: sequitur ergo hanc summi Dei venerationem Epicedion patris mei, titulus à græcis auctoribus, defunctorum honori dicatus, non ambitiosus, sed religiosus: quem commendo lectori meo, siue is filius est, seu pater, siue vtrunque. Neque vt laudet exigo, sed vt amet postulo. Neque verò nunc patrem meum laudo, quod ille non eget, & ego functum oblectatione viuentium onerare non debeo. Neque dico, nisi quod agnoscunt, qui parti ætatis eius interfuerunt. Falsum me autē morte eius obita dicere, & verum tacere eiusdem piaculi existimo. Imagini ipsius hi versus subscripti sunt. Neque minus in opusculorum meorum seriem relati. alia omnia mea displicent mihi, hos relegisse amo.
Vale.
*

Epic

Epicedion in patrem de uita sua. EDYL. 3.

Nomine ego Ausonius,non ultimus arte medendi,
Et mea si nosses tempora,primus eram.
Vicinas urbes colui patriaq;,domoq;,
Vassates patria,sed lare Burdigalam.
Curia me duplex,& uterq; senatus habebat
Muneris exortem,nomine participem.
*opulens Non*locuples nec egens,parcus sine sordibus egi.
Victum,habitum,mores semper eosdem habui.
Sermone impromptus Latio,uerum Attica lingua
Suffecit culti uocibus eloquij.
Obtuli opem cunctis poscentibus artis inemptæ,
Officiumq; meum cum pietate fuit.
Iudicium de me studui præstare bonorum:
Ipse mihi nunquam iudice me placui.
Officia in multos diuerso debita cultu,
Personis,meritis,tempore,distribui.
Litibus abstinui:non auxi,non minui rem.
Iudice me nullus,sed neq; teste perit.
Inuidi nunquam:cupere atq; ambire refugi:
Iurare,aut falsum dicere par habui.
Factio me ciui,non coniuratio iunxit.
Sincero colui fœdere amicitias.
Felicem ciuem,non qui quod uellet haberet,
Sed qui per fatum non data non cuperet.
Non occursator,non garrulus,obuia cernens
Valuis,& uelo condita non adij.
Famam,quæ posset uitam lacerare bonorum,
Non finxi:uera & siqua fuit,tacui.
Ira procul:spes uana procul:procul anxia cura:
*Atq; *Inq; bonis hominum gaudia falsa procul.

Vitati

Vitati cœtus, eiuratiq́; tumultus,
Et semper ficta principum amicitiæ.
Deliquisse nihil nunquam laudem esse putaui,
Atq; bonos mores legibus ante tuli.
Irasci promptus properaui condere motum,
Atq; mihi pœnas pro leuitate dedi.
Coniugium per lustra nouem sine crimine concors
*Vnum habui, natos * tres numero genui.* *quattuor edidimus.
Prima obijt lactens : at qui fuit ultimus æui
Pubertate rudi, non rudis interijt.
Maximus ad summum culmen peruenit honorum,
Præfectus Gallis, & Libyæ, & Latio.
Tranquillus, clemens, oculis, uoce, ore serenus,
In genitore suo mente animoq́; pater.
Huius ego & natum & generum Proconsule uidi:
Consul ut ipse foret, spes mihi certa fuit.
Matronale decus possedit filia, cuius
Egregia & nuptæ laus erat, & uiduæ.
Quæ nati, generiq́;, & progeneri, simul omnium
Multiplici illustres uidit honore domos.
Ipse nec affectans, nec detrectator honorum,
Præfectus magni nuncupor Illyrici.
Hæc me fortunæ larga indulgentia suasit,
Numine adorato, uitæ abitum petere.
Ne fortunatæ spatium inuiolabile uitæ
Fatali admorsu stringeret ulla dies.
Obtinui, audităq́; preces, spem, uota, timorem
Sopitus placido fine relinquo alijs.
Inter mœrentes, sed non ego mœstus, amicos
Dispositis iacui funeris arbitrijs.
Nonaginta annos baculo sine, corpore toto

Exegi cunctis integer officijs.
Hæc quicunq; leges, non aspernabere fari,
Talis uita tibi, qualia uota mihi.

Cùm de palatio post multos annos honoratissimus, quippe iam consul, rediisset ad patriam, uillulam, quam pater reliquerat, introgressus, his uersibus lusit, Luciano filo.

Ausonii Villula. EDYL. 4

Varro de re rustica 53:

Salue hærediolum maiorum regna meorum,
Quod proauus, quod auus, quod pater excoluit:
Quod mihi iam senior properata morte relinquit.
Heheu nolueram tam cito posse frui.
Iusta quidem series patri succedere: uerùm
Esse simul dominos, gratior ordo pijs.
Nunc labor & curæ mea sunt: sola ante uoluptas
Partibus in nostris: cætera patris erant.
Paruum hærediolum, fateor, sed nulla fuit res
Parua unquam æquanimis, adde etiam unanimis.
Ex animo rem stare æquum puto, non animum ex re.
Cuncta cupit Crœsus, Diogenes nihilum.
Spargit Aristippus medijs in Syrtibus aurum:
*Aurea non satis est Lydia * terra Midæ.* *tota
Cui nullus finis cupiendi est, nullus habendi:
Ille opibus modus est, quem statuas animo.
*Verum ager iste meus quantus sit nosce: * etiam me* *ut etiam me.
Noueris, & noris te quoq;, si potis es.
Quanquam difficile est se noscere: γνῶθι σεαυτόν.
Quàm propere legimus, tam cito negligimus.
Agri bis centum colo iugera, uinea centum
Iugeribus colitur, prataq; dimidium.
Sylua supra duplum, quàm prata & uinea & aruum.

Cultor

Cultor agri nobis nec superest, nec abest.
Fons propter, puteusq; breuis: tum purus & amnis
Nauiger hic refluus me uehit, ac reuehit.
Conduntur fructus geminum mihi semper in annum:
Cui non longa penus, huic quoque prompta fames.
*Hæc mihi non procul urbe sita est, *nō est procul urbem:* **nec prorsus ad urbē:*
*Ne patiar turbas, *atque bonis potiar.* **utq;*
Et quoties mutare locum fastidia cogunt,
Transeo, & alternis rure uel urbe fruor.

Ausonius Hesperio filio suo.

LIBELLVM, quem ad nepotulum meum sororis tuæ filium instar protreptici luseram, venturus ipsi præmisi legendū. hoc enim malui, quàm ipse recitare, esset vt tibi censura liberior: quæ duabus caussis impediri solet. quòd aures nostras audita velocius quàm lecta prætereunt: & quòd sinceritas iudicandi præsentia recitantis oneratur, nunc tibi utrunque integrum (non obstat nostri verecundia.) Sed heus tu fili dulcissime, habeo quod admoneam: si qua tibi multo sint fucatius concinnata quàm verius, & plus coloris quàm fucci habere uideantur, ipse sciens fluere permisi, venustula vt essent magis quàm forticula, instar virginum quas matres student demissis humeris iunceo pectore esse, vt graciles sint. nosti cætera. Superest vt dicas, Quid moraris iudicationem meam de eo quod ipse pronuncias esse mēdosum? dicā, scilicet me huiusmodi versibus foris erubescere: hæc annis illius magis quàm meis scripsi: aut fortasse & meis dicas, δὶς παῖδες οἱ γέροντες. Ad summam valeat austeritas tua: mihi cum infante ratio est. Vale fili dulcissime.

Ad nepotem Ausonium protrepticon, de studio puerili. BDYL. 5

Sunt etiam musis sua ludicra, mixta camœnis
Ocia sunt, mellite nepos, nec semper acerbi
Exercet pueros uox imperiosa magistri,
Sed requies, studijq; uices rata tempora seruant.
Et satis est puero memori legisse libenter,
Et cessare licet. Graio schola nomine dicta est,
Iusta laboriferis tribuantur ut ocia musis.
Quo magis alternum certus succedere ludum
Disce libens, longum delinitura laborem
Interualla damus, studium puerile fatiscit,
Læta nisi austeris uarientur festa profestis.
Disce libens, tetrici nec præceptoris habenas
Detestere nepos: nunquam horrida forma magistri.
Ille licet tristis senio, nec uoce serenus,
Aspera contractæ minitetur iurgia frontis,
*placita suet. *Nunquam immanis erit. *placet assuetudine uultus,*
Qui semel imbuerit. rugas nutricis amabit,
Qui refugit matrem. pappos, auiasq; trementes
Anteferunt patribus seri noua cura nepotes.
Sic neque Peliden terrebat Achillea Chiron
Thessalico permixtus equo, nec pinifer Atlas
*balbus *Amphitryoniaden puerum, sed *blandus uterque*
Mitibus alloquijs teneros mulcebat alumnos.
Tu quoq; ne metuas, quamuis schola uerbere multo
Increpet, & truculenta senex gerat ora magister.
Degeneres animos timor arguit: at tibi consta
Intrepidus, nec te clamor, plagæq; sonantes,
Nec matutinis agitet formido sub horis,
Quòd sceptrum uibrat ferulæ, quod multa supellex

Virg

Virgea,quod*mollis scuticam prætexit aluta, *fallax
Quòd feruent trepido subsellia uestra tumultu.
Pompa loci & uani fugiatur scena timoris.
Hæc olim genitorq́; tuus,genitrixq́; secuti
Securam placido mihi permulsere senectam.
Tu senium,quodcunq́; super labentibus annis
Fata dabunt,qui nomen aui geris indole prima
Prime nepos,uel re,uel spe mihi porge fruendum.
Nunc ego te puerum,mox in iuuenilibus annis,
Iamq́; uirum cernam,si fors ita iusserit:aut si
Inuidia est,sperabo tamen,nec uota fatiscent.
Vt patris,utq́; mei non immemor, ardua semper
Præmia musarum *capias facundus,& olim *cupias
Hac gradiare uia qua nos præcessimus,& cui
Proconsul genitor,præfectus auunculus instant.
Perlege quodcunq; est memorabile,prima monebo.
Conditor Iliados,& amabilis orsa Menandri
Euoluenda tibi:tu flexu & acumine uocis
Innumeros numeros doctis accentibus effer.
Affectusq́; impone legens:distinctio sensum
Auget,& ignauis dant interualla uigorem.
Ecquando ista meæ contingent dona senectæ?
Quando oblita mihi tot carmina,totq́; per æuum
Connexa historiæ soccos,aulæaq́; regum,
Et melicos,lyricosq́; modos præfando nouabis,
Obductosq́; seni facies puerascere sensus?
Te præeunte nepos modulata poëmata Flacci,
Altisonumq́; iterum fas est didicisse Maronem.
Tu quoq; qui Latium lecto sermone Terenti
Comis,& astricto percurris pulpita socco,
Ad noua uix memorem diuerbia coge senectam.

Iam facinus Catilinæ tuum, Lepidiq; tumultum,
Ab Lepido & Catulo iam res & tempora Romæ
Orsus, bissenos seriem connecto per annos.
Iam lego ciuili mixtum mauorte duellum,
Mouit quod socio Sertorius exul Ibero.
Nec rudis hoc auus admoneo, sed mille docendo
Ingenia expertus, multos lactantibus annis
Ipse alui, gremioq; fouens, & murmura soluens,
Eripui tenerum blandis nutricibus æuum.
Mox pueros molli monitu & formidine leni
Pellexi, ut mites peterent per acerba profectus,
Carpturi dulcem fructum radicis amaræ.
Idem uesticipes motu iam puberis æui,
Ad mores, artesq; bonas, fandiq; uigorem
Produxi, quanquam imperium ceruice negarent
Ferre, nec insertis præberent ora lupatis.
Ardua temperies, dura experientia, rarus
Euentus, longo rerum spectatus ab usu,
Vt regat indocilem mitis censura iuuentam.
Quæ tolerata mihi, donec iam ærumna iuuaret,
Leniretq; usum bona consuetudo laborum.
Donec ad Augustæ pia munera disciplinæ
Accirer, uarioq; accingerer auctus honore:
Aurea cum parere mihi pallatia iussum.
Absistat Nemesis, sit rat & Fortuna iocantem.
Præsedi imperio, dum prætextatus in ostro
Et sceptro & solio sibi præfert iura magistri,
Maioresq; putat nostros Augustus honores.
Quos mox sublimi maturus protulit auctu,
Quæstor ut Augustus patri natoq; crearer,
Vt præfecturam duplicem, sellamq; curulem,

Vt

Vt trabeam, pictamq; togam, mea prænia, consul
Induerer, fastisq; meis prælatus haberer.
His ego quæsiui meritum quàm grande nepoti
Consul auus, lumenq; tuæ præluceo uitæ.
Quanuis & patrio iamdudum nomine clarus,
**Posses ornatus, poßes honoratus haberi:* **Possessor natus
Accesit tamen ex nobis honor inclytus: hunc tu
Effice, ne sit onus, per te ut connixus in altum
Conscendas, speresq; tuos te consule fasces.

Genethliacon ad eundem Ausonium nepotem. EDYL. 6

Carmina prima tibi cùm iam puerilibus annis
Traderet aßidui permulcens cura magistri,
Imbueretq; nouas aureis, sensusq; sequaces,
Vt respondendas docili quoque murmure uoces
Emendata rudi proferret lingua palato.
Addidimus nil triste senes, ne cura monendi
Læderet, aut dulceis gustus uitiaret amaris.
At modo cum motu uigeas iam puberis æui,
Fortiaq; à teneris poßis secernere, & ipse
Admonitor morumq; tibi fandiq; uideri:
Accipe non præcepta quidem, sed uota precantis,
Qui gratantis aui festum ad solenne nepotis
Adnuit, ut reducem fatorum ad fine senectam
Sospes agam, festumq; diem, dubitataq; cernam
Sidera, deposito prope conclamatus in æuo.
Hoc melliti nepos duplicato fœnore partum
**Natali accedente tuo, munusq; salutis* **Talia cedēt & uoto, mu.*
Plenius hoc nostræ, quòd iam tibi puberis æui
Crescit honos, iuuenemq; senex iam cerno nepotem.

Sexta tibi hæc primo remeat trieteris ab anno
Septembres notis referens natalibus idus:
Idus alma dies, genijs quoque culta deorum.
Sextiles Hecate Latonia uendicat Idus,
Mercurius Maias superorum adiunctus honori.
Octobres olim genitus Maro dedicat Idus.
Idus sæpe colas bissenis mensibus omnes,
Ausonij quicunque mei celebraueris Idus.

Ausonius Gregorio filio salutem.

AN vnquam vidisti nébulam pictam in pariete? Vidisti vtique, & meministi. Treuiri quippe in triclinio Aeoli fucata est pictura hęc: Cupidinem cruci affigunt mulieres amatrices, non hæ de nostro seculo quæ sponte peccant, sed illæ Heroicæ, quæ sibi ignoscunt, & plectunt deum: quarum partem in lugentibus campis Maro noster enumerat. Hanc ego imaginem specie & argumento miratus sum. Denique mirandi stuporem transtuli ad ineptiam poëtandi: mihi præter lemma, nihil placet. Sed commendo tibi errorem meum: næuos nostros & cicatrices amamus, nec soli nostro vitio peccasse contenti, affectamus vt amentur. Verum quid ego huic eclogæ studiosè patrocinor? Certus sum, quodcunq; meum scieris, amabis: quod magis spero, quàm vt laudes. Vale.

D. Ausonii Cupido cruci affixus.
EDYL. 7

Aëris in campis memorat quos musa Maronis,
Myrteus amentes ubi lucus opacat amantes:
Orgia ducebant Heroides, & sua quæq;
Vt quondam occiderant, leti argumenta gerebant,

Errantes sylua in magna, & sub luce maligna
Inter arundineasq; comas, grauidumq; papauer,
Et tacitos sine labe lacus, sine murmure riuos,
Quorum per ripas nebuloso lumine marcent
Fleti olim regum & puerorum nomina flores,
Mirator Narcissus, & Oebalides Hyacinthus,
Et Crocus auricomans, & murice pictus Adonis,
Et tragico scriptus gemitu Salaminius Aeas.
Omnia quæ lachrymis & amoribus anxia mœstis
Exercent memores obita iam morte dolores,
Rursus in amissum reuocant Heroidas æuum.
Fulmineos Semele decepta puerpera partus
Deflet, & ambustas latera hæc per inania cunas
Ventilat ignauum simulati fulminis ignem,
Irrita dona querens: sexu gauisa uirili
Mœret in antiquam Cænis reuocata figuram,
Vulnera siccat adhuc Procris, Cephaliq; cruentam
Diligit & percussa manum: fert fumida testæ
Lumina Sestiaca præceps de turre puella,
Et de nimboso saltum Leucate minatur
Mascula Lesbiacis Sappho peritura sagittis.
Harmoniæ cultus Eriphyle mœsta recusat
Infelix nato, nec fortunata marito.
Tota quoq; aêriæ Minoia fabula Cretæ
Picturarum instar tenui sub imagine uibrat.
Pasiphaë niuei sequitur uestigia tauri.
Licia fert glomerata manu deserta Ariadne.
Respicit abiectas desperans Phædra tabellas.
Hæc laqueum gerit, hæc uanæ simulacra coronæ.
Dædaliæ pudet hanc latebras subijsse iuuencæ.
Præreptas queritur per inania gaudia noctes

 Laoda

Laodamia duas uiui functiq; mariti,
Parte truces alia strictis mucronibus omnes
Et Tysbe, & Canace, & Sidonis horret Elissa:
Coniugis haec, haec patris, & haec gerit hospitis ensem.
Errat & ipsa olim qualis per Latmia saxa
Endymioneos solita affectare sopores
Cum face & astrigero diademate Luna bicornis.
Centum aliae ueterum recolentes uulnera amorum
Dulcibus & maestis refouent tormenta querelis.
Quas inter medias furuae caliginis umbram
Dispulit inconsultus Amor stridentibus alis.
Agnouere omnes puerum, memoriq; recursu
Communem sensere reum, quanquam humida circum
Nubila, & auratas fulgentia cingula bullas,
Et pharetram, & rutilae fuscarent lampados ignem:
Agnoscunt tamen, & uanum uibrare uigorem
Occipiunt, hostemq; unum loca non sua nactum,
Cum pigros ageret densa sub nocte uolatus,
Facta nube premunt, trepidantem, & cassa parantem
Suffugia, in coetum mediae traxere cateruae.
Eligitur maesto myrtus notissima luco,
Inuidiosa deum poenis: cruciauerat illic
Spreta olim memorem Veneris Proserpina Adonim.
Huius in excelso suspensum stipite Amorem
Deuinctum post terga manus, substrictaq; plantis
Vincula maerentem nullo moderamine poenae
Afficiunt: reus est sine crimine, iudice nullo
Accusatus Amor: sic quisq; absoluere gestit,
*Transfert & proprias aliena in crimina culpas.
Cunctae exprobrantes tolerati insignia leti
Expediunt, haec arma putant, haec ultio dulcis,

* Transferat ut proprias. Mariang.

Vt

Vt quo quæque perit, ſtudeat punire dolorem.
Hæc laqueum tenet, hæc ſpeciem mucronis inanem
Ingerit, illa cauos amnes, rupemq; fragoſam,
Inſaniq; metum pelagi, & ſine fluctibus æquor,
Nonnullæ flammas quatiunt, trepidoq; minantur
Stridentes nullo igne faces. reſcindit adultum
Myrrha uterum lachrymis lugentibus, inq; pauentem
Gemmea fletiferi iaculatur ſuccina trunci.
Quædam ignoſcentum ſpecie ludibria tantum
Sola uolunt, ſtilus ut tenuis ſub acumine puncti
Eliciat tenerum, de quo Roſa nata, cruorem:
Aut pubi admoueant petulantia lumina lychni,
Ipſa etiam ſimili genitrix obnoxia culpæ
Alma Venus tantos penetrat ſecura tumultus:
Nec circumuento properans ſuffragia nato
Terrorem ingeminat, ſtimulisq; accendit amaris
Ancipites furias, natiq; in crimina confert
Dedecus ipſa ſuum, quòd uincula cæca mariti
Deprenſo Mauorte tulit, quòd pube pudenda
Helleſpontiaci ridetur forma Priapi,
Quòd crudelis Eryx, quòd ſemiuir Hermaphroditus.
Nec ſatis in uerbis, roſeo Venus aurea ſerto
Mœrentem pulſat puerum, & grauiora pauentem.
Olli purpureum multato corpore rorem
Sutilis expreſſit crebro roſa uerbere, quæ iam
Tincta prius, traxit rutilum magis ignea fucum.
Inde truces cecidere minæ, uindictaq; maior
Crimine uiſa ſuo Venerem factura nocentem.
Ipſæ intercedunt Heroides, & ſua quæq;
Funera crudeli malunt adſcribere fato.
Tum grates pia mater agit ceſſiſſe dolentes,

Et

Laodamia duas uiui functiq; mariti,
Parte truces alia strictis mucronibus omnes
Et Tysbe, & Canace, & Sidonis horret Elissa:
Coniugis hæc, hæc patris, & hæc gerit hospitis ensem.
Errat & ipsa olim qualis per Latmia saxa
Endymioneos solita affectare sopores
Cum face & astrigero diademate Luna bicornis.
Centum aliæ ueterum recolentes uulnera amorum
Dulcibus & mæstis refouent tormenta querelis.
Quas inter medias furuæ caliginis umbram
Dispulit inconsultus Amor stridentibus alis.
Agnouere omnes puerum, memoriq; recursu
Communem sensere reum, quanquam humida circum
Nubila, & auratas fulgentia cingula bullas,
Et pharetram, & rutilæ fuscarent lampados ignem:
Agnoscunt tamen, & uanum uibrare uigorem
Occipiunt, hostemq; unum loca non sua nactum,
Cum pigros ageret densa sub nocte uolatus,
Facta nube premunt, trepidantem, & cassa parantem
Suffugia, in cœtum mediæ traxere cateruæ.
Eligitur mœsto myrtus notissima luco,
Inuidiosa deum pœnis: cruciauerat illic
Spreta olim memorem Veneris Proserpina Adonim.
Huius in excelso suspensum stipite Amorem
Deuinctum post terga manus, substrictaq; plantis
Vincula mœrentem nullo moderamine pœnæ
Afficiunt: reus est sine crimine, iudice nullo
Accusatus Amor: se quisq; absoluere gestit,
Transfert & proprias aliena in crimina culpas. [a]
Cunctæ exprobrantes tolerati insignia leti
Expediunt, hæc arma putant, hæc ultio dulcis,

[a] *Transferat ut proprias. Mariang.*

Vt quo quæque perit, studeat punire dolorem.
Hæc laqueum tenet, hæc speciem mucronis inanem
Ingerit, illa cauos amnes, rupemq; fragosam,
Insaniq; metum pelagi, & sine fluctibus æquor,
Nonnullæ flammas quatiunt, trepidoq; minantur
Stridentes nullo igne faces. rescindit adultum
Myrrha uterum lachrymis lugentibus, inq; pauentem
Gemmea fletiferi iaculatur succina trunci.
Quædam ignoscentum specie ludibria tantum
Sola uolunt, stilus ut tenuis sub acumine puncti
Eliciat tenerum, de quo Rosa nata, cruorem:
Aut pubi admoueant petulantia lumina lychni,
Ipsa etiam simili genitrix obnoxia culpæ
Alma Venus tantos penetrat secura tumultus:
Nec circumuento properans suffragia nato
Terrorem ingeminat, stimulisq; accendit amaris
Ancipites furias, natiq; in crimina confert
Dedecus ipsa suum, quòd uincula cæca mariti
Deprenso Mauorte tulit, quòd pube pudenda
Hellespontiaci ridetur forma Priapi,
Quòd crudelis Eryx, quòd semiuir Hermaphroditus.
Nec satis in uerbis, roseo Venus aurea serto
Mœrentem pulsat puerum, & grauiora pauentem.
Olli purpureum mulctato corpore rorem
Sutilis expreßit crebro rosa uerbere, quæ iam
Tincta prius, traxit rutilum magis ignea fucum.
Inde truces cecidere minæ, uindictaq; maior
Crimine uisa suo Venerem factura nocentem.
Ipsæ intercedunt Heroides, & sua quæq;
Funera crudeli malunt adscribere fato.
Tum grates pia mater agit ceßisse dolentes,

Et

Et condonatas puero dimittere culpas.
Talia nocturnis olim simulacra figuris
Exercent trepidam casso terrore quietem.
Quae postquam multa perpessus nocte Cupido
Effugit, pulsa tandem caligine somni
Euolat ad superos, portaq; euadit eburna.

Ausonius Paulo suo S. P. D.

PERVINCIS tandem & operta musarum mearum, quæ initiorum velabat obscuritas, quanquam non prophanus irrumpis Paule charissime. Quanuis enim te non eius vulgi existimem, quod Horatius arcet ingressu: tamen sua cuique sacra, nec idem Cereri quod Libero, etiam sub iisdem cultoribus. Poëmatia quæ in alumnam meam luseram, rudia & inchoata ad domesticæ solatium cantilenæ, cum sine metu, & arcana securitate fruerentur, proferre ad lucem caligantia coëgisti. Verecundiæ meæ scilicet spoliū concupisti, aut quātum tibi in me iuris esset ab inuito indicari. Næ tu Alexandri Macedonis peruicaciam supergressus, qui fatalis iugi lora cum soluere non posset, abscidit, & Pythiæ specum, quod nefas erat patere, penetrauit. Vtere igitur vt tuis pari iure, sed fiducia dispari. quippe tua possunt populum non timere: meis etiam intra me erubesco.

Vt uoluisti Paule cunctos Bissulæ uersus habes,
Lusimus quos in Sueuæ gratiam uirgunculæ,
Ocium magis fouentes, quàm studentes gloriæ.
Tu molestus flagitator lege molesta carmina.
Tibi, quod intristi, exedendum est: sic uetus uerbum iubet:
Compedes, quas ipse fecit, ipsus ut gestet faber..

Ad lectorem huius Libelli.

Carminis * *inculti tenuem lecture libellum,* * *incompti*
Pone supercilium.
Seria contractis expende poëmata rugis.
Nos Thymelen sequimur.
Bissula in hoc schedio cantabitur, * *aut Erasinus,* * *fortas. haud*
Ammoneo ante bibas.
Ieiunis nil scribo meum: post pocula si quis
Legerit, hic sapiet.
Sed magis hic sapiet, si dormiet, & putet ista
Somnia missa sibi.

D. Ausonii Bissula. EDYL. 8

Vbi nata sit Bissula, & quomodo in manus domini uenerit.

Bissula trans gelidum stirpe & lare prosata Rhenum,
Conscia nascentis Bissula Danubij,
Capta manu, sed missa manu, dominatur in eius
Delicijs, cuius bellica præda fuit.
Matre carens, nutricis egens, nesciuit herai
Imperium domina: uult domina esse manu.
Fortunæ ac patriæ, quæ nulla obprobria sensit,
Illico inexperto libera seruitio.
Sic Latijs mutata bonis, Germana maneret
Vt facies, oculos cærula, flaua comas.
Ambiguam modo lingua facit, modo forma puellam:
Hæc Rheno genitam prædicat, hæc Latio.

De eadem Bissula.

Delicium, blanditiæ, ludus, amor, uoluptas,
Barbara, sed quæ Latias uincis alumna pupas.
Bissula nomen teneræ rusticulum puellæ,
Horridulum non solitis, sed domino uenustum.

Ad

Ad pictorem de Bissulæ imagine.

Bissula nec ceris, nec fuco imitabilis ullo:
Naturale decus fictæ non commodat arti.
Sandyx & cerussa, alias simulate puellas:
Temperiem hanc uultus nescit manus. ergo age pictor,
Puniceas confunde rosas, & lilia misce,
Quicq; erit ex illis color aëris, ipse sit oris.

Ad Pictorem de Bissula pingenda.

Pingere si nostram pictor meditaris alumnam,
Aemula Cecropias ars imitetur apes.

Symmachus Ausonio suo Salutem.

PETIS à me literas longiores. est hoc in nostri amoris indicium. Sed ego, qui sum pauperrimi ingenii mei conscius, Laconicæ malo studere breuitati, quàm multiiugis paginis infantiæ meæ maciem publicare. Nec mirum si eloquii nostri vena tenuata est, quam dudum neq; vllius poëmatis tui, neq; pedestriũ voluminũ lectione inuisti. Vnde igitur sermonis mei largam poscis vsuram, cui nihil literati fœnoris credidisti? Volitat tuus Mosella per manus sinusq; multorum diuinis à te uersibus consecratus. Sed tantum nostra ora prælabitur. Cur meme istius libelli, quæso, exortem esse voluisti? Aut ἀμουσότερος tibi videbar, qui iudicare non possem: aut certè malignus, qui laudare nescirem. Itaq; vel ingenio meo plurimum, vel moribus derogasti. Et tamen contra interdictum tuum vix ad illius operis arcana perueni. Velim tacere quid sentiam: velim iusto de te silentio vindicari. Sed admiratio scriptorum sensum frangit iniuriæ. Noui ego istum fluuium, cum æternorum principum iampridẽ signa comitarer, parem multis, imparem maximis.

Hunc

Hunc tu mihi improuiſo clarorum verſuum dignitate Aegyptio Nilo maiorem, frigidiorem Scythico Tanai, clarioremq́; hoc noſtro populari Tiberi reddidiſti. Nequaquam tibi crederem de Moſellæ ortu ac meatu magna narrāti, ni ſcirem quod nec in poëmate mentiaris. Vnde illa amnicorum piſcium examina reperiſti? quàm nominibus varia, tam coloribus: vt magnitudine diſtantia, ſic ſapore, quæ tu pigmentis iſtius carminis ſupra naturæ dona fucaſti. Atqui in tuis menſis ſæpe verſatus, cum pleraq; alia quæ tunc in precio erant eſui obiecta mirarer, nunquam hoc genus piſcium deprehēdi. Quando tibi hi piſces in libro nati ſunt, qui in ferculis non fuerint? Iocari me putas, atq; agere nugas. Ita dominus probabilem me pręſtet, vt ego hoc tuum carmen libris Maronis adiungo. Sed iam deſinam mei oblitus doloris, inhærere laudibus tuis, ne hoc quoque ad gloriam tuam trahas, quod te miramur offenſi. Spargas licet volumina tua, & me ſemper excipias: fruimur tamen tuo opere, ſed aliorum benignitate. Vale.

D. Auſonii Moſella. EDYL. 9.

Tranſieram celerem nebuloſo flumine Nauam,
Addita miratus ueteri noua mœnia uico,
Aequauit Latias ubi quondam Gallia Cannas,
Infletæq́; iacent inopes ſuper arua cateruæ.
Vnde iter ingrediens nemoroſa per auia ſolum,
Et nulla humani ſpectans ueſtigia cultus,
Prætereo arentem ſitientibus undiq́; terris
Dumniſſum, riguasq́; perenni fonte Tabernas,
Aruaq́; Sauromatum nuper metata colonis:

Et tandem primis Belgarum conspicor oris
Niuomagum diui castra inclyta Constantini.
Purior hic campis aër, Phœbusq́; sereno
Lumine purpureum reserat iam sudus Olympum.
Nec iam consertis per mutua uincula ramis
Quæritur exclusum uiridi caligine cælum:
Sed liquidum iubar, & rutilam uisentibus æthram
Libera perspicui non inuidet aura diei.
In speciem cum me patriæ, cultumq́; nitentis
Burdigalæ blando pepulerunt omnia uisu,
Culmina uillarum pendentibus edita ripis,
Et uirides baccho colles, & amœna fluenta
Subterlabentis tacito rumore Mosellæ.
Salue amnis laudate agris, laudate colonis,
Dignata imperio debent cui mœnia Belgæ:
Amnis odorifero iuga uitea consite baccho,
Consite gramineas amnis uiridissime ripas:
Nauiget ut pelagus, deuexas pronus in undas
Vt fluuius, uitreoq́; lacus imitate profundo,
Et riuos trepido potes æquiparare meatu,
Et liquido gelidos fontes præcellere potu.
Omnia solus habes, quæ fons, quæ riuus, & amnis,
Et lacus, & biuio refluus munimine pontus.
Tu placidis prolapsus aquis, nec murmura uenti
Vlla, nec occulti pateris luctamina saxi:
Non superante uado rapidos reparare meatus
Cogeris, extantes medio non æquore terras
Interceptus habes, iusti ne demat honorem
Nominis, exclusum si diuidat insula flumen.
Tu duplices sortite uias, & cum amne secundo
Defluis, ut celeres feriant uada concita remi:

Et cum per ripas nusquam cessante remulco
Intendunt collo malorum uincula nautæ,
Ipse tuos quoties miraris in amne recursus,
Legitimosq; putas prope segnius ire meatus.
Tu neque limigeris ripam prætexeris uluis,
Nec piger immundo perfundis littora cœno,
Sicca sed in prima aspergis uestigia lympha.
I nunc, & Phrygijs sola læuia consere crustis,
Tendens marmoreum laqueata per atria campum.
Ast ego despectis quæ census opesq; dederunt,
Naturæ mirabor opus, non cura nepotum,
Lætaq; iacturis ubi luxuriatur egestas.
Hic solidæ sternunt humentia littora harenæ,
Nec retinent memores uestigia pressa figuras.
Spectaris uitreo per læuia terga profundo,
Secreti nihil amnis habens, utq; almus aperto
Panditur intuitu liquidis obtutibus aër:
Nec placidi prohibent oculos per inania uenti.
Sic demersa procul durante per intima uisu
Cernimus, arcaniq; patet penetrale fluenti:
Cum uada lene meant, liquidarum & lapsus aquarum
Prodit cærulea dispersas luce figuras:
Quòd sulcata leui crispatur harena meatu,
Inclinata tremunt uiridi quòd gramina fundo,
Vtq; sub ingenuis agitatæ fontibus herbæ
Vibrantes patiuntur aquas, lucetq; latetq;
Calculus, & uiridem distinguit glarea muscum
Tota, Caledonijs talis pictura Britannis,
Cum uirides algas, & rubra corallia nudat
Aestus, & albentes concharum germina baccas,
Deliciasq; hominum locupletes, quæq; sub undis

Aßimulant nostros imitata monilia cultus.
Haud aliter placidæ subter uada læta Mosellæ,
Detegit admixtos non concolor herba lapillos.
Intentos tamen usq; oculos errore fatigant
Interludentes examina lubrica pisces.
Sed neque tot species, obliquatosq; natatus,
Quæq; per aduersum succedunt agmina flumen,
Nomina quæ cunctos numerosæ stirpis alumnos
Edere fas, haud ille sinit cui cura secundæ
Sortis, & æquorei cesßit tutela tridentis.
Tu mihi flumineis habitatrix Nais in oris
Squamigeri gregis ede choros, liquidoq; sub alueo
Dissere cæruleo fluitantibus amne cateruas.
Squameus herbosas Capito inter lucet harenas
Viscere præ tenero fartim congestus aristis,
Nec duraturus post bina trihoria mensis:
Purpureisq; Salar stellatus tergora guttis,
Et nullo spinæ nociturus acumine Redo,
Effugiensq; oculos celeri leuis umbra natatu.
Tuq; per obliqui fauces uexate Saraui,
Qua bis terna fremunt scopulosis ostia pilis:
Cum defluxisti famæ maioris in amnem
Liberior, laxos exerces Barbe natatus.
Tu melior peiore æuo, tibi contigit omni
Spirantum ex numero non inlaudata senectus.
Nec te puniceo rutilantem uiscere Salmo
Transierim, latæ cuius uaga uerbera caudæ
Gurgite de medio summas referuntur in undas,
Occultus placido cum proditur æquore pulsus.
Tu loricato squamosus pectore frontem
Lubricus, & dubiæ facturus fercula cœnæ,

Temp

Tempora longarum fers incorrupte morarum,
Præsignis maculis capitis, cui prodiga nutat
Aluus, opimatoq; fluens abdomine uenter.
Quæq; per Illyricum, per stagna binominis Istri
Spumarum indicijs caperis Mustella natantum,
In nostrum subuecta fretum, ne lata Mosellæ
Flumina tam celebri defraudarentur alumno.
Quis te naturæ pinxit color? atra superne
Puncta notant tergum, qua lutea circuit Iris,
Lubrica cæruleus perducit tergora fucus,
Corporis ad medium fartim pinguescis, at illinc
Vsq; sub extremam squallet cutis arida caudam.
Nec te delicias mensarum Perca silebo
Amnigenos inter pisces dignande, marinis
Solus puniceis facilis contendere mullis.
Nam neq; gustus iners, solidoq; in corpore partes
Segmentis coëunt, sed dissociantur aristis.
Hic etiam Latio risus prænomine, cultor
Stagnorum, querulis uis infestissima ranis,
Lucius obscuras ulua, cœnoq; lacunas
Obsidet: hic nullos mensarum lectus ad usus
Feruet fumosis olido nidore popinis.
Quis non & uirides uolgi solatia Tincas
Norit, & Alburnos prædam puerilibus hamis?
Stridentesq; focis opsonia plebis Alausas?
Teq; inter species geminas, neutrumq; & utrumq;
Qui necdum Salmo, nec iam Salar, ambiguusq;
Amborum medio *Sario intercepte sub æuo? *Fario
Tu quoq; flumineas inter memorande cohortes
Gobio, non maior geminis sine pollice palmis,

Præpinguis, teres, ouipara congestior aluo:
Propexiq; iubas imitatus Gobio barbi.
Nunc pecus æquoreum celebrabere magne Silure,
Quem uelut Acteo perductum tergora oliuo
Amnicolam Delphina reor, sic per freta magnum
Laberis, & longi uix corporis agmina soluis,
Aut breuibus defensa uadis, aut fluminis uluis,
Aut cùm tranquillos moliris in amne meatus.
Te uirides ripæ, te cærula turba natantum,
Te liquidæ mirantur aquæ: diffunditur alueo
Aestus, & extremi procurrunt margine fluctus.
Talis Atlantiaco quondam Ballena profundo,
Cum uento motú ue suo telluris ad oras
Pellitur, exclusum fundit mare, magnaq; surgunt
Aequora, uiciniq; timent decrescere montes.
Hic tamen hic nostræ mitis Ballena Mosellæ
Exitio procul est, magnoq; honor additus amni.
Iam liquidas spectasse uias, & lubrica pisces
Agmina, multiplicesq; satis numerasse cateruas.
Inducant aliam spectacula uitea pompam,
Sollicitentq; uagos baccheïa munera uisus:
Quà sublimus apex longo super ardua tractu
Et rupes, & aprica iugi flexusq; sinusq;
Vitibus assurgunt, naturaliq; theatro.
Gauranum sic alma iugum uindemia uestit,
Et Rhodopen, proprioq; nitent Pangea Lyæo.
Sic uiret Ismarius super æquora Thracia collis:
Sic mea flauentem pingunt uineta Garumnam.
Summis quippe iugis tendentis in ultima cliui
Conseritur uiridi fluuialis margo Lyæo.
Læta operum plebes, festinantesq; coloni

Vertice nunc summo properant, nunc deiuge dorso,
Certantes stolidis clamoribus: inde uiator
Riparum subiecta terens, hinc nauita labens
Probra canunt seris cultoribus: adstrepit ollis
Et rupes, & sylua tremens, & concauus amnis.
Nec solos hominum delectat scena locorum:
Hic ego & agrestes Satyros, & glauca tuentes
Naidas, extremis credam concurrere ripis:
Capripedes agitat cum læta proteruia Panas,
Insultantq; uadis, trepidasq; sub amne sorores
Terrent indocili pulsantes uerbere fluctum.
Sæpe etiam medijs furata è collibus uuas
Inter Oreïadas Panope fluuialis amicas
Fugit lasciuos Paganica numina Faunos.
Dicitur & medio cùm sol stetit igneus orbe,
Vt commune fretum Satyros, uitreasq; sorores,
Consortes celebrare choros, cum præbuit horas
Secretas hominum cœtu flagrantior æstus:
Tunc insultantes sua per freta ludere Nymphas,
Et Satyros mersare uadis, rudibusq; natandi
Per medias exire manus, dum lubrica falsi
Membra petunt, liquidosq; fouent pro corpore fluctus.
Sed non hæc spectata ulli, nec cognita uisu,
Fas mihi sit pro parte loqui, secreta tegatur,
Et commissa suis lateat reuerentia riuis.
Illa fruenda palàm species, cum glaucus opaco
Respondet colli fluuius: frondere uidentur
Fluminei latices, & palmite consitus amnis.
Quis color ille uadis, seras cum protulit umbras
Hesperus, & uiridi perfundit monte Mosellam?
Tota natant crispis iuga motibus, & tremit absens

Pampinus, & uitreis uindemia turget in undis.
Adnumerat uirides derisus nauita uites,
Nauita caudiceo fluitans super æquora lembo.
Per medium quà sese amni confundit imago,
Collis & umbrarum confinia conserit amnis.
Hæc quoq; quàm dulces celebrant spectacula pompas,
Remipedes medio certant cum flumine lembi,
Et uarios ineunt flexus, uiridesq; per oras
Stringunt attonsis pubentia germina pratis.
Puppibus & proris alacreis gestire magistros,
Impubemq; manum super amnica terga uagantem
Dum spectat, transire diem sua feria ludo
Posthabet, excludet ueteres noua gratia curas.
Tales Cumano despectat in æquore ludos
Liber sulphurei cum per iuga consita Gauri,
Perq; uaporiferi graditur uineta Vesæui:
Cum Venus Actiacis Augusti læta triumphis
Ludere lasciuos fera prælia iußit amores.
Qualia Niliacæ classes, Latiæq; triremes
Subter Apollineæ gesserunt Leucados arces:
**Meßana Aut Pompeiani *Mylæsena pericula belli*
**cymbæ: Euboicæ referunt per Auerna sonantia *Cumbæ:*
Innocuos ratium pulsus, pugnasq; iocantes
**qualis Naumachiæ, Siculo *quales spectante Peloro*
Marian. Cæruleus uiridi reparat sub imagine pontus:
Nam aliam speciem petulantibus addit ephebis,
Pubertasq; amnis, & picti rostra phaselli.
Hos Hyperionio cum sol perfuderit æstu,
Reddit nautales uitreo sub gurgite formas,
Et redigit pandas inuersi corporis umbras.
Vtq; agiles motus dextra læuaq; frequentant,

Et

Et commutatis alternant pondera remis,
Vnda refert alios simulacra humentia nautas,
Ipsa suo gaudet simulamine nautica pubes,
Fallaces fluuio mirata redire figuras.
Sic ubi compositos ostentatura capillos,
Candentem late speculi explorantis honorem,
Cum primum charæ nutrix admouit alumnæ,
Læta ignorato fruitur uirguncula ludo,
Germanæq; putat formam spectare puellæ:
Oscula fulgenti dat non referenda metallo,
Aut fixas prætentat acus, aut frontis ad oram
Vibratis captos digitis extendere crines.
Talis ad umbrarum ludibria nautica pubes
Ambiguis fruitur ueri falsiq; figuris.
Iam uerò accessus faciles qua ripa ministrat,
Scrutatur toto populatrix turba profundo.
Heu male defensus penetrali flumine piscis:
Hic medio procul amne trahens humentia lina
Nodosis decepta plagis examina uerrit.
Ast hic tranquillo quà labitur agmine flumen,
Ducit corticeis fluitantia retia signis.
Ille autem scopulis subiectas pronus in undas
Inclinat lentæ connexa cacumina uirgæ,
Indutos escis iaciens letalibus hamos.
Quos ignara doli postquam uaga turba natantum
Rictibus inuasit, patulæq; per intima fauces
Sera occultati senserunt uulnera ferri,
Dum trepidant, subit indicium, crispoq; tremore
Vibrantis setæ nutans consentit harundo.
Nec mora, & excussam stridenti uerbere prædam
Dextra in obliquum raptat puer, excipit ictum

Spiritus,ut fractis quondam per inane flagellis
Aura crepat,motoq; adsibilat aëre uentus.
Exultant udæ super arida saxa rapinæ,
Luciferiq; pauent letalia tela diei.
Quiq; sub amne suo mansit uigor,aëre nostro
Segnis anhelatis uitam consumit in auris.
Iam piger inualidos uibratur corpore plausus,
Torpida supremos patitur iam cauda tremores,
Nec coëunt rictus,haustas sed hiatibus auras
Reddit mortiferos expirans branchia flatus.
Sic ubi fabriles exercet spiritus ignes,
Accipit alterno cohibetq; foramine uentos
Lanea fagineis alludens parma cauernis.
Vidi egomet quosdam leti sub fine trementes
Collegisse animas,mox in sublime citatos
Cernua subiectum præceps dare corpora in amnem,
Desperatarum potientes rursus aquarum.
Quos impos damni puer inconsultus ab alto
Impetit,& stolido captat prensare natatu.
Sic Anthedonius Bœotia per freta Glaucus
Gramina gustatu postquam exitialia Circes
Expertus carptas moribundis piscibus herbas
Sumpsit,Carpathium subijt nouus accola pontum.
Ille hamis & rete potens,scrutator operti
Nereos,æquoream solitus conuerrere Tethyn,
Inter captiuas fluitauit prædo cateruas.
Talia despectant longo per cærula tractu
Pendentes saxis instanti culmine uillæ:
Quas medius dirimit sinuosis flexibus errans
Amnis,& alternas comunt prætoria ripas.
Quis modo Sestiacum pelagus,Nepheleidos Helles
Aequor

Aequor, Abydeni freta quis miretur ephebi?
Quis Calchedonio constratum ab littore pontum,
Regis opus magnum, medijs euripus ubi undis,
Europæq;, Asiæq; uetat concurrere terras?
Non hic dira freti rabies, non sæua furentum
Prælia Caurorum: licet hic commercia linguæ
Iungere, & alterno sermonem texere pulsu.
Blanda salutiferas permiscent littora uoces,
Et uoces & pene manus, resonantia utrinq;
Verba refert, medijs concurrit fluctibus Echo.
Qui potis innumeros cultusq; habitusq; retexens
Pandere tectonicas per singula prædia formas?
Non hoc spernat opus Gortynius aliger ædis
Conditor Euboicæ, casus quem fingere in auro
Conantem Icarios, patrij pepulere dolores.
Non Philo Cecropius, non qui laudatus ab hoste
Clara Syracosij traxit certamina belli.
Forsan & insignes hominumq; operumq; labores
Hic habuit decimo celebrata uolumine Margei
Hebdomas, hic clari uiguere Menecratis artes:
Atq; Ephesi spectata manus, uel in arce Mineruæ
Ictinus, magico cui noctua perlita fuco
Allicit omne genus uolucres, perimitq; tuendo.
Conditor hic forsan fuerit Ptolemaidos aulæ
* Dinochares, quadro cui in fastigia cono *Dinocrates
Surgit, & ipsa suas consumit Pyramis umbras,
Iussus ob incesti qui quondam fœdus amoris
Arsinoen Pharij suspendit in aëre templi.
Spirat enim tecti testudine Corus Achates,
Afflictamq; trahit ferrato crine puellam,
Hos ergo aut horum similes est credere dignum

Belgarum in terris scenas posuisse domorum,
Molitos celsas fluuij decoramina uillas.
Hæc est natiui sublimis in aggere saxi,
Hæc procurrentis fundata crepidine ripæ:
Hæc refugit,captumq́; sinu sibi uindicat amnem:
Illa tenens collem,qui plurimus imminet amni,
Vsurpat faciles per culta,per aspera uisus,
Vtq́; suis fruitur diues speculatio terris.
Quinetiam riguis humili pede condita pratis
Compensat celsi bona naturalia montis,
Sublimiq́; minans irrumpit in æthera tecto
Ostentans altam,Pharos ut Memphitica,turrim.
Huic proprium est clausos consepto gurgite pisces
Apricas scopulorum inter captare nouales.
Hæc summis innixa iugis,labentia subter
Flumina despectu iam caligante tuetur.
Atria quid memorem uiridantibus aßita pratis?
Innumerisq́; super nutantia tecta columnis?
Quid quæ sulphurea substructa crepidine fumant
Balnea,feruenti cum Mulciber haustus operto
Voluit anhelatus tectoria per caua flammas,
Inclusum glomerans æstu expirante uaporem?
Vidi ego defessos multo sudore lauacri
Fastidisse lacus,& frigora piscinarum,
Vt uiuis fruerentur aquis:mox amne refotos
Plaudenti gelidum flumen pepulisse natatu.
Quòd si Cumanis huc afforet hospes ab oris,
Crederet Euboicas simulacra exilia Baias
His donasse locis:tantus cultusq́; nitorq́;
Allicit,& nullum parit oblectatio luxum.
Sed mihi qui tandem finis tua glauca fluenta

Dicere

Dicere? dignandumq; mari memorare Mosellam?
Innumeri quòd te diuersa per ostia latè
Incurrunt amnes, quanquam differre meatus
Possent, sed celerant in te consumere nomen.
Nanq; & Pronææ Nemesæq; adiuta meatu
Sura tuas properat non degener ire sub undas:
Sura interceptis tibi gratificata fluentis.
Nobilius permixta tuo sub nomine, quàm si
Ignoranda patri confunderet ostia ponto.
Te rapidus Gelbis, te marmore clarus* Erubrus* *Belgis
Festinant famulis quàm primum ad lambere lymphis. *Erubris
Nobilibus celsis celebratur piscibus ille,
Præcipiti torquens cerealia saxa rotatu:
Stridentesq; trahens per læuia marmora serras,
Audit perpetuos ripa ex utraq; tumultus.
Prætereo exilem Lesuram, tenuemq; Drachonum:
Nec fastiditos Salmonæ usurpo fluores.
Nauiger undisona dudum me mollis Arauus
**Tota ueste uocat, longum qui distulit amnem,* *Terra
Fessa sub augustis ut uolueret ostia muris.
Nec minor hoc tacitum qui per sola pinguia labens* *hic
Stringit frugiferas felix Alisontia ripas.
Mille alij, prout quenque suus magis impetus urget,
Esse tui cupiunt, tantus properantibus undis
Ambitus, aut moles: quòd si tibi dia Mosella
Smyrna suum uatem, uel Mantua clara dedisset,
Cederet Iliacis Simois memoratus in oris,
Nec præferre suos auderet Tybris honores.
Da ueniam mihi, Roma potens: pulsa oro facessat
Inuidia, & Latiæ Nemesis non cognita linguæ:
Imperij sedem, Romæq; tuere parentes.

Salue

Salue magne parens frugumq; uirumq; Mosella,
Te clari proceres, te bello exercita pubes,
Aemula te Latiæ decorat facundia linguæ.
Quinetiam mores & lætum fronte seuera
Ingenium natura tuis concessit alumnis.
Nec sola antiquos ostentat Roma Catones,
Aut unus tantùm iusti spectator & æqui
que illustrat Pollet Aristides, ueteres qui lustrat Athenas.
Verùm ego quid laxis nimium spatiatus habenis
Victus amore tui præconia detero? conde
Musa chelyn pulsis extremo carmine neruis.
Tempus erit, cum me studijs ignobilis oci
Mulcentem curas, senijq; aprica fouentem,
Materiæ commendet honos, cum facta uiritim
Belgarum, patriosq; canam decora inclyta mores.
Mollia subtili nebunt mihi carmina filo
Pierides, tenuiq; aptas subtegmine telas
Percurrent, dabitur nostris quoq; purpura fusis.
Quis mihi tum non dictus erit? memorabo quietos
Agricolas, legumq; catos, fandiq; potentes,
Præsidium sublime reis, quos curia summos
Municipum uidit proceres, propriumq; senatum,
Quos prætextati celebris facundia ludi
Contulit ad ueteris præconia Quintiliani:
Quiq; suas rexere urbes, purumq; tribunal
Sanguine, & innocuas illustrauere secures:
Aut Italûm populos, aquilonigenasq; Britannos
Præfecturarum titulo tenuere secundo.
Quiq; caput rerum Romam, populumq;, patresq;
Tantum non primo rexit sub nomine, quamuis
Par fuerit primis, festinat soluere tandem

Errorem fortuna suum, libataq; supplens
Præmia, iam ueri fastigia reddet honoris
Nobilibus repetenda nepotibus. At modo cœptum
Detexatur opus, dilata laude uirorum,
Dicamus læto per rura uirentia tractu
Felicem fluuium, Rheniq; sacremus in undis.
Cæruleos nunc Rhene sinus, hyaloq; uirentem
Pande peplum, spatiumq; noui metare fluenti
Fraternis cumulandus aquis: nec præmia in undis
Sola, sed Augustæ ueniens quòd mœnibus urbis
Spectauit iunctos natiq; patrisq; triumphos.
*Hostibus exactis Nicrum super, & * Luponudum,* *Lupodunũ,
Et fontem latijs ignotum annalibus Histri.
Hæc profligati uenit modo laurea belli:
Mox alias aliasq; feret, uos pergite iuncti,
Et mare purpureum gemino propellite tractu.
Neu uereare minor pulcherrime Rhene uideri:
Inuidiæ nil hospes habet, potiere perenni
Nomine: tu fratrem famæ securus adopta,
Diues aquis, diues nymphis, largitor utriq;
Alueus extendet geminis diuortia ripis,
Communesq; uias diuersa per ostia fundet.
Accedent uires, quas Francia, quasq; Camaues,
Germaniq; tremant, tunc uerus habebere limes.
Accedet tanto geminum tibi nomen ab amni,
Cumq; uno de fonte fluas, dicêre bicornis.
Hæc ego uiuifica ducens ab origine gentem
Belgarum hospitijs, non per noua fœdera notus,* *nunc
Ausonius nomen Latium, patriaq;, domoq;
Gallorum extremos inter, ce lsamq; Pyrenen,
Temperat ingenuos qua læta Aquitania mores,

Aud

Audax exigua fide concino. fas mihi sacrum
Perstrinxisse amnem tenui libamine Musæ.
Nec laudem affecto, ueniam peto: sunt tibi multi
Alme amnis, sacros qui sollicitare fluores
Aonidum, totamq; solent haurire Aganippen.
Ast ego, quanta mei dederit se uena liquoris,
Burdigalam cum me in patriam, nidumq; senectæ
Augustus, pater, & nati mea maxima cura
Fascibus Ausonijs decoratum & honore curuli
Mittent, emeritæ post tempora disciplinæ:
Latius arctoi præconia persequar amnis.
Addam urbes, tacito quas subter laberis alueo,
Mœniaq; antiquis te prospectantia muris:
Addam, præsidijs dubiarum condita rerum:
Sed modo securis non castra, sed horrea Belgis.
Addam felices ripa ex utraq; colonos,
Teq; inter medios hominumq; boumq; labores
Stringentem ripas, & pinguia culta secantem.
Non tibi se Liger anteferret, non Axona præceps,
Matrona non Gallis, Belgisq; intersita fines,
Santonico refluus non ipse Carantonus æstu
Concedet gelido Duranide monte uolutus
Amnis, & auriferum postponet Gallia Tarnem,
Insanumq; ruens per saxa rotantia latè
In mare purpureum, dominæ tamen ante Mosellæ
Numine adorato, Tarbellius ibit Aturrus.
Corniger externas celebrande Mosella per oras,
Nec solis celebrande locis, ubi fonte supremo
Exeris auratum taurinæ frontis honorem,
Quaq; trahis placidos sinuosa per arua meatus,
Vel qua Germanis sub portubus ostia soluis.

Si quis honos tenui uolet aspirare camœnæ,
Perdere si quis in his dignabitur ocia musis,
Ibis in ora hominum, Letoq; fouebere cantu.
Te fontes, uiuiq; lacus, te cærula noscent
Flumina, te ueteres Pagorum gloria luci,
Te Druna, te sparsis incerta Druentia ripis,
Alpiniq; colent fluuij, duplicemq; per urbem
Qui meat, & dextræ Rhodanus dat nomina ripæ.
Te stagnis ego cæruleis, magnumq; sonoris
Amnibus, æquoreæ te commendabo Garumnæ.

Ausonii Aetates animalium.
EDYL. IO

Ter binos deciesq; nouem super exit in annos
Iusta senescentum quos implet uita uirorum.
Hos nouies superat uiuendo garrula cornix,
Et quater egreditur cornicis secula ceruus.
Alipedem ceruum ter uincit coruus, & illum
Multiplicat nouies phœnix reparabilis ales:
Quam uos perpetuò decies præuertitis æuo
Nymphæ Hamadryades, quarum longißima uita est.
** Hæc cohibet finis uiuacia fata animantum:* *Hi cohibēt fines.
Cætera secreti nouit deus arbiter æui
Tempora, quæ Stilbon uoluat, quæ secula Phæton:
Quos Pyrois habeat, quos Iuppiter igne benigno
Circuitus, quali properet Venus alma recursu:
Qui Phœbes, quanti maneant Titana labores,
Donec consumpto, magnus qui dicitur, anno
Rursus in antiquum ueniant uaga sydera cursum,
Qualia dispositi steterant ab origine mundi.

Ausonii Vir bonus. EDYL. II

Vir bonus, & sapiens, qualem uix repperit unum
Millibus è multis hominum, consultus Apollo,
Iudex ipse sui, totum se explorat ad unguem,
Quid proceres, uaniq; ferat quid opinio uulgi
Securus, mundi instar habens, teres atq; rotundus.
Externæ ne quid labis per læuia sidat.
Ille dies quàm longus erit sub sydere Cancri,
Quantaq; nox tropico se porrigit in Capricorno,
Cogitat: & iusto trutinæ se examine pensat,
Nequid hiet, nequid protuberet: angulus æquis
Partibus ut coëat: nil ut deliret amußis.
Sit solidum quodcunq; subest: nec inania subtus
Indicet admotus digitis pellentibus ictus.
Non prius in dulcem declinat lumina somnum,
Omnia quàm longi reputauerit acta diei,
Quæ prætergressus, quid gestum in tempore, quid non:
Cur isti facto decus absuit, aut ratio illi:
Quid mihi præteritum, cur hæc sententia sedit,
Quam melius mutare fuit: miseratus egentem
Cur aliquem fracta persensi mente dolorem:
Quid uolui, quòd nolle bonum foret: utile honesto
Cur malus antetuli, num dicto aut deniq; uultu
Perstrictus quidquam: cur me natura magis, quàm
Disciplina trahit. Sic dicta & facta per omnia
Ingrediens, ortoq; à uespere cuncta reuoluens,
Offensus prauis, dat palmam & præmia rectis.

Ausonii Ναὶ καὶ οὐ. πυθαγορικόν.

EDYLLIVM II.

Est & Non cuncti monosyllaba nota frequentant:
His demptis nihil est hominum quod sermo uolutet.

Omnia

Omnia in his, & ab his sunt omnia, siue negoti,
Siue oti quicquam est, seu turbæ, siue quietis.
Alterutro pariter nonnunquam, sæpè seorsis
Obsistunt dubijs, ut mores ingeniumq́;
Vel faciles uel difficiles contentio nacta est.
Si consentitur, mora nulla interuenit, Est, Est.
Sin controuersum, dissensio subijciet, Non:
Hinc fora dissultant clamoribus, hinc furiosi
Iurgia sunt circi. cuneati hinc læta theatri
Seditio, & tales agitat quoq; curia lites.
Coniugia & nati cum patribus, ista quietis
Verba serunt studijs salua pietate loquentes.
Hinc etiam placitis schola consona disciplinis,
Dogmaticas agitat placido certamine lites.
Hinc omnis certat dialectica turba sophorum,
Est lux, est ne dies ergo? non conuenit istuc:
Nam facibus multis, aut fulguribus quoties lux
Est nocturna homini, non est lux ista diei.
Est & non igitur quoties lucem esse fatendum est,
Sed non esse diem mille hinc certamina surgunt.
Hinc pauci, multi quoque talia commeditantes
Murmure concluso rabiosa silentia rodunt.
Qualis uita hominum duo quam monosyllaba uersant.

D. Ausonii Rosæ, EDYL. 13

Ver erat, & blando mordentia frigora sensu
Spirabat croceo mane reuecta dies.
Strictior Eoos præcesserat aura iugales
Aestiferum suadens anticipare diem.
Errabam riguis per quadrua compita in hortis,
Maturo cupiens me uegetare die.

Vidi concretas per gramina flexa pruinas
 Pendere, aut olerum stare cacuminibus,
Caulibus & patulis teretes colludere guttas,
 Et cœlestis aquæ pondere tunc grauidas.
Vidi Pæstano gaudere rosaria cultu,
 Exoriente nouo roscida lucifero.
Rara pruinosis canebat gemma frutetis
 Ad primi radios interitura die.
Ambigeres, raperet ne rosis aurora ruborem,
 An daret, & flores tingeret orta dies.
Ros unus, color unus, & unum mane: duorum
 Syderis & floris, nam domina una Venus.
Forsan & unus odor: sed celsior ille per auras
 Difflatur, spirat proximus iste magis.
Communis Paphie dea syderis & dea floris
 Præcipit unius muricis esse habitum.
Momentum intereat, quo se nascentia florum
 Germina comparibus diuiderent spatijs.
Hæc uiret angusto foliorum tecta galero:
 Hanc tenui folio purpura rubra notat.
Hæc aperit primi fastigia celsa obelisci,
 Mucronem absoluens purpurei capitis:
Vertice collectos illa exinuabat amictus,
 Iam meditans folijs se numerare suis:
Nec mora, ridentis calathi patefecit honorem,
 Prodens inclusi semina densa croci.
Hæc modo quæ toto rutilauerat igne comarum,
 Pallida collapsis deseritur folijs.
Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam,
 Et dum nascuntur, consenuisse rosas.
Ecce & defluxit rutili coma Punica floris,

Dum loquor, & tellus tecta rubore micat.
Tot species, tantosq; ortus, uariosq; nouatus
Vna dies aperit, conficit una dies.
Conquerimur natura breuis, quòd gratia florum est:
Ostentata oculis illico dona rapis.
Quàm longa una dies, ætas tam longa rosarum,
Quas pubescenteis iuncta senecta premit,
Quam modò nascentem rutilus conspexit Eous,
Hanc rediens sero uespere uidit anum.
Sed bene quòd paucis licet interitura diebus
Succedens æuum prorogat ipsa suum.
Collige uirgo rosas dum flos nouus, & noua pubes:
Et memor esto æuum sic properare tuum.

Ausonii de uita humana. EDYL. 14

Quod uitæ sectabor iter? si plena tumultu
Sunt fora: si curis domus anxia: si peregrinos
Cura domus sequitur: mercantem si noua semper
Damna manent: cessare uetat si turpis egestas:
Si uexat labor agricolam, mare naufragus horror
Infamat, pœnæq; graues in cœlibe uita,
Et grauior cautis custodia uana maritis?
Sanguineum si Martis opus: si turpia lucra
Fœnoris, & uelox inopes usura trucidat?
Omne æuum curæ, cunctis sua displicet ætas:
Sensus abest paruis lactentibus, & puerorum
Dura rudimenta, & iuuenum temeraria pubes.
Afflictat fortuna uiros per bella, per æquor,
Irasq;, insidiasq;, catenatosq; labores
**Mutandos semper grauioribus. ipsa senectus* *Multand.
Expectata diu, uotisq; optata malignis

Obijcit innumeris corpus lacerabile morbis.
Spernimus in commune omnes præsentia: quosdam
Constat nolle deos fieri: Iuturna reclamat,
Quo uitam dedit æternam? cur mortis adempta est
Conditio? sic Caucasea sub rupe Prometheus
Testatur Saturnigenam, nec nomine cessat
Incusare Iouem, data sit quòd uita perennis.
Respice & ad cultus animi: sic nempe pudicum
Perdidit Hippolytum non felix cura pudoris.
At contrà illecebris maculosam ducere uitam
Quem iuuat, aspiciat pœnas & crimina regum,
Tereos incesti, uel mollis Sardanapali.
Perfidiam uitare monent tria Punica bella:
Sed prohibet seruare fidem deleta Saguntos.
Viue, & amicitias semper cole: crimen ob istud
Pythagoreorum perijt schola docta sophorum.
Hoc metuens igitur nullas cole: crimen ob istud
Timon Palladijs olim lapidatus Athenis.
Dißidet ambiguis semper mens obuia uotis:
Nec uoluisse homini satis est, optata recusat.
Esse in honore placet, mox pœnitet: & dominari
Vt poßint, seruire uolunt: idem auctus honore
Inuidiæ obijcitur. pernox est cura disertis:
Sed rudis ornatu uitæ caret. esto patronus,
Et defende reos: sed gratia rara clientis.
Esto cliens: grauis imperij persona patroni.
Exercent hunc uota patrum, mox aspera curis
Sollicitudo subit: contemnitur orba senectus,
Et captatoris præda est hæredis egenus.
Vitam parcus agas, auidi lacerabere fama:
Et largitorem grauius censura notabit.

Cuncta

Cuncta tibi aduersis contraria casibus. Ergo
Optima Graiorum sententia, quippe homini aiunt
Non nasci esse bonum, natum aut citò morte potiri.

Ausonius Symmacho salutem.

LATEBAT inter nugas meas libellus ignobilis, vtinamq; latuisset, neque indicio suo, tanquam sorex periret. Hunc ego cùm velut gallinaceus Euclionis situ chartei pulueris eruissem, excussum relegi: atque vt auidus fœnerator, improbum nummum malui occupare quàm condere. Dein cogitans mecum non illud Catullianum, Cui dono lepidum nouum libellum: sed ἀμουσότερον diu quæsiui. Tu enim occurristi, quem ego, si mihi potestas sit ex omnibus deligendi vnum, semper elegerim. Misi itaq; ad te friuola gerris Siculis vaniora, vt cùm agis nihil, hæc legas: & ne nihil agas, defendas. Igitur iste nugator libellus iam diu secreta quidem, sed vulgi lectione laceratus, perueniet tandem in manus tuas. Quem tu aut vt Aesculapius redintegrabis ad vitam, aut vt Plato, iuuante Vulcano, liberabis infamia, si peruenire non debet ad famam. Fuit autem ineptiolæ huius ista materia. In expeditione (quod tempus, vt scis, licentiæ militaris est) super mensam meam facta est inuitatio, non illa de ludibrii conuiuio, vt Græco more biberetur, sed illa de Flacci Ecloga, in qua propter mediam noctem, & nouam lunam, & Murenæ auguratum, ternos ter cyathos attonitus petit vates. Hunc loco de ternario numero illico nostra illa poëtica scabies cœpit excalpere: cuius morbi quoniam facile contagium est, vtinam ad te quoquè prurigo commigret, & fuco tuæ *emēdationis adiecto impingas spongiam, quæ imperfectum opus equi male spumantis absoluat. Ac ne me *condemnationis

gloriosum neges, cœptos inter prandendum versiculos ante cœnæ tempus absolui: hoc est, dum bibo, & paulo ante quàm biberem. Sit ergo examen pro materia & tempore. Sed tu quoque hoc ipsum paulò hilarior & dilutior lege: namque iniurium est de poëta male sobrio lectorem abstemium iudicare. Neque me fallit, fore aliquem, qui hunc iocum nostrum acutis naribus & caperata fronte condemnet, negetque me omnia, quæ ad ternarium, & nouenarium numeros pertinent, attigisse: quem ego verum dicere fatebor, iustè negabo. Quippe si bonus est, quæ omisi, nō oblita mihi, sed præterita existimet. dehinc qualiscunque est, cogitet secum, quàm multa de his non reperisset, si ipse quæsisset. sciat etiam me nec omnibus erutis vsum, & quibusdam oblatis abusum. Quàm multa enim de ternario sciens neglexi, tempora & personas, genera & gradus, nouem naturalia metra cum trimetris, totam grammaticam & musicam: librosq; medicininos, ter maximum Hermem, & amatorem primum philosophiæ, Varronisq; numeros, & quicquid prophanum vulgus non ignorat. Postremò, quod facile est, cùm ipse multa inuenerit, comparet se atque me, occupatum cum ocioso, pransum cum abstemio, iocum & ludum meum, diligentiam & calumniam suam. Alius enim alio plura inuenire potest: nemo omnia. Quòd si alicui & obscurus videbor, apud eum

*epyllia. me sic tuebere. Primùm eiusmodi * edyllia nisi vel obscura sint, nihil futura: deinde numerorum naturam non esse scirpum, vt sine nodo sint. Postremò si etiam tibi obscurus fuero, cui nihil neque neglectum est, neq; non intellectum, tum verò ego beatus, quod affectaui, assequar, me vt requiras, me desyderes, de me cogites. Vale.

Grip.

Griphus, Ternarii numeri. EDYL. 15

Ter bibe, uel toties ternos, sic mystica lex est:
Vel tria potanti, uel ter tria multiplicanti.
Imparibus nouies ternis contexere cubum.
Iuris idem tribus est, quod ter tribus: omnia in istis,
Forma hominis cœpti, pleniq; exactio partus:
Quemq; nouem nouies fati tenet ultima finis.
Tres Ope progeniti fratres, tres ordine Parcæ:
Vesta, Ceres, Iuno sexus muliebre sorores.
Inde trisulca Iouis sunt fulmina, Cerberus inde,
Inde Tridens: triplexq; Helenes cum fratribus ouum.
Ter noua Nestoreos impleuit purpura fusos,
Et toties trino cornix uiuacior æuo.
*Quam nouies terni *glomerantes secula tractus* *glomerantē
Vincunt aëripedes ter terno Nestore cerui.
Tris quorum ætates superat Phœbeïus oscen,
Quem nouies senior Gangeticus anteit ales,
Ales Cinnameo radiatus tempora nido.
Tergemina est Hecate, tria uirginis ora Dianæ.
Tres Charites, tria Fata, triplex uox, trina elementa.
Tres in Trinacria Sirenes: & omnia trina:
Tres uolucres, tres semideæ, tres semipuellæ:
Ter tribus ad palmam iussæ certare camœnis,
Ore, manu, flatu: buxo, fide, uoce canentes.
Tres sophiæ partes, tria Punica bella, trimestres
Annorum cœliq; uices, noctisq; per umbram
Tergemini uigiles: ter clara instantis eoi
Signa canit serus deprenso Marte satelles.
Et qui conceptus triplicatæ uespere noctis,
Iussa quater ternis suspendit opima trophæis.
Et lyrici uates numero sunt Mnemosynarum,

Tris solas quondam tenuit quas dextera Phœbi.
*Sacrauit toties terras ex ære Cytheron *Sed Sicyon toties terras ex ære sacrauit
Relligione patrum, qui sex* periisse timebant.
Trina Terentino celebrata trinoctia ludo:
Qualia bis genito Thebis Trieterica Baccho.
*spreuisse Tris primas Thracum pugnas tribus ordine *sellis,
*bellis *Iuniadæ* patri inferias misere* sepulto.
*Iuliadæ Ille etiam thalamos per trina ænigmata quærens,
*patrio Qui bipes, & quadrupes foret, & tripes, omnia solus,
*sepulchro Terruit Aoniam uolucris, leo, uirgo triformis
Sphinx; uolucris pennis, pedibus fera, fronte puella:
Trina in Tarpeio fulgent consortia templo,
Humana efficiunt habitacula tergenus artes,
locat Parietibus qui saxa locant, qui culmine tigna,
*comit Et qui supremo * fucat tectoria cultu.
Hinc Bromij quadrantal, & hinc Sicana medimna.
Hoc tribus, hoc geminis tribus explicat usus agendi.
In Physicis tria prima, Deus, mundus, data forma.
Tergenus omnigenum, genitor, genitrix, generatum.
*regula Per trinas species trigonorum *linea currit,
Aequilatus, uel crure pari, uel in omnibus impar.
Tris coit in partes numerus perfectus, ut idem
*Congreget & terno *Cum grege ter trino per ter tria dissoluatur.
*Tris primus par impar habet, mediumq;, sed ipse
*Tres *Qui medius, quinq; & septem quoq; diuidit unus.
*Vt tris sic quinque Et numero in toto positus sub acumine centri,
Distinguit solidos cubo pereunte trientes,
Aequipares dirimens partes ex impare terno:
Et paribus triplex medium cum quattuor, & sex,
Bisq; quaternorum secernitur omphalos idem.
Ius triplex, tabulæ quod ter sanxere quaternæ,

Sacrum

Sacrum,priuatum,& populi commune quod usquã est.
Interdictorum trinum genus:unde repulsus
Vi fuero,aut Vtrobi *fuerit,*Quorúmue *bonorum.*
Triplex libertas,capitisq; minutio triplex.
Trinum dicendi genus est,sublime,modestum,
Et tenui filo.triplex quoq; forma medendi,
Quæ logos,aut methodos,cuiq; experientia nomen.
Et medicina triplex,seruare,cauere,mederi.
Tres oratorum cultus,regnata colosso
Quem Rhodos,*Actea quem dilexistis* Athenæ,
Et quem de scenis tetrica ad subsellia traxit
Prosa Asiæ *in causis numeros imitata chororum.*
Orpheus in tripodes quia sunt tria,terra,aqua,flammæ.
Triplex syderibus positus,distantia,forma,
Et modus:& genitrix modulorum musica triplex,
Mixta libris,secreta astris,uulgata theatris.
Martia Roma *triplex,equitatu,plebe,senatu.*
Hoc numero tribus,& sacro de monte Tribuni.
Tres equitum turmæ,tria nomina nobiliorum.
Nomina sunt chordis tria,sunt tria nomina mensi.
*Geryones*triplex,triplex compago Chimæræ.* * *triplices*
*Scylla triplex*commixta tribus,cane,uirgine,pisce.* * *commissa*
Gorgones,Harpyiæq;,& Erinnyes agmine terno.
Atq; trifatidicæ nomen commune Sibyllæ,
Quarum tergemini fatalia carmina libri,
Quos terquinorum seruat cultura uirorum.
Ter bibe,tris numerus super omnia,ter Deus *unus.*
Hic quoq; ne ludus numero transcurrat inerti,
Ter decies ternos habeat,deciesq; nouenos.

Ausonius Pacato Proconsuli.

SCIO mihi apud alios pro laboris modulo laudem non posse procedere, quam tamen si tu indulseris (vt ait Afranius in Thaidem) maiorem laudem quàm laborem inuenio. Quæ lecturus es, Monosyllaba sunt, quasi quædam puncta sermonum: in quibus nullus facundiæ locus est, sensuum nulla conceptio, propositio, redditio, conclusio, aliaq; sophistica, quæ in vno versu esse non possunt, sed cohærent ita, vt circuli catenarum separati. Et simul ludicrum opusculum texui, ordiri maiuscula solitus: sed in tenui labor, at non tenuis gloria. si probantur, tu facies vt sint aliquid. Nam sine te Monosyllaba erunt, vel si quid minus. In quibus ego, quod ad vsum pertinet, lusi quod ad molestiam laboraui. Libello Technopægnii nomen dedi: ne aut ludum laboranti, aut artem crederes defuisse ludenti.

Ausonius Paulino suo.

MISI ad te Technopægnion inertis otii mei inutile opusculum. Versiculi sunt monosyllabis cœpti, & monosyllabis terminati. Nec hic modò stetit scrupea difficultas, sed accessit ad miseriam cogitãdi, vt idem monosyllabum, quod esset finis extremi versus, principium fieret insequentis. Dic ergo, & ô mora, ô pœna, rem vanã, quippe cura exigua est. Et fastiditur inconnexa, & implicatur, cum sit aliquid nihili, vel deprehenditur. Laboraui tamen vt haberet aut historicon quippiam, aut dialecticon. Nam poëticam vel sophisticam leuitatem necessitas obseruationis exclusit. Ad summam, non est quod mireris, sed paucis literis additis, est cuius miserearis, neq; æmulari velis: & si huc quoque descenderis, maiorem molestiam capias ingenii & facundiæ detrimento, quàm oblectationem imitationis affectu.

D.Au

D. Ausonii Monosyllaba.
EDYLLIVM 16

Res hominum fragiles alit, & regit, & perimit fors.
Fors dubia, æternumq; labans, quam blanda fouet spes.
Spes nullo finita æuo, cui terminus est mors.
Mors auida inferna mergit caligine quam nox.
Nox obitura uicem, remeauerit aurea cum lux.
Lux dono concessa deûm, cui præuius est sol.
Sol cui nec furto Veneris latet armipotens Mars.
Mars nullo de patre satus, quem Thressa colit gens.
Gens infrena uirum, quibus in scelus omne ruit fas.
Fas hominem mactare sacris: ferus iste loci mos.
Mos ferus audacis populi, quem nulla tenet lex.
Lex naturali quam condidit imperio ius.
Ius genitum pietate hominum, ius certa dei mens.
Mens quæ cælesti sensu rigat emeritum cor.
Cor uegetum mundi instar habens, animæ uigor ac uis.
Vis tamen hic nulla est, uerum est iocus, & nihili res.

Præfatio quantum ad hæc Monosyllaborum genera.

VT in vetere verbo est, Sequitur ver hyemem: vbi iam similium nugarum subtexo nequitiam, & hi versiculi monosyllabis terminantur, exordio tamen libero, quanquam fine legitimo. Sed laboraui, vt quantum posset videri apud aures indulgentissimas, absurda concinerēt, insulsa resiperent, hiulcula congruerēt, denique haberent & amara dulcedinē, & inamœna venerem, & aspera lenitatem. Quæ quidē omnia quoniam insuauis materia deuenustat, lectio benigna conciliet. Tu quoq; mihi tua crede securior, quippe meliora. Sed, vt quod per adagionem cœpimus, prouerbio finiamus, Mutuum muli * scabant. * scalpant.

Versus

Versus monosyllabis terminati, exordio libero.

Aemula dijs, naturæ imitatrix omniparens *ars?*
*ludus meus *Pacato ut studeat* labor hic meus esto operi* *dux?*
Arcta, inamœna licet, nec congrua carminibus *lex?*
Iudice sub tanto fandi tamen accipiet *ius.*
Quippe & ridiculis data gloria, ni prohibet *sors.*

Partes humani corporis.

Indicat in pueris septennia prima nouus *dens.*
Pubentes annos robustior anticipat *uox.*
Inuicta & uentis & solibus est hominum *frons.*
Et durum nerui cum uiscere consociant *os.*
Palpitat irrequies, uegetum, teres, acre, calens *cor.*
Vnde uigent sensus, dominatrix quos uegetat *mens.*
Atq; in uerba refert modulata lege loquax *os.*
Quàm ualidum est, hominis quota portio, cæruleum *fel?*
Quàm tenue, & molem quantam fert corpoream *crus?*
Pondere sub quanto nostrum moderatur iter *pes?*

Inconnexa.

* coniugijs *Sæpe in* coniugibus fit noxia, si nimia est* **dos.*
*uox *Sexus uterq; potens, sed præualet imperio* *mas.*
Qui rectè faciet, non qui dominatur, erit *rex.*
Vexat amicitias, & fœdera dissociat *lis.*
Incipe quicquid agas, pro toto est prima operis *pars.*
Insinuat cælo, dijsq; inserit emeritos *laus.*
Et disciplinis conferta est, & uitijs *urbs.*
* Omnibus ** Vrbibus in tutis munitior urbibus est* ** arx.*
*rex *Auro magnus honos, auri pretium tamen est* *æs.*
Longa dies operosa uiro, sed temperies *nox.*
Qua caret Aethiopum plaga, peruigil, irrequies *gens.*
Semper ubi æterna uertigine clara nitet *lux.*

Dii monoſyllabi.

Sunt & cælicolûm monoſyllaba: prima deûm Fas.
Quæ Themis eſt Graijs: poſt hanc Rhea, quæ Latijs Ops.
Tum Iouis & Conſi germanus Tartareus Dis.
Et ſoror & coniunx fratris, regina deûm Vis.
Et qui quadriiugo curru pater inuehitur Sol.
Quiq́; truces belli motus ciet armipotens Mars,
Quem nunquam pietas, nunquam bona ſollicitat Pax.
Nec cultor nemorum reticebere Mænalide Pan.
Nec Genius domuum Larunda progenitus Lar.
Fluminibusq́; Italis præpollens ſulphureus Nar.
Quæq́; piat diuûm periuria nocticolor Styx.
Veluoliq́; maris conſtrator Leuconotos Libs.
Et nunquam in dubijs hominum bona deſtituens Spes.

Cibi.

Nec noſtros reticebo cibos, quos priſcus habet mos:
Irritamentum quibus additur æquoreum ſal.
Olim communis pecori cibus atq; homini glans,
Antè equidem campis quàm ſpicea ſuppeteret frux.
Mox ador atq; adoris de polline pultificum far,
Inſtruxit menſas quo quondam Romulidûm plebs.
Hinc cibus, hinc potus, cum dilueretur aqua puls.
Eſt inter fruges morſu piper æquiparans git.
Et Peluſiaco de ſemine plana teres lens.
Et duplici defenſa putamine quinquegenus nux.
Quodq́; cibo, & potu placitum labor acer apum mel.
Naturæ liquor iſte nouæ, cui ſumma natat fex.

Hiſtoriæ & fabulæ.

Solamen tibi Phœbe nouum dedit Oebalius flos.

Flore

Flore alio reus est Narcißi morte sacer fons.
Cædis Adoneæ mala gloria fulmineus sus.
Periurum Lapitham Iunonia ludificat nubs.
Ludit & Aeaciden Parnaßia delphicolæ sors.
*Threiciū, Libycum, freta, Cimmeriumq; secat bos.
* Et furiata œstro tranat mare Cimmerium bos.
Non sine Hamadryadis fato cadit arborea trabs.
Quo generata Venus, Saturnia desecuit falx.
Sæua inter rupes Scythicas stetit alitibus crux.
Vnde Prometheo de corpore sanguineus ros.
Aspergit cautes, & dira aconita creat cos.
Ibicus ut perijt uindex fuit altiuolans grus.
Aeacidæ ad tumulum mactata est Andromachæ glos.
Carcere in Argiuo Philopœmena lenta adijt mors.
Tertia opima dedit spoliatus Aremoricus Lars.
Sera uenenato potu abstulit Hannibalem nex.
Vltrix flagrauit de rupibus Euboicis fax.
Stat Iouis ad cyathum, generat quem Dardanius Tros.
Præpetibus pennis super aëra uectus homo Cres.
Intulit incestam tibi uim Philomela ferus Thrax.
Barbarus est Lydus, seruus Geta, fœmineus Phryx.
Res Asiæ quantas leto dedit immeritas fraus.
Nota in portentis Thebana tricorporibus Sphinx.
*Chaledonijs nuribus muliebre decus
Nota* & paruorum cunis muliebre scelus Stryx.

Veris descriptio.

Annus ab exortu cum floriferum reserat uer,
Cuncta uigent, nemus omne uiret, nitet auricomum rus,
*fisura.
Et *passura umbras radicitus exigitur stirps.
Non denso ad terram lapsu glomerata fluit nix.
Florum spirat odor, Libani ceu montis bonor thus.
Iam pelago uolitat mercator uestifluus ser.

Resp

Responsa ad interrogationem.

Quis subit in pœnam capitali iudicio?	*uas.*
Quis cum lis fuerit nummaria, quis dabitur?*	*pręs.* *si
Quis Mirmilloni contenditur æquimanus?	*Thrax.*
Inter uirtutes quod nomen Mercurio?	*fur.*
Thuribula, & pateræ, quæ tertia uasa deûm?	*lanx.*
Cincta mari quænam tellus creat Hippocratem?	*Cos.*
Grex magis, an regnum Minoida sollicitat?	*grex.*
Quid præter nubem Phæacibus impositum?	*mons.*
Dic cessante cibo somno quis opimior est?	*glis.*
Tergora dic clypeis accommoda quæ faciat?	*glut.*
Sponte ablatiui casus quis rectus erit?	*spons.*
Quadrupes oscinibus quis iungitur auspicijs?	*mus.*
Quid fluitat pelago, quod non natat in fluuio?	*pix.*
Bissenas partes quis contine t æquipares?	*as.*
Tertia defuerit si portio, quid reliquum?	*bes.*
Et logodædalia stridet modo quid nimium?	*trux.*
Friuola condemnans nequã quoq; cum precio est?	*merx.*
Ennius ut memorat, replete lætificum	*Gau.* replet te
Liuida mens hominum concretum felle coquat	*pus.*
Dic quid significent catalecta Maronis in his	*Al.*
Celtarum posuit sequitur non lucidius	*Tau.*
Imperium, litem, uenerem, cur una notet*	*res.* *sæpe
Sit ne peregrini uox nominis, an Latij	*fil.*
Lintribus in geminis constratus ponto sit an	*pons.*
Bucolico sepes dixit Maro, cur Cicero	*seps.*
Vox solita, & cunctis notissima, si memores,	*lac.*
Cur condemnetur, ratio magis ut faciat	*lact.*
An Libyæ ferale malum sit Romula uox	*seps.*
Si bonus est insons, contrarius & reus est	*sons.*
Diues opum cur nomen habet Ioue de Stygio	*Dis.*

	Vnde Rudinus ait Diuum domus altisonum	*cæl.*
* *addidit en=do suam*	*Et cuius de more quod * adstruit, * inde suam*	*do.*
	Aut de fronde loquens cur dicat populea	*frons.*
* *alias unde*	*Sed quo progredior? quæ finis? quis modus &*	*calx?*
* *Pacate*	*Indulge * Pauline, bonus, doctus, facilis*	*uir.*
* *quid.*	*Totum opus hoc sparsum crinis uelut Antiphilæ.*	**Pax.*

Quod sequitur, inter Ausoniana reperit Mariangelus. extat & in Insulensi exemplari.

De literis Monosyllabis Græcis ac Latinis.

	DVX *elementorum studijs uiget in Latijs*	A
	Et suprema notis ascribitur Argolicis	Ω
	Hτa quod Aeolidum, quodq; ualet hoc latiar	E
	Præsto quod E Latium semper breue Dorica uox	E
	Hoc tereti argutoq; sono legat Attica gens	O
	Ω quod & Y Græcum compensat Romula uox	O
	Littera sum iota similis, uox plena, iubens,	I
	Cecropijs ignota notis, furiale sonans,	V
	Pythagoræ biuium ramis pateo ambiguis	Y
* *conspicior*	*Vocibus in Graiis nunquam ultima * comperior*	M
	Zeta iacens, si surgat, erit nota, quæ legitur	N
imitata	*Mæandrum flexusq; uagos mutata uagor*	ξ
	Diuiduum Betæ monosyllabon Italicum	B
	Non formam aut uocem Deltæ gero Romuleum	D
	Hostilis quæ forma iugi est hanc efficiet	Π
	Ausonium si P scribas, ero Cecropium	P
	Et Rho quod Græco mutabitur in Latium	P
	Malus ut antemnam fert uertice, sic ego sum	T
	Spiritus hic flatus tenuissima uiuificans	H

Hæc

Hæc tribus in Latio tantum addit nominibus K Karſo
Præualuit poſtquam, Gammæ uice functa prius C kartago
Adq; alium pro ſe titulo replicata dedit C Kolendæ.
An ſi cincta duabus erit cum Iota leges Θ
In Latio numerus denarius Argolicum X
Hæc gruis effigies Palamedica porrigitur Φ
Cappa fuit quondam Bœotia, nunc Latium K
Furca tricornigera ſpecie pene ultima ſum Ψ

Auſonius Paulo. S.

PERLEGE hoc etiam, ſi operæ eſt, friuolum & nullius pretii opuſculum, quod nec labor excudit, nec cura limauit, ſine ingenii acumine, & moræ maturitate. Centonem vocant, qui primi hac concinnatione luſerunt. Solæ memoriæ negotium ſparſa colligere, & integrare lacerata: quod ridere magis, quàm laudare poſsis. Pro quo, ſi per ſigillaria in auctione væniret, neque Afranius nauci daret, nec Stichum ſuum Plautus offerret. Piget enim Virgiliani carminis dignitatẽ tam ioculari dehoneſtaſſe materia. Sed quid facerem? iuſſum erat. Quodq; eſt potentiſsimum imperandi genus, rogabat qui iubere poterat, imperator Valentinianus, vir meo iudicio eruditus, qui nuptias quondam eiuſmodi ludo deſcripſerat, aptis equidem verſibus & compoſitione feſtiua. Experiri deinde volens quantum noſtra contentione præcelleret, ſimile nos de eodem concinnare præcepit. Quàm ſcrupuloſum hoc mihi fuerit intellige, neq; anteferri volebam, neque poſthaberi, cùm aliorum quoq; iudicio detegenda eſſet adulatio* inepta, ſi cederem: inſolentia, ſi vt æmulus eminerem. Suſcepi igitur ſimilis recuſanti, feliciterq; & obnoxius gratiam tenui, nec victor offendi. Hoc die vno & addita lucubratione

*ineptia Mariang.

properatum modò inter liturarios meos cum reperiſſem, tanta mihi candoris tui & amoris fiducia eſt, vt ſeueritati tuæ nec ridenda ſubtraherem. Accipe igitur opuſculum de inconnexis continuum, de diuerſis vnum, de ſeriis ludicrum, de alieno noſtrum, ne in ſacris & fabulis, aut Thyonianum mireris, aut Virbium, illum de Dionyſio, hunc de Hippolyto reformatum. Et ſi pateris vt doceam, docendus ipſe Cento quid ſit, abſoluā. Variis de locis, ſenſibuſq; diuerſis, quædam carminis ſtructura ſolidatur, in vnum verſum vt coëant aut cæſi duo, aut vnus & ſequens cum medio. Nam duos iunctim locare ineptum eſt, & tres vna ſerie meræ nugæ. diffunditur autem per cæſuras omnes quas recipit verſus Heroicus, conuenire vt poſsit, aut penthemimeris cum reliquo anapæſto, aut trochaice cum poſteriore ſegmento, aut ſeptem ſemipedes cum anapæſtico chorico, aut poſt dactylum atque ſemipedem quicquid reſtat hexametro: ſimile vt dicas ludicro, quod Græci ἐςομαχίαν vocauere. Oſsicula ea ſunt: ad ſummam quattuordecim figuras geometricas habent: ſunt enim æquilatera, vel triquetra extentis lineis, aut rectis angulis vel obliquis. Iſoſcele ipſi vel iſopleura vocant, orthogonia quoq; & ſcalena. Harum verticularum variis coagmentis ſimulantur ſpecies mille formarum, Elephantus belua, aut aper beſtia, anſer volans, & mirmillo in armis ſubſidens, venator & latrans canis, quin *& turris, & cantharus, & alia huiuſmodi innumerabilium figurarum, quæ alius alio ſcientius variegant. Sed peritorum concinnatio miraculum eſt, imperitorū iunctura ridiculum. Quo prædicto ſcies, quod ego poſteriorem imitatus ſum. Hoc ergo centonis opuſculum, vt ille ludus tractatur pari modo, ſenſus diuerſi vt congruant, adoptiua quæ ſunt, vt cognata

*turturis

gnata

gnata videantur, aliena ne interluceant, *accersita ne vim redarguãt, densa ne supra modum protuberent, hiulca ne pateant. Quæ si omnia ita tibi videbuntur, vt præceptum est, dices me composuisse Centonem: & quia sub imperatore meo tum merui, procedere mihi inter frequentes stipendium iubebis. Sin aliter, ære dirutum facies, vt cumulo carminis in fiscum suum redacto, redeant versus vnde venerunt. Vale. *arcessita

D. Ausonii Cento nuptialis.

EDYL. 17

Accipite hæc animis, lætasq; aduertite mentes
Ambo animis, ambo insignes præstantibus armis:
Ambo florentes, genus insuperabile bello,
Tuq; prior: nam te maioribus ire per altum
Auspicijs manifesta fides: quo iustior alter
Nec pietate fuit, nec bello maior & armis:
Tuq; puerq; tuus, magnæ spes altera Romæ,
Flos ueterum, uirtusq; uirûm, mea maxima cura,
Nomine auum referens, animo, manibusq; parentem.
Non iniussa cano: sua cuiq; exorsa laborem
Fortunamq; ferent: mihi iussa capessere fas est.

Cœna nuptialis.

Expectata dies aderat, dignisq; hymenæis
Matres atque uiri, iuuenesq; ante ora parentum
Conueniunt, stratoq; super discumbitur ostro.
Dant famuli manibus lymphas, onerantq; canistris
Dona laboratæ Cereris, pinguisq; ferinæ.
Viscera tosta ferunt: series longißima rerum.

Alituum pecudumq́; genus, capreæq́; sequaces
Non absunt illis, nec oues hœdiq́; petulci,
Et genus æquoreum, damæ, ceruiq́; fugaces.
Ante oculos interq́; manus sunt mitia poma.
Postquam exempta fames, & amor compressus edendi,
Crateras magnos statuunt, bacchumq́; ministrant.
Sacra canunt, plaudunt, choreas & carmina dicunt.
Necnon Threicius longa cum ueste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina uocum.
At parte ex alia biforem dat tibia cantum.
Omnibus una quies operum, cunctiq́; relictis
**lumina Consurgunt mensis, per limina *læta frequentes*
Discurrunt, uariantq́; uices populusq́;, patresq́;,
Matronæ, pueri, uocemq́; per ampla uolutant
Atria, dependent lychni laquearibus aureis.

Descriptio egredientis sponsæ.

Tandem progreditur Veneris iustissima cura,
Iam matura uiro, iam plenis nubilis annis:
Virginis os, habitumq́; gerens, cui plurimus ignem
Subiecit rubor, & calefacta per ora cucurrit,
Intentos uoluens oculos, uritq́; uidendo.
Illam omnis tectis, agrisq́; effusa iuuentus,
Turbaq́; miratur matrum: uestigia primi
Alba pedis, dederatq́; comam diffundere uentis:
Fert picturatas auri sub tegmine uestes:
Ornatus Argiuæ Helenæ: qualisq́; uideri,
Cœlicolis & quanta solet Venus aurea contra,
Talis erat species, talem se læta ferebat
Ad soceros, solioq́; alte subnixa resedit.

Desc

Descriptio egredientis sponsi.

At parte ex alia foribus sese intulit altis
Ora puer prima signans intonsa iuuenta,
Pictus acu chlamydem auratam, quam plurima circum
Purpura Mæandro duplici Melibœa cucurrit:
Et tunicam molli mater quam neuerat auro:
Os, humerosq; deo similis, lumenq; iuuentæ.
Qualis ubi oceani perfusus lucifer unda
Extulit os sacrum cælo: sic ora ferebat,
Sic oculos, cursuq; amens ad limina tendit.
Illum turbat amor, figitq; in uirgine uultus.
Oscula libauit, dextramq; amplexus inhæsit.

Oblatio munerum.

Incedunt pueri, pariterq; ante ora parentum
Dona ferunt, pallam signis auroq; rigentem:
Munera portantes, auriq; eborisq; talenta,
Et sellam, & pictum crocco uelamen acantho.
Ingens argentum mensis, colloq; monile
Baccatum, & duplicem gemmis auroq; coronam.
Olli serua datur, geminiq; sub ubere nati.
Quattuor hic iuuenes, totidem innuptæq; puellæ:
Omnibus in morem tonsa coma: pectore summo
Flexilis obtorti per collum circulus auri.

Epithalamium utrique.

Tum studio effusæ matres ad limina ducunt.
At chorus æqualis, pueri innuptæq; puellæ
Versibus incomptis ludunt, & carmina dicunt.
O digno coniuncta uiro, gratissima coniunx
Sis felix primos Lucinæ experta labores,

Et mater: cape Mæonij carchesia Bacchi.
Sparge marite nuces, cinge hæc altaria uitta,
Flos ueterum, uirtusq; uirûm: tibi ducitur uxor,
Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat, & pulchra faciat te prole parentem.
Fortunati ambo, si quid pia numina possunt.
Viuite felices, dixerunt: currite fusis
Concordes stabili fatorum numine Parcæ.

Ingressus in cubiculum.

Postquam est in thalamũ pendentia pumice tecta
Peruentum, licito tandem sermone fruuntur.
Congressi iungunt dextras, stratisq; reponunt.
At Cytherea nouas artes, & pronuba Iuno
Sollicitat, suadetq; ignota lacessere bella.
Ille ubi complexu molli fouet atq; repente
Accepit solitam flammam, lectumq; iugalem:
O uirgo noua mi facies gratissima coniunx,
Venisti tandem mea sola & sera uoluptas.
O dulcis coniunx, non hæc sine numine diuûm
Proueniunt: placidó ne etiam pugnabis amori?
Talia dicentem iamdudum auersa tuetur,
Cunctaturq; metu, telumq; instare tremiscit:
Spemq; metumq; inter, funditq; has ore loquelas:
Per te, per qui te talem genuere parentes,
O formose puer noctem non amplius unam
Hanc tu, oro, solare inopem, & miserere precantis.
Succidimus: non lingua ualet, non corpore notæ
Sufficiunt uires, nec uox aut uerba sequuntur.
Ille autem, causas nequicquam nectis inanes:
Præcipitatq; moras omneis, soluitq; pudorem.

Verdus equus. sed vide. 161.

Vulcani, γλισχρογαμίαν decenter immiſcuit. Quid in tertio Georgicorum de ſummiſsis in gregem maritis, nónne obſcœnam ſignificationem honeſta verborum translatione velauit? Et ſi quid in noſtro ioco aliquorum hominum ſeueritas veſtita condemnat, de Virgilio accerſitum ſciat. Igitur cui hic ludus noſter non placet, ne legerit: aut cùm legerit, obliuiſcatur: aut nō oblitus ignoſcat: etenim fabula de nuptiis eſt, & velit nolit aliter hæc ſacra non conſtant.

Auſonii Pæonii Epiſtolarum Liber.

*

Auſonius Paulo ſuo S. EPIST. I

TANDEM *eluctati retinacula blanda morarum,*
Burdigalæ molles liquimus illecebras,
Santonicamq; urbem uicino acceßimus agro:
Quod tibi ſi gratum eſt, optime Paule proba.
Cornipedes rapiant impoſta petorita mulæ,
Vel ciſio triiugi, ſi placet, inſilias:
Vel celerem mannum, uel ruptum terga ueredum
Conſcendas, propere dummodo iam uenias.
Inſtantis reuocant quia nos ſolennia Paſchæ,
Libera nec nobis eſt mora deſidiæ.
Perfer in excurſu uel teriuga milia epodon,
Vel falſas lites, quas ſchola ueſtra ſerit.
**Nobiſcum inuenies nullas. quia liquimus, eia,*
Vale, ualere ſi uoles me, uel uola.

**Vetus habet exempl. Nobiſc. inu. multas, quia liquimus iſtic Nugarum ueteres cum ſale relliquias.*

Ausonius Pacato Proconsuli.

Scio mihi apud alios pro laboris modulo laudem non posse procedere, quam tamen si tu indulseris (vt ait Afranius in Thaidem) maiorem laudem quàm laborem inuenio. Quæ lecturus es, Monosyllaba sunt, quasi quædam puncta sermonum: in quibus nullus facundiæ locus est, sensuum nulla conceptio, propositio, redditio, conclusio, aliaq; sophistica, quæ in vno versu esse non possunt, sed cohærent ita, vt circuli catenarum separati. Et simul ludicrum opusculum texui, ordiri maiuscula solitus: sed in tenui labor, at non tenuis gloria. si probantur, tu facies vt sint aliquid. Nam sine te Monosyllaba erunt, vel si quid minus. In quibus ego, quod ad vsum pertinet, lusi quod ad molestiam laboraui. Libello Technopægnii nomen dedi: ne aut ludum laboranti, aut artem crederes defuisse ludenti.

Ausonius Paulino suo.

Misi ad te Technopægnion inertis otii mei inutile opusculum. Versiculi sunt monosyllabis cœpti, & monosyllabis terminati. Nec hic modò stetit scrupea difficultas, sed accessit ad miseriam cogitãdi, vt idem monosyllabum, quod esset finis extremi versus, principium fieret insequentis. Dic ergo, & ô mora, ô pœna, rem vanã, quippe cura exigua est. Et fastiditur inconnexa, & implicatur, cum sit aliquid nihili, vel deprehenditur. Laboraui tamen vt haberet aut historicon quippiam, aut dialecticon. Nam poëticam vel sophisticam leuitatem necessitas obseruationis exclusit. Ad summam, non est quod mireris, sed paucis literis additis, est cuius miserearis, neq; æmulari velis: & si huc quoque descenderis, maiorem molestiam capias ingenii & facundiæ detrimento, quàm oblectationem imitationis affectu.

D.Au

D. Ausonii Monosyllaba.

EDYLLIVM 16

Res hominum fragiles alit, & regit, & perimit fors.
Fors dubia, æternumq; labans, quam blanda fouet spes.
Spes nullo finita æuo, cui terminus est mors.
Mors auida inferna mergit caligine quam nox.
Nox obitura uicem, remeauerit aurea cum lux.
Lux dono concessa deûm, cui præuius est sol.
Sol cui nec furto Veneris latet armipotens Mars.
Mars nullo de patre satus, quem Thressa colit gens.
Gens infrena uirum, quibus in scelus omne ruit fas.
Fas hominem mactare sacris: ferus iste loci mos.
Mos ferus audacis populi, quem nulla tenet lex.
Lex naturali quam condidit imperio ius.
Ius genitum pietate hominum, ius certa dei mens.
Mens quæ cælesti sensu rigat emeritum cor.
Cor uegetum mundi instar habens, animæ uigor ac uis.
Vis tamen hic nulla est, uerum est iocus, & nihili res.

Præfatio quantum ad hæc Monosyllaborum genera.

Vt in vetere verbo est, Sequitur ver hyemem: vbi iam similium nugarum subtexo nequitiam, & hi ver siculi monosyllabis terminantur, exordio tamen libero, quanquam fine legitimo. Sed laboraui, vt quantum posset videri apud aures indulgentissimas, absurda concinerēt, insulsa resiperent, hiulcula congruerēt, denique haberent & amara dulcedinē, & inamœna venerem, & aspera lenitatem. Quæ quidē omnia quoniam insuauis materia deuenustat, lectio benigna conciliet. Tu quoq; mihi tua crede securior, quippe meliora. Sed, vt quod per adagionem cœpimus, prouerbio finiamus, Mutuum muli * scabant. * scalpant.

Versus

Verſus monoſyllabis terminati, exordio libero.

Aemula dijs, naturæ imitatrix omniparens *ars*
ludus meus Pacato ut ſtudeat labor hic meus eſto operi* *dux*
Arcta, inamœna licet, nec congrua carminibus *lex*
Iudice ſub tanto fandi tamen accipiet *ius.*
Quippe & ridiculis data gloria, ni prohibet *ſors.*

Partes humani corporis.

Indicat in pueris ſeptennia prima nouus *dens.*
Pubentes annos robuſtior anticipat *uox.*
Inuicta & uentis & ſolibus eſt hominum *frons.*
Et durum nerui cum uiſcere conſociant *os.*
Palpitat irrequies, uegetum, teres, acre, calens *cor.*
Vnde uigent ſenſus, dominatrix quos uegetat *mens.*
Atq; in uerba refert modulata lege loquax *os.*
Quàm ualidum eſt, hominis quota portio, cæruleum *fel?*
Quàm tenue, & molem quantam fert corpoream *crus?*
Pondere ſub quanto noſtrum moderatur iter *pes?*

Inconnexa.

*coniugijs Sæpe in*coniugibus fit noxia, ſi nimia eſt* **dos.*
uox Sexus uterq; potens, ſed præualet imperio *mas.*
Qui rectè faciet, non qui dominatur, erit *rex.*
Vexat amicitias, & fœdera diſſociat *lis.*
Incipe quicquid agas, pro toto eſt prima operis *pars.*
Inſinuat cælo, dijsq; inſerit emeritos *laus.*
Et diſciplinis conferta eſt, & uitijs *urbs.*
* Omnibus * Vrbibus in tutis munitior urbibus eſt* **arx.*
rex Auro magnus honos, auri pretium tamen eſt *æs.*
Longa dies operoſa uiro, ſed temperies *nox.*
Qua caret Aethiopum plaga, peruigil, irrequies *gens.*
Semper ubi æterna uertigine clara nitet *lux.*

Dii monosyllabi.

Sunt & cælicolûm monosyllaba: prima deûm Fas.
Quæ Themis est Graijs: post hanc Rhea, quæ Latijs Ops.
Tum Iouis & Consi germanus Tartareus Dis.
Et soror & coniunx fratris, regina deûm Vis.
Et qui quadriiugo curru pater inuehitur Sol.
Quiq; truces belli motus ciet armipotens Mars,
Quem nunquam pietas, nunquam bona sollicitat Pax.
Nec cultor nemorum reticebere Mænalide Pan.
Nec Genius domuum Larunda progenitus Lar.
Fluminibusq; Italis præpollens sulphureus Nar.
Quæq; piat diuûm periuria nocticolor Styx.
Veliuoliq; maris constrator Leuconotos Libs.
Et nunquam in dubijs hominum bona destituens Spes.

Cibi.

Nec nostros reticebo cibos, quos priscus habet mos:
Irritamentum quibus additur æquoreum sal.
Olim communis pecori cibus atq; homini glans,
Antè equidem campis quàm spicea suppeteret frux.
Mox ador atq; adoris de polline pultificum far,
Instruxit mensas quo quondam Romulidûm plebs.
Hinc cibus, hinc potus, cum dilueretur aqua puls.
Est inter fruges morsu piper æquiparans git.
Et Pelusiaco de semine plana teres lens.
Et duplici defensa putamine quinquegenus nux.
Quodq; cibo, & potu placitum labor acer apum mel.
Naturæ liquor iste nouæ, cui summa natat fex.

Historiæ & fabulæ.

Solamen tibi Phœbe nouum dedit Oebalius flos.
Flore

Flore alio reus est Narcißi morte sacer fons.
Cædis Adoneæ mala gloria fulmineus sus.
Periurum Lapitham Iunonia ludificat nubs.
Ludit & Aeaciden Parnaßia delphicolæ sors.
*Et furiata œstro tranat mare Cimmerium bos.
Non sine Hamadryadis fato cadit arborea trabs.
Quo generata Venus, Saturnia desecuit falx.
Sæua inter rupes Scythicas stetit alitibus crux.
Vnde Prometheo de corpore sanguineus ros.
Aspergit cautes, & dira aconita creat cos.
Ibicus ut perijt uindex fuit altiuolans grus.
Aeacidæ ad tumulum mactata est Andromachæ glos.
Carcere in Argiuo Philopœmena lenta adijt mors.
Tertia opima dedit spoliatus Aremoricus Lars.
Sera uenenato potu abstulit Hannibalem nex.
Vltrix flagrauit de rupibus Euboicis fax.
Stat Iouis ad cyathum, generat quem Dardanius Tros.
Præpetibus pennis super aëra uectus homo Cres.
Intulit incestam tibi uim Philomela ferus Thrax.
Barbarus est Lydus, seruus Geta, fœmineus Phryx.
Res Asiæ quantas leto dedit immeritas fraus.
Nota in portentis Thebana tricorporibus Sphinx.
Nota* & paruorum cunis muliebre scelus Stryx.

*Threiciũ, Libycum, freta, Cimmeriumq; secat bos.

*Chaledonijs nuribus muliebre decus

Veris descriptio.

Annus ab exortu cum floriferum reserat uer,
Cuncta uigent, nemus omne uiret, nitet auricomum rus,
Et *passura umbras radicitus exigitur stirps.
Non denso ad terram lapsu glomerata fluit nix.
Florum spirat odor, Libani ceu montis honor thus.
Iam pelago uolitat mercator uestifluus ser.

*fusura.

Resp

Responsa ad interrogationem.

Quis subit in pœnam capitali iudicio? *uas.*
*Quis*cum lis fuerit nummaria, quis dabitur?* *præs.* **si*
Quis Mirmilloni contenditur æquimanus? *Thrax.*
Inter uirtutes quod nomen Mercurio? *fur.*
Thuribula, & pateræ, quæ tertia uasa deûm? *lanx.*
Cincta mari quænam tellus creat Hippocratem? *Cos.*
Grex magis, an regnum Minoida sollicitat? *grex.*
Quid præter nubem Phæacibus impositum? *mons.*
Dic cessante cibo somno quis opimior est? *glis.*
Tergora dic clypeis accommoda quæ faciat? *glut.*
Sponte ablatiui casus quis rectus exit? *spons.*
Quadrupes oscinibus quis iungitur auspicijs? *mus.*
Quid fluitat pelago, quod non natat in fluuio? *pix.*
Bissenas partes quis continet æquipares? *as.*
Tertia defuerit si portio, quid reliquum? *bes.*
Et logodædalia stridet modo quid nimium? *trux.*
Friuola condemnans nequã quoq; cum precio est? *merx.*
Ennius ut memorat, replete lætificum *Gau.* replet te
Liuida mens hominum concretum felle coquat *pus.*
Dic quid significent catalecta Maronis in his *Al.*
Celtarum posuit sequitur non lucidius *Tau.*
*Imperium, litem, uenerem, cur*una notet* *res.* **sæpe*
Sit ne peregrini uox nominis, an Latij *sil.*
Lintribus in geminis constratus ponto sit an *pons.*
Bucolico sepes dixit Maro, cur Cicero *seps.*
Vox solita, & cunctis notißima, si memores, *lac.*
Cur condemnetur, ratio magis ut faciat *lact.*
An Libyæ ferale malum sit Romula uox *seps.*
Si bonus est insons, contrarius & reus est *sons.*
Diues opum cur nomen habet Ioue de Stygio *Dis.*

Vnde

Vnde Rudinus ait Diuum domus altisonum cæl.
*addidit endo suam — Et cuius de more quod * adstruit, * inde suam do.
Aut de fronde loquens cur dicat populea frons.
* alias unde — Sed quo progredior? quæ finis? quis modus & calx?
* Pacate — Indulge * Pauline, bonus, doctus, facilis uir.
*quid. — Totum opus hoc sparsum crinis uelut Antiphilæ. *Pax.

Quod sequitur, inter Ausoniana reperit Mariangelus. extat & in Insulensi exemplari.

De literis Monosyllabis Græcis ac Latinis.

Dvx elementorum studijs uiget in Latijs A
Et suprema notis ascribitur Argolicis Ω
Hta quod Aeolidum, quodq; ualet hoc latiar E
Præsto quod E Latium semper breue Dorica uox E
Hoc tereti argutoq; sono legat Attica gens O
Ω quod & Y Græcum compensat Romula uox O
Littera sum iota similis, uox plena, iubens, I
Cecropijs ignota notis, feriale sonans, V
Pythagoræ biuium ramis pateo ambiguis Y
* conspicior — Vocibus in Graiis nunquam ultima * comperior M
Zeta iacens, si surgat, erit nota, quæ legitur N
imitata — Mæandrum flexusq; uagos mutata uagor ξ
Diuiduum Betæ monosyllabon Italicum B
Non formam aut uocem Deltæ gero Romuleum D
Hostilis quæ forma iugi est hanc efficiet Π
Ausonium si P scribas, ero Cecropium P
Et Rho quod Græco mutabitur in Latium P
Malus ut antemnam fert uertice, sic ego sum T
Spiritus hic flatus tenuißima uiuificans H

Hæc

Hæc tribus in Latio tantum addit nominibus K Karʃo
Præualuit poʃtquam, Gammæ uice functa prius C kartago
Adq; alium pro ʃe titulo replicata dedit C Kolon...
An ʃi cincta duabus erit cum Iota leges Θ
In Latio numerus denarius Argolicum X
Hæc gruis effigies Palamedica porrigitur Φ
Cappa fuit quondam Bœotia, nunc Latium K
Furca tricornigera ʃpecie pene ultima ʃum Ψ

Auʃonius Paulo. S.

PERLEGE hoc etiam, ʃi operæ eʃt, friuolum & nullius pretii opuʃculum, quod nec labor excudit, nec cura limauit, ʃine ingenii acumine, & moræ maturitate. Centonem vocant, qui primi hac concinnatione luʃerunt. Solæ memoriæ negotium ʃparʃa colligere, & integrare lacerata: quod ridere magis, quàm laudare poʃsis. Pro quo, ʃi per ʃigillaria in auctione vænirет, neque Afranius nauci daret, nec Stichum ʃuum Plautus offerret. Piget enim Virgiliani carminis dignitatẽ tam ioculari dehoneʃtaʃʃe materia. Sed quid facerem? iuʃʃum erat. Quodq; eʃt potentiʃsimum imperandi genus, rogabat qui iubere poterat, imperator Valentinianus, vir meo iudicio eruditus, qui nuptias quondam eiuʃmodi ludo deʃcripʃerat, aptis equidem verʃibus & compoʃitione feʃtiua. Experiri deinde volens quantum noʃtra contentione præcelleret, ʃimile nos de eodem concinnare præcepit. Quàm ʃcrupuloʃum hoc mihi fuerit intellige, neq; anteferri volebam, neque poʃthaberi, cùm aliorum quoq; iudicio detegenda eʃʃet adulatio* inepta, ʃi cederem: inʃolentia, ʃi vt æmulus eminerem. Suʃcepi igitur ʃimilis recuʃanti, feliciterq; & obnoxius gratiam tenui, nec victor offendi. Hoc die vno & addita lucubratione

*ineptia Mariang.

h prop

properatum modò inter liturarios meos cum reperiſſem, tanta mihi candoris tui & amoris fiducia eſt, vt ſeueritati tuæ nec ridenda ſubtraherem. Accipe igitur opuſculum de inconnexis continuum, de diuerſis vnum, de ſeriis ludicrum, de alieno noſtrum, ne in ſacris & fabulis, aut Thyonianum mireris, aut Virbium, illum de Dionyſio, hunc de Hippolyto reformatum. Et ſi pateris vt doceam, docendus ipſe Cento quid ſit, abſoluã. Variis de locis, ſenſibusq́; diuerſis, quædam carminis ſtructura ſolidatur, in vnum verſum vt coëant aut cæſi duo, aut vnus & ſequens cum medio. Nam duos iunctim locare ineptum eſt, & tres vna ſerie meræ nugæ. diffunditur autem per cæſuras omnes quas recipit verſus Heroicus, conuenire vt poſsit, aut penthemimeris cum reliquo anapæſto, aut trochaice cum poſteriore ſegmento, aut ſeptem ſemipedes cum anapæſtico chorico, aut poſt dactylum atque ſemipedem quicquid reſtat hexametro: ſimile vt dicas ludicro, quod Græci ὀϛομαχίαν vocauere. Oſsicula ea ſunt: ad ſummam quattuordecim figuras geometricas habent: ſunt enim æquilatera, vel triquetra extentis lineis, aut rectis angulis vel obliquis. Iſoſcele ipſi vel iſopleura vocant, orthogonia quoq; & ſcalena. Harum verticularum variis coagmentis ſimulantur ſpecies mille formarum, Elephantus belua, aut aper beſtia, anſer volans, & mirmillo in armis ſubſidens, venator & latrans canis, *turturis quin *& turris, & cantharus, & alia huiuſmodi innumerabilium figurarum, quæ alius alio ſcientius variegant. Sed peritorum concinnatio miraculum eſt, imperitorũ iunctura ridiculum. Quo prædicto ſcies, quòd ego poſteriorem imitatus ſum. Hoc ergo centonis opuſculum, vt ille ludus tractatur pari modo, ſenſus diuerſi vt congruant, adoptiua quæ ſunt, vt cognata

gnata videantur, aliena ne interluceant, *accersita ne vim redarguãt, densa ne supra modum protuberent, hiulca ne pateant. Quæ si omnia ita tibi videbuntur, vt præceptum est, dices me composuisse Centonem: & quia sub imperatore meo tum merui, procedere mihi inter frequentes stipendium iubebis. Sin aliter, ære dirutum facies, vt cumulo carminis in fiscum suum redacto, redeant versus vnde venerunt. Vale. *arcesita

D. Ausonii Cento nuptialis.

EDYL. 17

Accipite hæc animis, lætasq́; aduertite mentes
Ambo animis, ambo insignes præstantibus armis:
Ambo florentes, genus insuperabile bello,
Tuq́; prior: nam te maioribus ire per altum
Auspicijs manifesta fides: quo iustior alter
Nec pietate fuit, nec bello maior & armis:
Tuq́; puerq́; tuus, magnæ spes altera Romæ,
Flos ueterum, uirtusq́; uirum, mea maxima cura,
Nomine auum referens, animo, manibusq́; parentem.
Non iniussa cano: sua cuiq; exorsa laborem
Fortunamq́; ferent: mihi iussa capessere fas est.

Cœna nuptialis.

Expectata dies aderat, dignisq́; hymenæis
Matres atque uiri, iuuenesq́; ante ora parentum
Conueniunt, stratoq́; super discumbitur ostro.
Dant famuli manibus lymphas, onerantq́; canistris
Dona laboratæ Cereris, pinguisq́; ferinæ.
Viscera tosta ferunt: series longißima rerum.

Alituum pecudumq; genus, capreæq; sequaces
Non absunt illis, nec oues hœdiq; petulci,
Et genus æquoreum, damæ, ceruiq; fugaces.
Ante oculos interq; manus sunt mitia poma.
Postquam exempta fames, & amor compressus edendi,
Crateras magnos statuunt, bacchumq; ministrant.
Sacra canunt, plaudunt, choreas & carmina dicunt.
Necnon Threicius longa cum ueste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina uocum.
At parte ex alia biforem dat tibia cantum.
Omnibus una quies operum, cunctiq; relictis
*lumina *Consurgunt mensis, per limina *læta frequentes*
Discurrunt, uariantq; uices populusq;, patresq;,
Matronæ, pueri, uocemq; per ampla uolutant
Atria, dependent lychni laquearibus aureis.

Descriptio egredientis sponsæ.

Tandem progreditur Veneris iustissima cura,
Iam matura uiro, iam plenis nubilis annis:
Virginis os, habitumq; gerens, cui plurimus ignem
Subiecit rubor, & calefacta per ora cucurrit,
Intentos uoluens oculos, uritq; uidendo.
Illam omnis tectis, agrisq; effusa iuuentus,
Turbaq; miratur matrum: uestigia primi
Alba pedis, dederatq; comam diffundere uentis:
Fert picturatas auri sub tegmine uestes:
Ornatus Argiuæ Helenæ: qualisq; uideri,
Cœlicolis & quanta solet Venus aurea contra,
Talis erat species, talem se læta ferebat
Ad soceros, solioq; alte subnixa resedit.

Descriptio egredientis sponsi.

At parte ex alia foribus sese intulit altis
Ora puer prima signans intonsa iuuenta,
Pictus acu chlamydem auratam, quam plurima circum
Purpura Mæandro duplici Melibœa cucurrit:
Et tunicam molli mater quam neuerat auro:
Os, humerosq; deo similis, lumenq; iuuentæ.
Qualis ubi oceani perfusus lucifer unda
Extulit os sacrum cælo: sic ora ferebat,
Sic oculos, cursuq; amens ad limina tendit.
Illum turbat amor, figitq; in uirgine uultus.
Oscula libauit, dextramq; amplexus inhæsit.

Oblatio munerum.

Incedunt pueri, pariterq; ante ora parentum
Dona ferunt, pallam signis auroq; rigentem:
Munera portantes, auriq; eborisq; talenta,
Et sellam, & pictum croceo uelamen acantho.
Ingens argentum mensis, colloq; monile
Baccatum, & duplicem gemmis auroq; coronam.
Olli serua datur, geminiq; sub ubere nati.
Quattuor hic iuuenes, totidem innuptæq; puellæ:
Omnibus in morem tonsa coma: pectore summo
Flexilis obtorti per collum circulus auri.

Epithalamium utrique.

Tum studio effusæ matres ad limina ducunt.
At chorus æqualis, pueri innuptæq; puellæ
Versibus incomptis ludunt, & carmina dicunt.
O digno coniuncta uiro, gratissima coniunx
Sis felix primos Lucinæ experta labores,

Vulcani, γλωχρεσιμυίαν decenter immiſcuit. Quid in tertio Georgicorum de ſummiſsis in gregem maritis, nónne obſcœnam ſignificationem honeſta verborum translatione velauit? Et ſi quid in noſtro ioco aliquorum hominum ſeueritas veſtita condemnat, de Virgilio accerſitum ſciat. Igitur cui hic ludus noſter non placet, ne legerit: aut cùm legerit, obliuiſcatur: aut nõ oblitus ignoſcat: etenim fabula de nuptiis eſt, & velit nolit aliter hæc ſacra non conſtant.

Auſonii Pæonii Epiſtolarvm liber.

*

Auſonius Paulo ſuo S. EPIST. I

Tandem eluctati retinacula blanda morarum,
Burdigalæ molles liquimus illecebras,
Santonicamq; urbem uicino acceßimus agro:
Quod tibi ſi gratum eſt, optime Paule proba.
Cornipedes rapiant impoſta petorita mulæ,
Vel ciſio trijugi, ſi placet, inſilias:
Vel celerem mannum, uel ruptum terga ueredum
Conſcendas, propere dummodo iam uenias.
Inſtantis reuocant quia nos ſolennia Paſchæ,
Libera nec nobis eſt mora deſidiæ.
Perfer in excurſu uel teriuga milia epodon,
Vel falſas lites, quas ſchola ueſtra ferit.
**Nobiſcum inuenies nullas. quia liquimus, eia,*
Vale, ualere ſi uoles me, uel uola.

**Vetus habet exempl. Nobiſc. inu. multas, quia liquimus iſtic Nugarum ueteres cum ſale relliquias.*

Parecbasis.

HACTENVS castis auribus audiendum mysterium nuptiale ambitu loquendi & circuitione velaui. Verum quoniam Fescenninos amat celebritas nuptialis, verborumq; petulantiam notus vetere instituto ludus admittit, cætera quoq; cubiculi & lectuli operta prodentur, ab eodem auctore collecta: vt bis erubescamus, qui & Virgil. faciamus impudentem. Vos, si placet, hic iam legendi modum ponite: cætera curiosis relinquite.

Imminutio.

Postquam congressi sola sub nocte per umbram,
Et mentem Venus ipsa dedit, noua prælia tentant.
Tollit se arrectum, conantem plurima frustra,
Occupat os faciemq;, pedem pede feruidus urget.
Perfidus alta petens, ramum qui ueste latebat,
Sanguineis ebuli baccis minioq; rubentem,
Nudato capite, & pedibus per mutua nexis:
Monstrum horrendũ, informe, ingẽs, cui lumen ademptũ,
Eripit à femore, & trepidanti feruidus instat.
Est in secessu, tenuis quo semita ducit,
Ignea rima micans: exhalat opaca mephitim.
Nulli fas casto sceleratum insistere limen.
Hic specus horrendum, talis sese halitus atris
Faucibus effundens nares contingit odore.
Huc iuuenis nota fertur regione uiarum,
Et super incumbens nodis, & cortice crudo
Intorquet summis adnixus uiribus hastam.
Hæsit, uirgineumq; alte bibit acta cruorem.
Insonuere cauæ, gemitumq; dedere cauernæ.
Illa manu moriens telum trahit: ossa sed inter

Dulcia secreti repetantur ut ocia ruris
Nugis amœna serijs,
Tempora disponas ubi tu tua, iusq; tuum sit
Vt nil agas, uel quod uoles.
Ad quæ si properas, toti cum merce tuarum
Veni camœnarum citus,
Dactylicos, elegos, choriambum carmen, epodos,
Socci & cothurni musicam,
Carpentis impone tuis: nam tota supellex
Vatum piorum chartea est.
Nobiscum inuenies catenoplia, si libet uti.
Non Pœna, sed Græca fide.

Ausonius Paulo S. EPIST. 3

VERSVS meos vtili & conscio sibi pudore celatos, carmine tuo & sermone præmissis dum putas elici, repressisti. Nam qui ipse facundus, & musicus, editioni alienæ prolectat, audaciam consilio quo suadet, exterret. Tegat oportet auditor doctrinam suam, qui volet ad dicendũ sollicitare trepidantẽ, nec emerita aduersum tyrũculos arma cõcutiat veterana calliditas. Sensit hoc Venus de pulchritudinis palma diu ambiguo ampliata iudicio: pudenter enim vt apud patrẽ, velata certauerat, neque deterrebat æmulas ornatus æqualis. At postquam in pastoris examen deducta est lis dearum, qualis emerserat mari, aut cum Marte conuenerat, & consternauit arbitrum, & contendentium certamen oppressit. Ergo nisi Delirus tuus in re tenui non tenuiter laboratus, opuscula mea, quæ promi studueras, retardasset, iamdudũ ego, vt palmes audacior, in hybernas adhuc auras improbum germen egissem, periculum iudicii grauis inconsulta festinatione subiturus. Denique dissonum, quem * Tollenomem

* Colonomon

mẽ existimo propriè à philologis appellatũ, adcreui vt iubebas recẽti versuũ tuorũ lectione, non ausus ea, quæ tibi iam cursim fuerant recitata, trãsmitti. Etenim hoc poposci, atq; id ego malui, tu vt tua culpa ad eundem lapidem bis offenderes. ego autem, quæcunque fortuna esset, semel erubescerem. Vide mi Paule quàm ineptum lacesseris, in verbis rudem, in eloquẽdo hiulcum, à propositis discrepantem in versibus cõcinnationis expertem, in cauillando natura inuenustũ nec arte conditum diluti salis, & fellis ignaui, nec de mimo planipedem, nec de * comœdiis histrionem. Ac nisi hęc à nobis missa ipse lecturus esses, etiam de pronuntiatione rideres: nunc cõmodiore fato sunt, quòd licet apud nos genuina, apud te erunt adoptiua.

* comœdis

Vinum cum bijugo parabo plaustro
Primo tempore Santonos uehendum:
Ouum tu quoq; passeris marini
Quod nunc promus ait procul relictum
In fundo patriæ Begeritanæ.

Ausonius Pontio Paulino. EPIST. 4

Condiderat iam solis equos Tartesia Calpe,
Stridebatq; freto Titan insignis Ibero:
Iam succedentes quatiebat luna iuuencas,
Vinceret ut tenebras radijs, uelut æmula fratris:
Iam uolucres, hominumq; genus superabile curis
Mulcebant placidi tranquilla obliuia somni.
Transierant idus, medius suprema december
Tempora uenturo properabat iungere Iano:
Et nonas decimas ab se nox longa kalendas
Iugiter acciri celebranda ad festa iubebat.

Nescis

Nescis,puto, quod velim tot versibus dicere: medius fidius neque ipse bene intelligo: tamen suspicor: Iam prima nox erat ante diem nonum decimum kalendarum Ianuariarũ, cum redditæ sunt mihi literæ tuæ oppido quàm literatæ:his longe iucundissimum poëma subdideras, quod de tribus Suetonii libris, quos ille dę regibus dedit,in epitomen coëgisti, tãta elegantia, solus vt mihi videare assecutus, quod contra rerum naturam est,breuitas vt obscura non esset. In his versibus ego ista cognoui.

Europamq́;,Asiamq́;,duo uel maxima terræ
Membra,quibus Libyam dubie Sallustius addit
Europæ adiunctam,posśit cum tertia dici:
Regnatas multis,quos fama oblitterat,& quos
Barbara Romanæ non tradunt nomina linguæ,
Illibanum,Numidamq́; Auelim,Parthumq́; Vononem,
Et Caranum,Pellea dedit qui nomina regum,
*Quiq́; magos docuit mysteria uana * Nechepsi,* *Necepsus
Et qui regnauit sine nomine mox Sesoostris.

Hæc tu quàm perite & concinne, quàm modulate & dulciter ita iuxta naturam Romanorum accentuum enuntiasti, vt tamen veris ac primigeniis vocibus sua fastigia non perirent. Iam quid de eloquentia dicam?liquidò adiurare possum,nullum tibi ad poëticam facundiam Romanæ iuuentutis æquari. Certe ita mihi videris:si erro,pater sum, fer me,& noli exigere iudicium obstante pietate. Verùm cum piè diligam,syncerè ac seuerè iudico. Affice me oro tali munere frequenter,quo & oblector,& honoror. Accessit tibi ad artem poëticam mellea adulatio. *Quid enim aliud agunt, *modulatio

Aut

Audax Icario qui fecit nomina ponto,
Et qui Chalcidicas moderate enauit ad arces:

nisi vt & vegetam & sublimem alacritatem tuam temeritatem voces: me verò & consultum, & quem filius debeat imitari, salutari prudentia præditum dicas? Quod equidem contra est: nam tu summa sic appetis, vt non decidas: senectus mea satis habet, si consistat. Hæc ad te breuiter, & ilico vesperis illius secuto mane dictaui. Ita enim tabellarius tuus, vt epistolam referret, instabat. Nam si mihi otium fuerit oblectabile, negotium erit ad te prolixius delirare, te vt eliciam, mihi vt satisfaciam. Vale.

cui Ad Vrsulum Grammaticum cuius strenas Kalend. Ian. ab Imperatore non datas reddi fecit EPIS. 5

*foret *Primus iucundi* fuit hic tibi fructus honoris*
Augustæ faustum munus habere manus.
Proximus ex longo gradus est, Quæstoris amici
Curam pro strenis excubuisse tuis.
Ergo interceptos regale numisma Philippos
Accipe tot numero, quot duo Geryones:
Quot terni bijuges, demptoq; triente Camœnæ,
Quotq; super terram sydera Zodiaci:
Quot commissa uiris Romana, Albanaq; fata,
Quotq; doces horis, quotq; domi resides:
Ostia quot pro parte aperit stridentia circus,
Excepto, medium quod patet ad stadium:
Quot pedibus gradiuntur apes, & uersus Homeri:
Quot horis pelagus profluit, aut refluit:
Protulit in scenam quot dramata fabellarum,
Arcadiæ medio qui iacet in gremio:
Vel quot iuncturas geometrica forma fauorum

Confer

Conferit extremis omnibus & medijs.
Quot telios primus numerus solusq; probatur,
Quot par atque impar partibus æquiparat.
Bis ternos, & ter binos quia conferit unus,
Qui solus totidem congeminatus habet.
Quot faciunt iuncti subterq; supraq; locati,
Qui numerant Hyadas Pleiadasq; simul.

*

Vrsule collega nobilis Harmonio:
Harmonio, quem Claranus, quem Scaurus, & asper
Quem sibi conferret Varro, priorq; Crates:
Quiq; sacri lacerum collegit corpus Homeri,
Quiq; notas spurijs uersibus apposuit.
Cecropiæ commune decus, Latiæq; camœnæ,
Solus qui Chium miscet, & Ammineum.

Ausonius Paulino S. P. D.

EPIST. 6

Paulino Ausonius, metrum sic suasit, ut esses
Tu prior, & nomen prægredererе meum:
Quanquam & fastorum titulo prior, & tua Romæ
Præcessit nostrum sella curulis ebur:
Et quæ iamdudum tibi palma poëtica pollet,
Lemnisco ornata est, quo mea palma caret.
Longæuæ tantum superamus honore senectæ.
Quid refert? cornix non ideo ante cygnum.
Nec quia mille annos uiuit Gangeticus ales,
Vincit centum oculos regie pauo tuos.
Cedimus ingenio, quantum præcedimus æuo:
Assurgit musæ nostra camœna tuæ.
Viue, uale, & totidem uenturos congere Ianos,
Quot tuus aut noster conseruere patres.

Auson

Ausonius Paulino suo salutem dicit.

EPIST. 7

QVANTO me affecit beneficio non delata quidẽ, sed suscepta querimonia mea, Paulini fili? veritus displicuisse oleum quod miseras, munus iterasti, addito etiam Barcinonensis muriæ condimento cumulatius præstitisti. Scis autẽ me id nomen muriæ, quod in vsu vulgi est, nec solere, nec posse dicere, cum scientissimi veterum, & Græca vocabula fastidientes, Latinum in Gari appellatione non habeant. Sed quocunq; nomine loquar, liquor iste Sociorum vocatur. Vale.

Iam patinas implebo meas, ut parcior ille
Maiorum mensis Apalaria succus inundet.

Quid autẽ tam amabile, tamq; hospitale, quàm quòd tu vt me participes delicias tuas in ipsa primitiarum nouitate defraudas? ô melle dulcior, ô gratiæ venustate festiuior, ô ab omnibus patrio stringende complexu. Sed hæc atq; alia huiusmodi documenta liberalis animi aliquis fortasse & aliquando, quanuis rarius, illud de epistolarum tuarum eruditione, de poëmatis iucunditate, de inuentione & continuatione, iuro omnia, nulli vnquam imitabile futurum: & si fateatur, imitãdum. De quo opusculo, vt iubes, faciam. Exquisitius vniuersa limabo, & quamuis per te manus summa contigerit, cælum superfluæ expolitionis adhibebo, magis vt tibi paream, quàm vt perfectis aliquid adiiciam. Interea tamẽ ne sine corollario poëtico tabellarius tuus rediret, paucis iãbicis præludendum putaui, dum illud quod à me heroïco metro desyderas, inchoatur. Isti tamen (ita te & Hesperium saluos habeam) * quòd ad spatium lucubratiunculæ vnius effusi, quanquam * hæc ipsi de se probabunt, tamen nihil diligentiæ vlterioris habuerunt. Vale.

* quod spatio
* hoc

Iambe

Iambe Parthis & Cydonum spiculis,
Iambe pinnis alitum uelocior,
Padi ruentis impetu torrentior,
Magna sonoræ grandinis ui densior,
Flammis corusci fulminis uibratior:
Iam nunc per auras Persei talaribus,
Petasóq; ditis Arcados uectus uola.
Si uera fama est, Hippocrene, quam pedis
Pulsu citatam cornipes fudit fremens.
Tu fonte in ipso procreatus Pegasi,
Primus nouorum metra iunxisti pedum,
Ilico musis concinentibus nouem
Cædem in draconis concitasti Delium.
Fer hanc salutem præpes & uolucripes
Paulini ad usq; mœnia, Hebromanum loquor;
Et protinus iam si resumptis uiribus
Alacri refecti corporis motu uiget,
Saluere iussum mox reposce mutuum.
Nihil moreris, iamq; dum loquor, redi:
Imitatus illum stirpis auctorem tuæ,
Triplici furentem qui Chimæram incendio
Superuolauit tutus igne proximo.
Dic & ualere, dic auere te iubet
Amicus, & uicinus, & fautor tuus,
Honoris auctor, altor ingenij tui.
Dic & magister, dic parens, dic omnia
Blanda atque sancta charitatis nomina.
Aueq; dicto, dic uale, & actutum redi.
Quòd si rogabit, quid super scriptis nouis
Maturus æui nec rudis dijudicem,
Nescire dices: sed paratum iam fore

Heroicorum uersuum plenum essedum:
Cui subiugabo de molarum ambagibus,
Qui machinali saxa uoluunt pondere
Tripedes caballos, terga ruptos uerbere:
His ut uehantur tres sodales nuntij,
Fors & rogabit quos sodales dixeris
Simul uenire. dic trinodem dactylum
Vidi paratum crucianti canterio.
Spondeus illi lentipes ibat comes.
Paribus moratur qui locis cursum meum,
Mihiq; similis, semper aduersus tamen,
Nec par, nec impar, qui Trochæus dicitur.
Hæc fere cursim, nec moratus peruola,
Aliquid reportans interim munusculi
De largitate musici promptarij.

Ausonius Paulino suo.
EPIST. 8

MVLTAS & frequentes mihi gratiæ tuę causas, & occasio subinde nata concinnat, & naturæ tuæ facilitas benigna conciliat, Pauline fili. Nam quia nihil poscente me abnuis, magis acuis procaciam, quàm retundis, vt nunc quoq; in causa Philonis procuratoris quondam mei experiere. Qui apud Hebromanũ conditis mercibus, quas per agros diuersos coëmit, concesso ab hominibus tuis vsus hospitio immature periclitatur expelli. Quòd nisi indulseris rogante me, vt & mora habitandi ad commodum suum vtatur, & nauso aliâue quauis naui vsque ad oppidum præbita frugis aliquantulum nostræ aduehi posit, Lucaniacus vt inopia liberetur mature, tota illa familia hominis literati non ad Tullii Frumentariam, sed ad Curculionem Plauti pertinebit. Hoc quo facilius impetra

petrarem, aut quo maiorem vererere ris molestiam, si negares, concinnatam iambis signatamq; ad te epistolam misi, ne subornatum diceres tabellarium, si ad te sine signi fide veniret. Signaui autem, non vt Plautus ait, per ceram & linum literasq; interpretes, sed per poëticum characterem magis notauimus, tanquam signum impressum iudicares.

Philon, meis qui uillicatus prædijs,
Vt ipse uult epitropos:
(Nam gloriosum Græculus nomen putat,
Quod sermo fucat Doricus)
Suis querelis asserit nostras preces,
Quas ipse lentus prosequor.
Videbis istum, qualis astet comminus,
Imago fortunæ suæ:
Canus, comosus, hispidus, trux artubus,
Terentianus Phormio:
Horrens capillis ut marinus asperis
Echinus, aut uersus mei.
Hic sæpe falsus meßibus uegrandibus
Nomen perosus uillici
Semente sera, siue multum præcoqua,
Et syderali inscitia,
Cælum lacessens, seq; culpæ subtrahens,
Reos peregit cælites.
Non cultor instans, non arator gnarus est,
Promusq; quàm condus magis,
Terram infidelem nec feracem criminans
Negotiari maluit.
Mercatur rem quoquo foro uenalium:
Mutuatur ad Græcam fidem,

Sapiensq́; supra Græciæ septem uiros
Octauus accessit sophos.
Et nunc parauit caseo triticum & sale,
Nouusq́; pollet emporus.
Adit inquilinos, rura, uicos, oppida,
Soli & sali commercio.
Acatis, phaselis, lintribus, stlatis, rate,
Tarnim & Garunmam permeat:
Ac lucra damnis, damna mutans fraudibus,
Se ditat, & me pauperat.
Is nunc ad usque uectus Hebromanum *tuam,*
Sedem locauit mercibus.
Desyderantur hic aliquot versus.
*
Vt inde nauso deuehat.
*
Nostros in usus ut referat.
Hunc ergo paucis ne grauetis hospitem:
*
Adiutus ut mox nauis auxilio tuæ
Ad usq; portus oppidi
Iam iam Perusina *& Saguntina fame*
Lucaniacum liberet.
Hoc si impetratum munus abs te accepero,
Prior colêre, quàm Ceres,
*Medon
*Triptolemon olim, siue *Medem, quem uocant:*
Aut Tullianum Buzygen,
Tuo locabo postferendos nomini.
Nam munus hoc fiet tuum.

Ausonius Paulino. EPIST. 9

Proxima, quæ nostræ fuerat querimonia chartæ,
Crediderant, quòd te Pauline inflectere posset,

*... eretq; *tuam blanda obiurgatio *uocem:* **tuas*
Sed tu iuratis uelut alta silentia sacris **Musas:*
Deuotus teneas, perstas in lege tacendi.
Non licet: an ne pudet, si quis tibi iure paterno
Viuat amicus adhuc, maneasq; obnoxius hæres?
Ignauos agitet talis timor, at tibi nullus
Sit metus, & morem mussæ acceptæq; salutis
Audacter retine: uel si tibi proditor instat,
Aut quæsitoris grauior censura timetur,
Occurre ingenio, quo sæpe occulta teguntur.
Threicij quondam quam sæua licentia regis
Fecerat elinguem, per licia texta querelas
Edidit, & tacitis mandauit crimina telis.
Et pudibunda suos malo commisit amores
Virgô, nec erubuit tacituro conscia pomo.
Depreßis scrobibus uitium regale minister
Credidit, idq; diu texit fidißima tellus.
Inspirata dehinc uento cantauit arundo.
Lacte incide notas, arescens charta tenebit,
Semper in auspicuis prodentur scripta fauillis.
Vel Lacedæmoniam Scytalen imitare, libelli
Segmina Pergamei tereti circundata ligno
Perpetuò inscribens uersu, qui deinde solutus
Non respondentes sparso dedit ordine formas,
Donec consimilis ligni replicetur in orbem.
Innumeras possum celandi ostendere formas,
Et clandestinas ueterum reserare loquelas.
Si prodi Pauline times, nostræq; uereris
Crimen amicitiæ, Tanaquil tua nesciat istud:
Tu contemne alios, nec dedignare parentem
Adfari uerbis. ego sum tuus altor, & ille

Præceptor primus, ueterum largitor honorum,
Primus in Aonidum qui te collegia duxi.

Ausonius Paulino S. EPIST. 10

*certa Discutimus Pauline iugum, quod *nota fouebat
* uenerabile Temperies, leue quod positum & *tolerabile iunctis
Tractabat paribus concordia mitis habenis:
Quod per tam longam seriem uoluentibus annis
Fabula non unquam, nunquam querimonia mouit:
Nulla querela loco pepulit, non ira, nec error,
*Nec quæ compositis male suadet credula causis, *Nec quæ compositis male suadet credula canis,
Concinnat uerisimilis suspicio culpas.
Tam placidum, tam mite iugum, quod uterq; parentes
Ad senium nostrum traxere ab origine uitæ,
Impositumq; pijs hæredibus usq; manere
Optarunt, dum longa dies dissolueret æuum.
Et mansit, dum læta fides, nec cura laborat
Officij seruare uices, sed sponte feruntur
Incustoditum sibi continuantia currum.
Hoc tam mite iugum docili ceruice subirent
Martis equi, stabuloq; feri Diomedis abacti,
Et qui mutatis ignoti Solis habenis
Fulmineum Phaëthonta Pado mersere iugales.
Discutitur Pauline tamen, nec culpa duorum
Ista, sed unius tantum tua: nanq; ego semper
Contenta ceruice feram: consorte laborum
Destituor, nec tam promptum gestata duobus
Vnum deficiente pari perferre sodalem.
Non animus uiresq; labant, sed iniqua ferendo
Conditio est oneri, cum pondus utrunq; relicto
Ingruit, acceduntq; alienæ pondera libræ.

Sic

Sic pars ægra hominis trahit ad contagia sanum
Corpus, & exigui quamuis discrimine membri
Tota per innumeros artus compago uacillat.
Obruar usque, tamen ueteris ne desit amici
Me durante fides, memoriáq; ut fixa sub æuo
Restituant profugum solatia cassa sodalem,
Impie, Pirithoo disiungere Thesea possis?
Euryalumq; suo socium secernere Niso?
Te suadente fugam, Pylades liquisset Orestem?
Nec custodisset Siculus uadimonia Damon?
Quantum oblectamen populi, quæ uota bonorum
Sperato fraudata bono? gratantia cuncti
Verba loquebantur: iam nomina nostra parabant
Inserere antiquis æui melioris amicis.
Cedebat Pylades, Phrygij quoq; gloria Nisi
Iam minor, & promissa obiens uadimonia Damon.
Nos documenta magis felicia: qualia magnus
Scipio, longæuiq; dedit sapientia Læli.
Nos studijs animisq; ijsdem, miracula cunctis
Hoc maiora, pares fuimus quòd dispare in æuo.
Ocyus illa iugi fatalis soluere lora
Pelleum potuisse ducem reor, abdita opertis
Principijs, & utroq; caput celantia nodo.
Grande aliquod uerbum nimirum diximus, ut se
Inferret nimijs uindex Rhamnusia uotis.
Arsacidæ ut quondam regis non læta triumphis
Grandia uerba premens ultrix dea Medica belli
Sistere Cecropidum in terris monumenta paranti
Obstitit, & Graio iamiam fingenda tropheo,
Vltro etiam uictis Nemesis stetit Attica Persis.
Quæ tibi Romulidas proceres uexare libido est?

In Medos Arabasq; tuos per nubila, & atrum
Perge chaos. Romana procul tibi nomina sunto.
Illic quære alios oppugnatura sodales,
Liuor ubi iste tuus, ferrugineumq; uenenum
Opportuna tuis inimicat pectora fucis.
Paulinum, Ausoniumq; uiros, quos sacra Quirini
Purpura, & auratus trabeæ uelauit amictus,
Non decet insidijs peregrinæ cedere diuæ.
Quid queror? Eoiq; insector crimina monstri?
Occidui me ripa Tagi, me Punica lædit
Barcino: me bimaris iuga ninguida Pyrenei:
& pario Mœnibus è patrijs forsan quoque uestis & oris,
Quemq; suo longo dirimat prouincia tractu
Trans montes, solemq; alium, trans flumina & urbes,
Et quod terrarum, cæliq; extenditur inter
Emeritæq; amnes, latæq; fluenta Garumnæ.
Quòd si interuallis spatium tolerabile limes
Poneret exiguus. quanuis longa omnia credant
Qui simul esse uolunt, faceret tamen ipsa propinquos
Cura locos, medijs iungens distantia uerbis.
Sanctonus ut sibi Burdigalam, mox iungit Aginum
Illa sibi, & populos Aquitanica rura colentes.
Vtq; duplex Arelas Alpinæ tecta Viennæ,
Narbonemq; pari spatio sibi conserit: & mox
Quinquuplicem socias tibi Martie Narbo Tolosam.
Hoc mihi si spatium uicinis mœnibus esset,
Tunc ego te ut nostris aptum complecterer ulnis,
Adflaretq; tuas aures nostræ aura loquelæ.
Nunc tibi trans Alpes, & Marmoream Pyrenen
Cæsareæ Augustæq; domus Thyrrenica propter
Tarraco, & ostrifero superaddita Barcino ponto:

Ter iuga Burdigalæ,trino me flumina cœtu
Secernunt turbis popularibus,otiaq́; inter
Vitiferi exercent colles,lætumq́; colonis
Vber agri,tum prata uirentia,tum nemus umbris
Mobilibus,celebriq́; frequens ecclesia uico:
Totq́; mea in * *Nouero sibi proxima prædia pago,* *Noutro
Dispositis totum uicibus uariata per annum,
Egelidæ ut tepeant hyemes,rabidosq́; per æstus
Adspirent tenues frigus subtile aquilones.
Te sine sed nullus grata uice prouenit annus.
Ver pluuium sine flore fugit,canis æstifer ardet,
Nulla autumnales uariat Pomona sapores:
Effusaq́; hyemem contristat Aquarius unda.
* *Agnoscesne tuam Ponti dulcissime culpam?* *Agnoscis. In ueteri exẽplari incipiebat noua epistola ad eundem Paulinum.
Nam mihi certa fides,nec commutabilis unquam
Paulini illius ueteris reuerentia durat:
Quæq́; meo atq; tuo fuerat concordia patri
Si tendi facilis cuiquam fuit arcus Vlyssi,
Aut præter dominum uibrabilis ornus Achilli,
Nos quoq; tam longo Rhamnusia fœdere soluet.
Sed cur tam mœsto sero tristia carmina uersu?
Et non in meliora animus se uota propinquat?
Sit procul iste metus:certa est fiducia nobis,
Si genitor natusq́; dei pia uerba uolentum
Accipiat,nostro reddi te posse precatu:
Ne sparsam,raptamq́; domum,laceratաq́; centum
*Per dominos * ueteres Paulini regna fleamus.* * ueteris
Teq́; uagum toto quàm longa Hispania tractu
Immemorem ueterum peregrinis fidere amicis.
Accurre ô nostrum decus,ô mea maxima cura.
Votis ominibusq́; bonis,precibusq́; uocatus

Adpropera, dum tu iuuenis, dum nostra senectus
Seruat inexhaustum tibi gratificata uigorem.
Et quando iste meas impellet nuntius aures?
Ecce tuus Paulinus adest, iam ninguida linquit
* Tarbellica Oppida Iberorum, *Trebellica iam tenet arua:
*Hebromagi *Hebromani iam tecta subit: iam prædia fratris
Vicina ingreditur, iam labitur amne secundo:
Iamq; in conspectu est, iam prora obuertitur amni,
Ingressusq; sui celebrata per ostia portus
Totum occursantis populi præuertitur agmen,
Et sua præteriens, iamiam tua limina pulsat.
Credimus, an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?

Paulinus Ausonio. EPIST. II

Quid abdicatas in meam curam pater
Redire musas præcipis?
Negant Camœnas, nec patent Apollini
Dicata Christo pectora.
Fuit ista quondam non ope, sed studio pari
Tecum mihi concordia:
Ciere surdum Delphica Phœbum specu,
Vocare Musas numina,
Fandiq; munus munere indultum Dei
Petere, fonte, nemore, aut iugis.
Nunc alia mentem uis agit, maior deus,
Aliosq; mores postulat:
Sibi reposcens ab homine munus suum
Viuamus ut uitæ patri.
Vacare uanis otio aut negotio,
Et fabulosis litteris,
Vetat, suis ut pareamus legibus,

Lucemq́; cernamus suam.
Quamuis sophorum callida arsq́; rhetorum &
Figmenta uatum nubilent,
Qui corda falsis atq; uanis imbuunt,
Tantumq́; linguas instruunt,
Nihil adferentes ut salutem conferant,
Quod ueritatem detegat.
Quid enim tenere uel bonum aut uerum queant,
Qui non tenent summum caput,
Veri boniq́; fomitem & fontem Deum?
Quem nemo nisi in Christo uidet.
Hic ueritatis lumen est, uitæ uia,
Vis, mens, manus, uirtus patris,
Sol æquitatis, fons bonorum, flos dei,
Natus deo, mundi sator,
Mortalitatis uita, nostræ & mors necis.
Magister hic uirtutum,
Deusq́; nobis, atq; pro nobis homo
Nos induendo se exuit,
Aeterna iungens homines inter & Deum
Vtrunq; se commercia.
Hic ergo nostris ut suum præcordijs
Vibrauerit cælo iubar,
Absterget ægrum corporis pigri situm,
Habitumq́; mentis innouat.
Exhaurit omne quod iuuabat antea
Castæ * uoluptatis uice, *uoluntatis
Totoq́; nostra iure sibi domini uindicat
Et corda, & ora, & tempora.
Se cogitari, intelligi, credi, legi,
Se uult timeri & diligi.

Aestus

Aestus inanes, quos mouet uitæ labor
Præsentis æui tramite,
Abolet futuræ cum deo uitæ fides.
Quæ quas uidemur spernere,
Non ut prophanas abijcit aut uiles opes,
Sed ut magis caras monet
Cælis reponi creditas Christo deo:
Qui plura promisit datis,
Contempta præsens uel mage deposita sibi
Multo ut rependat fœnore.
Sine fraude iustus aucta creditoribus
Bonus æra reddit debitor,
Multaq; spretam largior pecuniam
Restituet usura deus,
Huic uacantem, uel studentem & deditum,
In hoc reponentem omnia,
Ne quæso segnem, néue peruersum putes,
Nec crimineris impium.
Pietas abesse Christiano quî potest?
Nanq; argumentum mutuum est
Pietatis esse Christianum, & impij
Non esse Christo subditum.
Hanc cum tenere discimus, possum tibi
Non exhibere, id est patri,
** iura* *Cui cuncta sancta* iure chara nomina*
Debere me uoluit deus?
Tibi disciplinas, dignitatem, litteras,
Linguæ, & togæ, & famæ decus,
** auctus* *Prouectus, *altus, institutus debeo*
Patrone, præceptor, pater.
Sed cur remotus tandiu degam arguis,

Pioq;

Pioq; motu irasceris.
Conducit istud, aut necesse est, aut placet:
Veniale quicquid horum erit,
**Ignosce amanti, si geram quod expedit.* *Ignosce, amens si ger.
Gratare, si uiuam, ut libet.

Ausonius Paulino suo S. EPIST. 12

*Quarta tibi hæc notos * direxit epistola questus* *detexit
Pauline, & blando residem sermone lacessit.
Officium sed nulla pium mihi pagina reddit,
Fausta salutigeris adscribens orsa libellis.
Vnde istam meruit non felix charta repulsam,
Spernit tam longo cessatio quàm tua fastus?
Hostis ab hoste tamen per barbara uerba salutem
Accipit, & salue medijs interuenit armis.
Respondent & saxa homini, percussus ab antris
*Sermo redit, *reboat nemorum uocalis imago,* *redit &
Littorei clamant scopuli, dant murmura riui,
**Somniferumq; canit sepes depasta susurrum.* *Hyblæis apibus sæpes depasta susurrat.
Est & arundineis modulatio musica ripis,
**Atq; arguta suis loquitur coma pinea uentis,* *Cumq; suis loquitur tremulũ coma pinea uentis,
Incubuit folijs quoties leuis eurus acutis,
*Dindymaq; *Idæo respondent cantica luco.* *Gargarico
Nil mutum natura dedit, non aëris ales,
Quadrupedésue silent: habet & sua sibila serpens,
Et pecus æquoreum tenui uice uocis anhelat.
Cymbala dant flictu sonitum, dant pulpita saltu
**Tacta pedum, tentis reboant caua tympana tergis.* *Icta
Isiacos agitant Mareotica sistra tumultus:
Nec Dodonæi cessat tinnitus aheni,
In numerum quoties radijs ferientibus ictæ

Resp

Respondent dociles moderato uerbere pelues.
Tu uelut Oebalijs habites taciturnus Amyclis,
Aut tua Sigalion Aegyptius oscula signet,
*Obnixum *Obnixus Pauline taces.*agnosce pudorem,
*agnosco Quod uitium fouet ipsa suum cessatio iugis.
Dumq; pudet tacuisse diu,placet officiorum
Non seruare uices,& amant longa otia culpam.
Quis prohibet Salue atq; Vale breuitate parata
Scribere?feliccsq; notas mandare libellis?
Non ego longinquos ut texat pagina uersus
*oneret Postulo,multipliciq;*onerent sermone tabellas.
Vna fuit tantum,qua respondere Lacones,
Littera,& irato regi placuere negantes.
Est etenim comis breuitas:sic fama renatum
Pythagoram docuisse refert,cum multa loquaces
Ambiguis sererent uerbis,contra omnia solum
Est,respondebat,uel Non.O certa loquendi
Regula:nam breuius nihil est,nec plenius istis
Quæ firmata probant,aut infirmata relidunt.
Nemo silens placuit,multi breuitate loquendi.
Verum ego quò stulte dudum spatiosa loquutus
Prouehor?ut diuersa sibi uicinaq; culpa est,
Multa loquens,& cuncta silens,non ambo placemus:
Nec possum reticere,iugum quòd libera nunquam
Fert pietas,nec amat blandis postponere uerum.
Vertisti Pauline tuos dulcißime mores.
Vasconis hoc saltus,& ninguida Pyrenei
Hospitia,& nostri facit hæc obliuio cæli.
Imprecer ex merito quid non tibi Iberica tellus?
Te populent Pœni,te perfidus Annibal urat,
Te belli sedem repetat Sertorius exul.

Ergo

Ergo meum patriæq; decus, columenq; senatus,
Bilbilis, aut hærens scopulis Calagorris habebit?
Aut quæ deiectis iuga per scruposa ruinis
Arida torrentem Sicorim despectat Ilerda?
Hic trabeam Pauline tuam, Latiamq; curulem
Constituis? patriosq; istic sepelibis honores?
Quis tamen ista tibi tam longa silentia suasit
Impius, ut nullos hic uocem uertat in usus,
Gaudia non illum uegetent, non dulcia uatum
Carmina, non blandæ modulatio flexa querelæ?
Non fera, non illum pecudes, non mulceat ales,
Non quæ pastorum nemoralibus abdita lucis
Solatur nostras Echo resecuta querelas.* **loquellas*
Tristis, egens, deserta colat, tacitusq; pererret
**Alpini conuexa iugi, ceu dicitur olim* **Alpinis con*
Mentis inops cœtus hominum, & uestigia uitans *nexa iugis*
Auia perlustrasse uagus loca Bellerophontes.
Hæc precor, hanc uocem Bœotia numina musæ
Accipite, & Latijs uatem reuocate camœnis.

Ausonius Paulino suo S. EPIST. 13

Quarta redit duris hæc iam messoribus æstas,
Et toties cano bruma gelu riguit,
Ex quo nulla tuo mihi littera uenit ab ore,
Nulla tua uidi scripta notata manu:
Ante salutifero felix cum charta libello* ** quàm*
Dona negata diu multiplicata daret.
Trina etenim uario florebat epistola textu,
Sed numerosa triplex pagina carmen erat.
Dulcia multimodis quædam subamara querelis
Anxia censuræ miscuerat pietas.

Sed mihi mite patris plusquam censoris acerbum
*Sedit & è *Sederit,& blandis aspera penso animo.
*retegenda Ista suo*referenda loco tamen,& grauiore
Vindicis heroi sunt agitanda sono.
Interea leuior paucis præcurrit iambus,
Discreto referens mutua uerba pede.
Nunc elegi salucre iubent,dictáq; salute
Vt fecere alias orsa gradumq́; silent.

Paulinus Ausonio. EPIST. 14

Continuata meæ durare silentia linguæ
Te nunquam tacito memoras,placitamq́; latebris
Desidiam exprobras,neglectæq; insuper addis
Crimen amicitiæ,formidatamq́; iugalem
Obijcis,& durum iacis in mea uiscera uersum.
Parce precor lacerare tuum,nec amara paternis
Admiscere uelis,ceu melli absinthia, uerbis.
Cura mihi semper fuit,& manet,officijs te
Omnibus excolere,affectu obseruare fideli.
Non unquam tenui saltem tua gratia næuo
Commaculata mihi est:ipso te lædere uultu
Semper,& incauta timui uiolare figura.
Cumq́; tua accesi uenerans,mea cautius ora
Composui,& læto formaui lumine frontem,
Nequa uel à tacito contractam pectore nubem
Duceret in sanctum suspicio falsa parentem.
Hoc mea te domus exemplo coluitq́;,coletq́;:
Inq́; tuo tantus nobis consensus amore est,
Quantus & in Christo connexa mente colendo.
Quis tua quæso tuis obduxit pectora liuor?
Quo rumore pias facilis tibi fama per aures

Inrupit

[illegible],pepulitq́; animum,contraq́; uetustam
Experta pietate fidem noua uulnera mouit,
Læderet ut natis placidum malesuada parentem?
Sed mihi non fictæ mens conscia simplicitatis,
Nec patris inculti pietas rea respuit omne
Immeritum,& falso perstringi crimine non fert.
Immunis merito grauius uiolatur iniquo.
**Vulnera tam tenera offensæ,quàm libera culpæ.* **Vulnere*
Discußisse iugum quereris me,quo tibi doctis *tam tetro*
Iunctus eram studijs:hoc nec gestasse quidem me
Assero.nanq; pares subeunt iuga:nemo ualentes
Copulat infirmis,neq; sunt concordia fræna,
Si sit compulsis mensura iugalibus impar.
Si uitulum tauro,uel equum committis onagro,
Si confers fulicas cygnis,& aëdona parræ,
Castaneis corylos æquas,uiburna cupreßis,
Me compone tibi:uix Tullius & Maro tecum
Sustineant æquale iugum.Si iungar amore,
Hoc tantum tibi me iactare audebo iugalem,
Quo modicum socijs magno contendit habenis
Dulcis amicitia æterno mihi fœdere tecum,
Et paribus semper redamandi legibus æqua.
Hoc nostra ceruice iugum non sæua resoluit
Fabula,non terris absentia longa diremit,
Nec perimet,toto licet abstrahar orbe,uel æuo,
**Nunquam animo diuisus agam:prius ipsa recedet* *Non
Corpore uita meo,quàm uester pectore uultus.
Ego te per omne quod datum mortalibus
Et destinatum seculum est,
Claudente donec continebor corpore,
Discernar orbe quolibet,

Nec orbe longum, nec remotum lumine
Tenebo fibris insitum.
Videbo corde, mente complectar pia,
Vbiq; præsentem mihi:
Et cum solutus corporali carcere,
Terraq; prouolauero,
Quo me locarit axe communis pater,
Illic quoque te animo geram.
Neque finis idem qui meo me corpore,
Et amore laxabit tuo.
Mens quippe lapsis quæ superstes artubus
De stirpe durat cæliti,
Sensus necesse simul & affectus suos
Teneat æque ut uitam suam,
Et ut mori sic obliuisci non capit,
Perenne uiuax, & memor.

Paulinus Ausonio. EPIST. 15

Defore me patrijs tota trieteride terris,
Atque alium legisse uagis erroribus orbem,
Culta prius uestræ oblitum consortia uitæ,
*nota *Increpitas sanctis *mota pietate querelis.*
Amplector patrio uenerandos pectore motus,
Et mihi gratandas saluis affectibus iras.
Sed reditum inde meum genitor te poscere mallem,
Vnde dari possit. Reuocandum me tibi credam,
Cum steriles fundas non ad diuina precatus,
Castalidis supplex auerso numine musis?
Non his numinibus tibi me patriæq; reduces.
Surda uocas, & nulla rogas, leuis hoc feret aura
Quod datur in nihilum sine numine, nomina musas.

Irrita

*Irrita uentosæ rapiunt hæc**uota procellæ,* *uerba
Quæ non missa deo uacuis in nubibus hærent,
Nec penetrant superi stellantem regis in aulam.
Si tibi cura mei reditus, illum aspice & ora,
Qui tonitru summi quatit ignea culmina cæli,
Qui trifido igne micat, nec inania murmura miscet,
Quiq; satis cælo soles largitur & imbres:
Qui super omne quod est, & in omni totus ubique,* *omnia
Omnibus infuso rebus regit omnia* Christo,* *infusus
**Quo mentes tenet atque mouet, *quo tempora nostra* *Christus
Et loca disponit. quòd si contraria uotis *qui
Constituat nostris, prece deflectendus in illa est,
Quæ uolumus. Quid me accusas? si displicet actus
*Quem gero agente deo, prius est *(si fas) reus auctor,* *est, fiat reus
Cui placet, aut formare meos, aut uertere sensus.
Nam mea si reputes quæ pristina, quæ tibi nota,
Sponte fatebor enim modo me non esse sub illo
Tempore qui fuerim quo non peruersus habebar,
Et peruersus eram, falsi caligine cernens,
**Stulta dei sapiens, & mortis pabula uiuens.* * Stultus,
Quo magis ignosci mihi fas, quia promptius ex hoc dei sapiens,
Agnosci datur à summo genitore nouari
Quod non more meo geritur, non arbitror istis
Confessus dicar mutatæ in praua notandum
Errorem mentis, quoniam sim sponte professus,
Mè non mente mea uitam mutasse priorem.
Mens noua me, fateor, cepit, mens non mea quondam,
Sed meà nunc auctore deo: qui si quid in actu
Ingeniòue meo sua dignum ad numina uidit,
Gratia prima tibi, tibi gloria debita cedit,
Cuius præceptis partum est, quod Christus amaret.

Quare gratandum magis est tibi, quàm quer[…]ndum,
Quòd tuus ille tuis studijs & moribus ortus
Paulinus, cui te non inficiare parentem,
Nec modo cum credis peruersum, sic mea uerti
Consilia, ut sim promeritus Christi fore, dum sum
Ausonij, feret ille tuæ sua præmia laudi,
Deq; tua primum tibi deferet arbore fructum.
Vnde precor meliora putes, nec maxima perdas
Præmia detestando tuis bona fontibus orta.
Non etenim mihi mens uaga, sed neq; participantum
Vita fugax hominum, Lyciæ qua scribis in antris
Pegaseum uixisse equitem, licet auia multi
Numine agente colant, clari uelut ante sophorum
Pro studijs musicisq; suis, ut nunc quoq; castis
Qui Christum sumpsere animis, *agitare frequentant: *habitare frequentent.
Non inopes animi, neque de feritate legentes
Desertis habitare locis, sed in ardua uersi
Sydera, spectantesq; deum, ueriq; profunda
Perspicere intenti, de uanis libera curis
Otia amant, strepitusq; fori, rerumq; tumultus,
Cunctaq; diuinis inimica negotia donis,
Et Christi imperijs, & amore salutis abhorrent,
Speq;, fideq; deum sponsa mercede sequuntur.
Quam referet certus non desperantibus auctor,
Si modò non uincant uacuis præsentia rebus,
Quæq; uidet spernat, quæ non uidet *expetat ut mens,
Nanq; caduca patent, nostris æterna negantur
Visibus, & nunc spe sequimur, quod mente uidemus.
Spernentes uarias rerum spectacula formas,
Et male corporeos bona sollicitantia uisus.
Attamen *hæc illis seclis sententia uisa est,

*ut mereatur Secreta ignitus pene trãs cælestia sensus. Nanque &c.

*hæc sedisse illis senten.

Tota

Tota quibus iam lux patuit ueriq;,boniq;
Venturi æternum secli,& præsentis inane.
At mihi non eadem cui gloria,cur eadem sit
Fama? fides par est, sed amœna colenti
Nunc etiam,& blanda posito locupletis in acta
Littoris,unde hæc iam tam festinata locorum
Inuidia est?utinam iustius me carpere liuor
Incipiat,Christi sub nomine probra placebunt.
Non patitur tenerum mens numine firma pudorem,
Et laus hic contempta redit mihi iudice Christo.
Ne me igitur uenerande parens his ut male uersum
Increpites studijs,neq; me uel coniuge carpas,
Vel mentis uitio:non anxia Bellerophontis
Mens est,nec Tanaquil mihi, sed Lucretia coniunx.
Nec mihi nunc patrij est (ut uis) obliuio cæli,
Qui summum suspecto deum,quem qui colit unum,
Hic uere memor est cæli.crede ergo pater nos
Nec cæli immemores,nec uiuere mentis egentes,
Humanisq; agitare locis:studia ipsa piorum
Testantur mores hominum:nec enim impia summum
Gens poterit nouisse deum.Sint multa locorum,
Multa hominum studijs inculta expertia legum:
Quæ regio agresti ritu caret?aut quid in istis
Improbitas aliena nocet,quòd tu mihi uastos
Vasconiæ saltus,& ninguida Pyrenei
Obijcis hospitia?in primo quasi limine fixus
Hispanæ regionis agam:nec sit locus usquam
Rure uel urbe mihi, summum qua diues in orbem
Vsque patet mersos spectans Hispania soles.
Sed fuerit fortuna iugis habitasse latronum,
Non lare Barbarico rigui,mutatus in ipsos

 Inter

Inter quos habui socia feritate colonos.
Non recipit mens pura malum, neq; leuibus hærent
Inspersæ fibris maculæ: sic Vascone saltu
integer Quisquis agit purus sceleris uitam inter iniquos,
æquo Nulla ab inhumano morum contagia ducit.
Hospite. Sed mihi cur sit ab illo nomine crimen,
Qui diuersa colo, ut colui, loca iuncta superbis
Vrbibus, & lætis hominum celeberrima cultis?
Ac si Vasconicis mihi uita fuisset in oris,
Cur non more meo potius formata ferinos
Poneret in nostros migrans gens barbara ritus?
Hibera Nam quòd in euersis habitacula ponis Iberis
legis Vrbibus, & deserta tuo iacis oppida uersu,
Montanamq; mihi Calagorrim, & Bilbilim acutis
Pendentem scopulis, collemq; iacentis Ilerdæ
Exprobras, uelut his habitem laris exul & urbis
Extra hominum tecta atque uias, an credis Iberæ
Has telluris opes Hispani nescius orbis?
Quo grauis ille poli sub pondere constitit Atlas,
Vltima nunc eius mons portio metaq; terræ,
Discludit himarem celso qui uertice Calpen.
Bilbilis huic tantum, Calagorris, Ilerda notatur:
Cæsarea est Augusta cui, cui Barcino amœna,
Et capite insigni despectans Tarraco pontum.
Quid numerem egregias terris, & mœnibus urbes,
Quà geminum felix Hispania tendit in æquor:
Quà Bethis Oceanum, Tyrrhenumq; auget Hiberus:
Lataq; distantis pelagi diuortia complet
Orbe suo finem ponens in limite mundi?
An tibi mi domine illustris si scribere sit mens
Qua regione habites, placeat reticere nitentem

... ...galam? & Piceos malis describere Boios?
Cumq; Maroialicis tua prodigis otia thermis,
Inter & umbrosos donas tibi uiuere lucos,
Læta locis & mira colens habitacula tectis:
Nigrantésne casas, & *tecta mapalia culmo, *texta
Dignaq; pellitis habitas deserta Bigerris?
Quiq; superba *tuæ contemnis mœnia Romæ *altæ
Consul, harenosas non dedignare Vasatas,
Vel quia Pictonicis tibi fertile rus uiret aruis:
*Romanum Ausonias huc deuexisse curules *Rara unum
Conquerar, & trabeam ueteri sordescere phano? Ausonias heu
Quæ tamen Augusta Latialis in urbe Quirini deuenisse cu.
Cæsareas inter parili titulo palmatas
Fulget *natiuo longe uenerabilis auro, *in atrito
Florentem retinens meriti uiuacis honorem. longum
Aut cum Lucani retineris culmine fundi.
Aemula Romuleis habitans fastigia tectis,
Materiam præbente loco qui proxima signat,
In Conlatino dicêris degere uico?
Multa iocis pateant, liceat quoq; ludere fictis,
Sed lingua mulcente grauem interlidere dentem,
Ludere blanditijs urentibus, & male dulces
Fermentare iocos Satyræ mordacis aceto,
Sæpe poëtarum, nunquam decet esse parentum.
Nanq; fides pietasq; petunt, ut quod mala nectens
Insinuat castis fama auribus, hoc bona *noti *uoti
Mens patris affigi, fixumq; hærescere cordi
Non sinat, ut uulgus sæuo rumore malignum.
Ante habitos mores non semper flectere uitam
Crimen habet: nanque est laudi bene uertere, cum me
Immutatum audis, studium officiumq; require.

Si prauo rectum, si relligiosa prophanis,
Luxurie parcum, turpi mutatur honestum,
Segnis, iners, obscurus ago: miserere sodalis
In mala peruersi, blandum licet ira parentem
Excitet, ut lapsum rectis instauret amicum
Moribus, & monitu reparet meliora seuero,
At si forte id idem quod legi, & quod sequor audis,
Corda pio uouisse deo, uenerabile Christi
Imperium docili pro credulitate sequentem,
Persuasumq; dei monitis, æterna parari
Præmia mortali, damnis præsentibus empta,
**id sano* *Non reor* hoc sancto sic displicuisse parenti,*
Mentis ut errorem credat sic uiuere Christo.
Vt Christus sanxit, iuuat hoc, nec pœnitet huius
Erroris, stultus diuersa sequentibus esse
Nil moror, æterno mea dum sententia regi
Sit sapiens. breue, quicquid homo est, ut corporis ægri,
Temporis occidui, & sine Christo puluis & umbra.
Quod probat aut damnat, tanti est, quanti arbiter ipse.
Ipse obit, atque illi suus est comutabilis error:
Cumq; suo moriens sententia iudice transit.
At nisi dum tempus præsens datur, anxia nobis
Cura sit ad Domini præceptum uiuere Christi,
Sera erit exutis homini querimonia membris:
Dum leuia humanæ metuit conuicia linguæ,
Non timuisse graues diuini iudicis iras?
Quem patris æterni solio dextraq; sedentem,
Omnibus impositum regem, & labentibus annis
Venturum, ut cunctas æquato examine gentes
Iudicet, & uarijs referat sua præmia gestis,
Credo equidem, & metuo. studio properante labora

Si qua datur, ne morte prius quàm crimine soluar.
Huius in aduentu trepidis mihi credula fibris
Corda tremunt: gestitq; anima hæc iam cauta futuri,
Præmetuens, ne uincta ægris pro corpore curis,
Ponderibusq; grauis rerum, si forte recluso
Increpitet tuba uasta polo, non posset in auras
Regis ad occursum leuibus se tollere pennis,
Inter honora uolans sanctorum millia cælo.
Qui per inane leues, neq; mundi compede uinctos,
Ardua in astra pedes facili molimine tollent,
Et teneris uecti per sydera nubibus ibunt:
Cælestem ut medio uenerentur in aëre regem,
Claraq; adorato coniungant agmina Christo.
Hic metus est labor iste, dies ne me ultimus atris
Sopitum tenebris sterili deprendat in actu,
Tempora sub uacuis ducentem perdita curis.
Nam quid agam? lentis si dum conniueo uotis,
Christus ab ætherea mihi proditus arce coruscet,
Et subitis Domini *cælo uenientis aperto*
Præstrictus radijs, obscura & tristia noctis
Suffugia in lato confusus lumine quæram?
Quod mihi ne pareret uel diffidentia ueri,
Vel præsentis amor uitæ, rerumq; uoluptas,
Curarúmue labor, placuit præuertere casus
Proposito, & curas finire superstite uita,
Communiq; Deo *uentura in secula rebus*
Expectare trucem securo pectore mortem,
Si placet hoc, gratare tui spe diuite amici.
Si contra est, Christo tantum me linque probari.

Ausonius Tetradio Salutem.

EPIST. 16

O qui uenustos uberi facundia
Sales opimas Tetradi,
Cauesq; ne sit tristis, & dulci carens
Amara concinnatio:
Qui felle carmen atq; melle temperans
Torpere Musas non sinis,
Pariterq́; fucas queq́; gustu ignaua sunt,
Et quæ sapore tristia:
Rudes camœnas qui suesse præuenis,
Aeuoq́; cedis non stilo:
Cur me propinquum Santonorum mœnibus
Declinas, ut Lucas boues
Olim resumpto præferoces prælio
Fugit iuuentus Romula?
Non ut tygris te, non leonis impetu,
Amore sed charo expeto.
Videre alumni gestio uultus mei,
Et indole optata frui.
Inuitus olim deuoraui absentiæ
Necessitatem pristinæ:
Quondam docendi munere adstrictus graui
Iculisna cum te absconderet,
Et inuidebam deuio ac solo loco
Opus camœnarum tegi.
At nunc frequentes atq; claros nec procul
Cum floreas inter uiros,
Tibiq; nostras uentus auras deferat,
Auresq; sermo uerberet,
Cur me supino pectoris fastu tumens

Spernis

Spernis poëtam consulem?
Tuiq; amantem, teq; mirantem, ac tua
Desyderantem carmina,
Oblitus alto negligis fastigio,
Plectendus exemplo tuo,
Ni stabilis æuo pectoris nostri fides
Quanquam recusantes amet?
Vale, ualere si uoles me, peruola
Cum scrinio, & musis tuis.

Ausonius Probo Præfecto prætorio S.

EPIST. 17

OBLATA per antiquarios mora scio promissi mei gratiam expectatione consumptam, Probe vir optime: in secundis tamen habeo non fefellisse. Apologos Titiani & Nepotis chronica quasi alios apologos (nam & ipsa instar sunt fabularum) ad nobilitatem tuam misi gaudens, atque etiã glorians fore aliquid, quod ad institutionem tuorum sedulitatis meæ studio conferatur. Libello tamen apologorum antetuli paucos Epodos studio in te obseruantiæ meæ impudentissimos, paucos quidem vt ego loquax iudico: verùm tu cum legeris, etiam nimiũ multos putabis. Adiuro beniuolentiam tuam verecundiæ meæ testẽ, eos mihi subita persuasione fluxisse. Nã quis hoc diu cogitaret? Quod sane ipsi per se probabunt. Fors fuat, vt si mihi vita suppetet, aliquid rerum tuarum quanuis * incultum expoliam. Quod tu etsi lectũ non probes, scriptum boni consules. Cumq; ego imitatus sim vesaniam Chœrili, tu ignoscas magnanimitate Alexandri. Hi igitur, vt Plautus ait, interim erunt Antilogium fabularum garruli & deceptores. Qui compositi ad honorificentiæ obsequium ad aurium conuicium concurrerunt. Vale, & me dilige.

*incultus

Ad

Ad librum,ut eat ad Probum.
Dimetrum Iambicum.

Perge ô Libelle Sirmium,
Et dic hero meo ac tuo
Aue,atq; ſalue plurimum.
Quis iſte ſit nobis herus,
Neſcis libelle? an cum ſcias,
Libenter audis quod iuuat?
Poſſem abſolute dicere,
Sed dulcius circumloquar,
Diuq; fando perfruar.
Hunc dico,qui lingua potens,
Minorem Atridam præterit
Orando pauca & muſica:
Qui grandines Vlyſſei,&
Mellifluentem Neſtora,
Concinnatorem & Tullium:
Qui ſolus,exceptis tribus
Heris,herorum primus eſt,
Prætorioq; maximus.
Dico hunc ſenatus præſulem,
Præfectum eundem,& conſulem.
(Nam conſul æternum cluet.)
Collegam Auguſti conſulis,
Columen curulis Romulæ,
Primum in ſecundis faſcibus.
Nam primus è cunctis erit
Conſul ſecundus principi.
Generi hic ſuperſtes aureo,
Satorq; prolis aureæ
Conuicit Aſcreum ſenem.

Qui

Qui seculum omne ferreum,
Qui uincit æui iniuriam,
Stirpis nouator Anniæ,
Paribusq; comit infulis
Annitiorum stemmata.
Probum loquor, scis optimè,
Quem nemo fando dixerit,
Qui non prius laudauerit.
Perge ô Libelle, *& utere*
Felicitate intermina.
Quin & require, si sinet
Tenore fari obnoxio.
Age uera proles Romuli,
Effare causam nominis,
Vtrúmne mores hoc tui
Nomen dedere? an nomen hoc
Secuta morum regulas?
An ille uenturi sciens
Mundi supremus arbiter,
Qualem creauit moribus
Iußit uocari nomine?
Nomen datum præconijs
Vitæq; testimonio.
Libelle felix, quem sinu
Vir tantus euoluet suo,
Nec occupari tempora
Grato queretur otio:
Quem mille cum uocis modis,
Leni aut susurro impertiet,
Cuiq; uigiles luminum
Vacare dignabunt coræ:

Quem

Quem mente & aure conscijs
Quibusdam omißis pelleget.
Quæcunq; fortuna est tibi,
Perge ô Libelle, & utere
Felicitate intermina.
Dic me ualere & uiuere:
Dic uiuere ex uoto pio
Sanctis precantem uocibus,
Vt quem Curulis proxima
Collegio nati dedit,
Hunc rursus Augustus prior
Suis perennet fascibus.
Subnecte & illud leniter,
Apologos en misit tibi
Ab usq; Rheni limite
Ausonius nomen Italum
Præceptor Augusti tui.
Aesopiam trimetriam,
Quam uertit exili stilo
Pedester concinnans opus
Fandi Titianus artifex,
Vt hic aui ac patris decus
Mixto refulgens sanguine
Probiano atq; Anitio:
Vt quondam in Albæ mœnibus
Supremus Aeneæ satus
Syluios Iulijs miscuit:
Sic iste qui natus tuus
Flos flosculorum Romuli
Nutricis inter lemmata
*Lalliq; *Lilijq; somniferos modos

Suescat peritis fabulis
*Simul iocari & * ludere.* *discere
Et adde uotum, quod pio
Concepimus rei deo.
Vt genitor Augustus dedit
Collegio nati Probum,
Sic Gratianus hunc nouum
Stirpi futuræ copulet.
Rata sunt futura quæ loquor:
Sic merita, sic fatum iubet.
Sed iam ut loquatur Iulius,
Fandi modum inuita, accipe
Volucripes dimetria,
Aueq́; dicto, dic uale.

Ἀυσόνιος Παύλῳ.

Ἑλλαδικῆς μετέχων μούσης, *Latiæq́; camœnæ,*
Ἄξιος Ἀυσόνιος *sermone alludo bilingui.*
Musæ quid facimus? τί κεναῖσιν ἐπ' ἐλπίσιν αὔτως
Ludimus ἀφραδίῃσιν ἐν ἤματι γηράσκοντες
Σαντωνικοῖς κάμποισιν ὅποι κρύος * ἐστιν,
Erramus gelido τρομεροὶ *rigidoq́; poëtæ*
Πιερίδων τερενοπλοκάμων θεράποντες *inertes.*
Πάντα δ' ἔχει παγετός τε *pedum* καὶ, κρύος ὀδόντων
Θαλπωρὴ *quia nulla* πέλει χιονώδεϊ χώρῃ:
Et duplicant frigus ψυχρὰ *carmina* μητιόωντες.
Ἀρχόμενος δ' ἄρα μῆνιν ἐάϊκ *
Primitias Παύλῳ *nostræ* πέμψω μελοειδεῖς
Μνημοσύνης κρηδεμνοκόμου * πολυκλῆ τινὰ τέκνα *πολυκηδέα
Ἔννεα *uerbosæ* κρυοςέφανοί τε *puellæ*
Ἔνθα τε μοὶ ποδὴ * ἐπικουρωδέα μολπὴν *πολύ

Fort

*Frontib. * Fortibus ὑμετέραις πλέρινον præferte libellum:
Υ῞ματαρ * σίχον *
Παύλῳ ἐφαρμόζετε μεμιγμένον * ᾠδὴν,
Οὐ γάρ μοι θέμις ἐστὶν in hac regione μένοντι
Ἄξιον ab nostris ἐπιδευέα εἶναι καμήναις.
Κεῖνος ἐμοὶ πάντων μέτοχος, qui seria nostra,
Qui ioca παντοδαπῇ nouit tractare παλαίστρῃ,
Καὶ νῦν sepositus μοναχῷ ἐνὶ rure κρεβέννων
* λέσχην. Ἀσταφύλῳ ἐνὶ χώρῳ habet θυμαλγέα *λάχνην.
Οὔτε φίλοις ἑτάροις, nec mensæ accommodus ulli
*μάμφετο Ὅττι ἀθελξινόοις * *μέμφεο μύσταις.
Iam satis ὦ φίλε Παῦλε πόνον ἀπεπειρήθημεν
*ingratas Ἔν τε φόρῳ causas τε καὶ * ingrata es * ἵνα θιάραις
*ἧχα τιάρας Ῥητορικοῖς λούδοισι, καὶ ἔπλετο οὐδὲν ὄνειαρ.
*iuuenilior Ἄλλ' ἤδη κεῖνος μὲν ἅπας * iuuenali οσι ἱδρὼς
Ἐκκέχυται, μέλεων τρομερὴ λάβε βλέμμα senectus,
Καὶ minus in sumptum δαπανὰς leuis arca ministrat.
* οὐ γὰρ * Οὐτὰρ ἔχει ἀπάλαμνος ἀνὴρ,
Κλεινικὸς οὐθ' ὁ γέρων,
Aequanimus siqua fueris, ἐς πάντα μελῳδεῖν
Malucris, λήθη πόνου ἔπλετ', ἠδὲ πενίης.
Κεῖνο δὲ πασκάλλιστον ut omnibus undiq; musis
Σὺν φιάλῃ δέ τε καὶ σὺν ὀπάονι τῶν μουσάων
Θυμοῦ ἀκηχεμένου solatia blanda requiras.
Hic erit & fructus δημήτερος ἀγλαοκάρπου,
*ἔδλαρε Ἔνθα σὺ * ἔλλαρε οἱ πολυχανδέα pocula, ἔνθα
* θέλοις Κιρνᾶν εἶκε * θέλῃς νέκταρ οὔ: οιο βόνοια
Ambo igitur nostræ παραλλάξομεν otia uitæ,
Dum res & ætas sororum
Νήματα πορφυρέῳ πλέκεται.

Αὐσόνιος Παύλῳ. EPIST. 19

Ῥωμαῖον ὕπατος ἀρεταλόγων δὲ ποιητὴς
Αὐσόνιος Παύλῳ σπεῦδε φίλους ἰδέειν.

*Ῥωμαίων ὕπατος ἄρητα λόγων δὲ ποιητῆ.

Ad eundem Paulum. EPIST. 20

Aequoream liqui te propter amice Garumnam.
Te propter campos incolo Santonicos.
Congreſſus igitur noſtros pete, ſi tibi cura
Quæ mihi, conſpectu iam potiere meo.
Sed tantum appropera, quantum pote, corpore & æuo
Vt ſaluum uideam, ſat cito te uideo.
Si poſt infauſtas uigor integratus habenas,
Et rediit membris iam ſua mobilitas:
Si riguam lætis recolis Pimpleida muſis
Iam uates, & non flagrifer αὐτομέδων:
Pelle ſoporiferi ſenium nubemq; ueterni,
Atq; alacri mediam carpe uigore uiam.
Sed ciſium, aut pigrum cautus conſcende ueredum, 122
Non tibi ſit rhedæ, non amor acris equi.
Canteri moneo male nota petorita uites:
Nec celeres mulas ipſe Metiſcus agas.
Sic tibi ſint muſæ faciles, meditatio prompta
Et memor, & liquidi mel fluat eloquij.
Sic qui uenalis tam longa ætate Crebennus
Non habet emptorem, ſit tibi pro pretio.
Attamen ut citius uenias, leuiusq; uehare,
Hiſtoriam, mimos, carmina linque domi.
Grande onus in muſis, tot ſecula condita chartis,
Quæ ſua uix tolerant tempora, noſtra grauant.
Nobiſcum inuenies ἐπέων πολυμορφέα πληθὺν,
Γραμματικῶν τε πλοκὰς καὶ λογοδαιδαλίην,

Pondera, Narytiamq; picem, scissamq; papyrum,
Fumantesq; olidum Paganica lumina tedas?
An maiora gerens tota regione uagantes
Persequeris fures? qui te postrema timentes
In partem prædamq; uocant, tu mutis & osor
Sanguinis humani condonas crimina nummis:
Erroremq; uocas, pretiumq; imponis abactis
Bobus, & in partem scelerum de iudice transis?
An cum fratre uagos dumeta per auia ceruos
Circundas maculis, & multa indagine pinnæ?
Aut spumantis apri cursum clamoribus urges,
Subsidisq; fero? Moneo tamen usq; recuses
Stringere fulmineo uenabula comminus hosti.
Exemplum de fratre time, qui ueste reducta
Ostentat fœdas prope turpia membra lacunas,
Perfossasq; nates uicino podice nudat.
Inde ostentator uolitat, mirentur ut ipsum
Gedippa Vrsinusq; suus, prolesq; Iouini,
**Taurinusq; ipsum priscis heroibus æquans.* *Tarrinus
Qualis in Olenio uictor Calydonius apro,
Aut Erymanthæo pubes fuit Attica monstro.
Sed tu parce feris uenatibus, & fuge nota
Crimina syluarum, ne sis Cinareia proles,
Accedasq; iterum Veneri plorandus Adonis.
Sic certe crinem flauus, niueusq; lacertos,
Cæsariem rutilam per candida colla refundis:
Pectore sic tenero, plana sic iunceus aluo,
*Per teretes *femorum gyros, surasq; nitentes* *feminum
Descendis, talos à uertice pulcher ad imos:
Qualis floricoma quondam populator in Aetna
Virgineas inter choreas Deoida raptam

Sustulit emersus stygijs fornacibus Orcus.
An quia uenatus ob tanta pericula uitas,
Piscandi traheris studio? nam tota supellex
*Dumnitoni *Dumnotini tales solita est ostendere gazas,
Nodosas uestes animantum nereinorum,
Et iacula, & fundas, & nomina bellicani,
Collaq́;, & insutos terrenis uermibus hamos.
His opibus confise tumes? domus omnis abundat
Littoreis diues spolijs: refertuntur ab unda
Carrhoco, letalisq́; trygon, mollesq́; platessæ,
* elegatri, Vrentes thynni, & male tecti spina *elegati,
aliàs ligari Nec duraturi post bina triboria corui.
An te carminibus iuuat incestare camœnas
Mnemosynes natas aut tris aut octo sorores?
Et quoniam huc uentum, si uis agnoscere quid sit
Inter doctrinam, deridendasq́; camœnas:
Accipe congestas mysteria friuola nugas,
Quas tamen explicitis nequeas deprehendere chartis:
Anticyramq́; bibas Samij Lucumonis acumen.
Aut adsit interpres tuus,
Aenigmatum qui cognitor
Fuit meorum, cum tibi
Cadmi nigellas filias,
Mellonis albam paginam,
Notasq́; furuæ sepiæ,
Cnidiosq́; nodos prodidit:
Nunc adsit, & certe modo
Præsul creatus litteris,
*protinus Enucleabit *promptius,
Quod militantes scribimus.
Notos fingo tibi poëta uersus,

Quos

Quos scis hendecasyllabos uocari,
Sed nescis modulis tribus moueri.
Istos composuit Phaleucius olim,
Qui penthemimerim habent priorem:
Sunt quos hexametri creant reuulsi:
Vt penthemimeris prior locetur:
Tum quod bucolicæ tome relinquit.
Sunt & quos generat puella Sappho,
*Quos *primo regit Hippius secundus,* *primus
Vt claudat Choriambon Antibacchus.
Sed iam non poteris Theo doceri,
Nec fas est mihi regio magistro
Plebeiam numeros docere pulpam.
Verum protinus ede quod requiro.
Nil quæro, nisi quod libris tenetur,
Et quod non opicæ tegunt papyri.
Quas si solueris ô Poëta nugas,
Tostam trado tibi simul Vacunam,
Nec iam pòst metues ubiq; dictum,
Hic est ille Theon poëta falsus
*Bonorum mala carminum *lauerna.* *taberna.

Symmachus Ausonio. EPIST. 22

MERUM mihi gaudium eruditionis tuæ scripta tribuerunt, quæ Capuę locatus accepi. Erat quippe in his oblita Tulliano melle festiuitas, & sermonis mei non tam vera quàm blanda laudatio. Quid igitur magis mirer, sentētię incertus addubito, ornamenta oris an pectoris tui. Quippe ita*facundia antestas cæteris, vt sit formido rescribere: ita benigne nostra comprobas, vt libeat non tacere. Si plura de te prædicem, videbor mutuum scabere, & magis imitator tui esse al-

* facunda maiestas est scriptorum tuorum, vt

loquii, quàm probator: simul quòd ipse nihil ostentandi gratia facis, verendum est genuina in te bona tanquam affectata laudare. Vnum hoc tamen à nobis indubitata veritate cognosce: neminem esse mortaliũ quem præ te diligam, sic vadatum me honorabili amore tenuisti. Sed in eo mihi verecundus nimio plus videre, quòd libelli tui arguis proditorem: nam facilius est ardentes fauillas ore comprimere, quàm luculenti operis seruare secretũ, cum semel à te profectum carmen est, ius omne posuisti: oratio publicata libera est. An vereris æmuli venena lectoris, ne libellus tuus ad morsum duri dentis vratur? Tibi vni ad hoc locorum nihil gratia præstitit, aut dempsit inuidia: ingratissimo cuiq; proboq; laudabilis es. Proinde cassas dehinc seclude formidines & indulge stilo, vt sæpe prodaris. Certe aliquod didascalicum seu protrepticon nostro quoque nomini carmen adiudicans, * fac periculum silētii mei: quod etsi tibi exhibere opto, tamen spondere non audeo: noui ego quæ sit prurigo *enuntiandi operis, quod probaris. Nam quodam pacto societatē laudis affectat, qui aliena bene dicta primus enũtiat. Ea propter in comœdiis summatim quidem gloriam scriptores tulerunt, Roscio tamen atq; Ambiuio cæterisq; actoribus fama non defuit. Ergo tali negotio expende otium tuum, & nouis uoluminibus ieiunia nostra sustenta. Quòd si iactantiæ fugax garrulum indicem pertimescis, prę sta etiam tu silentium mihi, vt tuto similem nostra esse quæ scripseris. Vale.

* perdidisti: oratio publicatà res libera est

*adiudica. Fac.

* emittendi

Ausonius Symmacho. EPIST. 23

MODO intelligo, quàm mellea res sit oratio, quàm delenifica & quàm suada facundia. Persuasisti mihi quòd epistolæ meæ apud Capuam tibi redditæ concinnatio *inhumana non esset. Sed hoc nõ diutius quàm

*humana

quàm dum epiſtolam tuam legi, quæ me blanditiis inhiantem tuis, velut ſucco nectaris delibutá ducit. Vbi enim chartulã pono,& me ipſum interrogo, tum abſinthium meum reſpicio,& circunlita melle tuo pocula deprehendo. Si vero, id quod ſæpe facio,ad epiſtolam tuam redii, rurſus inlicior, & rurſum ille ſuauiſsimus, ille floridus tui ſermonis * affatus depoſita lectione vaneſcit,& teſtimonii pondus prohibet ineſſe dulcedini.Hoc me velut aërius bracteæ fucus aut picta nebula non longius quàm dum videtur oblectat, Chamæleontis beſtiolæ vice, quæ de ſubiectis ſumit colorem. Aliud ſentio ex epiſtola tua, aliud ex conſcientia mea: & tu me audes facundiſsimorum hominum laude dignari? tu inquam mihi iſta, qui te vltra emendationem omnium protuliſti, quiſquám ne ita nitet,vt cõparatus tibi nõ ſordeat?Quis ita ad Aeſopi venuſtatẽ, quis ad ſophiſticas Iſocratis concluſiones, quis ad enthymemata Demoſthenis,aut opulẽtiã Tullianam,aut proprietatẽ noſtri Maronis accedat?Quis ita affectet ſingula, vt tu imples omnia? quid enim aliud es,quàm ex omni bonarum artium ingenio collecta perfectio? Hæc domine mi fili Symmache non vereor,ne in te blandius dicta videãtur eſſe quàm verius: & expertus es fidem meã mentis atq; dictorum, dum in comitatu degimus ambo æuo diſpari, vbi tu veteris militiæ præmia tyro meruiſti, ego tyrociniũ iam veteranus exercui. In comitatu tibi vetus fui,nedum me peregre exiſtimes compoſita fabulari. In comitatu inquam,qui frontes hominum aperit, mentes *tegit. Ibi me & parentẽ & amicum, & ſi quid vtroq; charius eſt, chariorem fuiſſe ſenſiſti. Sed abeamus ab his,ne iſtęc cõmemoratio ad illam Soſiæ formidinem videatur accedere. Illud quoq; quod pene præterii, *quãta affectatione addidiſti,vt ad te didaſcalicũ ali- *qua

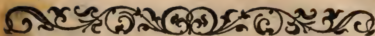
*adflatus

*legit.

quod opuſculum, aut ſermonem protrepticum mitterem? ego te docebo docendus adhuc, ſi eſſem id ætatis, vt diſcerem? aut ego te vegetum atq; alacrẽ commonebo? eadem opera & muſas hortabor vt canant, & maria vt effluant, & auras vt vigeant, & ignes vt
*& caleant admonebo: *aut ſi quid iuuitis quoque nobis natura fit, ſuperfluus inſtigator agitabo. Sat eſt vnius erroris, quod aliquid meorum me pœnitente vulgatum eſt, quod bona fortuna in manus amicorum incidit. Nam ſi contra id eueniſſet, nec tu mihi perſuaderes, placere me poſſe. Hæc ad literas tuas reſponſa ſint: cætera quæ noſcere habes, compendio faciam: ſic quoque iam longa eſt epiſtola. Iulianum familiarem domus noſtræ, ſi quid tamen de nobis percontandum arbitraris, allego: ſimul admoneo, vt cum cauſam aduentus eius agnoueris, iuues ſtudium quod ex parte fouiſti. Vale.

Symmachus Auſonio. EPIST. 24

ET ſi plerunque vera eſt apud parentes prædicatio filiorum, neſcio quo tamen pacto detrimentum meriti ſui patitur, dum perſonarum ſpectare gratiam iudicatur. Quæro igitur incertus animi, quæ mihi nunc potiſsimum ſuper viro honorabili Thalaſio genero tuo verba ſumenda ſint? Si parcè decora morum eius attingam, liuenti ſimilis exiſtimabor: ſi iuſtè perſequar, ero proximus blandienti. Imitabor igitur Salluſtiani teſtimonii caſtigationem. Habes virum dignum te, & per te familia conſulari, quem fortuna honoris parti maiorem beneficiis ſuis reperit: emendatio animi & ſanctitas honoribus iam parauit. Vale.

Auſonii ad Gratianum Impe- RATOREM DISCI- PVLVM,

Gratiarum actio pro conſulatu.

Ago tibi gratias Imperator Auguſte: ſi poſſem, etiam referrem. Sed nec tua fortuna deſyderat remunerandi vicem, nec noſtra ſuggerit reſtituendi facultatem. Priuatorum iſta copia eſt inter ſe eſſe munificos: tua beneficia vt maieſtate præcellunt, ita mutuũ non repoſcunt. Quod ſolum igitur noſtræ opis eſt, gratias ago: verùm ita, vt apud Deum fieri amat, ſentiendo copioſius, quàm loquendo. Atque non in ſacrario modò imperialis oraculi, qui locus horrore tranquillo & pauore venerabili raro eundem animum pręſtat & vultum: ſed vſquequaque gratias ago, tum tacens, tum loquens, tum in cœtu hominum, tum ipſe mecũ: & cum voce patui, & cum meditatione ſeceſsi: omni loco, actu, habitu, & tempore. Nec mirum, ſi ego terminum non ſtatuo tam grata profitendi, cùm tu finẽ facere neſcias honorãdi. Quis enim locus eſt, aut dies, qui non me huius aut ſimilis gratulationis admoneat? Admoneat autem? O inertiam ſignificationis ignauę. Quis inquam locus eſt, qui non beneficiis tuis agitet, inflammet? Nullus inquam Imperator Auguſte, quin admirandam ſpeciem tuæ venerationis incutiat. Non palatium, quod tu cùm terribile acceperis, amabile præſtitiſti. Non forum, & baſilica olim negotiis plena, nunc votis, votisq; pro tua ſalute ſuſceptis. Nam de ſua, cui non te imperante ſecuritas? Non curia honorificis modò læta decretis, olim ſollicitis mœſta

querimoniis. Non publicum, in quo occursus gaudentium plurimorum neminem patitur solum gratulari. Non domus commune secretum. Lectus ipse ad quietem datus, beneficiorum tuorũ reputatione tranquillior. Somnus abolitor omnium, imagines tuas affert. Ipsa autem sedes honoris Sella curulis, gloriosa pompis imperialis officii, in cuius me fastigio ex qua mediocritate posuisti, quoties à me cogitatur, vincor magnitudine, & redigor ad silentium, nõ ingratus beneficiis, sed oppressus. Ades enim locis omnibus. Nec iã miramur licentiam poëtarum, qui omnia Deo plena dixerunt. Spem superas, cupienda præuenis, vota præcurris, quæq; animi nostri celeritas Diuûm instar affectat, beneficiis præeuntibus anteceditur. Præstare tibi est quàm nobis optare velocius. Ago igitur gratias optime Imperator. Ac si quis hunc sermonem meum iisdem verbis tam sæpe repetitum inopiæ loquentis assignat, experiatur hoc idem prosequi: sed nihil poterit proferre facundius. Aguntur enim gratiæ non propter maiestatis ambitum, nec sine argumentis, Imperatori fortissimo: testis est vno pacatus anno, & Danubii limes & Rheni. Liberalissimo: ostentat hoc diues exercitus. Indulgentissimo: docet securitas erroris humani. Consultissimo: probat hoc tali Principe oriens ordinatus. Piissimo: huius verò laudis locupletissimum testimonium est pater diuinis honoribus cõsecratus, instar filii ad imperium frater ascitus, à contumelia belli patruus vindicatus, ad præfecturæ collegium filius cum patre coniunctus, ad consulatum præceptor electus. Possum ire per omnes appellationes tuas, quas olim virtus dedit, quas proxime fortuna cõcessit, quas adhuc indulgẽtia diuina meditatur. Voca Germanicum deditione gentilium, Alemanicũ traductione captorum, vincendo & ignoscendo Sar-

matic

maticum. Connecterem omnia merita virtutis, & cognomina felicitatis: sed alia est ista materia, & suo parata secreto, cùm placuerit signanter, & breuiter omnia quæ nouimus indicare, nec persequi, vt qui terrarum orbem vnius tabulæ ambitu circunscribunt aliquanto detrimento magnitudinis, nullo dispendio veritatis. Nunc autem, quod diei huius propriũ, de Consulatu gratias agam: sed procurrunt & aliæ dignitates, atque in vocem gratulationis erumpũt, ac se prius debere profitentur. Tot gradus nomine comitis propter tua incrementa congesti ex tuo merito: te ac patre principibus quæstura communis, & tui *tantũ præfectura beneficii, quæ & ipsa non vult vice simplici gratulari, liberalius diuisa quàm iuncta, cùm teneamus duo integrum, neuter desyderat separatum. Sed illa (vt paulo antè promisi) habebunt sui muneris peculiare secretum. Consulatus hic meus orat atq; obsecrat, vt obnoxiam tibi vni sinas fieri eius dignitatẽ, quem omnibus prætulisti. Quod quidem & ipse sibi inuenit gradus, cum clarissimo viro collega *meo honore coniunctus, nuncupatione prælatus. Consul ego Imperator Auguste munere tuo, non passus septa, neque campum, non suffragia, non puncta, non loculos, qui non prensauerim manus, nec cum salutantium cõfusus occursu, aut sua amicis nomina nõ reddiderim, aut aliena imposuerim, qui tribus non circumiui, cẽturias non adulaui, vocatis classibus non intremui, nihil cum sequestre deposui, cum diribitore nil pepigi. Romanus populus, Martius campus, equester ordo, rostra, ouilia, Senatus, curia, vnus mihi omnia Gratianus. Iure meo Auguste maximè affirmare possum, incolumi omnium gratia, qui ad hunc honorem diuersa vnquam virtute venerunt, venturiq; sunt: suus enim cuiq; animus, suum meritum, sibiq; mens

* tamen

*ineo

mens cõſcia eſt:iure inquam meo affirmare poſſum, me mihi videri à cæteris eſſe ſecretum. Sunt quos vo torum cruciat inanitas:non optaui. Quos exercet ambitus:non petiui. Qui aſsiduitate exprimunt:non coëgi. Qui offeruntur occaſione: non affui. Quos iuuat opulentia:obſtat temporum diſciplina. non emi. Nec poſſum continentiam iactare:non habui. vnum præſtare tentaui, & hoc ipſum quaſi meum vendicare non poſſum:in tua enim poſitum eſt opinione, ſi merui. Feciſti autem & facies alios quoque conſules piiſsime Gratiane, ſed non & cauſa pari. Viros gloriæ militaris: habent enim tecum vt ſemper laboris, ita dignitatis plerunque conſortium, virtutis quàm honoris antiquiore collegio. Viros nobilitatis antiquæ: dantur enim multa nominibus, & eſt Roma pro merito. Viros fide inclytos & officiis probatos, quorum me etſi non ſecerno numero, tamen (quod ad honoris viam pertinet) ratione diſpertio. Quartum hunc gradum noui beneficii tu Auguſte conſtituis, efferre tibiipſi, quo alter ornetur, bona animi tui ad alienam referre præſtantiã, eruditionemq; naturæ, quam Deo & patri & tibi debes, ad alterius gratiam rectius retorquere, quàm verius. Tua hæc verba ſunt à te mihi ſcripta, ſoluere te quod debebas, & adhuc debere quod ſolueris. Omentis aureæ dictum bracteatum: ô de pectore candidiſsimo lactei ſermonis alimoniam! Quiſquám ne tam parcus eſt in oſtẽtatione beneficii? quiſquam pondus gratiæ ſuæ vim meriti profitetur alieni? quiſquã denique quod indulget, quaſi ab obnoxio deferatur, pretiũ mauult vocare quàm donum? Certent huic ſententiæ veteres illi, & Homerici oratores, ſubtilis deducta oratione Menelaus, & inſtar profundæ grãdinis ductor * Ithaceſius, & melleo delibutus eloquio iam tertiæ Neſtor ætatis. Sed neque

*Ithacenſis

ille

ille concinnius eloquetur, qui se Laconica breuitate collegit: neque ille contortius, qui cum sensibus verba glomerauit: nec dulcius, cuius lenis oratio mulcẽdo potius quàm extorquendo persuasit. Soluere te dicis quod debebas, & debiturum esse cùm solueris, Auguste iuuenis. Cæli tibi & humani generis rector hoc tribuat, vt prælatus antiquis, quos etiã elegantia sententiæ istius antecessisti, vincas propria singulorum: in Menelao regiam dignationem, in Vlysse prudentiam, in Nestore senectutem. Subiiciet aliquis, Ista quidem adeptus es: sed effare, quo merito? Quid me oneras sciscitator? rationem felicitatis nemo reddit: Deus & qui Deo proximus tacito munera dispertit arbitrio, & beneficiorum suorum indignatus per homines stare iudicium, mauult de subditis dedisse miraculum. Quo inquis merito? ego nullũ scio, nisi quod tu piissime Imperator debere te dicis, & hoc debere latissimè pertinet: siue hoc eruditionis tuæ fœnus existimas, siue sine fœnore gloriam liberalitatis affectas, siue te põdere conceptę sponsionis exoneras, seu fideicommissum patris exoluis, seu magnanimitate cælesti ostentatione suppressa, Dei munus imitaris. Debere te dicis. Cui? quando? quo nomine? lege syngrapham, nomina creditorem, accepti & expensi tabulæ conferantur. Videbis aliò summæ istius transire rationem. Tibi cœpit Deus debere pro nobis. Quid autem mihi debes gratissime Imperator? Patitur enim humanitas tua, vt præter regias virtutes, priuata appellatione lauderis. Quid tu mihi debes? & contrà quid non ego tibi debeo? An ne quòd docui? hoc ego possum verius retorquere, dignum me habitum qui docerem: tot facundia doctrináque præstantes inclinata in me dignatione præteritos, vt esset quem tu matura iam ætate subcinctum per omnes honorum gradus

fest

festinata bonitate proueheres. Timere vt videreris, ne in me vita deficeret, dum tibi adhuc aliquid quod deberes præstare, superesset. Negat Cicero consularis vltra se habere quod cupiat. Ego autem iam consul & senex, adhuc auiditatem meam iam fatebor. Te videre sæpius in hoc magistratu Gratiane desydero, vt & sex Valerii. Coruini, & septem Caii Marii, & cognominis tui Augusti tredecim consulatus vnus æquipares. Tibi plures potest ætas & fortuna tua præstare: verùm ego in numero parcior, quia tu in munere liberalior: ipsum enim te sæpius hoc honore defraudas, vt & aliis largiaris. Scis enim Imperator doctissime (rursum enim vtar laude priuata) scis inquam septem ac decem Domitiani consulatus, quos ille inuidia alteros prouehendi continuando conseruit, ita in eius auiditate derisos, vt hoc eũ pagina Fastorum suorum, immo fastidiorum fecerit insolentẽ, nec potuerit præstare felicem. Quòd si principi honoris istius temperata, & quæ vocatur aurea, debet esse mediocritas, quid priuatis status hominibus? quid æquanimis? quid iam senibus erga se oportet esse moderaminis? Ego quidem, quòd ad honores meos pertinet, & vota saturaui. Tu tamen Imperator optime, tu piissime, tu quem non fatigat liberalitas, nisi quando cessauit: tu inquam indulgentissime Gratiane, vt ad benefaciendum subito es, necopinus ingenio, adhuc aliquid quod hoc nomine mihi præstetur, inuenies. Sic intellexere omnes, sic nobis ordinem ipse fecisti, sic amicus Deo es, vt à te iam impetratũ sit, quod optatur ab aliquo, & quod nondum optamus, adipiscimur. Et rursum aliquis adiiciet, aut sermone libere, aut cogitatione liberius. Nónne olim & apud veteres multi eiusmodi doctores fuerunt? an tu solus præceptor Augusti? immò ego cum multis coniunctus officio

tio,ſed cum paucisſimis ſecretus exemplo. Nolo Conſtantini temporum taxare collegas. Cæſares docebantur, ſuperiora contingam. Diues Seneca, nec tamē conſul, arguetur rectius quàm prædicabitur, non erudiiſſe indolem Neronis, ſed armaſſe ſæuitiam. Quintilianus conſularia per Clementem ornamenta ſortitus, honeſtamenta nominis potius videtur quàm inſignia poteſtatis habuiſſe: quomodo Titianus magiſter, ſed glorioſius ille, municipalem ſcholam apud Viſontionem Lugdunumq́; variando, non ætate quidem, ſed vilitate conſenuit. Vnica mihi amplectenda eſt Frontonis imitatio, quem tamen Auguſti magiſtrum ſic conſulatus ornauit, vt præfectura non cingeret. Sed conſulatus ille cuiuſmodi? ordinario ſuffectus, bimeſtri ſpatio interpoſitus, in ſexta anni parte cōſumptus quærendum vt reliquerit tantus orator, quibus conſulibus geſſerit conſulatum. Ecce aliud quod aliquis opponat, In tanti ergo te oratoris faſtigium te glorioſus attollis? cui talia requirenti reſpondebo breuiter: Non ego me contendo Frontoni, ſed Antonino præfero Gratianum. Celebrant quidem ſolennes iſtos dies omnes vbique vrbes quæ ſub legibus agunt, & Roma de more, & Conſtantinopolis de imitatione, Antiochia pro luxu, & Carthago diſcincta, & domus *fulminis Alexandria: ſed Treuiri principis beneficio: & mox cum ipſo authore beneficii loca inter ſe diſtāt, vota conſentiunt. Vnus in ore omnium Gratianus, poteſtate imperator, virtute victor, Auguſtus ſanctitate, Pontifex religione, indulgentia pater, ætate filius, pietate vtrunque *ſuperat. Non poſſum fidei cauſa oſtendere imagines maiorum meorum, vt ait apud Saluſtium Marius, nec deductum ab Heroibus genus ad * eorum ſtemma replicare, nec ignotas opes & patrimonia ſparſa ſub regnis, ſed ea quæ nota ſunt,

*fluminis

* Alii, ſuperat, non legunt.

* deorum

ſunt, dicere potius quàm prædicare. Patriam non obſcuram, familiam non pœnitendam, domum innocentem, innocentiam non coactam, anguſtas opes, veruntamen libris & liberis dilatatas: frugalitatem ſine ſordibus, ingenium liberale, animum non illiberalem, victum, veſtitum, ſupellectilem, munda, non ſplendida. Veteribus vt illis conſulibus excepta, quæ tum erat bellicarum collatione virtutum, ſi quis me conferre dignetur, ſeponat opulentiam, non derogaturus induſtriam. Verùm quoniam gratiis agendis iamdudum ſuccumbo materiæ, tu orationi meæ Gratiane ſuccede. Tu Gratiane qui hoc nomen ſic per fortunã adeptus es, vt nemo verius ambitione quæſierit. Neque enim iuſtius Metellus cognomento Pius patre reuocato, qui eſſet impius exulante: aut verius Sylla Felix, qui felicior ante quàm vocaretur: quàm tu Gratiane, cui & hoc nomen eſt, & illa Metelli Syllǽque cognomina. Tu inquam Gratiane, qui hoc non ſingulis factis, ſed perpetua gratè agendi benignitate meruiſti, cui, niſi ab auo deductum eſſet, ab omnibus adderetur. Tu ipſe tibi inquam pro me gratiam refer: tu tuǽque virtutes, bonitas, qua in omnes prolixus es, perpetuus in me: pietas, qua orbem tuum temperas, quamq́; invlciſcendo patruo probas, tuendo in fratre cumulas, ornando in præceptore multiplicas. Agat gratias clementia, quam humano generi impertis: liberalitas, qua ditas omnes: fortitudo, qua vincis: & mens iſta aurea, quã de communi Deo plus quàm vllus hauſiſti. Agant & pro me gratias voces omnium Galliarum, quarum præfecto hãc honorificentiam detuliſti. Vltra progredior, & hoc quia debere te dicis. Agat quæ optime agere poteſt vox iſta, quam docui. Iamdudum autem quàm grati animi, tam ſermonis exigui, vt ſupradictum eſt, ſuccumb

cumbo materiæ: neque adhuc illa perstrinxi, quæ ne infantißimus quidem, nisi idem impiißimus, eminentia per famam, & omnium gaudiis testata supprimeret, quæ supra vires dicendi meas posita cunctor attingere, aut ingrati crimine arguendus, aut temerarii professione culpandus: tamen alterum cùm subeundum sit, audaciam quàm maliuolentiam malo reprehendi. Tu Auguste venerabilis, districtus maximo bello, assultantibus tot millibus barbarorum, quibus Danubii ora protexitur, comitia consulatus mei armatus exerces. Tributa ista quòd in vrbe Sirmio geruntur, an vt quòd in procinctu, cēturiata dicētur: an vt quondam, pontificalia vocabuntur, sine arbitrio multitudinis, sacerdotū tractata collegio? Sic potius, sic vocentur, quæ tu pontifex maximus deo participatus habuisti. Non est ingenii mei piißime Imp. talia cōminisci: verba sunt literarum tuarum, quibus apud me auctoritatem summi numinis, & vt tuæ voluntatis amplificas. sic enim loqueris. Cum de consulibus in annum creandis solus mecū uolutarem, ut me nosti, atque ut facere debui, ut uelle te sciui, consilium meum ad Deum retuli: eius auctoritati obsecutus, te consulem designaui, & declaraui, & priorem nuncupaui. Cuius orationis ordo lucidior? quæ doctrina tam diligens propriis comitiorum verbis loqui, nec vocabulis moris antiqui nomina peregrina miscere? Valete modo classes populi, & vrbanarum tribuum prærogatiuæ, & centuriç iure reuocatæ. Quæ comitia pleniora vnquam fuerunt, quàm quibus præstitit Deus conciliū, Imperator obsequium. Et nunc ego piißime Imperator, ne fastigium auditorii sacri dictorum tuorum timidus interpres offendā, diuinitatis tuæ propè cum piaculo verba transcurro. Cum de consulibus, in- *vocatæ

m quis

quis,in annum creandis? Erudita vox. Et dum solus mecum uolutarem: O profundi altitudo secreti! habes ergo consiliatorem, & non metuis proditorem. Vt me nosti, ut facere debui, ut uelle te sciui. Quid familiarius? quid constantius? quid dici blãdius potest? Consilium meum ad deum retuli. Et quemadmodum solus, cui præsto est tam grande consilium? an plenius, cum senatu, cum equestri ordine, cum plebe Romana, cum exercitu tuo & prouinciis omnibus deliberasses? Consilium meum ad deum retuli. Non ut, credo, nouum sumeres, sed vt sanctius fieret, quod volebas, eius auctoritati obsecutus scilicet, vt in consecrando patre, in vlciscendo patruo, in cooptando fratre fecisti. Te consulem designaui, & declaraui, & priorem nuncupaui. Quis hæc verba te docuit? ego tam propria & tam Latina nesciui. Designaui, & Declaraui, & Nuncupaui. Non fit hoc temerè, habet moras suas dispertitis gradibus tam matura cunctatio. Has ego literas tuas* in omnibus pilis atq; porticibus, vnde de plano legi posint, instar edicti pendere mandauero: Nónne tot statuis honorabor, quot fuerint paginæ libellorum? Sed ad blandiora festino. Ab hac enim literarum ad me datarum parte digressus, eò quoq; descendisti, vt quæreres, qualis ad me trabea mitteretur. Omne largitionum tuarum ministerium sollicitudine fatigasti. Non ergo supra consulatum mihi est adhibita per te cura tam diligens, pro me cura tam felix. In Illyrico arma quatiuntur. Tu mea causa per Gallias ciuilium decorum indumenta dispensas. Loricatus de toga mea tractas. In procinctu & maxime dimicaturus palmatæ vestis meæ ornamenta disponis, feliciter & bono omine. Nanq; iste habitus vt in pace consulis est, sic in victoria triumphantis. Parum est, si qualis ad me

*si in omn.

tra

trabea mittatur, interroges, te coram promi iubes. Nec satis habes, vt largitionum ministri ex more fungantur: eligis ipse de multis, & cùm elegeris, munera tua verborũ honore prosequeris. Palmatam, inquis, tibi misi, in qua Diuus Constantius parens noster intextus est. Me beatum, cuius insignibus talis cura præstetur. Hæc planè, hæc est picta (vt dicitur) vestis non magis auro suo, quàm tuis verbis. Sed multò plura sunt in eius ornatu, quæ per te instructus intelligo. Geminũ quippe in vno habitu, radiat nomen Augusti. Constantius in argumento vestis intexitur, Gratianus in muneris honore sentitur. Accessit tam impenso beneficio tuo pondus quorundã sciscitatione cumulatum. Interrogatus quem priorem decerneres consulem, Nec dubitandum esse dixisti tu: & qui tecum boni sunt, dubitare non poterant. Sed tamen ad hoc dictum erexerant animos, qui libenter clarissimum virum collegam meum, quem præsentem habebat occasio, prælatum credidissent. Fatigantes tamen, quod intellexerant requirebant. Hic tu sicut mihi renuntiatum est, noto illo pudore tuo paulisper hæsisti: non rationis ambiguus, sed eorum dubitationem vultu, & rubore cõdemnans, qui studium tuum interpretationis errore palpabant. Deinde illico subdidisti. Quid de duobus consulibus designatis quæritis, quis ordo sit nuncupationis? án ne alium quàm quem præfectura constituit? O felicem verecundiam tuam, cui ista popularis ratio tam prudenter occurrit. Scisti aliud Gratiane quàm diceres, sed propter quorundam verecundiam dicere noluisti. Scrupulosus hic mihi locus est, & propter eam quam nunquam appetiui, gloriam recusandus. Cum prior renuntiatus sim, satis est tuum tenere iudicium. Interpretes valete meritorum. Neque autem ego, sacratissime Imperator, in tenui

beneficio gradum nuncupationis amplector. Num est hæc gloria ignota Ciceroni? Prætorem me, inquit, populus Romanus primum fecit, * consulem priorem.
*ædilem
Ex ipsa eius sententia intelligitur commendabilius ei videri vni quàm pluribus esse præpositũ. Nulla enim est quidem contumelia secundi, sed ex duobus gloria magna prælati. Alexãdri Macedonis hoc fertur, cùm legisset illos Homericos versus, quibus Hectore prouocãte è nouẽ ducibus qui omnes pugnare cupiebãt, vnum deligi placeret sortis euentu, trepida vbi conceptione votorum Iouem Optimum Maximum totus precatur exercitus, vt Aiacem, vel Tydei filium, aut ipsum regem ditium Mycenarũ sortiri patiatur Agamemnonem: Occiderem, inquit, illum qui me tertium nominasset. O magnanimitatem fortißimi viri, nominari inter nouem tertius recusabat, vbi certè pluribus antecelleret, quàm subesset. Quanta hic verecundia grauaretur posterior de duobus? Est enim in hoc numero arduæ plena dignationis electio. Cùm vniuersis mortalibus duo qui fiant consules præferuntur, qui alteri præponitur, non vni, sed omnibus antefertur. Expectare nunc aures pręsentium scio, & eminere in omnium vultu intelligo, quod desyderio concipiatur animorum. Existimant enim cùm ea quæ ad grates agendas pertinebant, summatim tenuiore filo (vt dicitur) deducta libauerim, aliqua me etiã de maiestatis tuæ laudibus debere perstringere. Quanquam me istam dixerim seposuisse materiam, & in tempus aliud reseruare, nihilominus tamen vt nunc aliqua contingam, nutu & propè murmure cohortantur. Itaque faciam quando cogunt volentem, sed maioribus separatis tenuiora memorabo, nulla spe ad plenum exequendi, sed vniuersi vt intelligant, eorum quæ intus prædicanda sunt, à me poscendam esse notitiam,

titiam, ab aliis dignitatem. Nec excellentia, ſed cottidiana tractabo. Nullum te vnquam diem ab adoleſcentia tua niſi adorato Dei numine, & reus voti, & illico abſolutus egiſti: lautis manibus, mente pura, immaculabili conſcientia, & quod in paucis eſt, cogitatione ſyncera. Cuius autem vnquam egreſſus auſpicatior fuit? aut inceſſus modeſtior? aut habitudo cohibitior? aut familiaris habitus condecētior? aut militaris accinctior? In exercendo corpore quis curſum tam perniciter incitauit? quis palæſtram tam lubricus expediuit? quis ſaltum in tam ſublime collegit? Nemo adductius iacula contorſit, nemo ſpicula crebrius iecit, aut certius deſtinata percuſsit. Mirabamur poëtam qui * infrænos dixerat Numidas: & alterum, qui ita collegerat, vt diceret in equitando verbera, & præcepta eſſe fugę, & præcepta ſiſtendi. Obſcurum hoc nobis legentibus erat. intelleximus te videntes, cùm idem arcum intenderes, & habenas remitteres. Aut equum ſegnius euntem verbere concitares, vel eodem verbere intemperantiam coërceres. Qui te viſi ſunt hoc docuiſſe, non faciunt. immò qui viſi ſunt docuiſſe, nunc diſcunt. In cibis autem cuius ſacerdotis abſtinentior cerimonia? in vino cuius ſenis menſa frugalior? Operto conclauis tui non ſanctior ara veſtalis, non pontificis cubile caſtius. nec puluinar flaminis tam pudicum. In officiis amicorum non dico paria reddi, anteuenis: & quoties in obſequendo * præcedimus, erubeſcis pudore tam obnoxio, quàm in nobis eſſe deberet ab imperatore præuentis. In illa verò ſede, vt ex more loquimur, conſiſtorii, vt ego ſentio, ſacrarii tui nullus vnquam ſuperiorum aut dicenda penſius cogitauit, aut conſultius cogitata diſpoſuit, aut diſpoſita maturius expediuit. Et aliqua de oratoriis vir-

*infrænes

*præuenimus,

tutibus tuis dicerem, nisi vererer mihi gratificari. Non enim Sulpitius acrior in concionibus, nec maioris Gracchi commendabilior modestia fuit, nec patris tui grauior auctoritas. Qui tenor vòcis, cùm incitata pronuncias? quæ inflexio, cum remissa? quæ temperatio, cum vtraque dispensas? Quis oratorum læta iucundius, facunda cultius, pugnantia densius, densata glomeratius, aut dixit, aut quod est liberum, cogitauit? Vellem, si rerum natura pateretur, Xenophon Attice in æuum nostrum venires, tu qui ad Cyri virtutes exequẽdas votum potius quàm historiam commodasti, cum diceres, non qualis esset, sed qualis esse deberet. Si nunc in tempora ista procederes, in nostro Gratiano cerneres, quod in Cyro tuo non videras, sed optabas. Atque ista omnia quasi punctis quibusdam acuminata signaui, si facundia pro voluntate suppeteret, quanquam non copiosius exequerer, vbertatem stilo rerum magnitudine suggerente. Sed nec huius diei, nec huius ista materiæ. Qui dicturi estis laudes principis nostri, habetis velut seminarium vnde orationum vestrarum iugera compleatis. Ego istà perstrinxi. Atque vt sciunt omnes, possum videri familiaris notitiæ secretus interpres, domestica istæc, non tam prædicare, quàm prodere. Atque vt ista dixi de cognitis mihi, atque intra aulam familiaribus, possem & foris celebrata memorare, nisi omnia omnes, & separatim sibi quisque nouisset. Possem pari breuitate dicere superiora. Emendatissimi viri est pœnitenda non facere. at tu nunquam pœnitenda fecisti, & semper veniam pœnitentibus obtulisti. Pulchrum est indulgere timentibus, sed tu perpetuæ bonitatis edictis occurristi omnibus ne timerent. Magnificum largiri honores. tu honoratos & liberalitate ditasti. Laudabile est imperatorem faci-

les

les interpellantibus prębere aditus, nec de occupatione causari. tu confirmas adire cunctantes, etiam querimoniis explicatis, ne quid adhuc sileatur, interrogas. Celebre fuit Titi Cæsaris dictũ, perdidisse se diẽ, quo nihil boni fecerat. sed celebre fuit: quia Vespasiani successor dixerat, cuius nimia parsimonia, & austeritas vix ferenda, miram fecerat filii lenitatem. Tu Valentiniano genitus, cuius alta bonitas, præsens comitas, temperata seueritas fuit, parto & condito optimè reipublicæ statu intelligis posse te esse lenissimum sine dispendio disciplinæ. Neque verò vnum aliquod bonum vno die præstas, sed indulgentias seculares per singula horarum momenta multiplicas. Vel illud vnum cuiusmodi est, de condonatis residuis tributorũ? quod tu quàm cumulata bonitate fecisti? Quis vnquam imperatorum hoc prouinciis suis aut vberiore te indulgentia dedit? aut certiore securitate prospexit? aut prudentia consultiore muniuit? Fecerãt & Traianus olim, sed partibus retentis, non habebat tantam oblectationem concessi debiti portio, quanta suberat amaritudo seruati. Et Antoninus indulserat, sed imperii, non beneficii successor inuidit, qui ex documentis tabulisq; populi condonata repetiuit. Tu argumenta omnia flagitandi publicitus ardere iussisti. videre in suis quæque foris omnes ciuitates conflagrationem salubris incendii. Ardebant stirpes fraudum veterum: ardebant seminaria futurarum. Iam se cum puluere fauilla miscuerat: iam nubibus fumus inuoluerat, & adhuc obnoxii in paginis concrematis ductus apicum, & sestertiorum notas cum iuuantia de ratione cernebant, quòd meminerant *legi posse & veteres. Quid te Imperator Auguste indulgentius? quid potest esse consultius? Quæ bona præstas, efficis ne caduca sint: quæ

*aliàs, lectũ legi

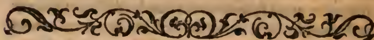
mala adimis, prospicis ne posint esse recidiua. Hæc prouincialibus indulgentiæ bona. Quid illa nostro ordini? quid illa militibus Antoninorum comitas fuit? & iam inde Germanicorum cohorti amicorum, & legionibus familiaris humanitas? Sed ego nolo beneuolentiam tuam aliorum collatione præcellere. abundant in te ea bonitatis & virtutis exempla, quæ sequi cupiat ventura posteritas, & si rerum natura pateretur, adscribi sibi voluisset antiquitas. Necesse est tamen aliquid comparari, vt posit intelligi, bona nostra quo præstent. Aegrotantes amicos Traianus visere solebat: hactenus in eo comitas prædicanda est. Tu & visere solitus, & mederi: præbes ministros, instruis cibos, fomenta dispensas, sumptum adiicis medelarum: consolaris affectos, reualescentibus gratularis. In quot vias de vna eius humanitate progrederis? Legionibus vniuersis, vt in communi Marte euenit, si quid aduersi acciderat, vidi te circumire tentoria, satin' salue quærere, tractare vulnera sauciorum, & vt salutiferæ apponerentur medelæ, atque vt non cessaretur, instare. Vidi quosdam fastidientes cibum, te commendante sumpsisse. Audiui confirmantia ad salutem verba profari, occurrere desyderiis singulorum. Huius sarcinas, mulis aulicis vehere: his specialia iumenta præbere: illis ministeria perditorũ instaurare lixarum: aliorũ egestatem tolerare sumptu: horum nuditatem velare vestitu. Omnia agere indefesse & benignè, pietate maxima, ostentatione nulla. omnia præbere ægris, nihil exprobrare sanatis. Inde cunctis salute nostra charior factus, meruisti vt haberes amicos obnoxios, promptos, deuotos, fideles, in æuũ omne mansuros, quales charitas non fortuna conciliat. Concludam deinceps orationem meam, piisime Auguste, sermonis ma-

gis

gis ſine quàm gratiæ:nanque illa perpetua eſt, & ſpatio non tranſmeabili,terminum calcis ignorat. Flexu tamen paruo, nec à te procul, conuertar ad Deum. Aeterne omnium genitor, ipſe non genite opifex, & cauſa mundi,principio antiquior,fine diuturnior,qui templa tibi & aras penetralibus initiatorum mentibus condidiſti,tu Gratiano humanarum rerum domino,eiuſmodi ſemina noſtri amoris inoleſti,vt nihil in digreſſu ſegnior factus,meminiſſet & relicti:illuſtraret abſentẽ, præſentibus anteferret. Dein quia intereſſe primordiis dignitatis per locorum interualla non poterat,ad ſolennitatem condendi honoris occurreret beneficiis,ne deeſſet officium. Quæ enim memoria, memoria inquam tranſcurſum tantæ celeritatis, vel in audacibus Græcorum fabulis commenta eſt? Pegaſus volucer actus à Lycia nõ vltra Ciliciam permeauit. Cyllarus atq; Arion inter Argos Nemeamq; ſenuerunt. Ipſi Caſtorum equi,quod lõgiſsimum iter eſt,non niſi mutato vectore tranſcurrunt. Tu Gratiane, tot Romani Imperii limites, tot flumina & lacus, tot veterum interſepta regnorũ, ab vſq; Thracia per totum,quàm longus eſt,locum Illyrici. Venetiam Liguriamq;,& Galliam veterem,inſuperabilia Rhetiæ, Rheni accolas, Sequanorum inuia, porrecta Germaniæ,celeriore tranſcurſu, quàm eſt properatio noſtri ſermonis,euoluis, nulla requie otii,ne ſomni quidem, aut cibi,munere liberali vt Gallias tuas inopinatus illuſtres,vt conſulem tuum quanuis deſyderatus,anticipes:vt illam ipſam,quæ auras præcedere ſolet,famã facias tardiorem. Hoc ſenectuti meæ, hoc honori à te datum. Supremus ille Imperii & conſiliorum tuorum deus conſcius,& arbiter, & auctor indulſit, vt ſellam curulem,cuius ſedem frequenter ornabis: vt prætextam meam purpuræ tuæ luce fucatam, vt trabeam

non magis auro ſuo, quàm munere tuo ſplendidam, quæ ab Illyrico ſermonis dignitas honeſtauit, apud Gallias illuſtriora præſtares: quæſtorẽ vt tuum, præfectum vt tuo prætorio, conſulem tuum: & quod adhuc cunctis meis nominibus anteponis, præceptorem tuum, quem pia voce declaraueras, iuſta ratione prætuleras, liberali largitate ditaueras, Auguſtæ dignationis officiis conſecrares.

APVD GRATIANVM AVGVSTVM.

D. Auſonii Burdigalenſis Periochae in Homeri Iliadem et Odysseam.

*

In Iliadem.

SI Homerum ſcriptorem Troici belli eatenus quà Iliadem ſuam incipit, quaq; finit, percẽſeamus, orſum ab iracundia Achillis ad ſepulturam Hectoris, quatuor & viginti libros contexuiſſe mõſtrabimus. Hæc eius ſpecies apparet ſummam cutem primi operis intuenti. Verùm hoc ſcripturæ ipſius tempus Troiano bello non totum, ſed penè vltimum fuit. Nam ſi ratio putanda eſt oppugnationis decennis, nonus ferè annus, idemq; prope finem ſui, ea negotia continebit, quę ab iniuria Agamemnonis ac Briſeidis vſurpatione vſq; ad funus Hectoris digna memoratu erũt: illa temporũ ſeries, quæ ab eiuſdem belli cauſis atq; origine

gine pertinet ad vrbis excidium. Atq; ex eo eueniet, vt ignaris iudicandi & poëticæ œconomiæ expertibus, multa nobilia ab exordio belli vſq; ad Achillis iurgium omiſſa videantur. Nec minus multa ab Hectoris funere advſq; deletum Ilium. Quorum quidem maxima expectatio erat propter tam longi certaminis conſummationem. Sed vt diuinum poëtam nihil quod illuſtre fuerit, omiſiſſe appareat, atq; omnia quę finiri oportuit, contigiſſe, breuiter & in epitomæ ſpeciem belli Troici cauſam originis, apparatusq́;, quæ annis ſuperioribus acciderunt, retexuimus. Horum omniũ prima origo eſt Paridis iudiciũ inter deas, deniq; claſsis contextio, qua idẽ Paris in Europã nauigauit. Tum raptio Helenæ, quæ opinione veterum bipertita eſt: quòd plerique Helenam iuxta Homericum plaſma ad Troiam deportatam fuiſſe exiſtimauerunt: nonnulli autem opinati ſunt, cùm Alexander curſu deerraſſet, delatusq́ue ad Aegyptum fuiſſet, cognita hoſpitalis fœderis iniuria, per Aegyptium regem ſeruantiſsimum iuſti virum, Helenam cum iis quæ vna cum eadem fuerant abrepta, Paridi ſublatam, expugnatoq́ue demum Ilio Menelao reſtitutam.

Periocha libri primi Iliados.

Iram diua refer nati Peleos Achilei
Peſtiferam, quæ mille dedit diſcrimina Achiuis.

Chryſes Apollinis ſacerdos ob redimendam filiam cùm Agamemnoni ſupplicaſſet, contumelioſè repulſus deum precatur vltorem. Inſecuta ſubinde graui peſtilentia, cùm Græcorum exercitus interiret, cogit Achilles concilium, & ab eodem inuitus Calchas morbi cauſam compellitur indicare. Qua cognita

Agamemnon cōcitatur in Achillem,qui percitus iracundia etiam cædem regis audebat, nisi eum in vltimum furorem progredi Minerua vetuisset.A quo Briseis concubina in locum Chryseidis,quæ patri reddebatur, abducta est. Inde Thetis mater ad cælum lachrymas & contumeliam filii miserata proficiscitur. Quæ fiducia defensi quondam cum Aegeone Iouis vltum iri affectans iniuriam,obtestatur summū deorum,vt Troianos in rebus belli superiores esse patiatur.Quibus Iuno compertis,iracundè aduersum coniugem commouetur. Sed gliscens iurgium per deridiculum,ministrante Vulcano, simul consilii specie intercedente lenitur.

Periocha secundi Iliados.

Cælestes hominumq; genus superabile curis
Tranquilla obscuri carpebant munera somni.
At non peruigilem nox irrequieta tonantem
Leniit immodicos uoluentem corde paratus,
Cædibus ut Graiûm læsum ulciscatur Achillem.

Iupiter Agamemnonem somno monet prælii faciendi tempus adesse,ne cunctetur dimicare. Tum ille in concilium proceribus aduocatis,mandatum Iouis & speciem nocturnæ quietis explanat.Mox in cōcione multitudine congregata, pertentat militum voluntatem,vtq; deposito bello ad sua quique redeant, cohortatur.Iamq; omnibus nauigationem*adhortā- tibus, fœda discessio ab Vlysse cohibetur, à quo etiā Thersites deformis & loquax in Heroum contumelias verborum licentia promptus cum acerba obiurgatione pulsatur:ipse Mineruæ monitu cūctos à profectione deterret.Sumpto deinde cibo armatur exercitus. Neq; secius à Troianis instructa acies Iride ita mone

*adornantibus,

monente producitur. Sequitur enumeratio copiarum viritim, vt per catalogi seriem milites, naues, duces, patriæ,* retexantur. *referãtur.

Periocha tertii Iliados.

Argiuos sua quosq; aciees in bella sequuntur,* *quæq;
Dispositi in turmas equitum cuneosq; pedestres,
Turbida clangentes confundunt agmina Troës.

Instructum prælio exercitum, priusquam feriret acies, Priamus spectat è muris, & monstratu Helenæ de viris insignibus edocetur. Dehinc Menelaus ad singulare certamen ab Alexandro prouocatur. Qui frustra Agamemnone dehortante congreditur facta inter vtrosq; populos sponsione & fœdere per sacra firmato sub ea conditione, vt victorem Helena cum dote sequeretur. Sed superatus Paris, regressusq; ad vrbem, iurgio vxoris excipitur. Ab Agamemnone fœderis pacta repetuntur.

Periocha quarti Iliados.

Iuppiter interea cum Dijs genitalibus unà
Concilium cogit superum de rebus Achiuis.

Ioui placet delere Troiam: ad quod pertinacia Iunonis vrgetur. Cumq; id fieri Minerua properaret, diffidium fœderis comminiscitur, & Pandarum sagittãdi peritum astu suadentis aggreditur, vt clam vulnerato Menelao belli causa crudescat. Quo facto à Græcis prælium instauratur, congressisq; exercitibus mutua clade decernitur.

Periocha quinti Iliados.

Hic & Tytidem monitum Tritonia Pallas
Audaci uirtute replet. uomit aurea flammas
Caßis, & undantem clypeus defulgurat ignem.

Ipse

Ipse autumnali clarum micat æmulus astro.

Diomedes auxilio Mineruæ strenuè præliatur. Venus quoq; filio subuenire conata, vulnere affecta digreditur. Mars etiam fit saucius, exceditq; bello. Sequitur Tlepolemi Sarpedonisq; congresio. Et Tlepolemus Herculis filius certamine victus occiditur.

Periocha sexti Iliados.

Solæ decertant acies sine numine diuûm,
Cessante auxilio: sua cuiq; exorsa laborem
Fortunamq; ferunt proprij discrimine fati.

Troianis fortuna inclinatiore pugnantibus, vates Helenus suadet vt Minerua placetur. Igitur Hecuba ab Hectore monita, vt peplum in arcem inferat, peragit vota cum matribus. Alexander obiurgatus à fratre pergit in prælium. Glaucus Lycius, Aetolusq; Diomedes congresi vt dimicarent, cum iã certamen oriretur, paterna inter se hospitia recordati, facta armorum permutatione discedunt.

Periocha septimi Iliados.

Hæc ubi dicta dedit, portis sese extulit Hector.

Mineruæ Apollinisq; consensu fortissimus Græcorum ab Hectore prouocatur. Nouem ducibus ad dimicandum paratis pugnaturũ deligi placet sortis euẽtu. Ab Aiace Telamonio prælium singulare conseritur. In quo Hector lapide ictus, in suorum se recepit multitudinem. Perseuerante certamine caduceator Idæus interuenit. Tum inuicem missis muneribus pugna sedatur. Hector Aiacem gladio, Aiax Hectorem balteo muneratur. Intercessu noctis exercitus quique in sua discedunt. Die altero interfectorum humatio

procur

procuratur. Græcorum etiam naualia fossa ac vallo circundata muniuntur.

Periocha octaui Iliados.

Aurora in croceis fulgebat lutea bigis.

Acto deorum concilio Iupiter pro parte pronuntiat, sua quisq; exercitus sorte decernat. Nullus deorum odio in alteros vel fauore procedat. In Idā montem ipse digressus, vnde Græci immisso terrore conterriti, turpi fuga ad munimēta compulsi, fossa & aggeribus sese tuentur. Iunonem ac Mineruam Græcis auxiliari volentes, monitis Iouis Iris exterret: diremptoq; ob noctem certamine, victores Troiani in ipso prælii loco excubias obsidionis instituunt. Multisq; ignibus factis per totam noctem de belli ratione consultant.

Periocha noni Iliados.

Interea uigilum excubijs cohibentur Achiui.

Græcis & præterita dimicatione perculsis, & instāte conterritis, proceres ab Agamemnone conuocantur. Quibus rex fugæ consilia & apparatū ordinandæ per noctem nauigationis indicit, Diomede & Nestore dehortantibus. Suadente autē Nestore Aiax & Vlysses leguntur ad Achillem dona ingentia pollicētes, si desistat irasci, & se auxiliatorem fessis rebus accōmodet. Sed Achille in iracundia pertinaciter permanente, legati Achiuorum re non impetrata irriti reuertuntur.

Periocha decimi Iliados.

Cætera per naues somno sopita manebat
Turba ducum, solum cura anxia uexat Atriden.

Vlyss

Vlyſſes & Diomedes ſpeculatum noćte progreſsi Dolonem conſpicantur,qui & ipſe promiſsis Hectoris incitatus,Græcorum conſilia exploratum prodierat. Et fateri vniuerſa compulſum eodē loco interficiūt. A quo de aduentu Rhœſi Thracū regis edocti,ipſum etiam cum x I I. obtruncant. Equoſq; eius præmium ſimul & teſtimonium graſſationis abducunt inſignes candore & celeritate, vt & niuibus & ventis antecederent.

Periocha undecimi Iliados.

Tithoni croceum linquens aurora cubile
Spargebat terras referens opera atq; labores.

Ab omnibus Græcis egregiè quidem,ſed improſpe rè dimicatur. Quorum proceribus vulneratis incognitę multitudini pugna committitur.Qua afflictione fortunæ Achilles pauliſper inflexus,Patroclū mittit præſentia cogniturum. Qui cum aduerſi ſtatus nūtius reuerteretur, Eurypylum contemplatur ægrum ex vulnere, fomentiſq; medicæ artis admotis redintegrat ſanitati.

Periocha duodecim Iliados.

Actorides fouet Eurypylum dum uulnere feſſum,

Res dubiæ apud Græcos vel potius afflictæ vltimæ fortunæ ſtatu aguntur,præſtantibus procerū vulneratis,cætero exercitu fugato, aut formidine perculſo.Troiani naualium munimenta reſcindunt,vallūq; tranſgreſsi auguriis iuuātur ex euentu ambiguis.Itaque & pars muri ab Sarpedone conuellitur,& ab Hectore ictu lapidis porta diſcutitur, & in ipſis naualibus pugna conſeritur.

Perio

Periocha XIII. Iliados.

Iuppiter admouit Troas atque Hectora classi.

Neptunus miseratione commotus Argiuorũ tuendis nauibus auxiliator accedit, & vsurpata vatis effigie Aiaces duos in prælium cohortatur, nec minus cæteram multitudinem præsentia maiestatis instigat. Idomeneus egregio certamine eminet. Troiani iam referentes gradum, firmati rursum per Hectorem contrahuntur,& ingenti clamore vtrinq; certatur.

Periocha XIIII. Iliados.

Concussit quamuis potantem Nestora clamor,
Attonitasq́; aures pepulit grauitate tumultus.

Iuno vinculum Veneris (cui Cesto nomen est) mutuata ad Iouem pergit in secessum montis Idæ,exhortatoq́; Somno, vt eum committeret in soporem: dehinc vigilias eius vxoriis labefactat illecebris. Cuius ignoratione Neptunus abutitur,fortunamq́; Græcorum promptius auxiliando restituit,Aiace Locro vltra cæteros præliante.

Periocha XV. Iliados.

Iam uallum fossamq́; super Troiana iuuentus
Institerat captæ minitans incendia classis.

Iuppiter somno expergitus, videt statum certaminis innouatum,pelliq́; Troianos,Græcis opem ferente Neptuno.Itaq; asperè Iunone increpata,& minaciter per Iridem conterrito fratre iubet auxiliatorem desistere: ipse Apollinem recreando allegat Hectori: monetq́; pro Phrygibus belli instaurare fortunam. Tum & Aiax Telamonius strenuè præliatur, & ab eodem plurimis hostium interfectis conflagratio classis arcetur.

Periocha XVI. Iliados.

Dum face, dum ferro celsam oppugnare carinam
Troës, & Argolici pergunt defendere reges:

Achilles Græcorum ſtatum iam ſub extrema ſorte miſeratur. Armis ſuis Patroclum permittit armari. Qui cũ Myrmidonũ produxiſſet exercitũ, conſternatosq; Troianos Achillis ſpecie fefelliſſet, ruentes ſupra vallum & inuicem officientes, cæco pauore vſque ad campi aperta cõpellit. Deinde congreſſus Sarpedonem perimit, multisq; hoſtium cæſis, ipſe ab Hectore interficitur, prius ab Euphorbo uulneratus.

Periocha XVII. Iliados.

Actoridem cæſum nec te Menelaë feſellit.

Circa interemptum Patroclum pugna contrahitur. Cum*diuerſi exercitus contenderẽt, Græci vt corpus defenderent, Troiani vt ad ludibrium cadauer eriperent, à Menelao Euphorbus occiditur, & ad oſtentationem glorioſi facinoris Achillis exuuiis Hector armatur. Antilochus ad Achillem nuntius cladis acceptæ Menelao inſtante feſtinat. Qui & ipſe poſtea cum Merione intra naualium munimenta ſe recipit, cùm tota moles belli & Aiacibus ingruiſſet.

*in diuerſa

Periocha XVIII. Iliados.

Dum furit in medio belli uis ignea Martis.

Achilles in miſerabilem modũ Patrocli deflet interitum, quem vi doloris affectum conſonãtibus verbis mater alloquitur. Nec inultum amicum fore pollicens, perlaturam ſeſe Vulcani arma promittit. Interea & Iris ab Iunone dimittitur, cuius inſtantia Achilles extra vallum quanquam inermis egreditur,

conterritisq; Troianis super alios aliis præcipitantibus latè fuga, & latius formido porrigitur. Eodemq; tempore & Vulcanus exhortatus à Thetide tota nocte (quàm longa est) cælestia in gratiam Nymphæ arma molitur.

Periocha xix. Iliados.

Oceanum interea surgens aurora reliquit.

Achilles armis cælestibus ope Vulcani, & munere matris instruitur. Dein Græcorum primoribus in concilium vocatis, iracundiam sua abolitione deponit, & promissis ab rege muneribus coram concione ditatur. Tum militibus cibum capere iussis, ipse abstinet: infesto deinde atque intento exercitu pergit in prælium.

Periocha xx. Iliados.

Iamq; adeo celsis armati è nauibus ibant
Millia quæ magnis unquam uenere Mycenis.

At integris amborum copiis inter vtrosq; exercitus pugna conseritur. Dein permissu Iouis in partes deorum studia diuiduntur. Cum pro Græcis Iuno & Minerua decertarent, neque secius eos Neptunus & Mercurius & Vulcanus assererent, Troianos Apollo cum Venere, & Diana cum matre, Mars etiam, & cum eis Scamander adiuuarent: tum Aeneam diis & viribus iniquis cum Achille congressum, quanquam studens Græcis, nube circundatum Neptunus eripuit.

Periocha xxi. Iliados.

Intulerat fluuio trepidas fuga fœda cateruas.

Troianis vsq; ad Scamandri fluminis alueum fuga & terrore compulsis, cùm iam longius abeundi spatium non pateret, in ipso amne, cum flumen exundat,

ibi ab Achille XII. Troianorum iuuenum vinciuntur, qui Patrocli inferiis immolarentur. Ipse Vulcanus ardoribus suis vim torrentis exurit. Tum in campum Achille progresso pasſim studia deorum pro sua singulari parte depugnant. Troianorum exercitus instante victore in mœnia vrbis impingitur.

Periocha XXII. Iliados.

Pulsa metu Phrygios lustrabant agmina muros.

Hector singulari certamine cum Achille congreditur, Priamo atq; Hecuba, ne pugnaret, orantibus, Minerua econtrario specie Deiphobi; vt dimicet adhortante. Hector interfectus & religatus ad currum, ter circum mœnia Troiana raptatur: deinde lacerum corpus defertur ad naues, vltione Patrocli, & victoris iracundia, ad vlteriora supplicia reseruandum.

Periocha XXIII. Iliados.

Troia uacat lachrymis, ludis Argiua iuuentus.

Funebres ludi in honorem Patrocli frequentantur. Quibus Diomedes equis superat, lucta & cursu Vlysses, aliosq; alii genere certationis antestant.

Periocha XXIIII. Iliados.

Quisque suas repetunt misso certamine naues.

Iuppiter Thetidem mittit ad filium cum mandatis eiusmodi, vt in defunctũ sæuire desistat, fataq; hominum in exanimo hoste vereatur, ad sepulturam corpore restituto. Eiusdem iussu & Iris cohortatur Priamum, vt auro filium rependat exanimum. Qui Mercurio duce inter nocturnas hostium profectus excubias, Achilli supplex aduoluitur, redemptumq; filium iustitio publico, & deflet, & sepelit.

Per

Periocha primi libri Odyſſeæ.

Dic mihi muſa uirum captæ poſt tempora Troiæ
Qui mores hominum multorum uidit & urbes.

Horatii in arte.

Minerua in Ithacam Ioue ita volente deſcendit. Mentoriſque Taphiorum ducis ſumit effigiem, ſuaſura Telemacho vt ad Neſtorem Menelaumque feſtinet, qui recens domum regreſsi certi aliquid de Vlyſſe nouiſſent. Tunc Phemius citharista adhibitus con uiuio procorum inchoat flebilem cantilenam nauigationis improſperæ, quæ profectos ab Ilio Græcos diuerſis ſparſit exiliis, quem Penelope digreſſa, Chalcidico argumento tam miſerabilis offenſa materiæ, vt alia concinat adhortatur.

Periocha II. Odyſſeæ.

Oceano extulerat roſeos aurora iugales.

Telemachus Ithaceſios proceres cogit ad curiam, atque ibidem de cõtumelia domus & bonorum profligatione conqueſtus, conſilia profectionis exponit, Antinoo reſiſtente, qui eum priuſquam mater nuberet, abire prohibebat. Qua altercatione diu protracta concilium diſſolutum eſt. Telemachus ad littus procis ignorantibus pergit. Aſtantem ſibi adorans Mineruam, peregrinationi accommoda parat, hortante maximè dea, quæ populum, ipſumq; Telemachum Mentoris ſimulatione fallebat. Inſtructo ergo remigio, & naue deducta Telemachus, & Minerua de portu veſpere inſtante ſoluerunt.

Periocha III. Odyſſeæ.

Iam Sol oceano radiatos prompſerat ortus.

Telemachus Neſtorem de patre percontatus, nihil noui accipit ab ignorante, verùm idem ſenex ſequen-

ti die cum Pisistrato filio, vt ad Menelaũ pergat, hortatur. nec mora facto consilio. Nocte quippe ea quæ consecuta est, apud Pheras oppidum hospitio Dioclis versati, altera Lacedæmonem peruehuntur.

Periocha IIII. Odysseæ.

Iamq; adeo uentum ualidæ ad Lacedæmonis arces.

Telemachum, & qui cum eo venerant, Menelaus comiter hospitio accipit, saneque sub vespera quædam de Vlysse cognoscunt. Die verò altera totum nauigationis ordinem Menelaus explanat. Quodque in Ogygia insula promissis & illecebris nymphæ Calypsonis Vlysses remoratur, exponit. Quæ quidem Proteus eidem narrauerat de Græcorum ducibus requirenti. Proci autem postquam de abitu Telemachi compererunt, instructa deductaq; naui, viginti qui sese legerant, nauigauere, redeunti insidias molientes. Circa Asteriam ergo insulam (quæ Ithacam Samûmque interiacet) delitescentes, occasionem fraudis expectant.

Periocha v. Odysseæ.

Liquerat in tepido Tithonum aurora cubili.

Mercurius in Ogygiam insulam deuolat, vt Iouis monitis Calypso conterrita Vlyssem patiatur discedere. Qui contextu ratis temere properare nauigationem solus aggreditur. Duodeuigesima die tempestate commota ex iracundia infestante Neptuno trabium compago dissoluitur: quo casu proditur ultimę spei, & irritis conatibus nando ab Ino dea misericorde seruatur. Quæ calanticam capiti suo demptam natanti accommodat. Cuius ille sustentatu ad vsque Phæacum littus euadit.

Perioc

Periocha VI. Odysseæ.

Carpebat somnos dudum ærumnosus Vlysses.

Vlysses postquam ad Phæacum littus enauerat, fatigationem diluit somno. Sed cum virgo Nausicaa regis Alcinoi ludum in acta cum ęqualibus exerceret, somno excitatus, vt erat nudus, erupit, foliorũ opposítu pudenda velatus. & cùm supplex ad genua regiæ virginis aduolueretur, Mineruæ instinctu mouit misericordiam salutarem, impositusq; carpento & veste donatus vsq; ad templum Mineruæ (quod ante vrbem est) ita suadente virginis pudore prouehitur, ibiq; familiare sibi numen solita veneratione precatur.

Periocha VII. Odysseæ.

Orabat superos dudum Laërtia proles.

Minerua in puellæ speciem mutata Vlyssem primùm in oppidum, mox in domum regiam ducit. Cumq; Arete vxor Alcinoi & vnde vestem haberet, & cuias esset, & qua sorte delatus sermone ipsius comperisset, bonum animum habere iussus, suadente vespera consedit quieti.

Periocha VIII. Odysseæ.

Iam cælum rutilat roseis aurora quadrigis.

Alcinous nauigationis ærumnam summatim ab Vlysse cognoscit. Exinde iussis primoribus in curiam conuenire, aduentum hospitis & infortunia diutinæ iactationis explanat. Accitoq; ad conuiuium Vlysse, citharam iubet pulsare Demodocum, qui cum de Dureo equo, & de Troico cantaret excidio, lachrymas Vlyssi memoria fortunæ superioris elicuit. Quas cũ occultare sedulo conaretur, aut vultu dissimulans, aut veste detergens, oculos in se omnium & maxi-

me regis aduertit. Tum Alcinous causá fletuum cognita vt cuncta ex ordine tolerata dissereret, benigne omnia pollicitus adhortatur.

Periocha IX. Odyssea.

Tum uice sermonis fatur Laërtius heros.

Quatuor istinc libri de Vlysis errore contexti sunt. Nanque ab Alcinoo rogatus seriem multiplicis erroris exponit, vt ab Ilio profectus, primùm ad Ciconas delatus sit, atq; illic expugnata Ismaro ciuitate multis amisis fugatus abscesserit: vtq; inde Maleam Laconiæ promontorium circumegerit, ac dein ad Lotophagos venerit, mox ad Cyclopum insulam, quæ Lotophagis adiacet, cum vna naue processerit, eaque sedulo occultata ipse cum XII. sociis in antrum Polyphemi penetrauerit, qui cruentis dapibus expletus, quas cæde sociorum eius instruxerat, vino etiam quod Vlysses ingesserat temulentus, cum in somnum procubuisset, ab Vlysse cæcatus, pœnas immanitatis exoluit.

Periocha X. Odyssea.

Aeoliam uentorum agimur patriamq; domumq;.

Hinc refert Aeoliam se fuisse peruectum, donisque donatum ab Aeolo rege ventorum, qui omnibus comiter præbitis quò securior nauigaret, ventos etiã dederit vtre conclusos, vtque cum iam Ithacæ propinquaret, refusus sit in soporem, sociique eius opes aliquas * in Lora inesse existimantes, dormiente ipso vincula dissoluerint, aduersisque flatibus ab ipsa patria iam sint relati. Inde vt Antiphatẽ Læstrygonasq; delatus sit. Ibi amisis vna minus cæteris nauibus Circeum littus accesserit, ibique ueneficio potentis

*scorto esse

deæ Eurylochus & præmissi cum eo socii in ferarum ora cõuersi sint. Ipse etiam similia passurus, Mercurio procurante vitauerit, cæterosq́; socios ad speciem pristinam redigi virtutis admiratione compulerit.

Periocha XI. Odysseæ.

At postquam uentum ad naues & littora ponti.

Digressus à Circe Auernum peruenit, qui locus descensus ad manes existimatur. Ibi sacris ritè perfectis, scrobem complet sanguine victimarum, & circum volitantibus animabus nullam sinit haustum cruoris attingere, nisi vt Circe monuerat, prius Tiresias vates inde libasset. Ibi & heroidas plurimas videt. Quarum enumerationem multa veterum fabularũ venustate contexit.

Periocha XII. Odysseæ.

Iamq́; adeo Oceani liquidos pede liquerat amnes.

Compertis à Tiresia vate quæ oportuit scire, regreditur ad Circen, ab eaq́ue vt euitet mala cætera edocetur: vt Sirenas prætereat, letalem nauigantium cantilenam: vt Scyllam præteruehatur, & Charybdim freti Siculi famosa portenta. Quibus malis non sine graui perpesione superatis, Trinacriam peruehitur, vbi incustodita Solis armenta frustra prohibente ipso, cæteri socii penuria cogente dilaniant, dirisq́ue prodigiis admissa boum cæde terrentur: ac mox inde nauigantes, fulmine ad vnum omnes intereunt, excepto Vlysse, qui fragmento carinæ cohærens, & adminiculo eius adiutus, ad Ogygiam insulam solus enauit.

Periocha XIII. Odysseæ.

Conticuere omnes intentiq́; ora tenebant.

Enarratis omnibus, quæ in multiplici errore pertulerat, à principibus Phæaciæ viris donis plurimis honoratur: à quibus remigio & necessariis omnibus nauis instruitur, dormiensq; in Ithacam quietissima nauigatione deuehitur. Atq; illic in portu patrio cum muneribus vniuersis quiescens & omnium ignarus exponitur, Phæacibus eo dormiente remeantibus.

Periocha XIIII. Odysseæ.

Egreditur portu tenuis quo semita ducit.

* experrectus

Somno * expergiscitus Vlysses, portum & littus patriæ non sine animi consternatione cognoscit, admiraturq; vt aduectus, vt expositus, vt relictus sit, vt cuncta nesciret. Requirit vniuersa donorum: quæ postquam incolumia videt, quàm potest tutissimè occultat, consiliisque à Minerua confirmatus, ad seruum suum Eumæum subulcum simulatus accedit, naufragi & mendicantis imitatu. Interrogatus deinde quis esset, ait se esse Cresium, in Aegyptum nauigantem Troiam fuisse delatum, Eumæum etiam cum affectione mœstissima pergens, & cogente denique vespere & imbre continuo sagulo amicitur, atque ibidem multa secum voluens tandem concedit quieti.

Periocha XV. Odysseæ.

It Lacedæmonias arces Tritonia Pallas.

Telemachus à Minerua per somnium commonetur, domum vt rediret, maturoque digressus cubili, à Menelao veniam reuersionis exorat: qua comiter impetrata, regreditur ad nauem in portu Pylio manentem. Pisistratoq; ad vrbem atq; ad patriam emisso, ipse

ipse properè soluit è littore, comite nauigationis assumpto Theoclymeno vate Argiuo, vno ex iis quos Melampus Amythaonis erudiuit. Vitatisq; insidiatoribus procis aduehitur in patriam, & sociis quidem portum petere iussis, ipse * aduerso itinere ad agrum Eumæumq; proficiscitur. * diuerso

Periocha XVI. Odysseæ.

Commune Eumæus mapale & diuus Vlysses.

Telemachus Eumæum nuntium reditus mittit ad matrem: ipse Minerua ita volente patrem cognoscit, & cum eo deinceps agenda disponit. Penelope autem cognito reditu filii in conuentum procorum, qua verecũdia sinebat, egreditur: increpatisq; insidiatoribus filii, non minus irata quàm mœsta discedit.

Periocha XVII. Odysseæ.

Iam cœlum roseis rutilat Tritonia bigis.

Telemachus anxiæ matri ordinem peregrinationis enarrat. Vlysses ad oppidum Eumæo opitulante perducitur. Domum, in qua proci epulabantur, ingressus, emendicat cibos miserabiliter ambiendo. Inde ab Antinoo iniuriosè afficitur. Cui Penelope diras ob inhumanum facinus imprecatur: à qua missus Eumęus est vt hospes (sic enim se ferebat) ad eam prouocaretur. Quod tum quidem inuitatus gratiam facit. Sed venturum sese ad vesperam pollicetur.

Periocha XVIII. Odysseæ.

Irus adest populi per mendicabula notus.

Mendicante intra proprios lares Vlysse, alius quoque pari egestate Irus accessit popularis Ithacesius, stipes in triuiis solitus rogare. Iurgium ergo inopiæ cõmunis æmulatione conseritur, quod ex verbis processit

cesſit ad manus, hortantibus procis quò magis rixa crudeſceret, propoſitoq; pręmio caprini ventris omẽto. Victor igitur Vlyſſes ſeminecem Irum extra ianuã proiicit ridicula adhortatione compellans. Penelope etiam munera ſibi à procis pro opibus cuiuſq; conferri ſingulorum ſtudia experiens depoſcit, quæ mature vtpote à cupientibus offeruntur.

Periocha x i x. Odyſſeæ.

At parte interiore domus ſecretus Vlyſſes.

Vlyſſes cum Telemacho arma omnia de medio amoliuntur, procis perniciem comparantes, nequid aut munimenti, aut teli relinqueretur, qui vel cauere vim, vel inferre poſſent. Ad Penelopẽ inde accitu ipſius pergit, ibiq; vt Eumæo dixerat, Cretenſem ſe eſſe mentitur, Vlyſſemq; apud ſe hoſpitio diuerſatum cõminiſcitur. Mox cùm Euryclia eius nutrix hoſpitalis officii cauſa pedes eius elueret, tactu manus animaduertit cicatricem, quam habebat ex vulnere in Parnaſſo quondam ſuis dente percuſſus. Quo argumento alumnum ſuum eſſe agnoſcit. Sed ab eodem, nequid vltrà vel quærat, vel garriat, coërcetur.

Periocha x x. Odyſſeæ.

Iamq; Procos genua amplectens orabat Vlyſſes.

Epulantibus procis Ereſippus in Vlyſſem crus bubulum iacit, ſed deſtinatione nõ potitur. Theoclymenus autem apud Ithacẽſes diuinationis *expertæ, imminens procis vaticinatur exitium. Quorum multa cauillatione deriſus, menſa & domo tanquam furioſus excluditur.

*expertus

Periocha

Periocha xxi. Odyſſeæ.

Hic mentem dedit Icariæ Tritonia Pallas.

Vlyſſes Eumæo & Philętio fidei eorum induſtriæq́; confiſus qui ſit reuelat. Et poſtquam facta cognitio eſt, cædem procorũ pro tempore inſtrui placet. Quos Vlyſſes aſtu aggreditur, vt ipſum quoque intendendo arcum vires ſeniles explorare patiantur, quem vni quondam Vlyſsi facilem, ſi quis intenderet, habiturus eſſet præmium, ius Penelopes nuptiarum. Sed prohibentibus procis ne id ridiculus & mendicus auderet, quod fruſtrà iuuentus tam lecta tentaſſet, dat Telemachus Vlyſsi cæteris abnuentibus experiendi poteſtatem. Et hinc naſcitur admiratio prima virtutis, dedecore ſuo cæteris erubeſcentibus, quorum ignauiam ſenex & mendicus arguerit.

Periocha xxii. Odyſſeæ.

Squalentes humeris habitus reiecit Vlyſſes.

Vlyſſes loco vlteriore capto intendit arcum, omnibusq́; foribus occluſis, nequa pateret effugium, pleroſq; vino ſaucios, aut nouitate rei ſtupidos, aut quidlibet aliud meditantes conficit. Cùm primum omniũ confixiſſet Antinoum, qui audacia & petulantia cæteros ſuperauerat, Eumæus & Telemachus & Philætius ſumptis & ipſi armis egregia in conſternatos cæde graſſantur. Iamq́; omnibus interemptis, duobus tantum modo parcitur, Phœmio citharœdo, qui miniſterii cauſa adhibitus, nihilominus in Vlyſsis domo quod contumelioſum eſſet, ediderat, & Medonti, vni cuius modeſtiæ etiam Telemachus ſuffragabatur, & qui cum Telemacho erant. Melanthium famulorum Vlyſsis vnum, qui procorum proteruiam ſemper armauerat

mauerat, cruciabiliter occidũt. Puellas duae x I I. quae cum procis flagitiosè consueuerant, suspendio perimunt. Vlysses caede ad plenum perpetrata, ignem adolet, incensóque sulphure domum piaculo purgat.

Periocha x x I I I. Odysseæ.

Chalcidicum gressu nutrix superabat anili.

Eryclia nutrix gestæ rei nuntia Penelopen de somno excitat. Quæ aduenientem ad se maritum non temerè ipsum esse persuadet, quadam cubiculi lege, & genialis lectuli positu sibi tantum & Vlysi cognito, an ipse sit maritus, explorat. In * coitum deinde conueniunt, totamq; noctem mutuo sermone consumũt. Et hinc quidem elegãs replicatio laborũ, quos Vlysses pertulit, mira concinnatione colligitur.

*coetum

Periocha x x I I I I. Odysseæ.

Tartaream uocat in sedem Cyllenius umbras.

Procorum animas recenti & communi cæde congestas cateruatim Mercurius ad inferna compellit. Tunc circa Agamemnonem manes heroici congregantur. Miratíque lectorum iuuenum cum grege dẽsitatem vno agmine commeante, causas itinerationis accipiunt. Tum apud inferos quoque virtus Vlyssis & Penelopes pudicitia prædicantur, ab Agamemnone præ cæteris, cui dispar fuerat in vtraque fortuna Vlysses ad Laërtem patrem in agrum profectus inopinato & reditu & rerum gestarum relatu affecit senem, afficitur ab eo cognitis quas exantlasset

ærumnæ. Subinde & patres procorum neces iuuenum properant vltum ire, consilioque & vi communicationis ante expectatum agro superueniunt. Sed eos iam comitatior Vlysses fundit, fugatque. Verùm gliscentibus odiis, & maiore seditione aut tumultu spectato, ex sententia Iouis in Ithacam Minerua descendit, & conciliata vtrinque pace, studia & motus partium rerum gestarum absolutione componit.

*

LECTORI.

Quæ mox ſequuntur, optime lector, ea ſunt ipſius Auſonii opuſcula varia, quæ hactenus delituerant: nunc verò illa ſeorſim, vt quanto auctario in hac editione te donamus, ſtatim intelligas, typis expreſſa proferimus. Fruere.

GVILIELMO DE LA BARGE
Ecclesiæ Lugdunensis
Comiti.

Hactenus Ausonij melior pars clausa tenebris
Eruta nunc primùm cernere cuiq; datur.
Conquisita diu tanti monumenta poëtæ,
Præbuit optantûm musa terenda manu:
Sed decus hoc meruit comprimis Bargeus Heros,
Quo sine, Castalidum deperijsset opus.
Is tibi pro tanto (Lector) nil munere poscit,
Gratus ad ista legens, gratia maior erit.

San Marcellus Comes faciebat.

Idem.

Qui legis Ausonij tantùm fragmenta poëtæ,
Complementa dedit Bargeus, ipsa legas.
Sic tibi qui placuit mutilatus parte, placebit
Integer, aut toto pars sua maior erit.

Liber Lectori.

In Latium fuerat quondam delapsa parentis
Ausonij, vatem Musa secuta suum.
Vt perijt vates, cithara numerisq; relictis,
Optauit quoties Musa liberq; mori?
Scallidus obstupuit, latuitq; incognita Nympha:
Et queritur patrio raptus vterq; solo.
Non tulit hoc pietas Charpini candida: (Lector)
Incolumem voluit me superesse patri.
Charpino laus est citharam geniumq; poëtæ,
Et Musam patriæ restituisse suæ.
Nunc memor officij veteres haud passa lituras
Sedula pro meritis me tibi Musa dedit.
Burdigala Ausonio insignis, Vassata superba est:
Hæc tulit, illa aluit, Roma potens rapuit.

M. Martius Burdigalensis
faciebat.

D. Magni Ausonii poëmata

RELIQVA, QVAE NVNC PRIMVM EVVLGANTVR.

*

Ausonius Lectori suo S. D.

Ausonius genitor nobis. Ego nomine eodem
Qui sim, qua secta, stirpe, lare, & patria:
Adscripsi, ut nosses, bone uir quicunq; fuisses,
Et notum memori me coleres animo.
Vassates patria est patri, gens Hedua matri.
De patre Tarbellus, sed genitrix ab Aquis.
Ipse ego Burdigalæ genitus: diuisa per urbes
Quattuor antiquas stirpis origo meæ.
Hinc latè fusa est cognatio. non una multis
Ex nostra, ut placitum, ducta domo ueniant
Deriuata alijs: nobis ab stemmate primo
Et non cognati, sed genitiua placent.
Sed redeo ad seriem. Genitor studuit medicinæ,
Disciplinarum quæ dedit una Deum.
Nos ad Grammaticen studium conuertimus, & mox
Rhetorices etiam quod satis, attigimus.
Nec fora non celebrata mihi, sed cura docendi
Cultior, & nomen Grammatici merui.
Non tam grande quidem, quo gloria nostra subiret
Aemulium aut Scaurum, Berytiumq; Probum:
Sed quo nostrates, Aquitanaq; nomina multos

Conlatus & non subditus aspicerem.
Exactisq; dehinc per trina decennia fastis,
Adserui doctor municipalem operam.
Aurea & Augusti Palatia iussus adire,
Augustam sobolem Grammaticus docui.
Mox etiam Rhetor.nec enim fiducia nobis
Vana,aut non solidi gloria iudicij.
Cedo tamen fuerint fama potiore magistri,
Dum nulli fuerit discipulus melior,
Alcides Atlantis,& Aeacides Chironis,
Pene Ioue iste satus, filius ille Iouis,
Thessaliam,Thebasq; suos habuere penates:
At meus hic toto regnat in orbe suo.
Cuius ego Comes & Quæstor,& culmen honorum
Præfectus Gallis,& Libyæ,& Latio:
Et prior indeptus fasces,latiamq; curulem,
Consul,collega posteriore fui.

Syagrio suo Ausonius.

Hic ego Ausonius, sed tu ne temne,quòd ultrò
Patronum nostris te paro carminibus.
Pectoris ut nostri sedem colis alme Syagri,
Communemq; habitas alter ego Ausonium:
Sic etiam nostro præfatus habebere libro,
Differat ut nihilo, sit tuus án ne meus.

D. Magni Ausonii Ephemeris,

ID EST TOTIVS DIEI NEGOTIVM.

*

Mane iam clarum reserat fenestras,
Iam strepit nidis uigilax hirundo:
Tu uelut primam mediamq; noctem
Parmeno dormis.
Dormiunt glires hiemem perennem,
Sed cibo parcunt: tibi causa somni
Multa, quòd potas, nimiaq; tendis
Mole saginam.
Inde nec flexas sonus intrat aures,
Et locum mentis sopor altus urget,
Nec coruscantis oculos lacessunt
Fulgura lucis.
Annuam quondam iuueni quietem,
Noctis & lucis uicibus manentem,
Fabulæ fingunt, cui Luna somnos
Continuarit.
Surge nugator, lacerande uirgis,
Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur. rape membra molli
Parmeno lecto.
Fors & hæc somnum tibi cantilena
Sapphicò suadet modulata uersu.
Lesbij depelle modulum quietis
Acer Iambe.

Item Parecbasis.

Puer, eia surge, & calceos,
Et lineam da sindonem.
Da quidquid est amictui.
Quod iam parasti ut prodeam.
Da rore fontano abluam
Manus, & os, & lumina.
Pateatq; fac sacrarium,
Nullo paratu extrinsecus:
Pia uerba, uota innoxia,
Rei diuinæ copia est.
Nec thus cremandum postulo,
Nec liba crusti mellei:
Foculumq; uiui cespitis
Vanis relinquo altaribus.
Deus precandus est mihi,
Ac filius summi Dei,
Maiestas uniusmodi,
Sociata sacro spiritu.
Et ecce iam uota ordior,
Et cogitatio numinis
Præsentiam sentit pauens.

Precatio matutina ad omnipotentem Deum.

Omnipotens solo mentis mihi cognite cultu,
Ignorate malis, & nulli ignote piorum,
Principio extremoq; carens, antiquior æuo
Quod fuit aut ueniet, cuius formamq; modumq;
Nec mens complecti poterit, nec lingua profari:
Cernere quem solus, coramq; audire iubentem
Fas habet, & patriam propter considere dextram

Ipse opifex rerum, rebus causa ipsa creandis. *ipse
Ipse dei uerbum, uerbum Deus anticipator
Mundi, quem facturus erat: generatus in illo
Tempore, quo tempus nondum fuit: editus ante
Quàm iubar, & rutilus cælum illustraret eous:
Quo sine nil actum, per quem facta omnia, cuius
In cælo solium: cui subdita terra sedenti
Et mare, & obscuræ chaos insuperabile noctis,
Irrequies, cuncta ipse mouens, uegetator inertum.
Non genito genitore deus, qui fraude superbi
Offensus populi, gentes in regna uocauit,
Stirpis adoptiuæ meliore propage colendus.
Cernere quem licuit proauis, quo numine uiso,
Et patrem uidisse datum, contagia nostra
Qui tulit, & diri passus ludibria leti
Esse iter æternæ docuit remeabile uitæ:
Nec solam remeare animam, sed corpore toto
Cælestes intrare plagas, & inane sepulcbri
Arcanum uacuis adopertum linquere terris:
Nate patris summi, nostroq; salutifer æuo,
Virtutes patrias genitor cui tradidit omnes,
Nil ex inuidia retinens, plenùsq; datorum,
Pande uiam precibus, patriasq; hæc perfer ad aures.
Da pater inuictam contra omnia crimina mentem:
Vipereumq; nefas nocituri auerte ueneni:
*Sit satis antiquam serpens quòd *prodidit Euam,* *perdidit
Deceptumq; adiunxit Adam: nos sera nepotum
*Semina, ueridicis *ætas prædicta prophetis,* *olim
Vitemus laqueos, quos letifer implicat anguis.
Pande uiam, quæ me post uincula corporis ægri
In sublime ferat, puri qua lactea cæli.

*lumina Semita uentosæ superat uaga *nubila lunæ:
Quà proceres abiere pij,quaq; integer olim
*aëra Raptus,quadriiugo penetrat super *æthera curru
Helias,& solido cum corpore præuius Enoch.
*spiratam Da pater æterni *speratum luminis auram,
Si lapides non iuro deos,unumq; uerendi
Suspiciens altare sacri libamina,uitæ
Intemerata fero:si te dominiq; deiq;
Vnigenæ cognosco patrem,mixtumq; duobus,
Qui super æquoreas uolitabat spiritus undas:
*cruciataq; Da genitor ueniam,*crudataq; pectora purga:
Si te non pecudum fibris,non sanguine fuso
Quæro,nec arcanis numen coniecto sub extis.
Si scelere abstineo errori ipse obnoxius, & si
Opto magis quàm fido bonus purusq; probari:
Confessam dignare animam, si membra caduca
Execror,& tacitum si pœnitet,altaq; sensus
Formido excruciat,tormentaq; sera Gehennæ,
Anticipat, patiturq; suos mens saucia manes:
Da pater hæc nostro fieri rata uota precatu.
Nil metuam,cupiamq; nihil,satis hoc rear esse
Quod satis est.nil turpe uelim,nec causa pudoris
Sim mihi,nec faciam cuiquam quæ tempore eodem
Nolim facta mihi,nec uero crimine lædar,
Nec maculer dubio:paulum distare uidetur
*mala Suspectus uereq; reus:*male posse facultas
Nulla sit,& bene posse adsit tranquilla potestas.
Sim tenui uictu atq; habitu,sim charus amicis,
Et semper genitor,sine uulnere nominis huius.
Non animo doleam,non corpore : cuncta quietis
Fungantur membra officijs,nec saucius ullis

Part

Partibus amissum quicquam desideret usus.
Pace fruar, securus agam, miracula terræ
Nulla putem: suprema mihi cùm uenerit hora
Nec timeat mortem bene conscia uita, nec optet.
Purus ab occultis cum te indulgente uidebor,
*Omnia despiciam: fuerit cùm sola *uoluptas* **uoluntas*
Iudicium sperare tuum: quod dum sua differt
Tempora, cunctaturq́; dies, procul exige sæuum
Insidiatorem blandis erroribus anguem.
Hæc pia, sed mœsto trepidantia uota reatu
**Christe apud æternum placabilis assere patrem,* **Nate*
Saluator, deus, ac dominus, mens, gloria, uerbum,
*Filius, *& uero uerum de lumine lumen,* **ex uero uerus*
Aeterno cum patre manens, in secula regnans.
**Consona quem celebrat modulato carmine plebes,* ** Mystica quē celebrāt modulati carmina Dauid.*
Et responsuris ferit aëra uocibus, Amen.

Egreßio.

Satis precum datum Deo,
Quamuis satis nunquam reis
Fiat precatu numinis.
Habitum forensem da puer:
Dicendum amicis est, aue,
Valeq́; quod fit mutuum,
Quòd cùm per horas quattuor
Inclinet ad meridiem,
Monendus est iam Sosias.

Locus inuitationis.

Tempus uocandis nanq; amicis appetit,
Ne nos uel illis demoremur prandium:
Properè per ædes curre uicinas puer:

Scis ipse,qui sint:iamq; dum loquor,redi.
Quinque aduocaui:sex enim conuiuium
Cum rege iustum:si super,conuitium est.
Abijt.relicti nos sumus cum Sosia.

Locus ordinandi coqui.

Sosia,prandendum est:quartam iam totus in horam
Sol calet,ad quintam flectitur umbra notam.
An uegeto madeant condita obsonia gustu,
(Fallere namq; solent) experiundo proba.
Concute feruentes palmis uoluentibus ollas:
Tinge celer digitos iure calente tuos:
Vibranti lambat quos humida lingua recursus.

Desunt nonnulla.

Quadrupedum & uolucrum uel cum terrena marinis
Monstra admiscentur,donec purgantibus Euris
Difflatæ liquidum tenuentur in aëra nubes.
Nunc fora,nunc lites,lati modò pompa theatri
Visitur,& turmas equitum,cædesq; latronum
Perpetior:lacerat nostros fera belua uultus,
Aut in sanguinea gladio grassamur arena,
Per mare naufragũ gradior pedes,& freta cursu
Transilio,& subitis uolito super aëra pennis.
Infandas etiam ueneres,incestaq; noctis
Dedecora,& tragicos patimur per somnia cœtus.
Perfugium tamen est,quotiens portenta soporum
Soluit rupta pudore quies,& imagine fœda
Libera mens uigilat,totum bene conscia lectum
Pertractat secura manus,probrosa recedit
Culpa tori,& profugi munus:quum crimina somni
Cerno,triumphantes inter me plaudere:rursum

Inter

Inter captiuos trahor exarmatus Alanos:
Templa Deûm, sanctasq; fores, palatiaq; aurea
Specto, & Sarrano uideo discumbere in ostro,
Et mox fumosis conuiua accumbo popinis.
Diuinum perhibent uatem sub frondibus ulmi
Vana ignauorum simulachra locasse soporum,
Et geminas numero portas: quæ fornice eburno
Semper fallaces glomerat super aëra formas.
Altera quæ ueros emittit cornea uisus.
Quòd si de dubijs conceditur optio nobis,
Deesse fidem lætis melius quàm uana timeri.
Ecce ego iam mallim falli: nam dum modò semper
Tristia uanescant, potius caruisse fruendis
Quàm trepidare malis. satis est bene, si metus absit.
Sunt & qui fletus & gaudia controuersorum
Coniectent, varioq; trahant euenta relatu.
Ite per obliquos cœli mala somnia mundos,
Irrequieta uagi quà difflant nubila nimbi:
Lunares habitate polos: quid nostra subitis
Limina, & angusti tenebrosa cubilia tecti?
Me finite ignauas placidum traducere noctes,
Dum redeat roseo mihi Lucifer aureus ortu.
Quòd si me nullis uexatum nocte figuris
Mollis tranquillo permulserit aëre somnus,
Hunc lucum nostro uiridis qui frondet in agro
Vlmeus, excubijs habitandum dedico uestris.

Precatio Consulis Ausonii designati prid. Kal. Ianuarii, fascibus sumptis.

Iane ueni nouus, anne ueni, renouate ueni sol.
Consulis Ausonij Latiam uis scire curulem?

Et

... uenit Augustus, nostros ut comat honores
Officio exornans, quos participare cupisset.
Iane ueni nouus, anne ueni, renouate ueni sol.
Aurea uenturo sol porrige gaudia Iano.
Fascibus Ausonij succedet Cæsar in annum,
Quintum Romulei prætextam habiturus honoris.
Ecce ubi se cumulat mea purpura (mitibus audi
Auribus hoc Nemesis) post me dignatur oriri
Augustus consul: plus quàm conferre uidetur
Me sibi, qui iußit nostros præcedere fasces.
Iane ueni nouus, anne ueni, renouate ueni sol.
Coge secuturos bis sena per ostia menses,
Tu tropicum solis da cedere ruris & illum
Terga dare, ut duplex tropico uarietur ab astro,
Et quater ac ternis properet uindemia signis
Aestiuos impelle dies, brumamq́; morantem
Noctibus adceleret promissus Cæsaris annus.
Illum ego si cernam, tum terq́; quaterq; beatus,
Tunc ero bis Consul, tunc tangam uertice cælum.

Item Precatio Kal. Ianuariis.

Anne bonis cœpte auspicijs, felicia cernis
Consulis Ausonij primordia: prome coruscum
Sol æterne caput, solitoq́; inlustrior almo
Lumine, purpureum iubar exere lucis eoæ.
Anne pater rerum, quas Iani mense bifrontis
Voluis in hibernum glaciali fine Decembrem,
Solennes peruade uias, bissenaq́; mundo
Curricula, æquatis uarians per tempora signis.
Præcipitem æterna perfer uertigine cursum.
Anne ueni, & festum ueteris nouus aspice Iani:
Sic prono raptêre polo, contraria Phœbus

Et

Et momenta ferat seruata parte dierum,
Et nouus hiberno reparet sua lumina pulsu,
Menstrua ter decies redeunt dum cornua Lunæ:
Exortus,obitusq́;,manu uoluente notabis
Legitimum Phœbi cohibens per signa meatum.

D. Magni Ausonii Burdigalensis PARENTALIA.

*

Præfatio.

SCIO versiculis meis euenire,vt fastidiosè legãtur: quippe sic meritũ est eorũ.Sed quosdã solet cõmendare materia , & aliquotiẽs fortasse lectorẽ solũ lemma sollicitat tituli,vt festiuitate persuasus,& ineptiã ferre contentus sit.Hoc opusculum nec materia amœnũ est,nec appellatione iucundum. Habet mœstam religionem,qua charorum meorũ obitus, tristi affectione cõmemoro.Titulus libelli est,Parentalia, antiquæ appellationis hic dies,& iam inde ab Numa cognatorum inferiis institutus : nec quicquam sanctius habet reuerentia superstitum, quàm vt amissos venerabiliter recordetur.

Item præfatio uersibus adnotata.

Nomina charorum iam condita funere iusto,
Fleta priùs lachrymis,nunc memorabo modis.
Nuda,sine ornatu,fandiq́; carentia cultu:
Sufficit inferijs exequialis honos.
Nænia funereis satis officiosa querellis,

Ann

Annua ... tacitus munera prætereas,
Quæ Numa cognatis sollemnia dedicat umbris,
Vt gradus aut mortis postulat, aut generis.
Hoc satis & tumulis, satis & telluris egenis:
Voce ciere animas, funeris instar habet.
Gaudent compositi cineres sua nomina dici:
Frontibus hoc scriptis & monumenta iubent.
Ille etiam mœsti cui defuit urna sepulchri,
Nomine ter dicto pene sepultus erit.
At tu quicunq; es lector, qui fata meorum
Dignaris mœstis commemorare elegis,
Inconcussa tuæ percurras tempora uitæ,
Et præter iustum funera nulla fleas.

Iulius Ausonius Pater. 2

Primus in his pater Ausonius, quem ponere primum
Et si cunctetur filius, ordo iubet:
Cura Dei placidæ functus quòd honore senectæ
Vndecies binas uixit Olympiadas.
Omnia quæ uoluit, qui prospera uidit, & idem
Optauit quicquid, contigit ut uoluit.
Non quia fatorum nimia indulgentia, sed quòd
Tam moderata illi uota fuere uiro.
Quem sua contendit septem sapientibus ætas,
Quorum doctrinam moribus excoluit,
Viueret ut potius quàm diceret arte sophorum.
Quanquam & facundo non rudis ingenio
Præditus, & uitas hominum ratione medendi
Porrigere, & fatis amplificare moras.
Inde & perfunctæ manet hæc reuerentia uitæ,
Aetas nostra illi quòd dedit hunc titulum:

Vt

Vt nullum Ausonius, quem sectaretur, habet..
Sic nullum qui se nunc imitetur, habet.

Aemilia Aeonia mater. 3

Proxima tu genitrix Aeonia, sanguine mixto
Tarbellæ matris, patris & Heducij.
Morigeræ uxoris uirtus cui contigit omnis:
Fama pudicitiæ, lanificæq́; manus:
Coniugijq́; fides, & natos cura regendi,
Et grauitas comis, lætaq́; serietas.
Aeternum placidos Manes complexa mariti
Viua thorum quondam, functa foue tumulum.

Aemilius Magnus Arborius auunculus. 4

Culta mihi est pietas, patre primum & matre uocatis,
Dicetur serie tertius, Arborius.
Quem primum memorare nefas mihi, patre secundo.
Rursum non primum ponere penè nefas:
*Temperies adhibenda **
Ante alios quanquam patre secundus erit.
Tu frater genitricis, & unanimis genitoris,
Et mihi qui fueris, quod pater & genitrix:
Qui me lactentem puerum, iuuenemq́;, uirumq́;
Artibus ornasti, quas didicisse iuuat.
Te sibi Palladiæ antetulit toga docta Tolosæ:
Te Narbonensis Gallia præposuit.
Ornasti cuius Latio sermone Tribunal,
Et fora Hiberorum, quæq́; Nouempopulis.
Hinc tenus Europam, fama crescente, perito
Constantinopolis rhetore te uiguit.
Tu per mille modos, per mille oracula fandi

Doct

Doctus, facundus, tum celer atq; memor.
Tu, postquam primis placui tibi traditus annis,
Dixisti, nato me satis esse tibi:
Me tibi, me patribus, clarum decus esse professus
Dictasti fastis uerba notanda meis.
Ergo uale, Elysiam sortitus auuncule sedem:
Hæc tibi de Musis carmina libo tuis.

Cæcilius Argicius Arborius auus.

Officiosa pium ne desere pagina munus:
Maternum post hos commemoremus auum
Arborium, Heduico ductum de stemmate nomen,
Complexum multas nobilitate domus.
Quà Lugdunensis prouincia, quáq; potentes
Hedues Alpino, quáq; Vienna iugo.
Inuida sed nimium generiq;, opibusq; superbis
Aerumna incubuit: nanq; auus, & genitor
Proscripti, regnum quum Victorinus haberet
Victor: & in tetricos decidit imperium:
Tum profugum in terris, per quas erumpit Aturrus,
Tarbelliq; furor perstrepit Oceani,
Grassantis dudum fortunæ tela pauentem
Pauperis Aemiliæ conditio implicuit.
Mox tenuis multo quæsita pecunia nisu,
Solamen fesso non & opes tribuit.
Tu cæli numeros, & conscia sidera fati
Callebas, studium dissimulanter agens.
Non ignota tibi nostræ quoq; formula uitæ,
Signatis quam tu condideras tabulis.
Prodita non unquam sed in atris cura retexit
Sedula, quam timidi cura tegebat aui.

Conlatus & non subditus aspicerem.
Exactisq; dehinc per trina decennia fastis,
Adserui doctor municipalem operam.
Aurea & Augusti Palatia iussus adire,
Augustam sobolem Grammaticus docui.
Mox etiam Rhetor.nec enim fiducia nobis
Vana,aut non solidi gloria iudicij.
Cedo tamen fuerint fama potiore magistri,
Dum nulli fuerit discipulus melior,
Alcides Atlantis,& Aeacides Chironis,
Pene Ioue iste satus, filius ille Iouis,
Theßaliam,Thebasq; suos habuere penates:
At meus hic toto regnat in orbe suo.
Cuius ego Comes & Quæstor,& culmen honorum
Præfectus Gallis,& Libyæ,& Latio:
Et prior indeptus fasces,latiamq; curulem,
Consul,collega posteriore fui.

Syagrio suo Ausonius.

Hic ego Ausonius, sed tu ne temne,quòd ultrò
Patronum nostris te paro carminibus.
Pectoris ut nostri sedem colis alme Syagri,
Communemq; habitas alter ego Ausonium:
Sic etiam nostro præfatus habebere libro,
Differat ut nihilo, sit tuus án ne meus.

D. Magni Ausonii Ephemeris,

ID EST TOTIVS DIEI NEGOTIVM.

*

Mane iam clarum reserat fenestras,
Iam strepit nidis uigilax hirundo:
Tu uelut primam mediamq; noctem
Parmeno dormis.
Dormiunt glires hiemem perennem,
Sed cibo parcunt: tibi causa somni
Multa, quòd potas, nimiaq; tendis
Mole saginam.
Inde nec flexas sonus intrat aures,
Et locum mentis sopor altus urget,
Nec coruscantis oculos lacessunt
Fulgura lucis.
Annuam quondam iuueni quietem,
Noctis & lucis uicibus manentem,
Fabulæ fingunt, cui Luna somnos
Continuarit.
Surge nugator, lacerande uirgis,
Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur: rape membra molli
Parmeno lecto.
Fors & hæc somnum tibi cantilena
Sapphico suadet modulata uersu.
Lesbij depelle modulum quietis
Acer Iambe.

Item Parecbasis.

Puer, eia surge, & calceos,
Et linteam da sindonem.
Da quidquid est amictui.
Quod iam parasti ut prodeam.
Da rore fontano abluam
Manus, & os, & lumina.
Pateatq; fac sacrarium,
Nullo paratu extrinsecus:
Pia uerba, uota innoxia,
Rei diuinæ copia est.
Nec thus cremandum postulo,
Nec liba crusti mellei:
Foculumq; uiui cespitis
Vanis relinquo altaribus.
Deus precandus est mihi,
Ac filius summi Dei,
Maiestas uniusmodi,
Sociata sacro spiritu.
Et ecce iam uota ordior,
Et cogitatio numinis
Præsentiam sentit pauens.

Precatio matutina ad omnipotentem Deum.

Omnipotens solo mentis mihi cognite cultu,
Ignorate malis, & nulli ignote piorum,
Principio extremoq; carens, antiquior æuo
Quod fuit aut ueniet, cuius formamq; modumq;
Nec mens complecti poterit, nec lingua profari:
Cernere quem solus, coramq; audire iubentem
Fas habet, & patriam propter considere dextram

Ipse opifex rerum, rebus causa ipsa creandis.* *ipse
Ipse dei uerbum, uerbum Deus anticipator
Mundi, quem facturus erat: generatus in illo
Tempore, quo tempus nondum fuit: editus ante
Quàm iubar, & rutilus cælum illustraret eous:
Quo sine nil actum, per quem facta omnia, cuius
In cælo solium: cui subdita terra sedenti
Et mare, & obscuræ chaos insuperabile noctis,
Irrequies, cuncta ipse mouens, uegetator inertum.
Non genito genitore deus, qui fraude superbi
Offensus populi, gentes in regna uocauit,
Stirpis adoptiuæ meliore propage colendus.
Cernere quem licuit proauis, quo numine uiso,
Et patrem uidisse datum, contagia nostra
Qui tulit, & diri passus ludibria leti
Esse iter æternæ docuit remeabile uitæ:
Nec solam remeare animam, sed corpore toto
Cælestes intrare plagas, & inane sepulchri
Arcanum uacuis adopertum linquere terris:
Nate patris summi, nostroq; salutifer æuo,
Virtutes patrias genitor cui tradidit omnes,
Nil ex inuidia retinens, pleniusq; datorum,
Pande uiam precibus, patriasq; hæc perfer ad aures.
Da pater inuictam contra omnia crimina mentem:
Vipereumq; nefas nocituri auerte ueneni:
*Sit satis antiquam serpens quòd * prodidit Euam,* *perdidit
Deceptumq; adiunxit Adam: nos sera nepotum
*Senium, ueridicis * ætas prædicta prophetis,* *olim
Vitemus laqueos, quos letifer implicat anguis.
Pande uiam, quæ me post uincula corporis ægri
In sublime ferat, puri qua lactea cæli

*lumina Semita uentosæ superat uaga *nubila lunæ:
Quà proceres abiere pij,quaq; integer olim
*aëra Raptus,quadriiugo penetrat super *æthera curru
Helias,& solido cum corpore præuius Enoch.
*spiratam Da pater æterni *speratam luminis auram,
Si lapides non iuro deos,unumq; uerendi
Suspiciens altare sacri libamina,uitæ
Intemerata fero:si te dominiq; deiq;
Vnigenæ cognosco patrem,mixtumq; duobus,
Qui super æquoreas uolitabat spiritus undas:
*cruciataq; Da genitor ueniam,*crudataq; pectora purga:
Si te non pecudum fibris,non sanguine fuso
Quæro,nec arcanis numen coniecto sub extis.
Si scelere abstineo errori ipse obnoxius, & si
Opto magis quàm fido bonus purusq; probari:
Confessam dignare animam, si membra caduca
Execror,& tacitum si pœnitet,altaq; sensus
Formido excruciat,tormentaq; sera Gehennæ,
Anticipat, patiturq; suos mens saucia manes:
Da pater hæc nostro fieri rata uota precatu.
Nil metuam,cupiamq; nihil,satis hoc rear esse
Quod satis est.nil turpe uelim,nec causa pudoris
Sim mihi,nec faciam cuiquam quæ tempore eodem
Nolim facta mihi,nec uero crimine lædar,
Nec maculer dubio:paulum distare uidetur
*mala Suspectus uereq; reus:*male posse facultas
Nulla sit,& bene posse adsit tranquilla potestas.
Sim tenui uictu atq; habitu,sim charus amicis,
Et semper genitor,sine uulnere nominis huius.
Non animo doleam,non corpore: cuncta quietis
Fungantur membra officijs,nec saucius ullis

Part

Partibus amissum quicquam desideret usus.
Pace fruar, securus agam, miracula terræ
Nulla putem: suprema mihi cùm uenerit hora
Nec timeat mortem bene conscia uita, nec optet.
Purus ab occultis cum te indulgente uidebor,
*Omnia despiciam: fuerit cùm sola *uoluptas* *uoluntas
Iudicium sperare tuum: quod dum sua differt
Tempora, cunctaturq́; dies, procul exige sæuum
Insidiatorem blandis erroribus anguem.
Hæc pia, sed mœsto trepidantiá uota reatu
**Christe apud æternum placabilis assere patrem,* *Nate
Saluator, deus, ac dominus, mens, gloria, uerbum,
*Filius, *& uero uerum de lumine lumen,* *ex uero uerus
Aeterno cum patre manens, in secula regnans.
**Consona quem celebrat modulato carmine plebes,* * Mysticā quē celebrāt modulati carmina Dauid.
Et responsuris ferit aëra uocibus, Amen.

Egressio.

Satis precum datum Deo,
Quamuis satis nunquam reis
Fiat precatu numinis.
Habitum forensem da puer:
Dicendum amicis est, aue,
Valeq́;, quod fit mutuum,
Quòd cum per horas quattuor
Inclinet ad meridiem,
Monendus est iam Sosias.

Locus inuitationis.

Tempus uocandis nanq; amicis appetit,
Ne nos uel illis demoremur prandium:
Properè per ædes curre uicinas puer:

Scis ipse, qui sint: iamq; dum loquor, redi.
Quinque aduocaui: sex enim conuiuium
Cum rege iustum: si super, conuitium est.
Abijt. relicti nos sumus cum Sosia.

Locus ordinandi quoqui.

Sosia, prandendum est: quartam iam totus in horam
Sol calet, ad quintam flectitur umbra notam.
An uegeto madeant condita obsonia gustu,
(Fallere namq; solent) experiundo proba.
Concute feruentes palmis uoluentibus ollas:
Tinge celer digitos iure calente tuos:
Vibranti lambat quos humida lingua recursus.

Desunt nonnulla.

Quadrupedum & uolucrum uel cum terrena marinis
Monstra admiscentur, donec purgantibus Euris
Difflatæ liquidum tenuentur in aëra nubes.
Nunc fora, nunc lites, lati modò pompa theatri
Visitur, & turmas equitum, cædesq; latronum
Perpetior: lacerat nostros fera belua uultus,
Aut in sanguinea gladio grassantur arena,
Per mare naufragū gradior pedes, & freta cursu
Transilio, & subitis uolito super aëra pennis.
Infandas etiam ueneres, incestaq; noctis
Dedecora, & tragicos patimur per somnia cœtus.
Perfugium tamen est, quotiens portenta soporum
Soluit rupta pudore quies, & imagine fœda
Libera mens uigilat, totum bene conscia lectum
Pertractat secura manus, probrosa recedit
Culpa tori, & profugi munus: quum crimina somni
Cerno, triumphantes inter me plaudere: rursum

Inter captiuos trahor exarmatus Alanos:
Templa Deûm, sanctasq; fores, palatiaq; aurea
Specto, & Sarrano uideo discumbere in ostro,
Et mox fumosis conuiua accumbo popinis.
Diuinum perhibent uatem sub frondibus ulmi
Vana ignauorum simulachra locasse soporum,
Et geminas numero portas: quæ fornice eburno
Semper fallaces glomerat super aëra formas.
Altera quæ ueros emittit cornea uisus.
Quòd si de dubijs conceditur optio nobis,
Deesse fidem lætis melius quàm uana timeri.
Ecce ego iam mallim falli: nam dum modò semper
Tristia uanescant, potius caruisse fruendis
Quàm trepidare malis. satis est bene, si metus absit.
Sunt & qui fletus & gaudia controuersorum
Coniectent, uarioq; trahant euenta relatu.
Ite per obliquos cœli mala somnia mundos,
Irrequieta uagi quà difflant nubila nimbi:
Lunares habitate polos: quid nostra subitis
Limina, & angusti tenebrosa cubilia tecti?
Me sinite ignauas placidum traducere noctes,
Dum redeat roseo mihi Lucifer aureus ortu.
Quòd si me nullis uexatum nocte figuris
Mollis tranquillo permulserit aëre somnus,
Hunc lucum nostro uiridis qui frondet in agro
Vt meus, excubijs habitandum dedico uestris.

Precatio Consulis Ausonii designati prid.
Kal. Ianuarii, fascibus
sumptis.

Iane ueni nouus, anne ueni, renouate ueni sol.
Consulis Ausonij Latiam uis scire curulem?

Et

... uenit Augustus, nostros ut comat honores
Officio exornans, quos participare cupisset.
Iane ueni nouus, anne ueni, renouate ueni sol.
Aurea uenturo sol porrige gaudia Iano.
Fascibus Ausonij succedet Cæsar in annum,
Quintum Romulei prætextum habiturus honoris.
Ecce ubi se cumulat mea purpura (mitibus audi
Auribus hoc Nemesis) post me dignatur oriri
Augustus consul: plus quàm conferre uidetur
Me sibi, qui iussit nostros præcedere fasces.
Iane ueni nouus, anne ueni, renouate ueni sol.
Coge secuturos bis sena per ostia menses,
Tu tropicum solis da cedere ruris & illum
Terga dare, ut duplex tropico uarietur ab astro,
Et quater ac ternis properet uindemia signis
Aestiuos impelle dies, brumamq́; morantem
Noctibus adceleret promissus Cæsaris annus.
Illum ego si cernam, tum terq́; quaterq́; beatus,
Tunc ero bis Consul, tunc tangam uertice cælum.

Item Precatio Kal. Ianuariis.

Anne bonis cœpte auspicijs, felicia cernis
Consulis Ausonij primordia: prome coruscum
Sol æterne caput, solitoq́; inlustrior almo
Lumine, purpureum iubar exere lucis eoæ.
Anne pater rerum, quas Iani mense bifrontis
Voluis in hibernum glaciali fine Decembrem,
Solennes peruade uias, bissenaq́; mundo
Curricula, æquatis uarians per tempora signis.
Præcipitem æterna perfer uertigine cursum.
Anne ueni, & festum ueteris nouus aspice Iani:
Sic prono raptère polo, contraria Phœbus

Et

Et momenta ferat seruata parte dierum,
Et nouus hiberno reparet sua lumina pulsu,
Menstrua ter decies redeunt dum cornua Lunæ:
Exortus, obitusq; manu uoluente notabis
Legitimum Phœbi cohibens per signa meatum.

D. Magni Ausonii Burdigalensis PARENTALIA.

*

Præfatio.

SCIO versiculis meis euenire, vt fastidiosè legãtur: quippe sic meritũ est eorũ. Sed quosdã solet cõmendare materia, & aliquotiẽs fortasse lectorẽ solũ lemma sollicitat tituli, vt festiuitate persuasus, & ineptiã ferre contentus sit. Hoc opusculum nec materia amœnũ est, nec appellatione iucundum. Habet mœstam religionem, qua charorum meorũ obitus, tristi affectione cõmemoro. Titulus libelli est, Parentalia, antiquæ appellationis hic dies, & iam inde ab Numa cognatorum inferiis institutus: nec quicquam sanctius habet reuerentia superstitum, quàm vt amissos venerabiliter recordetur.

Item præfatio uersibus adnotata.

Nomina charorum iam condita funere iusto,
Fleta prius lachrymis, nunc memorabo modis.
Nuda, sine ornatu, fandiq; carentia cultu:
Sufficit inferijs exequialis honos.
Nænia funereis satis officiosa querellis,

Ann

Annua . . tacitus munera prætereas,
Quæ Numa cognatis sollemnia dedicat umbris,
Vt gradus aut mortis postulat, aut generis.
Hoc satis & tumulis, satis & telluris egenis:
Voce ciere animas, funeris instar habet.
Gaudent compositi cineres sua nomina dici:
Frontibus hoc scriptis & monumenta iubent.
Ille etiam mœsti cui defuit urna sepulchri,
Nomine ter dicto pene sepultus erit.
At tu quicunq; es lector, qui fata meorum
Dignaris mœstis commemorare elegis,
Inconcussa tuæ percurras tempora uitæ,
Et præter iustum funera nulla fleas.

Iulius Ausonius Pater. 2

Primus in his pater Ausonius, quem ponere primum
Et si cunctetur filius, ordo iubet:
Cura Dei placidæ functus quòd honore senectæ
Vndecies binas uixit Olympiadas.
Omnia quæ uoluit, qui prospera uidit, & idem
Optauit quicquid, contigit ut uoluit.
Non quia fatorum nimia indulgentia, sed quòd
Tam moderata illi uota fuere uiro.
Quem sua contendit septem sapientibus ætas,
Quorum doctrinam moribus excoluit,
Viueret ut potius quàm diceret arte sophorum.
Quanquam & facundo non rudis ingenio
Præditus, & uitas hominum ratione medendi
Porrigere, & fatis amplificare moras.
Inde & perfunctæ manet hæc reuerentia uitæ,
Aetas nostra illi quòd dedit hunc titulum:

Do..., facundus, tum celer atq; memor.
Tu, postquam primis placui tibi traditus annis,
Dixisti, nato me satis esse tibi:
Me tibi, me patribus, clarum decus esse professus
Dictasti fastis uerba notanda meis.
Ergo uale, Elysiam sortitus auuncule sedem:
Hæc tibi de Musis carmina libo tuis.

Cæcilius Argicius Arborius auus.

Officiosa pium ne desere pagina munus:
Maternum post hos commemoremus auum
Arborium, Heduico ductum de stemmate nomen,
Complexum multas nobilitate domus.
Quà Lugdunensis prouincia, quaq́; potentes
Hedues Alpino, quaq́; Vienna iugo.
Inuida sed nimium generiq́;, opibusq́; superbis
Aerumna incubuit: nanq; auus, & genitor
Proscripti, regnum quum Victorinus haberet
Victor: & in tetricos decidit imperium:
Tum profugum in terris, per quas erumpit Aturrus,
Tarbelliq; furor perstrepit Oceani,
Grassantis dudum fortunæ tela pauentem
Pauperis Aemiliæ conditio implicuit.
Mox tenuis multo quæsita pecunia nisu,
Solamen fesso non & opes tribuit.
Tu cæli numeros, & conscia sidera fati
Callebas, studium dißimulanter agens.
Non ignota tibi nostræ quoq; formula uitæ,
Signatis quam tu condideras tabulis.
Prodita non unquam sed in atris cura retexit
Sedula, quam timidi cura tegebat aui.

Tu nouies denos uitam quum duxeris annos,
Expertus fortis tela cauenda Deæ,
Amissum fletu post trina decennia natum
Saucius extincto lumine cassus eras.
Dicebas sed te solatia longa fouere,
Quòd mea præcipuus fata maneret honos,
Et modò concilijs animarum mixta priorum
Fata tui certe nota nepotis habes.
Sentis quòd Quæstor, quòd te Præfectus, & idem
Consul, honorifico munere commemorem.

Aemilia Corinthia Maura auia. 6

Aemiliam nunc fare auiam pia cura nepotis,
Coniux prædicto quæ fuit Arborio.
Nomen huic ioculare datum, cute fusca quòd olim,
Aequales inter Maura uocata fuit:
Sed non atra animo, qui clarior esset olore,
Et non calcata qui niue candidior,
Hæc non delicijs ignoscere prompta pudendis,
Ad perpendiculum seq; suosq; habuit.
Hæc me præreptum cunis & ab ubere matris,
Blanda sub austeris imbuit imperijs.
Tranquillos auiæ cineres præstate quieti,
Aeternùm, Manes, si pia uerba loquor.

Aemilia Hilaria, matertera, virgo
deuota. 7

Tuq; gradu generis matertera, sed uice matris,
Affectu nati commemoranda pio.
Aemilia in cunis, Hilari cognomen adepta:
Quòd læta, & pueri comis ad effigiem.
Reddebas uerum non dißimulanter Ephebum,

More

More uirûm medicis artibus experiens.
Fœminei sexus odium tibi semper, & indê
Creuit deuotæ uirginitatis amor.
Quæ tibi septenos nouies est culta per annos,
Quiq; æui finis ipse pudicitiæ.
Hæc quia uti mater monitis & amore fouebas,
Supremis reddo filius exequijs.

Cl. Contentus, & Iulius Callipio, patrui. 8

Et patruos Elegia meos reminiscere cantu,
Contentum tellus quem Rutupina tegit:
Magna cui & uariæ quæsita pecunia sortis,
Hæredis nullo nomine tuta perit.
Raptus enim lætis & adhuc florentibus annis
Trans mare, & ignaris fratribus oppetijt.
Iulius in longam produxit fata senectam,
Affectus damnis innumerabilibus.
Qui comis, blandusq;, & mensa commodus uncta,
Hæredes solo nomine nos habuit.
Ambo pij, uultu similes, ioca seria mixti:
Aeui fortunam non habuere parem.
Discreti quanquam tumulis, & honore iacetis,
Commune hoc uerbi munus habete, Vale.

Attusius Lucanus Talisius socer. 9

Qui proceres, ueteremq; uolet celebrare Senatum,
Claraq; ab exortu stemmata Burdigalæ:
Teq;, tuumq; genus memoret, Lucane Talisi,
Moribus ornasti qui ueteres proauos.
Pulcher honore oris, tranquillo pectore comis,
Facundo ciuis maior ab ingenio.

Venatu, & ruris cultu, uictusq; nitore,
Omne æuum peragens, publica despiciens:
Nosci inter primos cupiens, prior esse recusans,
Ipse tuo uiuens segregus arbitrio:
Optabas tu me generum florente iuuenta
at *Optare haud tantum, non & habere datum.*
Vota probant superi, meritisq; fauentia sanctis
Implent fata uiri quod uoluere boni.
Et nunc perpetui sentis sub honore sepulchri,
Quàm reuerens natæ, quamq; tui maneam.
Cælebs nanq; gener nunc hæc pia munera soluo.
Nam & cælebs nunquam desinet esse gener.

Attusia Lucana Sabina uxor. 10

Hactenus ut charos, ita iusto funere fletos
Functa pijs cecinit nænia nostra modis.
Nunc dolor atq; cruces, nec contrectabile fulmen,
Coniugis ereptæ mors memoranda mihi.
Nobilis à proauis, & origine clara senatus,
Moribus usq; bonis clara Sabina magis.
Te iuuenis primis luxu deceptus in annis,
Perq; nouem cælebs te fleo Olympiadas.
Nec licet obductum senio sopire dolorem:
Semper crudescit nam mihi pœna recens.
Admittunt alij solatia temporis ægri.
Hæc grauiora facit uulnera longa dies.
Torqueo deceptos ego uita cælibe canos:
Quoq; magis solus, hoc mage mœstus ago.
Vulnus alit, quòd muta domus silet, & thorus alget,
Quòd mala non cuiquam non bona participo.
Mœreo, si coniunx alij bona: mœreo contra,

Si mala:ad exemplum tu mihi semper ades.
Tu mihi crux ab utraq; uenis:siue est mala,quòd tu
Dißimilis fueris: seu bona,quòd similis.
Non ego opes cassas, & inania gaudia plango:
Sed iuuenis iuueni quòd mihi rapta uiro.
Læta,pudica,grauis,genus inclyta:& inclyta formis;
Atq; honor atq; decus coniugis Ausonij.
Quæ modo septenos quater impletura Decembres
Liquisti natos,pignera nostra,duos.
Illa fauore Dei,sicut tua uota fuerunt,
Florent,optatis accumulata bonis.
Et precor ut uigeant: tandemq; superstite utroq;
Nunciet hòc cineri nostra fauilla tuo.

Ausonius paruulus filius. 11

Non ego te infletum memori fraudabo querella,
Primus nate meo nomine dicte puer.
Murmura quem primis meditantem absoluere uerbis
Indolis & plenè planximus exequijs.
Tu gremio in proaui funus commune locatus,
Inuidiam tumuli ne paterêre tui.

Pastor nepos ex filio. 12

Tu quoq; maturos puer immature dolores
Irrumpis: mœsti luctus acerbus aui.
Pastor chare nepos, spes cuius certa fuit res,
Hesperij patris tertia progenies.
Nomine quod casus dederat: quia fistula primùm
Pastorale melos concinuit genito.
Serò intellectum uitæ breuis argumentum,
Spiritus afflatis quòd fugit è calamis.

Occidis emissæ percussus pondere testæ,
Abiecit tecto quam manus artificis.
Non fuit artificis manus hæc, manus illa cruenti
Certa fuit fati suppositura reum.
Heu, quæ uota mihi, quæ rumpis gaudia, Pastor!
Illa meum petijt tegula missa caput.
Dignior ô nostræ gemeres qui fata senectæ,
Et quererêre meas mœstus ad exequias.

Iulia Dryadia soror. 13

Si qua fuit uirtus, cuperet quam fœmina prudens
Esse suam, cupijt hanc Dryadeia soror.
Quinetiam multas habuit, quas sexus habere
Fortior optaret, nobilitasq; uirûm.
Docta satis uitamq; colo, famamq; tueri:
Docta bonos mores ipsa, suosq; docens.
Et uerum uita cui charius, unaq; cura
Nosse Deum, & fratrem diligere ante alios.
Coniuge adhuc iuuenis caruit: sed uiduata marito
Moribus austeras æquiparauit anus.
Produxit celerem per sena decennia uitam,
Inq; domo ac tecto, quo pater, oppetijt.

Auitianus frater. 14

Auitianum, Musa, germanum meum
Dona querella funebri.
Natu me minor is, ingenio sed prior
Artes paternas imbibit.
Verum iuuentæ flore læto perfrui,
Aeuiq; supra puberis
Exire metas uetuit infesta Atropos.

Heu

Heu quanta uitæ decora!
Quem cultum spei, quem dolorem socijs
Germane pubes deseris,
Germane carnis, lege, & ortu sanguinis,
Amore penè filius.

Vallatinus Euromius gener. 15

O generis clari decus, ô mihi funus acerbum,
Euromie iuuenum lecte cohorte gener.
Occidis in primæ raptus mihi flore iuuentæ,
Lactentis nati uix bene note pater.
Tu procerum de stirpe satus, prægressus & ipsos,
Vnde genus claræ nobilitatis erat:
Ore decens, bonus ingenio, fæcundus, & omni
Dexteritate uigens, præcipuusq; fide.
Hoc præfecturæ sedes, hoc Illyris ora
Præside te experta est, fiscus & ipse cliens.
Nil æui breuitate tamen tibi laudis ademptum:
Indole maturus, funere acerbus obis.

Pomp. Maximus adfinis. 16

Et te germanum, non sanguine, sed uice fratris,
Maxime, deuinctum, nænia nostra canet:
Coniunx nanq; meæ tu consociate sorori,
Aeui fruge tui destituis uiduam.
Non domus hoc tantum sensit tua, sensit acerbum
Saucia per casum curia Burdigalæ:
Te primore uigens, te deficiente relabens:
Inq; Valentinum te moriente cadens.
Heu, quare non nato, qui à fruge & flore nepotum quali qua
Ereptus nobis, Maxime, non frueris?

Sed frueris diuina habitat si portio Manes
Quæq; futura olim gaudia nosse datur.
Longior hic etiam letorum fructus habetur,
Anticipasse diu, quæ modò participas.

Veria Liceria, vxor Arborii sororis filii. 17

Tu quoq; uel nurus mihi nomine, uel uice natæ
Veria, supremi carmen honoris habe.
Cuius si probitas, si forma & fama, fidesq;
Morigeræ uxoris, lanificæq; manus,
Nunc laudanda forent, procul & de Manibus imis
Accersenda est uxor proaui Eusebij.
Qui quoniam functo iampridem conditus æuo,
Transcripsit partes in mea uerba suas:
Accipe funereas neptis defleta querellas,
Coniunx Arborij commemoranda mei.
Cui parua ingentis luctus solatia linquens
Destituis natum, quo magis excrucias.
At tibi dilecti ne desit cura mariti,
Iuncta colis thalamo nunc monumenta tuo.
Hîc ubi primus hymen, sedes ibi mœsta sepulchri:
Nupta magis dici, quàm tumulata potes.

Pomp. Max. Herculanus, sororis filius. 18

Nec Herculanum genitum germana mea,
Modulamine nænia tristi
Tacitum sine honore relinquas:
Super indole cuius adulti
Magnæ bona copia laudis.
Verum memorare magis, quàm
Functum laudare decebit.

Decus

Decus hoc matrisq́; meumq́;,
Et spei maximæ fructum Maxime
In tempore puberis æui
Vis perculit inuida fati.
Facunde, & Musice, & acer,
Mente bonus, ingenio ingens,
Volucer pede, corpore pulcher,
Lingua facetus, ore canorus,
Cape munera tristia parentum,
Quæ funereo modulatus ore
Tibi mœstus Auunculus offert.

Fl. Sanctus, maritus Pudentillæ, quæ soror fuit Sabinæ meæ. 19

Qui ioca, lætitiamq́; colis, qui tristia damnas,
Nec metuis quenquam, nec metuendus agis:
Qui nullum insidijs captas, nec lite lacessis,
Sed iusta & clemens uita, magis sapiens:
Tranquillos Manes, supremaq́; funera Sancti
Ore pio, & uerbis aduenerare bonis.
Militiam nullo qui turbine sedulus egit,
Præside lætatus quo Rutupinus ager.
Octaginta annos cuius tranquilla senectus
Nullo mutauit deteriore die.
Ergo precare fauens, ut qualia tempora uitæ,
Talia & ad Manes otia Sanctus agat.

Namia Pudentilla adfinis. 20

Tuq́; Pudentillam uerbis adfare supremis,
Quæ famæ curam, quæ probitatis habes.
Nobilis hæc, frugi, proba, læta, pudica, decora,

Coniu

Coniugium Sancti iugiter hæc habuit.
Inuiolata tuens castæ preconia uitæ,
Rexit opes proprias, otia agente uiro.
Non ideò exprobrans, aut fronte obducta marito,
Quòd gereret totam fœmina sola domum.
Heu nimium iuuenis, sed læta superstite nato,
Atq; uiro, patiens, fata suprema obijt.
Vnanimis nostræ & quondam germana Sabinæ,
Et mihi inoffenso nomine dicta soror.
Nunc etiam Manes placidos pia cura retractat,
Atq; Pudentillam fratris amore colit.

Lucanus Talisius cura.filii. 21

Nec tantum matris spes unica, ephebe Talisi
Consobrine, meis immemoratus eris.
Ereptus primis æui florentis in annis.
Iam tamen & coniunx, iam properate pater.
Festinasse putes fatum, ne funus acerbum
Duceret hoc genitor, tam cito factus auus.

*forte Armeniacus

Attusia Lucana Talisia.*Erminiscius Regulus ad finis. 22

Notitia exilis nobis Attusia tecum,
Cumq; tuo planè coniuge nulla fuit.
Verum tu nostræ soror es germana Sabinæ:
Adfinis quoq; tu Regule, nomen habes.
Sortitos igitur tam chara uocabula nobis,
Stringamus mœsti carminis obsequio.
Quamuis Sanctonica procul in tellure iacentes
Peruenit ad Manes exequialis honos.

Seuerus Censor Iulianus consocer. 23

Desinite, ô ueteres, Calpurnia nomina frugi,

Vt

Vt proprium hoc uestræ gentis, habere decus.
Nec solus semper Censor Cato, nec sibi solus
Iustus Aristides his placeant titulis.
Nam sapiens quicunq; fuit, uerumq́;, fidemq́;
Qui coluit, comitem se tibi Censor agat.
Tu grauis, & comis, cum iustitiaq; remissus,
Austeris doctus iungere temperiem.
Tu non q̃ scito tibi me, nec sanguine iuncto,
Optasti nostras consociare domos.
Nempe aliqua in nobis morum simulachra tuorum
Effigies nostri præbuit ingenij.
Aut iam fortunæ sic se uertigo rotabat,
Vt pondus fatis tam bona uota darent,
Si quid apud Manes sentis, fouet hoc tibi mentem:
Quod fieri optaras, id uoluisse Deum.

Paulinus & Dryadia, filii Paulini,
& Megentiræ sororis. 24

Qui nomen, uultumq́; patris, Pauline, gerebas,
Amißi specimen qui genitoris eras.
Propter quem luctus miseræ decedere matris
Cœperat, efferret cùm tua forma patrem.
Redderet & mores, & moribus adderet illud,
Paulinus caruit quo pater, eloquium.
Eriperis lætis & pubescentibus annis,
Crudaq; adhuc matris pectora sollicitas.
Flemus enim raptam thalami de sede sororem,
Heu non maturo funere, Dryadiam.
Flemus, ego imprimis qui matris auunculus & uos
Natorum tanquam diligo progeniem.
Illa manus inter genitricis, & oscula patris

Occidit, Hiſpana tum regione procul.
Quàm tener & primo noue flos decerperis æuo,
Nondum purpureas cinctus ephœbe genas.
Quattuor ediderat nunc facta puerpera partus,
Funera ſed tumulis iam geminata dedit.
Sit ſatis hoc, Pauline pater, diuiſio facta eſt:
Debetur matri cætera progenies.

Paulinus, ſororis gener. 25

Qui lætum ingenium, mores qui diligit æquos,
Quiq; fidem ſancta cum pietate colit:
Paulini Manes mecum ueneratus, amicis
Inroret lachrymis, annua liba ferens.
Aequæuus Pauline mihi, natamq; ſororis
Adeptus thalamo: ſic mihi pene gener.
Stirpis Aquitanæ mater tibi: nam genitori
Coßio, Vaſſatum municipale genus.
Scrinia præfecti meritus, rationibus inde
Præpoſitus Libycis, præmia opima capis.
Nam correcturæ tibi Tarraco Hibera tribunal
Præbuit, adfectans eſſe clienta tibi.
Tu ſocrum pro matre colens, adfinis haberi
Non poteras, nati cum fruerêre loco.
Inter concordes uixiſti fidus amicos,
Duodeuiginti functus Olympiadas.

Aemilia Dryadia matertera. 26

Te quoq;, Dryadia matertera,
Flebilibus modulis,
Germanâ genitus, propè filius,
Ore pio ueneror:

Quam

Quam thalamo, tedísq; iugalibus
Inuida mors rapuit,
Mutauitq; thorum feretri uice
Exequialis honor.
Discebas in me matertera,
Mater uti fieres:
Vnde modò hoc mœstum tibi defero
Filius officium.

Iulia Cataphronia amita. 27

Quin & funereis amitam impartire querellis
Musa Cataphroniam.
Innuba, deuotæq; uirginitatis amorem,
Parcaq; anus coluit:
Et mihi quod potuit, quamuis de paupere summa,
Mater uti adtribuit.
Ergo commemorata Aue, mœstumq; uocata
Pro genitrice, Vale.

Iulia Veneria amita. 28

Et amita Veneria properiter obijt,
Cui breuia mela modifica recino,
Cinis ut placidulus operta uigeat,
Celeripes & adeat loca tacita Erebi.

Iulia Idalia consobrina. 29

Parua etiam fuit Idalia,
Nomine prædita quæ Paphiæ,
Et speciem meruit Veneris,
Quæ genita est mihi pene soror.
Filia nam fuit hæc amitæ,

Quam celebrat sub honore pio
Nænia, carmine funereo.

Aemilia Melania soror. 30

Aemilia hos uix nota mihi soror accipe questus,
Debet quos cineri mœsta Elegeia tuo.
Coniunxit nostras æqueua infantia cunas,
Vno quamuis tu Consule maior eras.
Inuida sed nimium Lachesis properata peregit
Tempora, & ad Manes funera acerba dedit.
Præmissa ergo uale: Manesq; uerêre parentum,
Qui maiore æuo, quiq; minore uenis.

Pomponia Vrbica consocrus, uxor
Iuliani Censoris. 31

Vt generis clari, ueterum sic fœmina morum,
Vrbica Censoris nobilitata thoro.
Ingenitis pollens uirtutibus, auctaq; & illis
Quas docuit coniux, quas pater & genitrix:
Quas habuit Tanaquil, quas Pythagorea Theano,
Quæq; sine exemplo est in nece functa uiri.
Et tibi si fatum sic permutare dedisset,
Viueret hoc nostro tempore Censor adhuc.
Sed neq; tu uiduo longum cruciata sub æuo
Protinus optato fine sequuta uirum.
Annua nunc mœstis ferimus tibi iusta querellis,
Cum genero & natis consocer Ausonius.

D. Magni Ausonii Commemoratio Professorum Burdigalensium.

Præfatio.

Vos etiam, quos nulla mihi cognatio iunxit,
Sed fama, & charæ relligio patriæ,
Et studium in libris, & sedula cura docendi,
Commemorabo, uiros morte obita celebres.
Fors erit, ut nostros Manes sic adserat olim,
Exemplo cupiet qui pius esse meo.

Tiberius Victor Mineruius, Orator. 1

Primus Burdigalæ columen dicère, Minerui,
Alter Rhetoricæ Quintiliane togæ.
Illustres quondam quo præceptore fuerunt
Constantinopolis, Roma, dehinc patria.
Non equidem certans cum maiestate duarum,
Solo sed potior nomine quòd patria.
Adserat usq; licet Fabium Calagurris alumnum,
Non sit Burdigalæ dum cathedra inferior.
Mille foro dedit hæc iuuenes: bis mille Senatus
Adiecit numero, purpureisq́; togis.
Me quoq;, sed quoniam multa est prætexta, silebo,
Teq́; canam de te, non ab honore meo.
Siue panegyricos placeat contendere libros,
In Panathenaicis tu numerandus eris:
Seu libeat fictas ludorum euoluere lites,
Ancipitem palmam Quintilianus habet.

Dicen

Dicendi torrens tibi copia, quæ tamen aurum,
Non etiam luteam uolueret inluuiem.
Et Demosthenicum quod ter primum ille uocauit,
In te sic uiguit, cedat ut ipse tibi.
An ne & diuini bona naturalia doni
Adijciam, memori quàm fueris animo?
Audita ut, uel lecta semel, ceu fixa teneres,
Auribus & libris esset ut una fides?
Vidimus & quondam tabulæ, certamine longo,
Omnes qui fuerant, enumerasse bolos,
Alternis uicibus quos præcipitante rotatu
Fundunt excisi per caua buxa gradus:
Narrantem fido per singula puncta recursu,
Quæ data, per longas quæ reuocata moras.
Nullo felle tibi mens liuida, tum sale multo
Lingua dicax, blandis & sine lite iocis:
Mensa nitens, quam non censoria regula culpat,
Nec nolit frugi Piso uocare suam.
Nonnunquam pollens natalibus, & dape festa,
Non tamen angustas ut tenuaret opes.
Tanquam hæredis egens bis sex quinquennia functus,
Fletus es à nobis, ut pater & iuuenis.
Et nunc, siue aliquid post fata extrema superfit,
Viuis adhuc æui, quod perijt, memorans.
Siue nihil superest, nec habent longa otia sensus,
Tu tibi uixisti, nos tua fama iuuat.

Latinus Alcimus Alethius, Rhetor. 2

Nec me nepotes impij silentij
Reum ciebunt, Alcime:
Munusq; dignum, non & oblitum ferent

Tuæ

Tuæ ministrum memoriæ.
Opponit unum,quem uiris prioribus
Aetas recentis temporis,
Palmæ forensis & Camœnarum decus,
Exemplar unum in litteris,
Quas aut Athenis docta coluit Græcia,
Aut Roma per Latium colit.
Mirér ne formam & tenorem regulæ
Adusq; uitæ terminum,
Quòd laude clarus,quòd paratus litteris
Omnem refugisti ambitum?
Te nemo grauior,uel fuit comis magis,
Aut liberalis indigis,
Danda salute si forum res posceret,
Studio docendi si scholam.
Viuent per omnem posterorum memoriam,
Quos tu sacratæ famæ das:
Et Iulianum tu magis famæ dabis
Quàm sceptra quæ tenuit breui
Augustia:plus conferent libri tui,
Quam consulatus addidit:.
Morum tuorum, decoris, & facundiæ
Formam dedisti filijs.
Ignosce nostri læsus obsequio styli:
Amoris hoc crimen tui est,
Quòd digna nequiens promere,officium colo
Iniuriose sedulus.
Quiesce placidus,& caduci corporis
Damnum repende gloria.

Luciolus rhetor. 3

Rhetora Luciolum cum discipulo,atq; magistrum,

Collegamq; dehinc, nænia mæsta refer:
Facundum, doctumq; uirum, seu lege metrorum
Condita, seu prosis solueret orsa modis.
Eripuit patriæ Lachesis quem funere acerbo,
Linquentem natos sexui utroq; duos:
Nequaquam meritis cuius responderit hæres:
Obscuros quamuis nunc tua fama iuuet:
Mitis amice, bonus frater, fidißime coniux,
Nate pius, genitor pœnitet ut fueris:
Comis conuiuis, nunquam inclamare clientes,
Ad famulos nunquam tristia uerba loqui.
Vt placidos mores, tranquillos sic cole Manes,
Et cape ab Ausonio munus, amice uale.

Attius Patera pater, Rhetor. 4

Aetate quanquam uiceris doctos prius
Patera, fandi nobilis:
Tamen quòd æuo floruisti proximo,
Iuuenisq; te uidi senem,
Honore mœstæ non carebis næniæ.
Doctor potentum Rhetorum, .
Tuba Gocaßi, stirpe Druidarum satus,
(Si fama non fallit fidem)
Beleni sacratum ducis è templo genus,
Et inde uobis nomina:
Tibi Pateræ (sic ministros nuncupant,
Apollinaris mystici)
Fratri, patriq; nomen à Phœbo datum,
Natoq; de Delphis tuo.
Doctrina nulli tanta in illo tempore,
Currusq; rotandi & rotæ

Memor

Memor, disertus, lucida facundia
Carere cultu præditus,
Salibus modestus, felle nullo per litus,
Vini, cibiq; abstemius,
Lætus, pudicus, pulcher: in senio quoq;, ut
Aquilæ senectus, aut equi.

Atticus Tyro Delphidius,
Rhetor. 5

Facunde, docte lingua, ingenio celer,
Iocis amœne, Delphidi,
Subtextus esto flebili threno patris,
Laudi ut subibas æmulus.
Tu pene ab ipsis orsus incunabulis
Dei poëta nobilis,
Sertum coronæ præferens Olympiæ,
Puer celebrasti Iouem.
Mox inde cursim more torrentis freti,
Epos legasti me tricum:
Vt nullus æqua lege liber carminum
Orationes exæquet.
Celebrata uarie cuius eloquentia
Domi, forisq; claruit:
Seu tu cohortis Præsulem prætoriæ,
Prouinciarum aut iudices
Coieris, tuendis additus clientis
Famæ & salutis saucijs.
Felix, quietis si maneres litteris,
Opus camœnarum colens:
Nec odia magnis concitata litibus
Armaret ultor impetus,
Nec inquieto temporis Tyrannici

Palatio te attolleres,
Dum spem remotam semper arceßis tibi
Fastidiosus obuiæ,
Tuumq; mauis esse quàm fati bonum,
Desiderasti plurima.
Vagus per omnes dignitatum formulas,
Meritusq; plura quàm gerens:
Vnde insecuto criminum motu graui,
Donatus ærumnis patr[illegible]
Mox inde Rhetor nec docendi pertinax
Curam fefellisti patrum,
Minus maiorum munera expertus Dei.
Medio quòd æui raptus es,
Errore quòd non deuiantis filij
Pœnæq; læsus coniugis.

Alethio Mineruio filio
Rhetori. 6

O flos iuuenum,
Spes læta patris.
Nec certa tuæ
Data res patriæ,
Rhetor Alethi,
Maior utroque.
Tu Burdigalæ
Lætus patriæ,
Clara cohortis
Vexilla regens,
Cuncta habuisti.
Tu primæuis
Doctor in annis,
Et præceptor

Temp

Tempore quo te
Discere adultum
Non turpe foret.
Prætextatus
Iam genitori
Consul eras tu,
Ille superbæ
Mœnia Romæ,
Fama & meritis.
Vota tuorum,
Non mansuris
Ornate bonis.
Omnia præcox
Fortuna tibi
Dedit & rapuit:
Solstitialis
Velut herba solet,
Ostentatus,
Raptusq; simul.
Non sine morsu
Grauis inuidiæ:
Inclitus auxsti
Et Rhetoricam,
Floris adulti
Fruge carensq;,
Et connubio
Nobili soceris:
Sine pace patris,
Et diuitias
Vtriusq; domus
Sine hærede tuo,

Pubere in æuo
Deseruisti.
Quam fatiloquo
Dicte profatu
Versus oracli!
Est nil ab omni
Parte beatum.

Leontius Grammaticus, cognomento Beatus. 7

Qui colis letos, hilarosq; mores,
Qui dies festos, loca, uota, ludum,
Annuum functi memora Leonti
Nomine threnum.
Iste lasciuus patiens uocari
Nomen indignum probitate uitæ,
Abnuit nunquam, quia gratum ad aures
Esset amicas.
Litteris tantum titulum assecutus,
Quantus exili satis est cathedræ,
Posset insertus numero & uideri
Grammaticorum.
Tu meæ semper socius iuuentæ,
Pluribus quamuis cumulatus annis,
Nunc quoq; in nostris recales medullis,
Blande Leonti.
Et iuuat tristi celebrare cura
Flebilem cantum, memoris querellæ.
Munus ingratum tibi, debitumq;
Carmine nostro.

Grammaticis Græcis Burdigalensibus. 8

Romulum post hos prius an Corinthi,

Anne Sperchei,pariterq; nati
Atticas Musas memorem Mnesthei
Grammaticorum?
Sedulum cunctis studium docendi,
Fructus exilis,tenuisq; sermo:
Sed quia nostro docuere in æuo,
Commemorandi.
Tertius horum mihi non magister,
Cæteri primis docuere in annis,
Ne forem uocũ rudis,aut loquendi:
Sed sine cultu.
Obstitit nostræ quia(credo)mentis
Tardior sensus,neq; disciplinis
Appulit Græcis puerilis æui
Noxius error.
Vos leuis cespes tegat,& sepulchri
Tecta defendant cineres opertos:
Ac meæ uocis titulus, supremum
Reddat honorem.

Iucundo Grammatico Burdigalensi,
fratri Leontii. 9

Et te,quem cathedram temerè usurpasse loquuntur,
Nomen Grammatici nec meruisse putant:
Voce ciebo tamen, simplex, bone,amice, sodalis,
Iucunde,hoc ipso chare magis studio.
Quod quamuis impar nomen tam nobile amasti,
Et meritos inter commemorande uiros.

Grammaticis Latinis Burdigalensib.
philologis. 10

Nunc ut quemq; mihi
Flebilis officij

Relligiosus honor
Suggeret, expediam:
Quin quamuis humili
Stirpe, loco, ac merito,
Ingenijs hominum
Burdigala est rudibus
Vtilis ingenijs:
Et tu Concordi
Qui profugus patria,
Mutasti sterilem
Vrbe alia cathedram.
Nec reticebo senem,
Nomine Phœbicium:
Qui Beleni æditu,
Intro tulere tamen
Grammatices studium.
Sit Macrinus in his:
Huic mea principio
Credita pueritiæs.
Nil opis inde tulit:
Sed tamen ut placitum,
Stirpe satus Druydum,
Gentis Aremoricæ,
Burdigalæ cathedram
Nati opera obtinuit.
Permaneat series:
Relligiosum etenim
Commemorare meæ
Grammaticum patriæ.

Ammon

Ammonio Anaſtaſio Grammatico
Pictauiorum. 11

Et memora tenuem
Nænia grammaticum,
Qui rudibus pueris
Prima elementa dabat,
Sobrius, in pueris
Doctrina exiguus,
Moribus implacidis.
Proinde ut erat meritum,
Famam habuit tenuem:
Quamq́; habuit etiam,
Perdidit in ſenio.
Sed tamen hunc noſter
Commemorauit honos:
Pictonicæq́; dedit
Panthæ, & Anaſtaſio
Flebile Muſa melum.
Burdigalæ tunc genitum
Tranſtulit ambitio
Pauper ubi, & tenuem
Victum, habitumq́; colens,
Gloriolam exilem,
Et patriæ, & cathedræ,
Ne pariter tumulus
Nomen & oſſa tegat.

Herculano, ſororis filio, Grammatico Burdigalenſi. 12

Herculane, qui profectus gremio de noſtro & ſchola,
Spem magis quam fruendam præbuiſti auunculo.

Particeps scholæ, & cathedræ pene successor meæ,
Lubricæ nisi te iuuentæ præcipitem flexus daret,
Pythagorei non tenentem tramitis rectam uiam.
Esto placidus, & quietis Manibus sedem foue,
Iam mihi cognata dudum inter memoratus nomina.

Thalasso, Grammatico Latino Burdigalensi. 13

Officium, nomenq; tuum, primæue Thalasse,
Paruulus audiui: uix etiam memini.
Qua forma aut merito fueris, qua stirpe parentum,
Aetas nihil de te posterior celebrat.
Grammaticum iuuenem tantùm te fama ferebat:
Tum quoq; tàm tenuis, quàm modò nulla manet.
Sed quicunq; tamen, nostro quia doctor in æuo
Vixisti, hoc nostrum munus habeto. Vale.

Citario Siculo Syracusano, Grammatico Burdigalensi Græco. 14

Et Citari, dilecte mihi memorabere, dignus
Grammaticos inter qui celebrêre bonos.
Esset Aristarchi tibi gloria, Zenodotiq;,
Grauior, antiquus si sequeretur honos.
Carminibus, quæ prima tuis sunt condita in annis,
Cei *Concedit ceu Musa Simonidei.*
Vrbe satus Sicula, nostram peregrinus adisti,
Excultam studijs quam propè reddideras.
Coniugium nactus cito nobilis & locupletis,
Inuidia fati non genitor moreris.
At nos defunctum memori celebramus honore,
Fouimus ut uiuum munere amicitiæ.

Censorio Attico Agrico Rhetori. 15.

Eloquij meritō primis æquande, fuisti

Agrice positus hic posteriore loco:
Aeuo qui quoniam genitus functusq; recenti,
Dilatus nobis, non & omissus eras.
Quocunq; in numero tristi memorabere threno.
Vnus bonos tumuli ferus, & ante datus.
Tam generis tibi celsius apex, quàm gloria fundi,
Gloria Athenæi cognita sede loci:
Nazario, & claro quondam delata Pateræ,
Egregiè multos excoluit iuuenes.
Coniuge nunc, natisq; superstitibus, generoq;,
Maiorum Manes, & monumenta foues.

Nepotiano Grammatico, Fid. Rhetori. 16

Facete, comis, animo iuuenali senex,
Cui felle nullo, melle multo mens madens,
Aeuum per omne nil amarum miscuit:
Medella nostri Nepotiane pectoris,
Tam seriorum quàm iocorum particeps,
Taciturne, Amyclas qui silendo uiceris.
Te fabulantem non Vlysses linqueret,
Liquit canentes qui melodas uirgines.
Probe & pudice, parce, frugi, abstemie,
Facunde, nulli Rhetorum cedens stylo,
Et disputator ad Cleanthen Stoicon,
Scaurum, Probumq; corde callens intimo:
Et Pyrrhi Cinea legato memor magis.
Sodalis, & conuictor, hospes iugiter:
Parum quòd hospes, mentis agitator meæ.
Consilia nullus mente tam pura dedit,
Vel altiore conditu texit data.
Honore gesti præsidatus inclytus,
Decies nouenas functus annorum uices,

Duos

Duos relinquens liberos, morte oppetis,
Dolore multo tam tuorum, quàm meo.

Aemilius Magnus Arborius, Rhetor Tolosæ. 17

Inter cognatos iam fletus, auuncule, Manes:
Inter Rhetoricos nunc memorandus eris.
Illud opus pietas, istud reuerenda uirorum
Nomina, pro patriæ relligione, habeant.
Bis meritum duplici celebremus honore parentem
Arborium, Arborio patre, & auo Arsicio.
Stemma tibi patris Hedui, Tarbellica Mauræ
Matris origo fuit, ambo genus procerum.
Nobilis, & dotata uxor, domus & schola cultæ
Principum amicitiæ contigerunt iuueni.
Dum Constantini fratres opulenta Tolosa
Exilij specie sepositos cohibet:
Byzanti inde arcem, Thressæq; Propontidis urbem
Constantinopolim fama tui pepulit.
Illic diues opum, doctoq; ibi Cæsare honorus
Occumbis patribus Magne superstitibus.
In patriam sed te sedem, ac monumenta tuorum,
Principis Augusti restituit pietas.
Hinc renouat causam lachrymis, & flebile munus,
Annuus in grata relligione dies.

Exuperius, Rhetor Tolosæ. 18

Exuperi memorande mihi, facunde sine arte,
Incessu grauis, & uerbis ingentibus, ore
Pulcher, & ad summam, motuq;, habituq; uenusto:
Copia cui fandi longè pulcherrima, quàm si
Auditu tenus acceperit, deflata placeret.
Discussam sciris solidi nihil edere sensus.

Palla

Palladiæ primum togatæ uenerata Tolosæ toga te
Mox pepulit, leuitate pari Narbo inde recepit.
Illic Dalmatio genitos fatalia regum
Nomina, tum pueros grandi mercede docendi
Formasti, Rhetor, metam propè puberis æui,
Cæsareum qui mox indepti nomen, honorem
Præsidis, Hispanumq́; tibi tribuêre tribunal.
Decedens, placidos mores, tranquillaq́; uitæ
Tempora prædiues finisti sede Cadurca.
Sed patriæ te iura uocant, & origo parentum,
Burdigalæ ut rursum nomen de Rhetore reddas.

Marcello Marcelli fil. Grammati. Narbonensi. 19

Nec te Marcello genitus Marcelle silebo,
Aspera quem genitrix urbe, domo, pepulit.
Sed fortuna potens citò reddidit, & omnia auxit: et
Amissam primum Narbo dedit patriam.
Nobilis hîc hospes Clarentius indole motus,
Egregiam natam coniugio adtribuit.
Mox schola, & auditor multus, prætextaq́; pubes,
Grammatici nomen, diuitiasq́; dedit.
Sed nunquam iugem cursum fortuna secundat,
Præsertim praui nacta uirum ingenij.
Verùm ~~honor~~anda mihi non sunt, memoranda recepi ore
Fata: sat est dictum, cuncta perisse simul.
Non tamen & nomen, quo te non fraudo, receptum
Inter Grammaticos prætenuis meriti.

Sedatus, Rhetor Tolosanus. 20

Relligio est, tacitum si te Sedate relinquam,
Quamuis docendi munus indepte foris.

Communis patria est tecum mihi: forte potentis
Fati, Tolosam nactus es sedem scholæ.
Illic coniugium, natiq́;, opulensq́; senectus,
Et fama, qualis est par magno Rhetori.
Quamuis externa tamen à regione reducit
Te patria, & ciuem morte obita repetit.
Cumq́; uacantem operam diuisæ impenderis urbi,
Arbitrium de te sumit origo suum.
Et tua nunc soboles morem secuta parentis, —
Narbonem ac Romam nobilitat studijs.
* *Sed uelit nolit famæ Burdigalam referet.**

Stafilus Rhetor, ciuis Auſcius. 21

Hactenus obseruata mihi lex commemorandi
Ciues, siue domi, seu docuere foris.
Externum sed fas coniungere ciuibus unum
Te Stafili, genitum stirpe Nouempopulis,
Tu mihi quòd genitor, quòd auunculus, unus utrunq́;,
Alter ut Ausonius, alter ut Arborius.
Grãmaticæ ad Scaurũ, atq; Probũ, promptissime Rhetor,
Historiam callens Liuij, & Herodoti:
Omnis doctrinæ ratio tibi cognita, quantam
Condit sexcentis Varro uoluminibus.
Aurea mens, uox suada tibi, tum sermo quietus:
Nec cunctator eras, nec properante sono.
Pulchra senecta, nitens habitus, procul ira, dolusq́;
Et placidæ finis congrua meta fuit.

Crispus & Vrbicus, Grammat. Latini & Græci. 22

Tu quoq; in æuum Crispe futurum
Mæsti uenies commemoratus munere threni:

Qui

Qui primæuos, fandiq́; rudes,
Elementorum prima docebas signa nouorum:
Creditus olim feruere mero,
Vt Virgilij Flacciq́; locis æmula ferres.
Et tibi Latijs posthabite orsis
Vrbice, Grais celebris Camœnis ἐλεγείσω:
Namq; tu Crispo coniuncte tuo,
Prosa solebas, & uersu loqui impete eodem,
Priscos & Heroas olim
Carmine Homeri cum memoratos fando referres.
Dulcem in paucis ut Plisthenidem,
Et torrentis ceu Dulichi ninguida dicta,
Et mellitæ nectare uocis.
Dulcia fatu uerba canentem Nestora regem.
Ambo loqui faciles, ambo omnia carmina docti,
Callentes mythoplasmata, & historiam. mython
Liberi & ambo genus, sed quos meruisse doceret
Nasci, ut cluerent paribus ingenijs.

Victorino subdoctori siue Proscholo. 23

Victorine studiose, memor, celer, ignoratis
Assidue in libris, nec nisi operta legens:
Exesas tineis, opicasq́; euoluere chartas,
Maior quàm promptis cura tibi in studijs.
Quod ius Pontificum, quæ fœdera, stemma quod olim
Ante Numam fuerat sacrifici Curibus.
Quod Castor cunctis de regibus ambiguis, quod
Coniugis è libris ediderat Rhodope.
Quod ius Pontificum, ueterumq́; scita Quiritum, que
Quæ consulta patrum, quid Draco, quidue Solon
Sanxerit, & Locris dederit: quæ iura Zaleucus,
Sub Ioue quæ Minos, quid Themis ante Iouem,

Nam

Nota tibi potius quàm Tullius & Maro nostri,
Et quicquid Latia conditur historia.
Fors istos etiam tibi lectio longa dedisset,
Supremum Lachesis ni celerasset iter.
Exili nostræ fucatus honore cathedræ,
Libato tenuiter nomine Grammatici:
Longinquis posthac Romæ defunctus in oris,
Ad quæ *Atq; de Siculo littore transieras.*
Sed modò nobilium memoratus in agmine, gaude,
Peruenit ad Manes si pia cura tuos.

Dynamio Burdigalensi, qui in Hispania docuit, & obiit. 24

S E D *neque te mœsta Dynami fraudabo querela,*
Municipem, patriæ causidicumq; meæ:
Crimine adulterij quem saucia fama fugauit,
Paruula quem latebris fouit Ilerda suis:
Quem locupletauit coniunx Hispana latentem:
Nanque ibi mutato nomine, Rhetor eras.
Rhetor Flauinij cognomine dissimulatus,
Ne posset profugum prodere culpa suum.
Reddiderat quamuis patriæ te sera uoluptas,
Mox residem rursum traxit Ilerda domus.
Qualiscunq; tuæ fuerit fuga, famaq; uitæ,
Iungeris antiqua tu mihi amicitia:
Officiumq; meum, sensus si Manibus ullus,
Accipe iam uerus morte obita, Dynami.
Diuersis quamuis iaceas defunctus in oris,
Commemorat mœstis te pia cura elegis.

Atilio Glabrioni, Grammatico Burdigalensi. 25

Doctrinæ, uitæq;, pari breuitate caducum,

Glab

Glabrio, te mœstis commemorabo elegis.
Stemmate nobilium deductum nomen auorum
Glabrio Aquilini Dardana progenies.
Tu quondam puero compar mihi discipulus, mox
Meq; dehinc facto Rhetore, Grammaticus:
Inq; foro tutela reis, & cultor in agris,
Digne diu partis qui fruerere bonis.
Commode, læte, benigne, abstemie, tam bone dandis
Semper consilijs, quàm taciturne datis.
Tam decus omne tuis, quàm mox dolor omnia acerbo
Funere præreptus, Glabrio, destituis.
Vxore, & natis, genitore, & matre relictis,
Heheu quàm multis perdite nominibus.
Flete diu nobis nunquam satis, accipe acerbum
Glabrio in æternum commemorate. Vale.

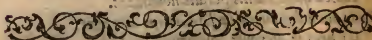
Coronis. 26

Quos legis à prima deductos mœnide libri,
Doctores patriæ scito fuisse meæ.
Grammatici in studio, uel Rhetoris, aut in utroq;,
Quos memorasse mihi morte obita satis est.
Viuentum inlecebra est laudatio: nomina tantum
Voce ciere, suis sufficiet tumulis.
Ergò qui nostræ legis otia tristia chartæ,
Eloquium ne tu quære, sed officium:
Quo claris doctisq; uiris pia cura parentat,
Dum decus egregiæ commeminit patriæ.

POETA.

Valete Manes inclytorum Rhetorum:
Valete doctores probi:

Historia si quos, uel Poëticus stylus,
Forumq; fecit nobiles:
Medicæ uel artis, dogma uel Platonicum,
Dedit perenni gloriæ.
Et si qua cunctis cura uiuentum placet,
Iuuatq; honor superstitum,
Accipi *Accipe mœstum carminis cultum mei,*
Textum querela flebili.
Sedem sepulchris seruet immotus cinis:
Memoria uiuat nominum,
Dum remeat illud iudicis dono Dei,
Commune cum dis seculum.

D. Magni Ausonii Epitaphia

HEROVM, QVI BELLO TROIANO INTERFVERVNT.

*

Ausonius Lectori suo S.

Ad rem pertinere existimaui, vt vel vanum opusculum materiæ congruentis absoluerem, & libello qui commemorationem habet eorum qui vel peregrini Burdigalenses peregrè docuerũt, epitaphia subnecterem, scilicet titulos sepulchrales Heroum, qui bello Troiano interfuerunt: quæ antiqua cùm apud philologum quędam reperissem, Latino sermone conuerti, non vt inseruirent ordinis persequendi, sed vt cohærerent liberè, nec aberrarent.

Agam

Agamemnoni. 1

Rex regum Atrides, fraternæ coniugis ultor,
Oppetijt manibus coniugis ipse suæ.
Quid prodest Helenes raptum punisse dolentem,
Vindicem adulterij cum Clytemnestra necet?

Menelao. 2

Felix ô Menelaë, Deûm cui debita sedes,
Decretumq; pijs Manibus Elysium.
Tyndareo dilecte gener, dilecte Tonanti,
Coniugij uindex, ultor adulterij:
Aeterno pollens æuo, æternaq; iuuenta,
Nec leti passus tempora, nec senij.

Aiaci. 3

Aiacis tumulo pariter tegor obruta uirtus
Inlachrymans bustis funeris ipsa mei:
Inconstans, lacerata comas, quòd prauus Atrides
Cedere me structis compulit insidijs.
Iam dabo purpureum claro de sanguine florem,
Testantem gemitum crimina iudicij.

Achilli. 4

Non una Aeacidem tellus habet: ossa teguntur
Littore Sigæo: crinem Larissa cremauit.
Pars tumuli - - - * - - - *

Vlysi. 5

Conditus hoc tumulo Laërta natus Vlysses.
Perlege Odysseam, omnia nosse uolens.

Diomedi. 6

Conditus hic genitore bono melior Diomedes,

Crimen ob uxoris pulsus dotalibus agris:
Argyripam, clarosq; uiris qui condidit Arpos:
Clarior urbe noua, patriæ quàm sede uetusta.

Antilocho. 7

Consilijs, belloq; bonus (quæ copula rara est)
Charus & Atridis, charus & Aeacidis:
Præmia uirtutis, simul & pietatis adeptus,
Seruato Antilochus Nestore patre obij.
Non hic ordo fuit, sed iustius ille superstes,
Troia capi sine quo perfida non poterat.

Nestori. 8

Hoc tegor in tumulo, quarti iam prodigus æui
Nestor, consilio clarus, & eloquio.
Obiecit sese cuius pro morte peremptus
Filius, & nati uulnere uiuo pater.
Eheu, cur fatis disponere sic placet æuum,
Tam longum, ut nobis, tam breue, ut Antilocho?

Pyrrho. 9

Orbe tegor medio, maior uirtute paterna,
Quod puer & regis Pyrrhus opima tuli:
Impius ante aras quem fraude peremit Orestes.
Quid mirum, cæsa iam genitrice furens?

Euryalo. 10

Nec me non dignum titulo Pleuronia credit,
Cui communis erat cum Diomede domus:
Euryalo & Sthenelo (nam tertius hoc ego regnum
Poßedi) de quo nunc satis est tumulus.

Cyneo. 11

Cynea pontus habet, tumulus sine corpore, nomen,
Fama homines inter, cælum animus repetit.
Cuncta elementa duci tanto commune sepulchrum.
Quæ? cælum, & tellus, & mare, & ora uirûm.

Protesilao. 12

Fatale adscriptum nomen mihi Protesilao:
Nam primus Danaûm bello obij Phrygio.
Audaci ingressus Sigæia littora saltu,
Captus pellacis Lertiadæ insidijs. Lartiadae
Qui ne Troianæ premeret pede littora terræ,
Ipse super proprium desilijt clypeum.
Quid queror? hoc letum iam tum mea fata canebant,
Tale mihi nomen quum pater imposuit.

Deiphobo. 13

Proditus ad pœnam sceleratæ fraude Lacenæ,
Et deformato corpore Deiphobus.
Non habeo tumulum, nisi quem mihi uoce uocantis
Et pius Aeneas, & Maro composuit.

Hectori. 14

Hectoris hic tumulus, cum quo sua Troia sepulta est:
Conduntur pariter qui periere simul.

Astyanacti. 15

Flos Asiæ, tantaq; unus de gente superstes,
Paruulus Argiuis, sed iam de patre timendus,
Hic iaceo, Astyanax Scæis deiectus ab altis.
Prô dolor! Iliaci Neptunia mœnia muri
Viderunt aliquid crudelius Hectore tracto.

Sarpedoni. 16

Sarpedon Lycius,genitus Ioue numine patris,
Sperabam cælum, sed tegor hoc tumulo,
Sanguineis fletus lachrymis:pro ferrea fata!
Et patitur luctum,qui prohibere potest.

Nasti & Amphimacho. 17

Nastes & Amphimachus Nomionis inclyta proles,
Doctores quondam,puluis & umbra sumus.

Troilo. 18

Hectore prostrato,nec Dis,nec uiribus æquis
Congressus perij Troilus Aeacidæ
Raptatus bigis, fratris coniungor honori,
Cuius ob exemplum nec mihi pœna grauis.

Polydoro. 19

Cede procul tumulo, myrtum fuge nescius hospes:
Telorum seges est sanguine adulta meo.
Confixus iaculis,& ab ipsa cæde sepultus,
Condor in hoc tumulo bis Polydorus ego.
Scit pius Aeneas,& tu rex impie,quòd me
Thracia pœna premit,Troiaq; cura tegit.

Eufemo. 20

Eufemum Ciconum ductorem Troia tellus
Condidit hastati Martis ad effigiem.
Nec satis est titulum saxo incidisse sepulchri,
Insuper & frontem mole onerant statuæ.
Ocyus ista ruunt quæ sic cumulata loquuntur.
Maior ubi est cultus,magna ruina subest.

Hippothoo & Pyleo in horto sepultis. 21

Hippothoum, Pyleumq; tenet gremio infima tellus:
Caulibus, & maluis terga superna uirent.
Nec uexat cineres horti cultura quietos,
Dum parcente manu molle holus excolitur.

Ennomo & Chromioni. 22

Ennomus hic Chromiusq; iacent, queis Mysia regnum,
Queis pater Alcinus, Oceanusq; atauus.
Nobilitas quid tanta iuuat? quò clarius istis
Est genus, hoc mortis conditio grauior.

Priamo. 23

Hic Priami non est tumulus, nec condor in ista
Sede, caput Danai diripuere meum.
Ast ego cùm lacerum sine nomine funus haberem,
Confugi ad cineres Hectoreos genitor.
Illic & natum, Troiamq;, Asiamq; sepultam
Inueni, & nostrum quicquid ubiq; iacet.

Item Priamo. 24

Qui tumulum Priami quærit, legat Hectoris ante:
Ille meus, nato quem prius ipse dedi.
Hectoris & patris simul est commune sepulchrum,
Amborum quoniam iuncta ruina fuit.

Hecubæ. 25

Quæ regina fui, quæ claro nata Dimante,
Quæ Priami coniunx, Hectora quæ genui:
Hic Hecuba iniectis perij superobruta saxis,
Sed rabies linguæ me tamen ulta prius.

Fidite ne regnis, & prole, & stirpe parentum,
Quicunq; hoc nostrum σῆμα κενὸν legitis.

Polyxenæ. 26

Troas Achilleo coniuncto Polyxena busto,
Malueram nullo cespite functa tegi.
Non bene discordes tumulos miscetis, Achiui:
Hoc uiolare magis, quàm sepelire fuit.

De Niobe in Sypilo monte iuxta fontem sepulta. 27

Thebarum regina fui, Sypileia cautes
Quæ modò sum, læso numine Latoidum.
Bis septem natis genitrix læta atq; superba:
Tot duxi mater funera, quot genui.
Nec satis hoc diuis: duro circundata saxo,
Amisi humani corporis effigiem.
Sed dolor obstructis quanquam uitalibus hæret,
Perpetuasq; rigat fonte pio lachrymas.
Prò facinus! tantæ ne animis cælestibus iræ?
Durat adhuc luctus, matris imago perit.

Didoni. 28

Infelix Dido, nulli bene nupta marito:
Hoc pereunte fugis, hoc fugiente peris.

Iussu Augusti, equo admirabili Epigramma. 29

Prosphere clamosi spatiosa per æquora Circi
Septenas solitus uictor obire uias:
Improperanter agens primos à carcere cursus,
Fortis prægressis ut potereris equis.
Promptum & ueloces erat anticipare quadrigas:

Victores etiam uincere laus potior.
Hunc titulum uani solatia sume sepulchri,
Et gradere Elysios præpes ad alipedes.
Pegasus hinc dexter currat tibi, læuus Aëthon,
Funis & ad quartum det tibi Castor equum.

In hominem uocis absonæ Epigramma. 30

Latratus catulorum, hinnitus fingis equorum,
Caprigenumq; pecus, lanigerosq; greges
Balatu adsimulas: asinos quoq; rudere dicas,
Quamuis Arcadicum fingere turpe pecus.
Gallorum cantus, & ouantes gutture coruos,
Et quicquid uocum belua felis habet.
Omnia cum simules ita uere, ut ficta negentur,
Non potes humanæ uocis habere sonum.

De Sepulchro uacuo. 31

Me sibi, & uxori, & natis commune sepulchrum
Constituit seras Caurus ad exequias.
Iamq; diu monumenta uacant, sit quæso querella,
Longior & ueniat ordine quisq; suo
Nascendi qui lege datur, placidumq; per æuum
Condatur natu qui prior, ille prior.

Diogenes. 32

Pera, polenta, tribon, baculus, scyphus, arcta supellex,
Ista fuit Cynici: sed putat hanc nimiam.
Namq; cauis manibus cernens potare bubulcum,
Cur scyphe te, dixit, gesto superuacuum?

Item Diogenes. 33

Effigiem rex Crœse tuam ditissime regum

Vidit apud Manes Diogenes Cynicus.
Nil,inquit,tibi,Crœse,tuum superest,mihi cuncta.
Nudus eram,sic sum:nil habui,hoc habeo.
Rex ait,haud egui,cum tu mendice carebas
Omnibus,& careo,si modò non egeo.

De Ausilio Grammatico.

Emendata potest quæ'nam uox esse magistri,
Nomen qui proprium cum uitio loquitur?
Ausilium te nempe uocas,inscite magister:
Da rectum casum,iam Solecismus eris.

Decii Magni Ausonii Epistolae.

Ausonius ad patrem de suscepto filio.

CREDIDERAM *nil posse meis affectibus addi,*
Quo uenerande pater diligerere magis.
Accessit gratis super his mediumq; nepos'q;
Bina dedit nostris qui iuga nominibus.
Ipse nepos te fecit auum,mihi filius idem.
Et tibi ego,hoc nato nos sumus ambo patres.
Nec iam sola mihi pietas mea suadet amorem,
Nomine te gemini iam genitoris amo.
Accessit titulus,tua quo reuerentia crescat,
Quo doceam natum quòd sit amare patrem.
Quippe tibi æquatus uideor,quia paruulus iste
Nomine honoratum me quoq; nobilitat.

Atq; ætas quia nostra eadem:nam supparis æui
Sum tibi ego, & possum fratris habere uice.
Nec tantum nostris spatium interponitur annis,
Quanta solent alios tempora diuidere.
Vidi ego natales fratrum distare tot annis,
Quot nostros æuum nomina non onerant.
Pulchra iuuenta tibi:senium sic iungit,ut æuum
Quod prius est,maneat:quod modò,ut incipiat.
Et placuisse reor geminis ætatibus,ut se
Non festinato tempore utraq; daret.
Leniter hæc flueret,hæc non properata ueniret,
Maturam frugem flore manente ferens.
Annos me nescire tuos,pater optime,testor.
Totq; putare meos,quot reor esse tuos.
Nesciat hoc natus,numeret properantior hæres
Testamenta magis,quàm pia uota fouens:
Exemploq; docens prauo iuuenescere natos,
Vt nolint patres se quoq; habere senes.
Verùm ego primæuo genitus genitore,fatebor
Supparis hæc æui tempora grata mihi.
Debeo, quod natus suadet pia cura nepotis,
Addendum patri quò ueneremur auum.
Tu quoq; mi genitor geminata uocabula gaude,
Nati primæui nomine factus auus.
Exiguum quod auus faueant pia numina diuûm,
Deq; nepote suo fiat auus proauus.
Largius & poterant producere fata senectam,
Sed rata uota reor,quæ moderata magis.

Ausonius Drepanio filio.

Cui dono lepidum nouum libellum?
Veronensis ait poëta quondam.

Inuen

Inuentoq; dedit statim Nepoti.
At nos illepidum rudé libellum,
Burras, quisquilias, ineptiasq;
Credemus gremio cuius fouendum?
Inueni (trepidè silete) nate
Nec doctum minus, & magis benignum,
Quàm quem Gallia præbuit Catullo.
Hoc nullus mihi carior meorum,
Quem pluris faciunt nouem Sorores
Quàm cunctos alios, Marone dempto.
Pacatum haud dubiè poëtam dicis:
Ipse est: intrepidè uolate uersus,
Et nudum in gremio fouete tuto.
Hic uos diligere, hic uolet tueri:
Ignoscenda teget, probata tradet:
Post hunc iudicium timete nullum.

Vale.

Ausonius Hesperio.

Qualis Picenæ populator turdus oliuæ
Clunes opimat cereas;
Vel qui lucentes rapuit de uitibus uuas,
Pendetq; nexus retibus
Quæ uespertinis fluitant nebulosa sub oris,
Vel mane tenta roscido:
Tales hibernis ad te de sepibus ipsos
Capi uolentes, misimus
Bis denos. tot enim crepero sub lucis eoæ
Præceps uolatus intulit.
Tum quas uicinæ suggeßit præda lacunæ,
Anates maritas iunximus

Remipedes, lato populantes cærula rostro,
Et crure rubras punico:
Iricolor uario pinxit quam spuma colore
Collum columbis æmulas.
Defraudata meæ non sunt hoc fercula mensæ,
Vescente te fruimur magis.
Vale bene ut ualeam.

Pater ad filium. Quum temporibus tyrannicis ipse Treueris remansisset, & filius ad patrem profectus esset.

Debeo & hanc nostris, fili dulcißime, curis
Historiam, quanquam titulo non digna sereno
Anxia mœstarum fuerit querimonia rerum.
Iam super egelidæ stagnantia terga Mosellæ
Protulerat te nate rates, mœstiq; parentis
Oscula, & amplexus discreuerat inuidus amnis.
Solus ego, & quamuis cœtu celebratus amico,
Solus eram: profugæq; dabam pia uota carinæ.
Solus adhuc te nate uidens, celerisq; remulci
Culpabam properos aduerso flumine cursus.
Quis fuit ille dies? non annus longior illo est,
Atticaq; indocti collegit cura Medonis. Attica quem docti collegit cura Metonis
Desertus uacuis solisq; exerceor Aris:
Nunc ego pubentes salicum deuerbero frondes,
Gramineos nunc frango toros, uirideisq; per uluas
Lubrica substratis uestigia libro lapillis.
Sic lux prima abijt, sic altera meta diei:
Sic geminas alterna rotat uertigo tenebras:
Sic alias, totusq; mihi sic annus abibit,
Restituant donec tua me tibi fata parentem.
Hæc ego conditione licet, uel morte pacíscar,
Dum decores suprema patris tu nate superstes.

Auson

Ausonius Theoni.

Ausonius Salue charo mihi dico Theoni
Versibus, expectans quòd uolo, quódue queror.
Tertia fissipedes renouauit Luna iuuencas,
Dum fugitas nostram dulcis amice domum.
Nonaginta dies sine te charissime traxi:
Huc adde æstiuos, hoc mihi pene duplum est.
Bis nouies denos dicam, deciesq; nouenos
Ipse dies: anni portio quarta abijt.
Sexaginta horas super & duo milia centum
Te sine consumpsi, quo sine & hora grauis.
Milia bis nonaginta iubet demensio legum
*Adnumerata reos * per tot abesse dies.*
Iam potui Romam pedes ire, pedesq; reuerti,
Ex quo te dirimunt milia pauca mihi.
Scirpea Dominotonis tanti est habitatio uati:
Παυλιακὰ tanti non mihi uilla foret.
An quia per tabulam medico pugnante notatam
Debita summa mihi est, ne repetamus, abes?
Bis septem rutilos regale numisma Philippos
Nec tanti fuerint perdere malo, Theon:
Implicitum quàm te nostris interne medullis
Desore tam longi temporis in spatio.
Ergo aut prædictos iam nunc rescribe carios, Dorios
Et redime, ut mora sit libera desidiæ
*Aut abos ametoiidiem dabo dum modo chari
Conspicer ora uiri, pauperis usq; licet.
Puppe citus propera, sinuosaq; lintea ueli
Pande, Medullini te ferat aura noti.
Expositum subter paradis, lectoq; iacentem,
Corporis ut tanti non moueatur onus.

Aut adesq huc ad me totidem

Viuis

Vnus à Domnotoni te littore perferet æstus,
Condatem ad portum si modò deproperes.
Inq; uicem uenti quotiens tua flamina cessant,
Remipedem iubeas protinus ire ratem.
Inuenies præsto subiuncta petorita mulis
Villa Lucani mox potieris aco. Tmesis, pro, Lucaniaco.
Rescisso disce componere nomine uersum:
Lucilij uatis sic imitator eris.

Ausonius Consul vatem resaluto Theonem.

Aurea mala Theon, sed plumbea carmina mittis:
Vnius in asse quis putet has species?
Vnum nomen utriusq;, sed est discrimen utriq;:
Poma ut mala uoces, carmina uerò mala.

Iambicum.

Vale beatus nomen à diuis Theon:
Methodus sed ista sæpe currente indicat.

Ausonius Theoni, cum & triginta Ostrea, grandia quidem, sed tam pauca misisset.

EXPECTAVERAM vt rescriberes ad ea quæ dudum iculariter luseram: de cessatione tua valde impia, & mea efflagitatione, cuius rei munus reciprocũ, quoniam in me colendo fastidisti, inuẽta inter tineas epistola veteri, quam de Ostreis & Musculis affectata obscuritate condideram, quæ adolescẽs temerè fuderam, iam senior retractaui. Sed in eundem modum instaurata est satyrica & ridicula concinnatio, saltem vt nunc respondeas notissimæ cantilenæ, qui illam nouitiam silentio condemnasti.

Ostrea Balanis certantia quæ Medulorum
Dulcibus in stagnis refluí maris æstus opimat,

Accipe

Accipe dilecte Theon numerabile munus:
Verum quot fuerint, subiecta monosticha signant:
Quot ter luctatus cum pollice computat index,
Geriones quot erant, decies si multiplicentur:
Ter quot erant Phrygij numerata decennia belli:
Aut ter ut Aeolidi mensis tenet ignicomus Sol:
Cornibus à primis quot habet uaga Cynthia noctes.
Singula percurrit Titan quot signa diebus:
Quotq; annis sublimis agit sua secula Phæthon:
Quot numero annorum Vestalis uirgo ministrat:
Dardaniusq; nepos regno quot protulit annos:
Priamidæ quot erant, si bis deni retrahantur:
Bisq; uiros numeres, qui fata Amphrysia seruant.
Quot genuit foetus Albana sub ilicibus sus,
Et quot sunt asses, ubi nonaginta trientes,
Vel quot habet iunctos Vasatica rheda caballos.

Metrum iambicum

Quod si figuras fabulis adumbratas,
Numerumq; doctis inuolutum ambagibus,
Ignorat alto mens obesa uiscere,
Numerare saltim more uulgi ut noueris,
In se retortas explicabo summulas.

Phalcuclum

Ter denas puto quinquiesq; senas,
Vel bis quinque, dehinc decem, decemq;,
Vel senas quater, & bis adde ternas,
Septenis quater adde unum & unum,
Duc binas decies, semelq; denas,
Aut ter quattuor adde bis nouenis,
Octonis quater hinc duæ recedant,
Binas ter decies semel quaternas,

Et sex adde nouem uel octo septem,
Aut septem geminis bis octo iunge,
Aut ne sim tibi pluribus molestus,
Triginta numero fuere cunctæ.

Iunctus limicolis musculus ostreis Metrũ Asclepiadeum.
Primo composuit fercula prandio,
Gratus delicijs nobilium cibus,
Et sumptu modicus pauperibus focis.
Non hic nauifrago quæritur æquore,
Vt crescat pretium grande periculis:
Sed primore uado, post refugum mare,
Algoso legitur littore concolor.
Nam testæ duplicis conditur in specu,
Quæ feruentis aquæ fota uaporibus,
Carnem lacteoli uisceris indicat.

Sed damnosa nimis panditur area: vt supra
Fac campum replicemus Apapirium, replicemus Musa papyrium
Nec iam fißipedis per calami uias
Grassetur Gnidiæ sulcus arundinis,
Pingens aridulæ subdita paginæ,
Cadmi filiolis atri coloribus,
Aut cunctis pariter uersibus oblinat
Fuluam lacticolor spongia Sepiam,
Parcamus uitio Dumnotinæ domus,
Ne sit charta mihi carior ostreis.

Ausonius Paulo suo.

Ostrea nobilium cœnis, sumptuq; nepotum
Cognita, diuersaq; maris defossa profundo

Aut refugis nudata uadis, aut scrupea subter
Antra, & muriceis scopulorum mersa lacunis,
Quæ uiridis muscus, quæ dedecor alga recondit,
Quæ testis concreta suis, ceu saxa, cohærent:
Quæ mutata loco, pingui mox condita limo,
Nutrit secretus conclusæ uliginis humor,
Enumerare iubes, uetus ô mi Paule sodalis,
Assuefacte meis ioculari carmine nugis.
Aggrediar, quamuis curam non ista senilem.
Sollicitent, frugiq; uiro dignanda putentur.
Nam mihi non saliare epulum, non cœna dapalis,
Qualem Penelope nebulonum mensa procorum,
Alcinoiq; habuit, nitidæ cutis uncta iuuentus.
Enumerabo tamen, famam testesq; sequutus,
Pro studijs hominum semper diuersa probantum.
Sed mihi præ cunctis ditissima quæ Medulorum
Educat Oceanus, quæ Burdigalensia, nomen
Vsq; ad Cæsareas tulit admiratio mensas,
Non laudata minus nostri quàm gloria uini,
Hæc inter cunctas palmam meruere priorem.
Omnibus ex longo cedentibus ista, & opimi
Visceris, & niuei, dulciq; tenerrima succo,
Miscent æquoreum tenui sale tincta saporem.
Proxima sint quæuis, sed longe proxima multo
Ex interuallo, quæ Massiliensia portu,
Quæ Narbo ad Veneris nutrit, cultuq; carentia,
Hellespontiaci quæ protegit æquor Abydi,
Vel quæ Balanis pendent fluitantia palis,
Sanctonico quæ tecta salo, quæ nota Genonis,
Aut Eborum mixtus pelago quæ protegit amnis:
Vt multo iaceant algarum obducta recessu

Aspera

Aspera quæ testis & dulcia farris opimæ.
Sunt & Aremorici qui laudent ostrea ponti,
Et quæ Pictonici legit accola littoris, & quæ
Mira Caledonius nonnunquam detegit æstus.
Accedunt, quæ fama recens, Byzantia subter
Littora, & insana generata propontidis acta Litora
Promoti celebrata ducis de nomine, laudant.
Hæc tibi non uates, non historicus, neq; toto
Orbe uagus conuiua loquor, sed tradita multis:
Vt solitum, quotiens dextræ inuitatio mensæ
Sollicitat lenem comi sermone Lyæum.
Hæc non per uulgum mihi cognita, perq; popinas
Aut parasitorum collecta Plautinorum. collegia
Sed festos quia sæpe dies partim ipse meorum
Excolui, inq; uicem conuiua uocatus adiui.
Natalis si forte fuit solennis amico,
Coniugioq; dapes, aut sacra repotia patrum,
Audiui, meminiq; bono laudare frequenter. bonos

De ratione Libræ.

Miraris quicunq; manere ingentia mundi
Corpora, sublimi cœli circundata gyro,
Et tantæ nullam moli intercedere labem:
Accipe quod mirere magis, tenuissima tantis
Principia, & nostros non admittentia uisus,
Paruarum serie constant connexa atomorum.
Sed solidum in paruis, nulliq; secabile segmen,
Vnde uires, uirgoq; manent, æternaq; rerum
Mobilitas, nulloq; unquam superabilis æuo.
Diuinis humana licet componere. sic est
As solidus, quoniam bis sex de partibus æquis

Constat. & in minimis paribus tamen una manet uis.
Nam si quid numero minuatur, summa uacillet,
Conuulsæq; ruunt labefacto corpore partes:
Vt medium si quis uellat de fornice saxum,
Incumbunt cui cuncta, simul deuexa sequentur
Cætera, communemq; trahent à uertice lapsum.
Non aliter libra est: si defuit uncia, totus
Non erit as: nomenq; deunx iam cassus habebit:
Nec dextans retinet nomen, sextante remoto:
Et dodrans, quadrante satus, auctore carebit:
Diuulsusq; triens prohibet persistere bessem.
Iam Quincunx tibi nullus erit, si prima reuellas:
Et semis, cui semis erit, pereuntibus aßis
Partibus, & cuius libræ pars septima septunx?
Libra igitur, totum si nulla in parte uacillet,
Ponderis, & numeri, morumq;, operumq;, & aquarum
Libra: nec est modulus, quem non hoc nomine signes.
Telluris, medio quæ pendet in aëre, libra est.
Et Solis, Lunæq; uias sua libra coërcet.
Libra dij, somniq; pares determinat horas.
Libra Caledonios sine littore continet æstus.
Tu quoq; certa mane morum mihi libra meorum.

De ratione puerperii maturi.

Omnia quæ uario rerum metimur in actu,
Astrorum dominatus agit, terrenaq; tantum
Membra homini, è superis fortuna, & spiritus auris,
Septena moderanda choro, sed præsidet ollis
Sortitus regimẽ nitidæ sol aureus æthræ.
Nec sol in nobis moderatur tempora uitæ,
Dum breue solliciti spatium producimus æui.

Cred

Creditur occultosq; fatos & tempora uitæ
Materno ducenda utero, formare uidendo,
Et nondum exoratæ leges componere uitæ:
Namq; ubi conceptus genitali insederit aluo,
Haud dubium solem cuicunq; insistere signo:
Qui cum uicini stationem cœperit astri,
Contiguos nullum transfundit lumen in artus.
Ast ubi conuersis post menstrua tempora habe
Scandit purpureo iam tertia sydera curru,
Obliqua exilem dimittit linea lucem,
Aspirans tenues per inertia pondera motus.
Quarta in sede uiget primi indulgentia solis,
Suadet & infusos teneros coalescere fœtus:
Fulgor Tetrigono aspectus uitale coruscat
Clarum, & lene micans, quintiq; cardine signi
Incutit attonitum uegetato infante parentem.
Nam sexto uis nulla loco, quia nulla tuendi.

Aequati lateris signatur regula Phœbo.
Ast ubi signiferi media in regione cohortes
Septimus accepit limes, rutilantia flammis
Recto castra situ turgentis fœdera partus
Iam plena sub luce uidet, nec fulgura parci
Luminis intendens, toto fouet igne coronæ.
Hinc illud, quod legitimos Lucina labores
Præuenit, & grauidos sentit subrepere nixus
Ante expectatum festina Puerpera uotum.
Quod nisi septeno quum lumina fudit ab astro,
Impulerit tardi claustra obluctantia partus
Posterior, nequeat, posit prior, an quia sexto
Aemulus octaui conspectus inutilis astri

Nescit compariles laterum firmare figuras.
Sed nono incumbens signo cunctantia matrum
Vota leuat, trigono uiris sociante sequenti.
At si difficilis trahit ilia, sidere rursum
Tetragono absoluet dubiarum uincla morarum.

De septem diebus.

Nomina quæ septem uertentibus apta diebus
Annus habet, totidem errantes fecere planetæ:
Quos indefessa uoluens uertigine mundus,
Signorum obliqua iubet in statione uagari.
Primum, supremumq; diem radiatus habet Sol:
Proxima fraternæ succedit Luna coronæ.
Tertius assequitur Titania lumina Mauors.
Mercurius quarti sibi uindicat astra diei.
Inlustrant quintam Iouis aurea sidera zonam.
Sexta salutigerum sequitur Venus alma parentem.
Cuncta supergrediens Saturni septima lux est.
Octauum instaurat reuolubilis orbita Solem.

Monosticha de Mensibus.

Primus Romanos ordiris Iane Kalendas.
Februa uicino mense Numa instituit.
Martius antiqui primordia protulit anni.
Fœtiferum Aprilem uindicat alma Venus.
Maiorum dictus patrum de nomine Maius.
Iunius ætatis proximus est titulo.
Nomine Cæsareo Quintilem Iulius auget.
Augustus nomen Cæsareum sequitur.
Autumnum Pomona tuum September opimat.
Triticeo October fœnore ditat agros.

Sid

Sidera præcipitas pelago intempeſte Nouember.
Tu genialem hiemem ſiſte December agis.

Diſticha de iiſdem menſibus.

Iane nouus, primo qui das tua nomina menſi,
Iane bifrons, ſpectans tempora bina ſimul.
Poſt ſuperûm cultus, uicino Februa menſe
Dat Numa cognatis manibus inferias.
Martius & generis Romani præſul, & anni,
Prima dabas Latijs tempora Conſulibus.
Aeneadum genitrix uicino nomen Aprili
Dat Venus: eſt Marti nàmq; Aphrodita comes.
Maia dea, an Maior Maij, te fecerit ætas,
Ambigo: ſed menſi eſt auctor uterq; bonus.
Iunius hunc ſequitur duplici celebrandus honore,
Seu nomen Iuno, ſiue Iuuenta dedit.
Inde Dionæo præfulgens Iulius aſtro,
Aeſtatis mediæ tempora certa tenet.
Auguſtus ſequitur cognatùm à Cæſare nomen,
Ordine ſic anni proximus, ut generis.
Nectuntur poſt hos, numerumq; ex ordine ſignant,
September Bacchi munere præla rigans:
Et qui ſementis per tempora fœnore lætus,
October cupidi ſpem fouet agricolæ:
Quiq; ſalo mergens ſolemnia ſigna Nouember
Præcipitat cælo mox reditura ſuo.
Concludens numerum, genialia feſta December
Finit, ut à bruma mox nouus annus eat.

De tribus menſtruis menſium.

Bis ſenas anno reparat Lucina Kalendas,

Et totidem medias dat currere Iuppiter Idus,
Nonarumq; diem faciunt infra octo secundi.
Hæc sunt Romano *tantùm tria nomina mensi:*
Cætera per numeros sunt cognomenta dierum.

Quoteni dies sint mensium singulorum.

Implent tricenas per singula menstrua luces
Iunius Aprilisq;, & cum Septembre Nouember.
Vnum terdenis cumulatius adde diebus
Per septem menses, Iani Martisq; Kalendis,
Et quas Maius agit, quas Iulius, Augustusq;,
Et quas October, positusq; in fine December,
Vnus erit tantum duodetriginta dierum.
Quem Numa *præposito uoluit succedere Iano.*
Sic tercentenis decies accedere senos,
Quadrantemq; & quinq; dies sibi computat annus.

Quo mense quotæ Nonæ vel Idus sint.

At Nonas modò quarta aperit, modò sexta refert lux:
Sexta refert Maij, Octobris, Martisq; recursu,
Et qui solstitio sua tempora Iulius infert.
Cætera pars mensum quartis est prædita Nonis:
Omnes uerò Idus octaua luce recurrunt.

Quotæ Kalendæ sint mensium singulorum.

Post Idus quas quisq; suas habet ordine mensis,
Diuersæ numero redeunt uariante Kalendæ:
Dum rursumq; iterumq; expleto mense uocantur,
Vt tandem oblati procedant temporis ortu,
Tercenis, unoq; die, genialia festa
Porrigit, ut Ianum arcessat noua bruma morantem.

Hoc numero, mensisq; Numæ redit, autumniq;
Principium referens Bacchi September alumnus.
Iulius, & Maius, positusq; in fine December,
Octoberq; die reuocatur tardius uno.
Inde dies redeunt minus uno quattuor ultra
Quos numero adijciam, Sextilis, Iunius, atq;
Aprilis, post quos penultima meta Nouember
Terquinis, unoq; die, Iunonie Mauors,
Vt redeas, referasq; exordia prima, cieris.
Integer hoc numero, ad plenum reparabitur annus.

Ratio dierum anni vertentis.

Nonaginta dies & quattuor, ac medium, Sol
Conficit, à tropico in tropicum dum permeat astrum,
Octipedem in Cancrum Phryxeo ab Ariete pergens.
Hoc spatio æstiui pulsusq;, & meta diei,
Semidiemq;, duosq; dies, deciesq; nouenos,
A' Cancro in chelas æquatæ tempora noctis,
Atq; dij cursu peragit Sol aureus altero,
Autumni æstatisq; simul confinia miscens:
Vnde autumnales transcurrens ordine menses,
Ad tropicum pergit signum gelidi Capricorni,
Octo dies decies octonis insuper addens.
Quadrantemq; dij quinto qui protinus anno
Mense Numæ extremo nomen capit embolimæi:
Inde ad Agenorei festinans cornua Tauri,
Scandit lanigeri tropicum sol aureus astrum,
Nonaginta dies decreto fine coërcens.
Hic tibi circus erit semper uertentibus annis,
Tercentum ac senis decies, & quinq; diebus.

In quo mense quod Signum sit ad cursum solis.

Principium Iani sancit tropicus Capricornus.
Mense Numæ in medio solidi stat sidus Aquari.
Procedunt duplices in Martia tempora Pisces.
Respicis Apriles Aries Phryxæe Kalendas.
Maius Agenorei miratur cornua Tauri.
Iunius æquatos cælo uidet ire Laconas.
Solstitio ardentis Cancri fert Iulius astrum.
Augustum mensem Leo feruidus igne perurit.
Sydere Virgo tuo Bacchum September opimat.
Aequat & October sementis tempore Librain.
Scorpion hibernum præceps iubet ire Nouember.
Terminat Arcitenens medio sua signa Decembri.

A solstitio in æquinoctium ratio.

Sol profectus à teposo ueris æquinoctio,
Post semidiem, postq; totos nonaginta & quattuor,
Feruidis flagrans habenis, pulsum æstiuum conficit.
Inde Autumnus noctis horas librans æquo lumine,
Octo & octoginta Goeres, & super trihorio
Inde floridum reflexit uer reuisit orcis
Additis ad hos priores Goeres geminis orbibus.

De lustralibus agonibus. 1

Quattuor antiquos celebrauit Achaïa ludos:
Cælicolûm duo sunt, & duo festa hominum.
Sacra Iouis, Phœbiq;, Palæmonis, Archemoriq;,
Serta quibus pinus, malus, oliua, apium.

De locis agonum. 2

Prima Ioui magno celebrantur Olympia Pisæ.

Parnassus

Parnassus Clario sacrauit Pythia Phœbo.
Isthmia Portuno bimaris dicata Corinthos:
Archemori Nemeæ colunt funebria Thebæ. reco lunt

De auctoribus agonum. 3

Primus Olympiacæ sacrauit festa coronæ
Iupiter Argiuis studia ad longißima Circi.
Proximus Alcides Nemeæ sacrauit honorem.
Hæc quoq; temporibus quinquennia sacra notandis,
Isthmia Neptuno data sunt, & Pythia Phœbo,
Ancipiti cultu diuorum hominumq; sepultis.

Quòd iidem qui sacri agones sunt, & funebres ludi habentur. 4

Tantalidæ Pelopi mœstum dic Chelis honorem.
Archemori Nemeæ colunt quinquennia Thebæ. recolunt
Isthmia defuncti celebrata Palæmonis umbris,
Pythia placando Delphi statuere Draconi.

De feriis Romanis. 5

Nunc & Apollineos tyberina per ostia ludos,
Et Megalesiacæ matris operta loquar:
Vulcaniq; dies autumni exordia primi,
Quinquatrusq; Deæ Pallados expediam:
Et medias Idus Maij Augustiq; recursu,
Quas sibi Mercurius, quasq; Diana, dicat:
Matronæq; ut sacra colant pro laude uirorum,
Mauortis primi cum rediere dies.
Festa Caprotinis memorabo celebria nonis,
Cum stola matronis dempta teget famulas.
Quattuor illa etiam discretis partibus anni

Solstitia, & luces nocte dieq; pares.
Nec Regifugium pulsis ex urbe tyrannis,
Lætum Romanis fas reticere diem.
Vis & Opale sacrum uel Saturnalia dicam,
Festaq; seruorum, cum famulantur heri:
Et nunquam certis redeuntia festa diebus,
Compita per uicos cùm sua quisq; colit:
Aut duplicem cultum, quem Neptunalia dicunt,
Et quem de Conso consilijsq; uocant?
Festa hæc, nauigijs aut quæ celebrata quadrigis,
Iungunt Romanos finitimosq; duces.
Adijciam cultus, peregrinaq; sacra deorum,
Natalem Herculeum, uel bouis Isiacæ:
Necnon lasciui Floralia læta theatri,
Quæ spectare uolunt qui uoluisse negant.
Nunc etiam ueteres celebrantur Equiria ludi:
Prima hæc Romanus nomina Circus habet.
Et Dionysiacos latio cognomine ludos
Roma colit, Liber quæ sibi uota dicat.
Aedileis plebeij etiam, ædileisq; curules
Sacra sigillorum nomine dicta colunt.
Et gladiatores funebria prælia notum
Decertasse foro: nunc sibi harena suos
Vindicat, extremo qui iam sub fine Decembris,
Falcigerum placant sanguine cæligenam.

Quinti Ciceronis versus eò pertinent, vt quod signum, quo tempore inlustre sit, nouerimus: quod superius quoque nostris versibus expeditur.

Flumina uerna cient obscuro lumine Pisces,
Curriculumq; Aries æquat noctisq; dijq;:

Corn

Cornua quem comunt florum prænuntia Tauri,
Aridaq; æstatis Gemini primordia pandunt,
Longaq; iam minuit præclarus lumina Cancer,
Languificusq; leo proflat ferus ore calores:
Post modicum quatiens Virgo fugat orta uaporem:
Autumni reserat portas, æquatq; diurna
Tempora nocturnis dispenso sydere Libra:
Et fœtos ramos denudat flamma Nepai.
Pigra Sagittipotens iaculatur frigora terris.
Bruma gelu glacians iubar est spirans Capricorni,
Quam sequitur nebulas rorans liquor altus Aquari:
Tanta supra circaq; uigent humi flumina mundi.
At dextra læuaq; ciet rota fulgida solis
Mobile curriculum, & Lunæ simulachra feruntur.
Squama sub æterno conspectu torta Draconis
Eminet hunc inter fulgentes æthera septem
Magna quatit stellans quam seruans serus in alta
Conditor Oceani ripas cum luce Bootis.

Hic versus sine autore est, qui quidem demi de corpore oporteat.

quando quid

Vngues Mercurio, barbam Ioue, Cypride crines.

Hoc sic refellendum.

Mercurius furti probat ungues semper acutos,
Articulisq; aciem non sinit imminui.
Barba Ioui, crines Veneri: decor ergo necesse est,
Vt nollent demi quo sibi uterq; placet.
Mauors imberbes, & caluos Luna adamasti:
Non prohibent comi tum caput, atq; genas.
Sol & Saturnus nil obstant unguibus: ergo
Non placitum diuis tolle monostichium.

Domino

Domino merito suspiciendo Gestidio Paulinus.

INIVRIA quidem est patrifamilias maritimis delitiis abundanti, terrenum aliquid & agreste præbere: sed ego vt & causa mihi esset apud vnanimitatē tuam aliquid colloquendi, & aliquod sermoni huic obsequium viderer adiungere, paucu las de paucissimis, quas pueruli vespere inferūt, ficedulas misi: quarum cum erubescerem paucitatem, plura etiam versiculis verba subtexui, quasi verò numerum loquacitate facturus. Sed quia vtraque culpabilia sunt, tu vtrisq; benigne ac familiariter ignoscēdo facies, vt nec inhumana videatur paucitas, nec odiosa garrulitas.

Sume igitur pastas dumoso in rure uolucres,
Quas latitans filicis sub tegmine callidus auceps
Dum simili mentitur aues, fallitq; susurro,
Agmina uiscatis suspendit credula uirgis.
Tunc referens tenuem non paruo munere prædam,
Digerit aucupium tabulis, & primus opimis
Ordo nitet sensim tenuatus ad ima tabellæ,
Vt munus offendat macies prælata saginæ,
Gratia præuentas pingui iuuat alite uisus.

Ad eundem.

Pauperis ut placeat carum tibi munus amici,
Munera ne reputes quæ mittis ditia nobis.
Nam tibi quid dignum referam pro piscibus illis,
Quos tibi uicinum locupleti gurgite litus
*Suppeditat nuros specie, formaq; * direptos.*
At mihi uix alto uada per saxosa profundo
Rarus in obscura generatur fondilus alga.
Hinc te participans bis quinq; & bis tibi ternas
Transmisi æquoreo redolentes nectare testas,

Quas uiscus prædulce replet bicolore medulla.
Oro libens sumas, nec uilia dedigneris,
Quæ sunt parua modo magno metitus amore.

Oratio ad Deum eiusdem Paulini.

Omnipotens genitor rerum, cui summa potestas,
Exaudi si iusta precor, ne sit mihi tristis
Vlla dies, placidam nox rumpat nulla quietem.
Nec placeant aliena mihi, quin & mea prosint
Supplicibus. nullusq; habeat mihi uota nocendi,
Aut habeat nocitura mihi, malè uelle facultas
Nulla sit, ac bene posse adsit tranquilla potestas,
Mens contenta suo, nec turpi dedita lucro.
Vincat corporeas casto bene conscia lecto
Inlecebras, turpesq; locos, obscœnaq; dicta
Oderit illa nocens & multum grata malignis
Auribus effuso semper rea lingua ueneno.
Non obitu adfligar cuiusquam, aut funere crescam.
Inuideam nunquam cuiquam, nec mentiar unquam.
Adsit læta domus, epulis adludat inemptis
Verna satur, fidusq; comes, nitidusq; minister,
Morigera & coniunx, caraq́; ex coniuge nati.
Moribus hæc castis tribuit deus. hi sibi mores
Perpetuam spondent uentura in secula uitam.

Epigramma de pastoribus à Citerio Sidonio Oratore factum.

Almo, Theon, Thyrsis, orti sub monte Pelori,
Semine dispari li Laurente, Lacone, Sabina.
Vite Sabina, Lacon sulco, sue cognite Laurens.
Thyrsis oues, uitulos Theon egerat, Almo capellas.
Almo puer, pubesq; Theon, & Thyrsis ephebus.

Canus

*Canna Almo, Thyrsis stipula, Theon ore*melodus.*
Nais amat Thyrsin, Glauce Almona, Nisa Theonem.
Nisa rosas, Glauce uiolas, dat lilia Nais.

Epigramma Hadriani Imperatoris de Amazonum pugna.

Vt belli sonuere tubæ, uiolenta peremit
Hippolyte Teuthranta: Lyce Clonon: Oebalon Alce.
Oebalon, ense: Clonon, iaculo: Teuthranta, sagitta.
Oebalus ibat equo: curru Clonus: at pede Teuthras.
Plus puero Teuthras, puer Oebalus, at Clonus heros.
Figitur ora Clonus: latus Oebalus: ilia Teuthras.
Epicly Teuthras, Derascly Clonus, Oebalus Idæ.
Argolicus Teuthras, Mœsius Clonon, Oebalus Arcas.

SVLPITIAE POETRIAE CARMEN.

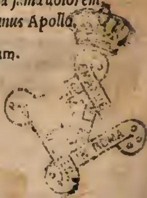
Queritur de statu Reipub. & temporibus Domitiani.

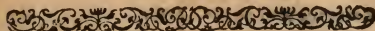
MVSA *quibus numeris heroas & arma frequentas,*
Fabellam permutte mihi detexere paucis:
Nam tibi secessi, tecum penetrale retractans
Consilium: quare nec carmine curro phaleuco.
Nec trimetro iambo: nec qui pede fractus eodem
Fortiter irasci discit duce Clazomenio:
Cætera quinetiam, quot deniq; millia lusi,
Primaq; Romanos docui contendere gratis: graijs
Et salibus uariare nouis constanter omitto:
Teq; quibus princeps & facundissima calles
Aggredior: precibus descende clientis & audi.

Dic mihi Calliope, quidnam pater ille deorum
Cogitat? an terras, & patria secula mutat?
Quasq; dedit quondam morientibus eripit artes:
Nosq; iubet tacitos etiam rationis egenos?
Quid reputemus enim? duo sunt quibus extulit ingens
Roma caput: uirtus belli, & sapientia pacis.
Sed uirtus agitata domi, & socialibus armis
Non aliter primo quàm cum surreximus æuo
Glandibus & puræ rursus procurrere lymphæ:
An reliquas terras conseruat amicus & urbes?
Sed genus Ausonium Romuliq; exturbat alumnos
In freta Sicaniæ, & Carthaginis exilit arces,
Cæteraq; imperia, & totum simul abstulit orbem?
Deinde uelut stadio uictor qui solus Achæo
Languet & immota secum uirtute facessit:
Sic itidem Romana manus contendere postquam
Destitit, & pacem longis frænauit habenis,
Ipsa domi leges & Graia inuenta retractans,
Omnia bellorum terra quæsita mariq;
Præmia consilio & molli ratione regebat.
Stabat in his: neq; enim poterat constare sine ipsis.
Aut frustra uxori mendaxq; Diespiter olim
Imperium sine fide dedi, dixisse probatur.
Nunc igitur qui res Romanas inserat inter imperat
Non trabe, sed tergo prolapsus & ingluuie albus.
Et studia & sapiens hominum nomenq; genusq;
Omnia abire foras atq; urbe excedere iußit.
Quid facimus? Graios hominumq; relinquimus urbes,
Vt Romana foret magis his instructa magistris.
Non Capitolino ueluti turbante Camillo
Ensibus & trutina Galli fugere relicta.

Sic nostri palare senes dicuntur, & ipse
Vt ferale suos sonus extirpare libellos.
Ergo Numantinus Libycusq; errauit in isto
Scipio, qui Rhodio creuit formante magistro,
Cætera & illa manus bello fœcunda secundo,
Quos inter prisci sententia dia Catonis
Scire deos magni fecisset, utrum ne secundis,
An magis aduersis staret Romana propago.
Scilicet aduersis nam cum defendier armis
Suadet amor patriæ, & captiua penatibus uxor,
Conuenit ut uespis, quarum domus arce Monetæ
Turba regens strictis per lutea corpora telis.
Ast ubi apes secura redit oblita fauorum,
Plebs fraterq; una somno moriuntur obeso.
Romulidarum igitur longa & grauis exitium pax.
Hac fabella modo pausam facit, optima posthac
Musa uelim moneas, sine qua mihi nulla uoluptas
Viuere, uti quondam Smyrnalibus peribat*
Nunc itidem migrare uelint, uel denique; quiduis
Vt dea quære aliud, tantum Romana Caleno
Mœnia iucundos pariterq; auerte Sabinos.
Hæc ego: tum paucis dea me dignarier infit.
Pone metus æquos cultrix mea, summa tyranno
Hæc instant odia, & nostro periturus honore est:
Nam laureta Numæ fontesq; habitamus eosdem,
Et comite Aegeria ridemus inania cœpta.
Viue uale, manet hunc pulchrum tua fama dolorem,
Musarum spondet chorus, & Romanus Apollo.

Constantini censura castigatum.

Index rerum memorabiliũ quæ IN HIS AVSONII SCRIptis continentur.

*

Auson

Au

Per

Sagun

FINIS.

QVOD TIBI FIERI NON VIS, ALTERI NE FECERIS.
VNVM

Scheda tecnica riassuntiva

Progetto n. 23/1998
Colloc. dell'opera: 6.9.G.29

Interventi:
Documentazione fotografica
Smontaggio e scucitura
Spolveratura con pennello
Misurazione del pH sulle p. 36, 113, 177, 277
Restauro delle cc.: sul dorso e camminamenti di insetti
Cucitura su 5 spaghi su tracce orig.
Capitello bicolore cucito su spaghi
Indorsatura a pettine
Coperta piena pelle
Doratura tit.e colloc.
Coperta originaria in cartella

Prodotti e materiali:
Carta giapponese Vang 502
Carta Ingres per guardie
Fili in cotone e spaghi in canapa
Mussolo per indorsatura
Cartoni Cagliari rivestiti con Canson
Capra a concia vegetale
Tylose con Vinavil 59 al 25%
Cartone Atlantis per cartella di ricupero

Laboratorio: B.N.C.- Roma
Progetto: M.G. Rak
Operatori: N. Filippi e M. Mastrilli
Data del restauro: ottobre 1998 e febbraio 2000

